

Ion DRĂGUȘANUL

BUCOVINA FAPTULUI DIVERS

* *

Ion DRĂGUȘANUL

BUCOVINA

faptului divers

Consiliul Județean Suceava
Centrul Județean de Valorificare și Conservare
a Tradiției și Creației Populare
Grupul editorial „Ion GRĂMADĂ”
Crai Nou ☞ Mușatinii ☞ Bucovina viitoare
ISBN

Consiliul Județean Suceava

Președinte:

Gavril MÎRZA

Vicepreședinți:

Mihai GROZAVU, Dragoș-Mircea DANUBIANU

**Centrul Județean de Conservare și Valorificare
a Tradiției și Creației Populare Suceava**

Director: **Pavel BLAJ**

**Aurelian CIORNEI, Rodica DOMINTE, George SÎRBU,
Ileana ȘUTAC, Viorel VARVAROI, Ecaterina VASINCU**

Grupul editorial „Ion GRĂMADĂ”

Crai Nou **Mușatinii** **Bucovina viitoare**

Suceava, str. Tipografiei nr. 1,

Tel. 523640, 531970 (I.D.)

Director general:

Gheorghe DAVID

Coordonatori editură:

Ion DRĂGUȘANUL

Dumitru TEODORESCU

Ion BELDEANU

Coperta și tehnoredactare:

Alexandru PÎNZAR

Tiparul executat la

S.C. „Mușatinii” S.A. Suceava

„Vine prințul de coroană!”

Starea sănătății poetului Eminescu. «Starea poetului n-a luat încă nici o schimbare spre bine. Au trecut peste trei săptămâni de când nenorocitul bard e lipsit aproape de orice cunoștință. Nu vorbește nemic și nu mănâncă decât lapte și zămă, introduse și acestea mai mult cu de-a sila. El e internat, în timpul de față, în spitalul Eforiei Sf. Spiridon din Botoșani, având o cameră cu totul separată și dându-i-se o îngrijire din cele mai delicate și mai omenoase. Pe lângă medicul spitalului, dl. dr. Iorgandopol, iubitul bolnav este vizitat, zilnic de câte două-trei ori, de către alți doi medici, Dnii doctori Palauz și Calischer, care îi acordă o nobilă sollicitudine, fără însă ca azi toate aceste generoase îngrijiri să fi putut ameliora, într-un mod mai simțitor, starea ilustrului de odinioară cugetător». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.4, iulie 1887).

Știrile referitoare la starea sănătății lui **Eminescu** apar numai la rubrica faptului divers, lângă relatări ale crimelor, incendiilor etc. Ce-i drept, din 1887, **Matei Lupu**, editorul și realizatorul publicației «**Revista Politică**», publică și câte o poezie din opera poetului fără de egal al Neamului (La steaua, Somnoroase păsărele etc.). Dar e atâta tristețe în starea aceea de banalizare a lui **Eminescu**, specifică epocii și specifică întregii României, încât ți se despică chiar și acum, la peste un veac, sufletul.

Vine prințul de coroană! «În ziua de 7 Iulie 1887, Alteța Sa Imperială, prințul de coroană **Rudolf**, sosește în Bucovina...

Poporul român din Bucovina a salutat, totdeauna, cu inimă curată și cu deosebită bucurie și sinceritate pe M.S. Împăratul, de câte ori l-a văzut în hotarele Bucovinei; tot așa de sincer și cu aceeași bucurie, cu aceeași însuflețire care izvorăște din adâncul inimii, salută poporul român din Bucovina și sosirea prințului de coroană, și nu dorește alta decât ca aceste simțiri de adâncă și sinceră iubire și venerațiune ce păstrează

Românii pentru dinastia imperială să afle câmp roditor și prielnic în inima viitorului Domnitor, căruia îi dorește ca, luând, odată, Sceptrul Habsburgilor în mână, să domnească lung și fericit spre înflorirea împărăției și spre fericirea popoarelor care privesc cu atâta iubire și încredere la viitorul lor Domn...

Împăratul este, la poporul nostru, personificarea bunătății, a îndurării și a dreptății. Lovit de soartă, chinuit de împrejurări, scăpat, bătut de orice fel de nenorocire, Românul își concentrează totdeauna toată speranța sa în Împăratul. Și, dacă nu mai are nădejde de scăpare, dacă i s-au încurcat toate ițele, dacă toate izvoarele de milă și ajutor au secat, atunci îl auzi pe Român zicând: Va ajuta Împăratul! Și, luându-și traista în spate și bățul în mână, îl caută pe Împăratul său în o depărtare de 150 mile!...

Așa suntem noi și așa ne prezentăm înaintea viitorului nostru Domn.

Dumnezeu în cer și Împăratul pe pământ! Astfel repetă poporul într-un glas» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 4, 1 Iulie 1887, pg. 1).

Germanilor le suntem mulțămitori. «Gazeta aceasta, care pretinde a fi un organ liberal, întartă pe Germani în contra noastră, deși noi, care am primit de la Germani cultura noastră, păstrăm pentru dâșii o deosebită simpatie și recunoștință... Germanilor le suntem mulțămitori și nu credem că se va afla în întreaga țară un German care să fie nemulțumit cu purtarea noastră față de dânsul. Soliditatea culturii câștigate de la Germani și soliditatea caracterului german - pe de o parte, iar pe de altă parte simțul de recunoștință față cu dâșii formează fundamentul cel trainic pe care se poate ridica prietenia ce o profesează Românii pentru Germanii din Bucovina» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 4, 1 Iulie 1887, pg. 2).

Românii și neștiutele drepturi constituționale. «Oare are poporul nostru conștiință de drepturile ce i-s garantate prin constituție?... Răspunsul la întrebarea aceasta e pe cât de ușor, pe atât de dureros. Poporul român din țară, pe de o parte, n-a fost destul de matur, pe de altă parte nici n-a fost condus și crescut astfel, ca să facă întrebuintare de un

dar așa de mare. Așa cum stau lucrurile până acum, numai rușine trebuie să ne fie de noi înșine, fiindcă nu ne pricepem nicidecum misiunea ce-o avem la noi în țară. Toți străinii, ce au năpădit cu droaia în țara noastră mănoasă și dotată de natură cu cele mai frumoase daruri, se știu uza minunat de împrejurări; numai noi, popor băstinaș, stăm cu mâinile în șolduri, ca și când ne-ar merge trebile strună. Ce ironie amară! Pe când ar fi natural și cu cale ca cei străini veniți la noi să ni se închine nouă, noi ne închinăm lor și le cedăm un teren după altul ca și când am avea frică de dâșii. În scurt timp, îi veți vedea că devin tot mai agresivi și că se consideră ca singurii domni la vetrele noastre ospitaliere...

Spre rușinea noastră, trebuie să concedem că Românul, în toate manifestațiunile sale pe teren politic, parcă-i bătut cu leuca. Pentru astă dată, să-l privim pe Românul nostru numai în cercul cel mai restrâns de activitate publică: în comună.

Ce rol joacă săteanul în comuna sa? Un rol foarte trist, pentru că, în loc să se supună străinii voinței sale, se supune el lor, fie ei cât de puțini la număr în fața unei majorități covârșitoare de Români» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pp. 2, 3).

La Fundu Moldovei, cadavrul unei femei a fost descoperit în pivnița crâșmei. Ea, Ileana lui Spiridon Ropceanu, «avea o rană la cap și era plină de sânge. Fără ca să se facă arătare autorităților competente spre a se afla cauzele morții și a rănirii, a fost îngropată. De ce atâta grabă și de ce nu s-a făcut arătare judecătorei?». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.5, iulie 1887).

«**Poetului Eminescu**, care se află puțin mai bine, i s-a votat un ajutor de 120 lei pe lună, cu începere dela 1 Iunie 1887, de către consiliul general al județului Botoșani». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.5, iulie 1887).

Ranguri și stipendii pentru românii bucovineni. «Domnilor profesori Ieronim Muntean, din Suceava, Ioan Drogli și Ilie Nimigean, din Cernăuți, li s-a acordat, de către ministerul de culte și instrucție, rangul al VIII-lea...

Stipendiile din fondul Dumitru Zulinski, câte 200 florini, s-au împărțit între dl. Constantin Clim, student în medicină din Viena, și dl. Nico Preda, student la facultatea juridică din Cernăuți» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pg. 12).

«**Rutenii din țară sunt un popor blând și pașnic**, și nu fac deosebire între naționalitatea română și ruteană, căci și la dâșii, și la Români, religia este legea care-i unește, cu aceeași biserică unde se închină deopotrivă Românul și Ruteanul bucovinean. Deosebiri de vederi între poporul rutean și poporul român încă n-au existat până acum și nici nu credem că vor exista, cât timp poporul ortodocs rutean din Bucovina își va croi singur destinele sale și nu va încăpea pe mâna șovinilor greco-catolici din Galiția. Dar aceștia, venind din Galiția în țară și căpătând câte un post, au început a prourma lupta începută în Galiția pe teritoriul Bucovinei, cu deosebirea numai că în Galiția obiectul urii și al atacurilor lor înverșunate erau Polonii, iar aici, în țară, Românii» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pg. 1).

«**Polonii se recrutează din ampoliați mari și mici**, din câțiva medici și advocați și din mulți servitori și servitoare. Cei mai mulți sunt nu demult veniți la noi în țară, cei mai puțini sunt născuți și crescuți aici, iar mare parte din Poloni sunt Germani polonizați, care, ca toți renegații, sunt cei mai aprigi luptători pentru propaganda polonă. Organul Polonilor este «Gazeta polska» din Cernăuți, care stă sub influența iezuiților. Polonii din țară combat toate aspirațiile Românilor, afară de sistemul politic urmat de deputații români; combat naționalitatea, biserica și școala română și ar voi să domnească în Bucovina precum domnesc în Galiția» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pg. 1).

Rudolf, în Bucovina. «Bucuria Bucovenienilor de a-l vedea pe Prea înaltul fiu al Maiestății Sale, iubitului lor Împărat, în mijlocul lor s-a împlinit, căci Alteța Sa c.r. principele de coroană Rudolf a sosit, Joi, în 7 Iulie, în Bucovina.

La Zaluca, ultima stațiune a căii ferate în Bucovina, așteptau pre Prea înaltul oaspete Președintele țării, Excelența Sa Baron Pino și căpitanul

țării, Baron Alecu Vasilco.

După sosirea trenului regal în Zaluca și după ce Alteța Sa Imperială își luase rămas bun de la guvernatorul, mareșalul și deputațiunea de nobili din Galiția, se sui în tren Președintele țării,

Excelența Sa Baron Pino și căpitanul țării, Baron Alecu Vasilco, și trenul regal porni mai departe spre capitala Bucovinei.

La **Oroșeni**, erau ridicate, de ambele părți ale căii ferate, obeliscuri înalte, împodobite cu inițialele numelui Alteței Sale c.r., cu flamuri ale imperiului și țării și cu o mulțime de lămpi de sticlă ce sclipeau în mii de culori. Aici se adunase **tot poporul din districtul Cozman**, cu preoțimea, reprezentanții comunelor și școlarii în frunte, și primiră pe Alteța Sa c.r. cu «Să trăiască!» ieșit din toată inima.

De la Oroșeni și până la Cernăuți, de o parte și de alta a căii ferate, preoțimea de prin satele apropiate, îmbrăcată în ornate, forma un spalier lung cu poporul, care ținea în mâni prapuri, icoane și făclii, iar pe malul drept și stâng al Prutului, până la Cernăuți, ardeau pe colnice focuri, care făceau primirea întreagă și mai impozantă.

Apropierea trenului regal se făcu cunoscută Cernăuțenilor prin împușcături de săcălușuri și prin sunetul tuturor clopotelor orășenești; și în mijlocul nesfârșitelor strigături de «Să trăiască!», intră trenul în hala împodobită cu ramuri și flori.

La sosirea trenului, în mijlocul sunetelor «Imnului poporal» și în frenetice strigări de «Să trăiască!», Alteța Sa c.r. prințul de coroană Rudolf se coborî cu suita Sa din tren și, condus fiind de președintele țării, căpitanul țării cu comitetul întreg, Mitropolitul oriental-ortodox și primarul orașului, intră în sala de primire, decorată cu mult gust. Grupându-se toate notabilitățile într-un semicerc, în jurul căpitanului țării, Baron Alecu Vasilco, acesta ținu un discurs... Alteța Sa imperială răspunse la ceste cuvinte, apoi întinse mâna Mitropolitului și căpitanului țării și, petrecut fiind de notabilități, ieși afară din salonul de primire, unde, după ce primi raportul din partea Brigadierului Generalului Schrofft, trecu compania de onoare, în mijlocul sunetelor imnului poporal, lăudând ținuta soldaților. Apoi, Alteța Sa Imperială se sui în trăsură cu Excelența Sa Baron Pino și se porniră spre oraș, precedați fiind de trăsura primarului. După Alteța Sa Imperială venea, în celelalte echipaje, întreaga Sa suită, Mitropolitul,

căpitanul țării etc. etc.

De la gară și până la piața fântânii, formau spalier oameni cu torțe, iar mai departe, până la arcul triumfal, și de aici până la guvern, erau așezate, de amândouă părțile străzilor, școlile înalte, secundare și primare, toate societățile și breslele ce există în Cernăuți.

Ajunsa la Arcul triumfal, Alteța Sa Imperială a fost salutăată de primarul orașului... De aici, Alteța Sa Imperială se sui iarăși în trăsură și merse la palatul guvernului țării, unde avea rezidența Sa înaltă.

Aici, salutară pe Alteța Sa Imperială autoritățile civile și militare, Rectorul Universității cu senatul academic și corpul profesoral, preoțimea și directorii școlilor secundare. Alteța Sa mulțumi tuturor, salutând neîntrerupt.

Poporul, adunat înaintea guvernului, aducea neconținut omagiile sale Prea înaltului oaspe, prin neconținute strigări de «Să trăiască!», pentru care Alteța Sa Imperială, ieșind pe balcon, mulțumea răzând și salutând în toate părțile.

Rudolf, la Cernăuți. Vineri, dimineață, când avea să se facă parada garnizoanei, o mulțime deasă umplea toate străzile pe care Alteța Sa Imperială avea să treacă până pe câmpia întinsă de lângă grădina publică. Aici erau postate Regimentul de infanterie Nr. 41 și Regimentul husarilor Nr. 16.

Precis la 7 ore, Alteța Sa Imperială a sosit pe câmpie, dimpreună cu prea înalta Sa suită, și anume: ducele de Wurttemberg, contele Bombelles, adjutanții maiori Rosenberg-Orsini și căpitan Giesel. Alteța Sa Imperială s-a suit, apoi, pe un cal și a primit raportul din partea brigadierului Schrofft. Această paradă a garnizoanei a fost cât se poate de strălucită; mai cu seamă, defilarea trupelor a fost atât de precisă încât Alteța Sa Imperială de mai multe ori a binevoit a-și exprima prea înalta Sa recunoștință, care, în urma unui ordin, s-a și adus la cunoștința miliției.

Alteța Sa Imperială, întorcându-se la rezidența Sa, la 8 ore, a început a face vizite. În trăsura întâia mergea primarul orașului, în a doua - Alteța Sa Imperială cu Excelența Sa Președintele țării, Baron Pino, iar în celelalte trăsuri urma Prea înalta suită.

Alteța Sa Imperială a vizitat, mai întâi, biserica romano-catolică,

la a cărei ușă a fost primit de prelatul Kornicki, înconjurat de clerul romano-catolic al Cernăuților. După o rugăciune scurtă, săvârșită de prelatul Kornicki, Alteța Sa Imperială a părăsit biserica, petrecut fiind, până la trăsură, de preoțimea adunată.

De aici, Alteța Sa Imperială a plecat spre rezidența metropolitană greco-ortodoxă, ale cărei portaluri și fațade erau decorate cu un gust deosebit. Prin spalierul alumnilor, Alteța Sa Imperială a venit până la poarta mijlocie a rezidenței, unde a fost primit și salutat cu o cuvântare de Eminența Sa Mitropolitul Silvestru Morariu, dimpreună cu consistoriul arhiepiscopal. De aici, Alteța Sa Imperială a fost condusă în sala sinodală, unde erau adunați patronii bisericilor și preoțimea din târg și de pe la țară. Întrând Alteța Sa Imperială în sală, corul cântăreților a intonat psalmul împărătesc.

Alteța Sa Imperială s-a dus, apoi, în capela metropolitană, la a cărei ușă era așteptat de Arhimandritul Călinescu, cu evanghelia și crucea, și de doi capelani. Pe când Alteța Sa Imperială petrecea în capelă, doi soliști au executat un duet deosebit de frumos. Aici, dl. adjunct Morariu, fiul Mitropolitului, prezentat fiind Alteței Sale, dimpreună cu soția sa, aceasta a predat Alteței Sale un buchet de roze.

Atât în sala sinodală, cât și în sala de ședințe a consistoriului, unde se aflau toți consilierii consistoriali, mai multe persoane au avut deosebita onoare de a fi vorbit cu Alteța Sa Imperială, care a admirat stilul și executarea măiastră a tuturor odăilor prin care a fost condusă.

Din tractul de mijloc al Palatului Mitropolitan, Alteța Sa Imperială a fost condusă în seminar. La poarta acestuia, aștepta rectorul seminarial, Doctorul Topala, și un prefect seminarial. Alteța Sa Imperială a fost condusă în capela seminarială și prin celelalte apartamente ale etajului de sus, iar în tractul de jos Prea înaltul oaspe a fost condus de prodecanul facultății teologice, profesor de Repta, în biblioteca teologică, în cancelaria decanului și în sala de conferințe.

Prea înaltul oaspe a binevoit a se întreține cu mai mulți seminariști și, la plecare, și-a exprimat Prea înalta Sa mulțumită pentru primirea frumoasă și deosebita satisfacțiune ce o are după vizitarea acestui palat monumental.

În mijlocul strigătelor de «Să trăiască!», Alteța Sa Imperială a

fost condusă de Eminența Sa Mitropolitul până la trăsură.

În tot răstimpul petrecerii în rezidență a Alteței Sale Imperiale, toate clopotele din capela acestui palat mitropolitan au fost trase încontinuu.

De la rezidență, Alteța Sa Imperială a plecat spre biserica evanghelică și, la intrare, a fost primit de pastorul Fronius cu membrii presbiteriului evanghelic. Alteța Sa Imperială, intrând în altar, a fost salutăată de numitul pastor cu o cuvântare scurtă.

Universitatea, spre care pleca acum Alteța Sa Imperială, era foarte frumos decorată.

La portalul Universității așteptau Rectorul magnific, profesor Doctor V. Graber, și o parte mică de studenți, între aceștia, Societatea Academică Junimea în corpore.

Alteța Sa Imperială, în mijlocul strigătelor entuziaste de «Să trăiască!», a fost condusă de către rector în sala profesorilor, unde aceștia erau adunați cu toții, și, de aici, în aulă.

Preaînaltul oaspe, salutat fiind de Rectorul magnific cu o cuvântare scurtă, a binevoit a răspunde prin puține cuvinte foarte călduroase și, apoi, a înscris și Prea înaltul Său nume în albumul Universității.

Principele de coroană s-a întreținut, apoi, cu mai mulți profesori și studenți, aceștia din urmă toți români. În mijlocul strigătelor frenetice de «Să trăiască!», între care mai cu seamă prevaluau cele române, ale membrilor societății «Academia ortodoxă» și «Junimea», Alteța Sa Imperială a fost condusă, de către rector și profesori, până la trăsură și a plecat spre Catedrala greco-ortodoxă.

De la portal până la ușa bisericii, făceau spalier epitropii bisericești; în biserică, vreo 60 de domnișoare, îmbrăcate în pitorescul nostru costum național.

Eminența Sa Mitropolitul, înconjurat de 6 preoți și de 2 diaconi, toți îmbrăcați în veșminte bisericești, l-a condus pe Prea înaltul oaspe în altar și i-a prezentat prescure și vin.

Principele de coroană, suindu-se, apoi, pe tronul împărătesc, a ascultat o doxologie scurtă, săvârșită de Eminența Sa Mitropolitul și a părăsit, apoi, biserica, mulțămind pentru primirea strălucită și asigurându-i pe credincioșii greco-ortodocși de iubirea și simpatia Sa Prea înaltă.

Alteța Sa Imperială a mai făcut vizite: în biserica armenească, unde a fost primită de dechantul Mitulski, cu o asistență numeroasă; în Biserica greco-catolică, unde i-a ieșit înaintea canonicul Kostecki cu preușimea; în templul israeliților, unde principele a fost salutat de prezidentul comunității israelite.

În gimnaziul c.r. și în școala reală greco-ortodoxă, Alteța Sa Imperială a fost primită și salutăată de directorii acestor institute, în fruntea corpurilor profesionale și, în amândouă institutele, principele de coroană a fost salutat și de către un student cu o orațiune potrivită.

Ultima vizită făcută de Alteța Sa Imperială, vineri, dimineață, a fost aceea în școala industrială, unde, cu această ocazie, s-a aranjat o expoziție de industrie casnică. Principele de coroană, condus fiind de directorul Laizner și de Baron Nico Musteață, a privit cu un interes deosebit la toate obiectele expuse și și-a exprimat Prea înalta Sa mirare asupra industriei casnice bucovinene, care este atât de dezvoltată și bogată.

Alteța Sa Imperială s-a întors, apoi, la rezidența Sa. La 12 și 1/2 ore, dimineața, s-au făcut primiri, în ordinea care s-a publicat deja de noi în numărul trecut. Aici adăugăm numai cum că, afară de persoanele și corporațiunile numite în programa publicată, au mai fost primite în audiență următoarele deputațiuni: deputațiunea Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, sub conducerea președintelui ei, Baronul Victor de Stîrcea (însoțit de membrii comitetului: arhimandritul Călinescu, Dr. Tomașciuc, Vasile Morariu și Ioan Bumbac - n.n.); deputațiunea Societăților rutene «Ruska Rada», «Ruska Besida» și «Dom narodny», sub conducerea D-lui Winnicki, consilier la tribunal; deputațiunea Societății polone de binefacere, sub conducerea profesorului gimnazial Dworski; deputațiunea Societății «Archiducele Rudolf» pentru ajutorarea studenților sârmani, sub conducerea D-lui director Dr. Korn; prezidiul cultului armean-ortodox din Suceava, sub conducerea D-lui M. de Pruncu; deputațiunea orașului Suceava, sub conducerea D-lui Dr. Matei Lupu, avocat; deputațiunea orașului Siret, sub conducerea primarului Podhaiski; deputațiunea orașului Sadagura, sub conducerea D-lui Kuppetz, jude districtual; deputațiunea comunei Cozman, sub conducerea antistelui A. cav. de Kochanowski jun.

După-amiază, Alteța Sa Imperială a binevoit a vizita biserica greco-ortodoxă a Paraschivei, unde a fost primit de Eminentă Sa Mitropolitul și de un număr considerabil de preoți. De aici, Alteța Sa Imperială a plecat la stabilimentul Societății pentru industria de lemn și a fierăstrăului cu aburi și a privit cu mult interes la toate obiectele stabilimentului, mai cu seamă însă la dibăcia lucrătorilor, care puseră în mișcare toate mașinile fabricii.

În răstimpul prezenței în Cernăuți a Principelui de coroană, momentul cel mai frumos a fost fără îndoială vizitarea grădinii publice, căci ideea de a aduna în elipsa grădinii acesteia țărănimea din împrejurimile Cernăuților merită, desigur, toată lauda. Români, Ruteni și Nemți din suburbiile orașului învârtteau jocurile lor naționale împrejurul unui pavilion compus din felurite flamuri ale Austriei și ale provinciilor ei.

Alteța Sa Imperială a intrat între țărani și a binevoit a vorbi cu mulți din ei. A fost un moment care îți înveselea inima, când vedeai împrejurul viitorului nostru domnitor toate națiunile țărișoarei noastre, când vedeai cum toate îl împresură și-l aclamează cu un entuziasm fără margini.

Din elipsă, Alteța Sa Imperială a mers până la așanumitul «stejar împărătesc», care a fost plantat cu ocazia jubileului de 25 de ani a căsătoriei M.S. Împăratul și a M.S. Împărătesei noastre. Una din domnișoarele de onoare, care erau împrejurul acestui stejar, a oferit Alteței Sale un frumos buchet de roze cu un mănunchi de argint,

De aici, Principele de coroană a plecat spre localul societății de tir, unde, primit fiind de comandantul Dr. Wexler, a binevoit a-și înscrie în album Prea Înaltul Său nume, cu aceeași pană pe care Împăratul, în anul 1851, a întrebuițat-o spre scopul acesta.

Alteța Sa, după ce a mai vizitat și spitalul civil al țării, s-a reîntors la rezidența Sa, adică la Palatul Guvernului Țării, unde, la 6 ore, seara, a avut loc un dineu pentru 45 de persoane.

Seara, la 9 ore, a avut loc conductul cu făclii și serenada, care au reușit de minune. La serenadă au cântat Societatea germană pentru cântare, cu concursul mai multor Ruteni, iar Societatea filarmonică română «Armonia» a cântat singură. Din cântecele executate, 2 au fost

germane, unul român și unul rutean.

Cântecul român, care se deosebea prin frumoasa melodie și potrivitele versuri, este următorul:

Cântec sărbătoresc

De A. Bugarin

Muzica de C.A. Caraș

Astăzi e zi de sărbătoare,
Când tot Românul însuflețit
Simte în pieptu-i vers și amoare
În bucurie nemărginit!

Cântă, Române, plin de mândrie,
Fă să răsunе vâi și câmpii,
Lumea să vadă că-n artă, științe,
Și tu te numeri între cei vii!

Caută cu fală în jur de tine
Și dovedește c-ai progresat
Și că Românul numai spre bine
Drept și frăție este plecat!

Iluminarea orașului a fost foarte splendidă, mai cu seamă reședința a fost impozantă și unică în felul ei».

Rudolf, la Rădăuți. «Sâmbătă, dimineața, la 6 ore, Alteța Sa Imperială a părăsit Cernăuții. De ambele laturi ale drumului, până la stațiunea grădinii publice, era adunată o mulțime de public. Pe la 5 și 3/4 ore, Alteța SA, însoțită de Baron Pino și de suita Sa, părăsi edificiul guvernului. Tot drumul, Alteța SA a fost întâmpinată cu strigăte.

La stațiunea «Grădina publică», pe lângă acele persoane care l-au întâmpinat la sosirea Sa în Cernăuți, îl așteptau pe Înaltul oaspe și alumnii seminariali cu membrii societății «Armonia». De-a stânga cortului anume clădit pentru Alteța Sa, era așezată o companie de onoare. La aripa dreaptă

a companiei, erau postați ducele de Wurttemberg, generalul-maior Schrofft, locotenent-colonelul de Pflugl și adjutantul, maior Orsini-Rosenberg.

Înainte de companiei, trăsura stătu, Alteța Sa se coborî, primi din partea generalului-maior Schrofft raportul și se duse, apoi, în pavilion. La intrare, îl anunță consilierul de Claudy că trenul e gata de plecare. Apoi, Alteța Sa păși spre căpitanul țării și, mulțumindu-i cu cuvintele cele mai cordiale pentru toate ostenele sale, îi întinse mâna; se-ntoarse, apoi, către primarul orașului, îi mulțumi și acestuia pentru primirea cea frumoasă ce a avut-o în Cernăuți și, după ce-și luă adio și de la Mitropolit, se sui în tren, în care se urcaseră deja căpitanul țării și Baronul Pino.

Sub strigăte vii de «Să trăiască!», trenul se puse în mișcare spre Rădăuți.

De la Cernăuți până la Rădăuți, erau postați, de-a lungul liniei căii ferate, locuitorii satelor învecinate, în frunte cu preoții și antiștii comunali, care îl întâmpinau pe Principele nostru cu strigăte de «Să trăiască!».

La gara **Hadicfalva (Dornești)**, care era foarte frumos decorată, îl așteptau pe Înaltul oaspe, pe lângă deputațiunile din districtul Siret și Suceava, ministrul de agricultură Falkenhayn și alții.

Precis la 8 ore sosi trenul separat la stațiunea drumului de fier Hadicfalva. Aici se coborî Alteța Sa Imperială din tren, dimpreună cu suita Sa, fiind întâmpinat cu «Să trăiască!», (răsunând) din mii de glasuri.

Alteța Sa Imperială schimbă câteva cuvinte cu conducătorul clerului catolic din loc, din Siret și Cibeni (Țibeni), vorbi apoi cu archipresviterul stavrofor D. Seleschi, cu Ioan Mandașeschi și Dimitrie Onciul, protesviterii oriental-ortodocși ai Sucevei, Siretului și Vicovelor. Un agricultor german din comuna româno-germană Sf. Onufri, Nargang, îi oferî pâne și sare, cu o cuvântare scurtă în numele Siretului. Alteța Sa Imperială se informă, apoi, despre domiciliul vorbitorului și despre naționalitatea comunei Sf. Onufri, la care îi răspunse delegatul cum că este comună locuită de germani și români.

Primarul din **Bosanci**, Vasile Blândul, îmbrăcat în costum național, ținu apoi o cuvântare în limba română, oferind Alteței Sale pâne și sare.

Alteța Sa răspunse, apoi, germănește:

- Meinen innigsten Dank den edlen, treuen und lieben Rumanen!

Adică:

- Mulțămita mea cea mai intimă nobililor, credincioșilor și iubiților Români!

După aceea, privi Alteța Sa în special la fiecare spalier, ce era compus de Unguri - ca cei de casă, apoi de mai la 1000 de Români.

Atât fetele, cât și flăcăii, erau postați după costume și naționalități:

Mai întâi, Germancele, apoi Românele - în număr foarte mare, după aceea - Lipovencele și, în fine, Unguroaicele; de-asemena și flăcăii din ținutul Siretului și al Sucevii.

După aceasta, trecu Alteța Sa frontul banderilor. Mai întâi, defilără, în trap repede, flăcăii Români, strigând «Să trăiască!», sub conducerea D-lui cavaler Miculi, îmbrăcat în costum național românesc, apoi Ungurii, Lipovenii, Huțanii și, în fine, Germanii, în număr foarte mic.

Mulțumind Alteța Sa la toți, de pe pragul pavilionului, se sui în trăsura cu Excelența Sa ministrul de agricultură Falkenhayn, urmând calea spre Rădăuți, precedat fiind de prefectul Rădăuților, Dl. Keschmann.

La intrarea Alteței sale în **Rădăuți**, îl întâmpină, lângă arcul triumfal, primarul orașului, cu câteva cuvinte bine rostite. Alteța Sa îi mulțumi scurt și porni mai departe spre cvartirul Său, care se afla în curtea de lângă stabilimentele pentru hergheliile împărătești. Aici, Alteței Sale i s-au prezentat corpul ofițerilor, preuțimea, deputațiunile diferitelor comune și școli. Alteța Sa vizită, apoi, gimnaziul, unde un școlar în bineventă cu o cuvântare, apoi se duse la spital. La 12 și 1/2 ore, se dădu un dejun, la care erau invitate 17 persoane.

La 2 și 1/2 ore d.a., Alteța Sa Imperială se porni la **Mănăstirea Sucevița**. La ieșirea din Rădăuți și pe toată calea până la Sucevița, erau construite arcuri de triumf, pe lângă care așteptau preuțimea și poporul, și salutau cu strigăte de «Să trăiască!» pe Alteța Sa Imperială.

În Sucevița, primi pe Alteța Sa c.r. egumenul mănăstirii, archimandritul I. Filipovici, cu tot conventul, și, după săvârșirea unui Te Deum, în mănăstire, se interesă Alteța Sa Imperială foarte mult de antichități și de feluritele lucruri cusute de mâinile voevodeselor și prințeselor vechilor voievozi (Principele de coroană Rudolf a binevoit să ordone cumpărarea unei icoane, care reprezintă mănăstirea Sucevița. Această icoană este lucrată de Eugeniu Maximovici, profesor la gimnaziul

din Rădăuți, și este menită pentru galeria privată de icoane a Alteței Sale). După o oră, se întoarse Alteța Sa iarăși spre **Rădăuți**, unde se opri la grădina publică, în care erau aranjate grupe de jucăuși din feluritele naționalități ce locuiesc în districtul Rădăuților. La fiecare grupă, Alteța Sa Imperială se opri și vorbi cu poporenii adunați, a căror bucurie era și mai mare, văzând că Alteța Sa le vorbește în limba lor.

Din grădină, intră Alteța Sa Imperială în societatea de tir și înscrise Înalțul Său nume în albumul societății. (Aici, a fost întâmpinat de dl. învățător de Bilca, G. Brăilean, îmbrăcat în costum național, cu pânc și o bucată de sare cristal. Pe sare erau gravate cuvintele: «Bine ai venit!»... Alteța Sa imperială a binevoit prea grațios a răspunde în limba română: «Mulțumesc, mulțumesc!», apoi a luat sarea în mână și, punând altă mână pe pâne, a poruncit să i-o ducă la trăsură; sarea a ținut-o în mână până târziu).

Pentru sărmanii Rădăuților, Alteța Sa Imperială oferi suma de 300 florini».

Rudolf, prin Cîmpulung, părăsește Bucovina. «În 10 Iulie, la 4 ore, de dimineață, se porni Alteța Sa Imperială spre Cîmpulung și Cârlibaba. În comunele Horodnic, Marginea, Lichtenberg, Iaslovăț, Cașvana, Solca, Arborea, Soloneț, Poieni, Botușana, Ilișești, Cacica, Pârtești de Sus și de Jos, Păltinoasa și Gurahumorului erau aranjate foarte frumoase arcuri de triumf, pe lângă care se afla adunat poporul din comune cu preoțimea și școala.

La bariera și șoseaua Ilișeștilor, erau adunați mii de oameni din Ilișești, Stroești, Stupca și Brașca, sub conducerea procesională a protosviterului oriental-ortodox Bacinschi, din Ilișești, iar Germanii din Ilișești - cu pastorul lor.

Primarul comunei româno-germană Ilișești, Vasile Doboș (Român), îi oferi, la trecere, Alteței sale pâne și sare.

În Păltinoasa, întâmpină pe Alteța Sa Imperială parochul din Berchișești Mihai Ieremievici cu sute de Români din Berchișești, Capucodului, Păltinoasa și Corlata. Lângă șoseaua ce duce la România, l-a întâmpinat parochul Capucodului cu câteva sute de poporeni, care îl aplaudară, ca și la barieră, în strigăte entuziasmate de «Să trăiască!».

Sosind la orașul **Gurahumorului**, unde se schimbară caii, Alteța Sa Imperială se coborî din trăsură, lângă arcul al doilea de triumf, unde-l întâmpină poporul adunat cu «Să trăiască!».

Alteța Sa binevoi a vorbi cu protopresviterul oriental-ortodox al Humorului, Iliuț, informându-se câți preoți subalterni posedă, care este numărul locuitorilor Români din această protopresviterie, câți Români sunt în Humor, câte și ce fel de biserici.

Dintre preoții oriental-ortodocși adunați, îl interesă unul, decorat cu medalia de resbel; îl întrebă pe proprietarul acestei medalii, părintele I. Berariu din Stroești, la care campanie a participat, la care regiment a servit și de câți ani servește ca preot. S-a mirat apoi mult, aflând că preotul prezent a participat la război ca combatant voluntar.

Amândoi preoții armeano-orientali, cu mitrele pe cap, îl interesau mult și se informă în detaliu despre armenii din Suceava și Humor.

Alteța Sa Imperială a vorbit, apoi, cu parochul catolic Preisentanz, informându-se câți Germani se află sub păstoria sa și ori de se află și Ruteni în Humor. La cea din urmă întrebare, îi răspunse preotul menționat cum că se află și Ruteni în Humor și, întrebând Alteța Sa câți, i-a răspuns cum că se află două familii de Ruteni în Humor.

Mulțumind apoi primarului german Campani pentru primirea loială și primind de la institutoarea Decher un buchet de flori, porni mai departe, spre Cîmpulung.

Pe toată calea până la Cîmpulung erau ridicate arcuri de triumf (unul în Delniță, al doilea la baia din Vama, iar al treilea și cel mai frumos, în mijlocul comunei, între casa comună și biserică). Original era arcul din **Vama**, în care se aflau, la dreapta și stânga, câte o cameră mică și, când trecu Alteța Sa Imperială, se deschiseră ușile camerelor și din ele ieșiră, la dreapta, un flăcău, iar la stânga - o fată de o frumusețe rară (a locuitorului Georgie Hutu), îmbrăcați în costumul pitoresc național și se închinară Alteței Sale. Alteța Sa Imperială era surprinsă de frumusețea tinerilor și saluta surâzând în dreapta și în stânga, petrecut fiind de entuziasmele strigări ale poporului adunat.

În **Cîmpulung**, Alteța Sa Imperială fu primită, la arcul de triumf, de primarul orașului Beligan, cu o cuvântare scurtă, și, după ce mulțumi, Alteța Sa Imperială se porni la locul unde avea să se pună și sfîntească

temelia pentru biserica ortodocs-orientală (lovind cu ciocanul de argint de trei ori în piatra fundamentală.

După actul acesta, Alteța Sa Imperială se duse la primărie, unde se servi un dejun, în sala foarte frumos decorată cu scoarțe și scorțari, lucrate de Români din munți (La dejun, au luat parte, afară de suita A. Sale, dl. prefect Ortynski, șeful tribunalului local, dl. Iancu cav. de Grigorcea și primarul orașului, Georgi Beligan). După dejun, Alteța Sa Imperială se porni la Cârlibaba, oferind pentru sârmanii din Câmpulung 200 florini.

Din Câmpulung, peste Pojorâta și Valea Putnei, suiră trăsurile cu Alteța Sa Imperială Mestecănișul, care îi plăcu Înaltului oaspe foarte mult și, deși grăbit, Alteța Sa Imperială explică plăcerea Sa de a putea privi un tablou așa de frumos și măreț, cum i se înfățișă de pe Mestecăniș.

După ce se schimbară caii, Alteța Sa Imperială trecu, prin **Iacobeni** la **Cârlibaba**, admirând frumusețea munților români bucovineni. Pe tot drumul de la Rădăuți până la Cârlibaba, care are o lungime de aproape 150 kilometri, care o trecu în 9 ore, Alteța Sa Imperială a fost **salutată de poporul adunat cu «Să trăiască!» entuziast.**

Din **Cârlibaba**, Alteța Sa Imperială porni călare la **Lucina**, ca să vadă hergheliile se ce află acolo. Frumos tablou se înfățișă ochilor, când vedeai cicoșii conducând cei 540 de harmasari și iepe de câte 3 ani.

De la **Lucina**, unde se servi un dejun, Alteța Sa Imperială se întoarse la **Cârlibaba**, unde ajunse la 10 ore seara.

Luni, în 11 Iulie, Alteța Sa Imperială porni, la 4 ore de dimineață, mai departe spre a părăsi Bucovina. La frontiera Bucovinei, era ridicat un măreț arc de triumf și acolo așteptau pe Alteța Sa Imperială prezidentul țării, Baron Pino, și căpitanul țării, Baron Vasilco, care mulțami Alteței Sale c.r. pentru Prea înalta vizită cu care a fericit Bucovinenii, căci ea va rămâne neștersă în memoria lor. Alteța Sa Imperială își luă rămas bun de la prezidentul și căpitanul țării și, în strigătele de «Să trăiască!» ale locuitorilor din Cârlibaba, trecu frontiera, unde fu primit de comitele de Loynay din Szigeth și prourmă calea Sa la Marmaroș-Szigeth» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pp. 6 - 10).

«**Germanii din țară** se deosebesc prin caracterul lor integru și prin inteligența și cultura lor; sunt însă atât de puțini încât mai că i-ai

putea număra pe degete. Nenorocirea lor a fost că cea mai mare parte din ei s-au polonizat astfel că nu-i mai cunoști; și polonizarea lor nu a urmat prin școală, ci prin biserică, prin preoți și prin servitori-servitoare polone.

Cum trăim cu Germanii din țară, am arătat în numărul trecut. Noi avem pentru dâșii cele mai vii simpatii și împrejurarea că reprezentanții noștri susțin principiul autonomist, iar ei - cel centralist, nu a micșorat sentimentele de simpatie ce le păstrează Românii. De ne păstrează și ei aceleași simpatii, ne vom încredința cu timpul; una însă trebuie să înțeleagă Germanii din țară, că ei nu se românizează, ci se slavizează și că, prin urmare, pericolul nu le vine de la Români, ci de la Slavi, adică de la Poloni; o politică sănătoasă germană ar cere, așadar, ca Germanii să meargă umăr în umăr cu Românii, ca împreună să combată slavismul» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pp. 1, 2).

«**Bukowinaer Rundschau** pune în vederea celorlalte națiuni pericolul ce le așteaptă din partea Românilor, dacă aceștia vor ajunge la o putere desăvârșită» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 5, 15 Iulie 1887, pg. 2).

Șansele bunei conviețuiri interetnice. «Această populațiune (Românii - n.n.) are dorința de a trăi în pace cu ceilalți conlocuitori din țară, cât timp aceștia nu ne vor jigni în mersul nostru liniștit spre cultură și cât timp vor ține seamă de drepturile ce ni se cuvin nouă și lor.

Putea-se-va aceasta?

Se va putea cu Rutenii ortodocși din țară, cât timp greco-catolicii veniți din Galiția, în anii din urmă, nu se vor amesteca între noi și Rutenii ortodocși, și cât timp greco-catolicii, străini de țară, nu-și vor aroga și dreptul de a se impune mai că prin forță ca conducători ai Rutenilor ortodocși.

Se va putea, înainte de toate, cu Germanii din țară și s-a putut și până acuma; noi am spus-o de repetate ori cum stăm cu dâșii și cum vom rămâne» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 6, 1 August 1887, pg. 2).

Noi învățători și un magistrat. «Consiliul școlar al țării a numit învățători pe următorii domni: pe Zurcan Amfilochiu - în Ilișești; pe

Teutul Constantin - în Liudii-Humorului, și pe Vlad - în Chilișeni. Iar magistratul orașului Cernăuți l-a numit practicant la magistrat pe dl. Mihalescul» (*Revista Politică*, Anul II, nr. 6, 1 August 1887, pg. 11).

Evreii vămeni, de partea românilor. «E lucru știut că Jidovii sunt reprezentați destul de bine în Vama și putem zice că, la front (stradă -n.n.), sunt așezate numai case jidănești.

Cu toate acestea, n-a fost o casă jidovească care să nu fie împodobită cu steaguri în culorile țării. Ne-am întrebat cum se potrivește aceasta cu agitațiunile jurnalului lor din Cernăuți, «Bukowinaer Rundschau», și ei mi-au răspuns în felul următor:

- În biroul redacțiunii, se poate lesne scrie orice, fiindcă «Rundschau» n-are ce vinde, nici cumpăra de la poporul român; noi, însă, **trăim aici împreună** cu dânsul și, **dacă n-ar fi poporul** pe care îl combate «Rundschau» în aspirațiile sale de cultură, **nici noi nu am avea ce căuta aici**; și **rău, foarte rău ne reprezintă gazeta interesele noastre**, dacă ne împinge ca să intrăm în conflict cu poporul băștinaș, cu care vroim a trăi în pace. Tocmai pentru aceasta și ca să dovedim în public că nu ne molipsim defel de agitațiunile acestei gazete, am căutat ca culorile și emblema țării să fie reprezentate cât mai intensiv și bătător la ochi decât altă culoare. **Așa stau lucrurile și în Cernăuți, așa în Rădăuți, așa în Siret** și pretutindeni pe unde a trecut Alteța Sa Imperială (Rudolf - n.n.) și așa se va face și de acum» (*Revista Politică*, Anul II, nr. 6, 1 August 1887, pg. 13).

«În urma provocării din partea ministrului de comerț ca să se propună din partea Societății pentru cultura țării Bucovina un membru și un substitut pentru Consiliul căilor ferate ale statului, s-a propus din partea societății numite ca membru Baronul Eugen Stîrcea și ca substitut al său Dr. Iancu cavalier de Zotta» (*Revista Politică*, Anul II, nr. 7, 15 August 1887, pg. 11).

«La calea ferată locală Hatna-Câmpulung se lucră cu o deosebită sârguință. Sute de oameni, nu numai de prin satele din apropiere și din depărtare ale Bucovinei, ci chiar și din Maramureș, lucră zi după

zi, de-a lungul întregii linii. Cu toate acestea, însă nu credem că această linie să fie mai degrabă deschisă decât în primăvara anului viitor». (*Revista Politică*, Anul II, Nr.7, august 1887).

«Recolta în Bucovina și, mai ales, în părțile dinspre amiazăzi va fi, în anul acesta, foarte slabă, căci mai multe săptămâni după olaltă a fost secetă și o arșiță așa de mare că mai toate pânelor au închircit și s-au uscat. Păpușoiul, pe unele locuri, n-a legat mai defel, ci a rămas sterp, iară pe altele nici n-a crescut. Dar nici fructe nu vom avea multe, și mai ales perje, căci piatra de astprimăvară și omizile au stricat foarte mult pomilor. Și legume, din cauza secetei, încă vor fi puține». (*Revista Politică*, Anul II, Nr.7, august 1887).

«Scalderle din Dorna. Sezonul din anul acesta s-a întârziat foarte, fiindcă, pe la începutul verii, nu numai aici, în munți, ci, precum arată raporturile dela țară, și pe acolo, a plouat foarte mult și, din cauza aceasta, aerul răcise foarte tare. Urmarea acestei răceli a fost că oaspeții care vin la Dorna, unde se află nu numai burcut, ci și râurile Dorna și Bistrița de Aur, au început a sosi mai des abia în a doua jumătate a lunii Iulie și vin, acum, mereu, încât numărul oaspeților s-a urcat până azi, 9 August 1887, la suma de 370.

Pe la mijlocul sezonului credem că vor veni foarte puțini oaspeți, au nimerit însă foarte bine că au amânat călătoria, căci acum e timpul cel mai frumos, fiindcă căldurile cele mari se răresc prin ploi rare și scurte.

Cu plăcere constatăm că, dintre oaspeții sosiți, cea mai mare parte se compune din persoane foarte distinse.

Între cei sosiți, se află oaspeți din Bucovina, Austria de Jos, Galiția, România, Prusia, ba chiar din India și New-York. Afară de cei 370, au fost și mai sunt încă și oaspeți trecători prin Dorna, care stau aice cel mult 7 zile». (*Revista Politică*, Anul II, Nr.7, august 1887).

„Ochii lui s-au pănginit cu totul”

Eclipsă de soare. «Vineri, în 19 Septembrie 1887, vom avea o întunecime de soare care se va vedea și pe la noi. Începutul întunecimei e fixat, pentru Cernăuți și Suceava, la 5 ore 50 minute și finea la 6 ore 47 minute, timp vienez. Dacă se ia diametrul soarelui de 12 degete, care înseamnă totodată și întunecimea totală a soarelui, apoi maximul ce-l va ajunge întunecimea, pentru Cernăuți, e de 11 degete și 3/8, iar pentru Suceava - de 11 degete și 1/8». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.7, august 1887).

Satele de munte devastează pădurile. «Cu vreo câțiva ani înainte, îți era mai mare dragul să călătorești prin munții românești din Bucovina, căci până chiar și vârfurile cele mai înalte ale munților erau acoperite cu păduri de brad și molid, din sânul cărora ieșea un aer răcoritor, plăcut și sănătos. Acuma însă nu mai e astfel.

De când proprietatea fondului religios s-a despărțit și satele și-au căpătat partea lor de pădure, ca să facă cu dânsa ce vor vrea, de atunci pădurile, pe zi ce merge, se răresc și se devastează astfel că, dacă nu se va afla nime care să pună capăt acestei devastări și să planteze alți arbuști în locul celor bătrâni, care s-au tăiat, nu peste mult ne vom trezi că toți munții din ținutul Câmpulungului și al Dornii vor fi goi, și-n loc de brazi uriași nu vom vedea alta decât stânci și pulbere». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.7, august 1887).

Precum se vede, și atunci, ca și acum, semn că, în realitate, românul nu a fost niciodată frate cu codrul.

Victimă din Frătăuții Vechi, ucigaș din Costișa. «În 9 August 1887, a trecut, dimineața, la 3 ore, la stația Ruda, trenul peste Ioan Trufin din Frătăuții Vechi, care lasă 5 orfani în urma sa. Amândouă picioarele i-au fost rupte, de la genunchi în jos, și mâna stângă sfărmată bucați.

Comisiunea care s-a înfățișat la starea locului a constatat: cum că Trufin a fost omorât și apoi pus pe șinele drumului de fier. Georgi Grigoraș din Costișa, care stă în pripus a fi comis faptul acesta, a fost arestat și predat preturei din Siret». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.7, august 1887).

Iraclie Porumbescu, obligat să vândă pe nimic vioara lui Ciprian. «Violina răposatului Ciprian Porumbescu, o cremoneză de Nicolai Amati, din anul 1620, e de vânzare, cu prețul de 250 florini, în folosul fundațiunii «Ciprian». Reflectanții binevoiască a se adresa la părintele răposatului Ciprian, parochul Iraclie Porumbescu, în Frătăuții Noi, peste Frătăuții Vechi». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.7, august 1887).

Polonul și preotul Iraclie Porumbescu. «Făceam o călătorie lungă. De la o stație, se sui în vagon un polon.

Polonii, când văd un preot ortodocs, nici nu se uită la dânsul. Polonul meu, însă, nu s-a purtat așa. El mă cunoscuse îndată, după port, că sunt din Bucovina. Începu, deci, a vorbi și mă întrebă în limba germană:

- Spuneți-mi, se vorbește pe la D-Voastră și acum mai că exclusiv nemțește? Preoții D-Voastre, mai înainte, vorbeau nemțește chiar și la săvârșirea serviciului dumnezeesc. I-am auzit eu însumi, cu urechile mele.

Atunci îl întrebai că, dacă știe aceasta, de nu-i cumva bucovinean. El îmi răspunse că nu-i bucovinean, ci de lângă Liov, dar că a petrecut câțiva ani în Bucovina, având misiunea de a se orienta în trebi economice și, mai ales, a cunoaște bunătatea pământului și prețul moșiilor boierești.

Conversația ce am avut-o cu dânsul a fost de tot interesantă. Între altele, mă mai întrebă de știu polonește; eu i-am răspuns că înțeleg; el a fost foarte mulțumit cu acest răspuns și se puse a-mi lăuda limba polonă, cât e de dulce și de avută în expresii.

Asta mă făcu să-l întreb și eu de înțelege el ceva românește, dacă a petrecut în Bucovina.

- Vorbă să fie!, îmi răspunse el. De unde să învăț românește? Așa-numita inteligență a D-Voastră nu vorbește între olaltă românește, cu atât mai puțin cu cei care nu-s Români. Am vorbit în Bucovina numai poloneza. În orașe nici nu auzi vorbindu-se românește și se poate zice cu tot dreptul că orașele nu mai sunt ale D-Voastre. Și nu sunt ale D-Voastre

și din cauză că nu aveți o clasă mijlocie. Cel mai mare rău este acela că femeile D-Voastre și, mai cu seamă, ale boierilor nu au nici un simț național și, prin urmare, nici nu pot lua parte la lucrările naționale.

Eu am conversat cu polonul meu o zi și o noapte, adică cât am călătorit împreună, și, din toată conversația, am văzut că cunoștea foarte bine referințele și neajunsurile noastre sociale și naționale, aici, în Bucovina. Într-una am simțit, însă, și mare durere, căci, pe când vedeam că străinul ne cunoaște toate slăbiciunile, noi nu împlăm să ne desbărăm de dănsle, ci ne încercăm a le acoperi încă înaintea ochilor noștri proprii» (**Iracie Porumbescu**, în **Revista Politică**, Anul II, nr. 7, 15 August 1887, pg. 6).

«**Starea poetului Eminescu** devine mereu tot mai grea. După cum citim în «**Curierul Român**», nu mai e de așteptat înșănătoșirea lui, tot ce se mai poate aștepta e numai - moartea. Ochii lui s-au pănginit cu totul, nu mai cunoaște pe nimeni și nu vorbește nimic. Chiar cei mai intimi prieteni ai săi nu-l pot face să vorbească; zace încontinuu în sine». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.10, octombrie 1887).

«**Urmările hramului și a parastasului...** În 20 Septembrie 1887, a fost, ca totdeauna, hram la Vatra Dornei. Între mulți alți hrămuitori, a fost și Gafița a lui George Căilean din Chilia, care, uitându-se prea mult în fundul paharului, a înserat prin târg și abia târziu s-a pornit spre casă, la care avea să treacă peste podul Armanului. Dar, beată cum era, se vede că n-a nimerit casa, căci, a doua zi de dimineață, venind bărbatul său dela munte, unde era dus, a aflat-o moartă, înecată fiind în apa Bistriței.

Noi, Românii, nu ne putem strica obiceiurile. Prin urmare, nici George Căilean nu putu să facă aceasta. Din contra, el făcu, cu ocazia înmormântării soției sale, praznic, la care veniră nu numai bărbați de prin Șaru Dornei, Vlejeni, Popeni etc., ci și vecinele răposatei, între care se afla și Gafița a lui Nichita Andron, care, de dragul praznicului, și-a lăsat copiii, un băiat de 5 ani și o copilă de 3 ani, singuri acasă.

Copiii, fiind fără pază, au prins a se juca prin casă și, în jocul lor, făcură foc într-un colț de casă și, când văzură că focul din ce în ce prinde

a lua dimensiuni mai mari, se ascunseră, de frică, pe cuptor, unde și fură aflați de către vecini, morți, înădușiți fiind de fumul dela foc.

Casul acesta s-a arătat la judecătorie și de bună samă că maica bieților copii va fi pedepsită pentru că i-a lăsat singuri, fără nici o pază.

Iacă urmările hramurilor și ale praznicelor!». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.10, octombrie 1887).

În Bucovina, „important este că aceste legi se aplică, că nu sunt scrise numai pe hârtie”

De cultura poporului nu-i pasă nimăruia. «La noi, la Românii din Bucovina, care avem conducători câtă frunză și iarbă, de cultura poporului nu-i pasă nimăruia și nu credem că vom fi indiscreți, dacă vom înșira unele păreri secrete despre înaintarea culturii în popor.

Prea cinstita preuteasă bătrână crede că, împlând la școală toți țărani, nu va fi nime cine să pască vitele; boierului îi este frică că nu va afla vizitii; scriitorul și vornicul se tem că țărani cu carte îi vor controla ș.a.m.d., iar căpităniile puternice au și ele cauzele lor de nu se bucură când poporul progresează» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 11, 15 Octombrie 1887, pg. 1).

Excelentele școli bucovinene. «Acele școli românești nu sunt vechi în Bucovina. Sunt abia de 30 de ani, ele erau necunoscute, pe când acuma nu există comună românească fără școală poporală. În deosebire de școlile din România, copiii țăranilor sunt ținuti să viziteze școala iarna și vara, încât se jertfește pentru interesul culturii acel material al locuitorilor de a-și avea, vara, copiii lor la îndemână spre a-i ajuta la lucrările câmpului. Această dispoziție supărase, întâi, pe țărani români și ei căutau să fugă de școală. Guvernul însă stăruie în exacta îndeplinire a acestei obligațiuni și, cu încetul, țăranul nostru se deprinse el însuși a

prețui binefacerile învățaturii, astfel că astăzi școlile românești sunt foarte vizitate...

În școala românească, se învață toate materiile în limba română și, pe lângă acestea, limba germană. Mulți țărani care au trecut prin școală cunosc această limbă destul de bine pentru a se sluji cu ea și toți, fără excepție, ies din școală cu cunoștințe de carte, deoarece dâșii nu uită vara ceea ce învață iarna» (A.D. Xenopol, O călătorie la Dorna, în *Revista Politică*, Anul II, nr. 11, 15 Octombrie 1887, pg. 10 - 16).

Închisoare pentru beție. «Guvernul austriac a căutat să împiedice această speculă prin legi severe contra beției. Însă să nu se creadă că el ar fi lovit numai în cel ce bea, ci mai ales a căutat să pună frâu celui ce îi dă de băut, cârciumarului. Așa, legea pedepsește cu închisoare de la 4 zile până la 3 luni, în caz de recidivă - întreit, pe tot omul găsit beat pe stradă. Acel individ ce a suferit maximul pedepsei este afișat în comună și nici un cârciumar nu mai are voie să-i dea nici un singur pahar de băutură, sub pedeapsă de amendă și, la caz de recidivă, închisoare. Pe lângă aceasta, cârciumarul nu poate da țăranului băutură pe datorie sub pedeapsă de a nu putea reclama; el nu poate cumpăra, în timp de iarnă, produse de la locuitori pe un preț mai mic decât cel curent; nu are voie să ia de la țăran mai mult decât procentul legal pentru împrumutul în bani. Ceea ce este însă important este că **aceste legi se aplică, că nu sunt scrise numai pe hârtie**» (A.D. Xenopol, O călătorie la Dorna, în *Revista Politică*, Anul II, nr. 11, 15 Octombrie 1887, pg. 2).

Ținutul Dornelor, un rai terestru. «Aproape fiecare familie (de munteni - n.n.) are cel puțin o vacă și 10-15 oi. Multe au câte doi boi și un cal. Majoritatea însă mai mult de atâta, între 4 și 10 boi, și 10 până la 30 de oi, și așa mai departe, până la frunțașii satelor, precum Ilie Nichituș din Vatra Dornei sau Pintilie Vleju din Candreni, care au de la 150 până la 200 capete de vite albe și mai bine de 1.000 de oi, o avere întreagă. Oile sunt, proporțional cu vitele cornute, în număr mic, din cauza multor mlaștini care le umple de gălbează... Vitele având preț bun în Austria și Germania, mai ales de la închiderea granițelor române, țăranii crescători de vite găsesc o bogată răsplătire a unei munci relativ lesnicioase în

prețul urcat al vitelor lor. Vaca se vinde de la 100-150 florini, iar boul de la 150-200, adică prețul unei vite variază între 200 și 500 lei. De aceea, adeseori întâlnim țărani care au în chimirul lor 3-4.000 de florini în bani, afară de gospodăriile lor întemeiate și de numeroasele lor cârduri de animale... Locuitorii cei mai cuprinși au ei singuri păduri în proprietate - unii din ei până la 500 de fâlci - și fac comerțul cherestelei, posedând și fierăstraie.

Deși bogați, țăranii duc aici tot traiul lor modest și cumpătat. Mobilarea în casele lor e simplă. Numai la câțiva din frunțașii cei mari ai satului - oameni de aproape 100.000 de lei avere - am văzut oglinzi mari în pereți. De obicei, mobilele sunt de lemn alb, rareori lustruite; în mijlocul odăii, se întinde un șir de lavițe, acoperite cu scoarțe, care slujesc de paturi. E destul de curios că nu se prea întâlnesc perini, fiind acestea înlocuite cu haine îndoite, puse sub cap.

Mâncarea lor este, în primul loc, mămăliga, nedespărțită de suflarea românească, pregătită din făină cumpărată în Moldova. Ca udătură, întrebuințează mai ales lăptării de tot felul: brânză, lapte dulce, acru, unt, smântână etc. Ca mâncare mai de lux au balmoșul, un fel de mămăligă pregătită în smântână, în loc de apă. Mai mănâncă, apoi, carne, arareori - de vită, mai des - de mascur sau cârlan; adeseori, taie păsări, cu deosebire - rațe și găște, care, de altfel, duc viața cea mai fericită în sânul apelor ce le întâlnesc în toate părțile.

Hrana este, prin urmare, îndeobște bună și întăritoare.

Drept băutură, întrebuințează, mai ales, vinul, deși acesta e de o calitate proastă și cam scump, fiind importat în Bucovina, unde nu crește via din cauza înălțimii locurilor. Afară de vin, se mai bea mied pregătit din miere, precum și burcut, apă minerală feruginoasă, plină de acid carbonic, care isvorăște pretutindeni în munții Dornei...

Îndestularea în hrană, băutura întăritoare a burcutului, pe care o întrebuințează toți locuitorii, și aerul cel viu al muntelui, saturat cu miresme de brad, fac de traiul oamenilor este îndeobște lung. Am întâlnit mai mulți bătrâni, bărbați și femei, de peste 90 de ani.

Lucru ce poate părea destul de nefiresc este că o poporație așa de sănătoasă procrează puțini copii. Rar se văd mai mult de trei copii la casa Românului...

În tot timpul de mai bine de o lună, cât am petrecut acolo, nu am văzut nici un singur țăran beat și cu atât mai puțin vreo femeie...

Am observat îndeobște în satele din Bucovina că starea lor de prosperitate este, întotdeauna, legată de lipsa beției...

Lucru îndestul de extraordinar, populația cea mai puțin supusă, din toată Bucovina, viciului beției este tocmai cea românească, pe când cea mai bântuită de dânsul este aceea ruteană, care este îndeobște și mult mai săracă decât cea română. Să nu se creadă că numai țăranii Români de la munte, în Bucovina, sunt bogați și cumpătați. Am văzut mai sus starea înfloritoare a satelor ce se întind de la granița română până la Câmpulung. În ținutul Rădăuților, țăranii stau de minune: mulți din ei au mai mult de 5.000 de florini avere și câțiva întrec în bogăția lor pe fruntașii din Dorna.

Cauza acestei stări mai bune a țăranului Român din Bucovina stă în atmosfera morală care-l înconjură și care este determinată de trei elemente: preotul, școala și legile extraordinare» (A.D. Xenopol, O călătorie la Dorna, în **Revista Politică**, Anul II, nr. 11, 15 Octombrie 1887, pg. 2).

«**Ilustrul nostru componist Eusebiu Mandicevski** fu numit archivar și bibliotecar al Societății amicilor muzicii din Viena, ce va să zică mult, într-un oraș cum este capitala Austriei, în care se cultivă cu atâta zel și succes artele» (**Revista Politică**, Anul II, nr. 12, 1 Noiembrie 1887, pg. 11).

Alegeri locale la Suceava. «Primar al orașului Suceava fu ales avocatul Dr. Iuliu Morwitzer, iar ajutor de primar avocatul Dr. Matei Lupu». (**Revista Politică**, Anul II, Nr.12, noiembrie 1887).

Matei Lupu era și editorul publicației din care am selectat aceste «sciri mărunte».

Pui de lei. «La preceptorat fură numiți controlori: dl. Nicolai Verdeș de Vlad în Cernăuți, dl. Alexandru Greculesei în Siret, dl. Ludovic Zierhoffer în Gurahumorului, dl. Sworakowski în Suceava și dl. Ioan Vorobchievici în Stănești. Dl. Victor Stokera este numit preceptor în

Vițnița, iar dl. Partenie Seretean este numit concepist pe lângă direcția finanțelor.

Cu 1 Noiembrie 1887, mai fură numiți în Bosnia: Ștefan Basaraba șef la casa militară din Sarajevo; dl. Ilarie Pahone oficial cl.I; dl. Dumitru Tarangul, locotenent la Regimentul de dragoni Nr.9, căpitan cl.II la Regimentul de dragoni Nr.10; Eugen cav. de Dașchevici, căpitan auditor cl.I la Regimentul de infanterie Nr.83; dl. Vasile Procopovici, locotenent în Regimentul de dragoni Nr.1, intendent militar la intențența Corpului Nr.11; Grigori Grosariu, aspirant de ofițer în Regimentul de infanterie Nr.55, sublocotenent în regiment; Terapont Iliuț, sublocotenent la Regimentul de infanterie Nr.41, e transferat la Regimentul de infanterie Nr.64" (**Revista Politică**, Anul II, nr. 13, 15 Noiembrie 1887, pg. 7).

Întâmpinarea anului nou 1888. La Suceava, «îmbulzeala a fost așa de mare încât locațiile spațioase din Otel «Langer» erau prea mici pentru a cuprinde atâta public care venise să petreacă și să asiste la schimbarea anului. S-au dansat neconținut până la cinci ore dimineața, dar abia după șase ore a început publicul a se depărta» (**Revista Politică**, Anul III, nr.1, 13 ianuarie 1888, pg.9).

«**Calea ferată Hatna-Câmpulung...** este gata și se zice că circulația pe această linie va începe cu 1 Februar 1888. Am dori ca la ocuparea posturilor de amploaești pe la deosebitele gări, precum și la ocuparea posturilor de cantonieri, păzitori, conductori etc. să se ia în considerare, în prima linie, români, căci această cale ferată trece numai prin districte românești și vor fi foarte mari inconvenientele dacă impiegații căii ferate nu vor fi români sau nu vor ști românește» (**Revista Politică**, Anul III, nr.1, 13 ianuarie 1888, pg.9).

«**Elisaveta, Regina României**, a serbat, într-a 30 Decemvre 1887, a 44 aniversare a nașterii sale. Dl. Constantin cavalier de Buchenthal, proprietar mare român din Bucovina, care cultivează musica română, a scos la lumină, în Cernăuți, o compozițiune nouă, sub titlul «Hora Elisavetei» pentru piano. Acesta este opul al 12 al stimabilului autor» (**Revista Politică**, Anul III, nr.1, 13 ianuarie 1888, pg.9).

«**DI. Dr. Victor Babeș**, profesor la facultatea de medicină din București, a câștigat premiul de Montyon al Academiei de știință din Paris. Acest premiu se dă la fiecare doi ani pentru o lucrare de mare valoare științifică» (**Revista Politică**, Anul III, nr.1, 13 ianuarie 1888, pg.9).

«**Cum se strânge birul pe la țară...** Primariul comunal dela Mologia trimisese la Ceahor, chiar în zi sfântă de ajunul bobotezei, pe sechestrul Ivanițchi cu doi deputați ca să ia zălog de la oamenii cari au pământuri pe hotarul Mologiei pentru bir. Ivanițchi, deci, cu oamenii săi intra pe în case, apuca ce năpădea de pe grinzi, din straie și podoabele creștinilor și le ducea la dânsul...

Și asta nu-i prima întâmplare. Sechestrătorii au năvălit asupra creștinilor în Ceahor chiar și în ziua Adormirii Maicei Domnului, în 1887, de i-au necăjit... Se mai poate batjocuri mai mare pentru creștinii noștri?» (**Revista Politică**, Anul III, nr.2, 1 februarie 1888, pg.2).

Furt din banii birului: «În noaptea de 19 spre 20 Ianuarie 1888, niște făcători de rele au intrat în sediul visteriei c.r. din Vijnița și, sfărâmând casa Wertheim, au furat 2.181 fl. din banii birului și 18.627 fl. din alte diferite depozite. Furii au intrat înăuntru printr-o bortă pe care au făcut-o în zidul visteriei, sub o fereastră de la grădină» (**Revista Politică**, Anul III, nr.2, 1 februarie 1888, pg.7).

Deraiere de tren la Cacica: «Între Cacica și Soloneț (Pirtești de Jos) s-a întâmplat, în 5 Februarie, o nenorocire. Locomotiva, care ducea 16 vagoane încărcate cu prund, s-a răsturnat și a omorât pe conductorul trenului Milecki. Vagoanele au rămas intacte. Tribunalul din Suceava a trimis o comisiune la starea locului spre cercetarea acestei nenorociri» (**Revista Politică**, Anul III, nr.3, 15 februarie 1888, pg.7).

Un proces de calomnie. Atacat în presă, pârât la ministrul justiției, magistratul român Mihai Pitei a intentat «un proces corecțional contra unui avocat de aicea (Cernăuți). Acest proces demască toate uneltirile

contra acestui bărbat devotat cauzei naționale (Pitei). Advocatul Dr. Chodrover fu condamnat de către tribunalul din Cernăuți la o pedeapsă de o sută de florini sau închisoare de 7 zile, fiindcă răspândise vorba că domnul Pitei ar fi zis, privatim (în particular), într-o afacere penală către un concipient advocațional: «Fiindcă inculpatul a cerut pre un avocat, va căpăta 8 luni de zile; de altmintererea ar fi fost pedepsit numai cu 4 luni». Aici s-a demascat în toată goliciunea ei tendinția mincinoasă și plină cu tehnice reu voitoare a inamicilor Românilor» (**Revista Politică**, Anul III, nr.3, 15 februarie 1888, pg.5).

«**Nobilimea din Bucovina a dăruit Principelui de coroană Rudolf**, spre aducere aminte de petrecerea Alteței Sale în țară (în Bucovina), mobiliar pentru un cabinet. Mobiliarul este produsul industriei casnice din Bucovina și constă din următoarele obiecte: un divan turcesc cu 3 perine lungi și 2 scurte, 2 fotele mari și 6 mai mici, 2 scăunașe, 3 portiere, o față de masă și un covor mare. Acoperământul mobilelor este compus din brăe late și înguste, între care se află câte o dungă de fir de aur, cari leagă brăele într-o olaltă. Coloarea brăelor este aleasă cu mult gust. Mobiliarul va fi expus într-un cabinet al curții imperiale din Luxenburg» (**Revista Politică**, Anul III, nr.3, 15 februarie 1888, pg.6).

«**Medic român în Viena.** Suntem fericiți a anunța că dl. Dr. Sterie Ciurcu s-a stabilit definitiv în Viena, VIII, Alserstrasse 49, unde practică cu cel mai deplin succes.

Prin vechile sale relațiuni cu somitățile medicale din capitala Austriei, dânsul poate fi de cel mai mare ajutor pentru pacienții români cari se duc să consulte ilustritățile facultății de acolo» (**Revista Politică**, Anul III, nr.4, 1 martie 1888, pg.8).

«**Beția înainte și după 1848.** «Beția, în timpul boierescului, nu era așa de stricăcioasă ca după anul '48... Dela anul '48 încoace, însă, patima aceea s-a înrădăcinat adânc în poporul nostru și țărani au început a-și face de cap cu băutul... Dacă, bunăoară, scaunul spiritual mai înalt, împreună cu preoțimea, ar prinde a lucra la **desmețirea** poporului... câte

capitaluri s-ar strânge prin cele sate, de întrebuințat la lucruri bune și folositoare!... Cu un cuvânt, mii și mii de lei am avea bani gata și moșie, și nu ne-am bate capul ce să facem cu copiii noștri ca să nu rămână la sărăcie amară și de răsul lumii» (**Revista Politică**, Anul III, nr.5, 15 martie 1888, pg.4).

„Nu mi-i ciudă pe străini, cât pe pământeni haini”

«**Teatrul diletant al Armoniei**. Luni, în 5 Martie 1888, s-a dat la «Armonia» din Cernăuți piesa «Cărbușul», un vodevil în două acte, de dl. Constantin de Stamati, boier român din Besarabia. Atât piesa, cât și executarea ei au fost una din cele mai strălucite și publicul privitoriu, cu inima plină de mulțămire și cu ochi strălucitori de bucurie, și-a exprimat recunoștința sa pentru destinsa petrecere intelectuală ce a avut în acea seară, prin aplause și prin chemarea pe scenă a autorului și a diletanților» (**Revista Politică**, Anul III, nr.5, 15 martie 1888, pg.7).

«**Teatrul național din Iași**, care era un palat foarte frumos, **a ars cu totul**; ruinile seamănă cu ruinile unui amfiteatru roman» (**Revista Politică**, Anul III, nr.5, 15 martie 1888, pg.11).

«**Biserica parochială a Sf.Dumitru din Suceavă începe a se năru**i. Streșina de zid din dosul altariului a căzut, înainte cu câteva zile, jos și noroc că nu a trecut, pe atuncia, nimene pe acolo, căci rămânea cu capul spart.

Pe stâlpii de piatră ce sprijinesc biserica au crescut de mult copăcei frumoși, de-a dragul să te uiți la dâșii. Avis pentru părintele paroh, poate îi va oltui ca să procure, astfel, credincioșilor aspectul minunat de a vede fructe crescând pe locașul Domnului! Ne-am învrednici, astfel, să vedem grădini semiramide în mijlocul Sucevei...

Dacă această biserică n-ar fi în mijlocul orașului, nu s-ar scandalisa lumea, văzând-o cum se ruinează, dar așa, unde te întorci, tot de dânsa dai și, dacă cugeți că este un edificiu atât de vechi și de însemnat...» (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pg. 8).

Epitropul Turturean transformă Mirăuții în ocol de vite: «Că se află de mult în ruine, se știe; tot așa se știe că s-au făcut petițiuni către guvern ca să o restaureze...

Epitropii au îngădit, anul trecut, biserica, împreună cu locul împrejmuit, ca să o ferească de vacile și porcii mahalagiilor, dar... epitropul C.Turturean și-a cugetat că este păcat să stea locul (cimitirul) neîntrebuințat și l-a dat unui jidov ca păscătoare pentru vite. Acum nu te mai poți apropia de biserică din pricina băligarelor de vite, iar **pridvorul bisericii s-a prefăcut într-un frumos ocol de vite**, închis cu scânduri și așternut cu strujeni, ca să aibă vitele un bârlog comun cum se cade. Aferim epitropie! (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pp. 8-9).

«**Veniturile și spesele fondului religios ortodox-oriental din Bucovina** sunt specificate, pentru anul 1888, câte cu 706.900 florini.

Pentru trebuințele cultului s-au fixat 419.800 florini, pentru învățământ - 123.300 florini, pentru spese generale - 51.250 florini, pentru pensiuni - 59.300 florini; la capitolul neatacabil s-au adăus 53.250 florini.

Iar veniturile fondului sunt următoarele: din interese active - 278.000 florini, din domenii și realități - 421.000 florini, din banii școlii - 4.411 florini, de pe vânzarea de cărți - 300 florini și 2.215 florini din feliurite venituri» (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pg.9).

La Costîna se interzice hramul. Isprava aparține antistelui comunal, George Goian, preotului I.Mandacevski și bătrânilor satului, care au vrut să frâneze făloșenia costisitoare a consătenilor lor. Fruntașii satului, deci, «au oprit hramul, punând străji și jandarmi pe la intrări ca să nu lase pe nici un străin în sat. Străjerii și jandarmii, înțelegându-și, la rândul lor, misiunea, pe toți cei ce voiau să-i înșele (spunându-le că ei nu merg la hram, ci se duc la Suceava) îi petrecură frumușel, prin mijlocul

satului, până ce-i scoaseră de cealaltă parte de sat, afară. În chipul acesta, după propria mărturisire a Costînenilor, le rămăseseră ca la vreo 6.000 florini în pungă» (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pg.9).

«**Trecere la unie.** Cea mai mare parte din Comuna gr.-or. Rarancea a trecut, zilele din urmă, la legea gr.-catolică. Causele, deocamdată, nu ni sunt cunoscute» (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pg.9).

«**La Bosancea, o fierbere neobicinuită.** Suntem informați că în comuna curat românească Bosancea s-a ivit, în timpul din urmă, o fierbere neobicinuită. Sătenii voesc și ei să treacă la regilia gr.-catolică. Causa, după cum ni se spune, este nemulțumirea adâncă a sătenilor cu parochul local» (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pg.9). În numărul din 1 Mai 1888, se precizează: «Nici un locuitor din Bosancea n-a trecut la unie și că toată mișcarea s-a potolit, în urma intervenirii unui comisar consistorial, care a constatat că sătenii din Bosancea nu au scoposit trecerea la unie, ci numai scăparea de parochul local, cu care nu sunt mulțumiți. Aceasta a fost a treia cercetare disciplinară în contra parochului numit și, după informările pe care le avem, se va face deplină dreptate» (**Revista Politică**, Anul III, nr.8, 1 mai 1888, pg.7).

Incendiu de proporții la Siret: «În 29 Martie 1888, noaptea, a izbucnit, în centrul orașului Siret, un incendiu, care a distrus 40 de edificii de prin prejurul pieței capitale. 60 de familii sunt fără adăpost» (**Revista Politică**, Anul III, nr.6, 1 aprilie 1888, pg.9). Primul ajutor sosește de la «Maestatea Sa Împăratul Francisc Iosif ! (care) a binevoit să ofereze din ștatura sa proprie 1.000 florini pentru incendiarii din Siret» (**Revista Politică**, Anul III, nr.7, 15 aprilie 1888, pg.8).

La Viena, românii își dau doctoratul în medicină. «Compatrioții noștri, domnii Tit Tomiuc, Grigori Onciul și Caliniuc, fură promovați, la Universitatea din Viena, întru doctori în medicină. Ne bucurăm foarte mult de această promovare, căci avem mare lipsă de medici români în Bucovina» (**Revista Politică**, Anul III, nr.7, 15 aprilie 1888, pg.9).

«**Concert la Suceava.** Dl. Constantin Georgescu, cântăreț și compozitor de muzică, a dat Joi, în 12 Prier, stil nou, în Sala «Clubului român», Hotelul Langer, cu binevoitorul concurs al d-șoarelor Iosefine Morwitzer (fata primarului) și Paulina Binder, un concert vocal» (**Revista Politică**, Anul III, nr.7, 15 aprilie 1888, pg.9).

Cutia milei lui... Iraclie Porumbescu. «În anul 1885, a început preotul din Frătăușul-nou, Iraclie Porumbescu, a pune fundamentul unui fond pentru ajutorarea copiilor nevoeși dela școala poporală de aici. Spre acest scop, a hotărât o despărțitură a lăzii discosului; a introdus ca, la prohoade, să se pue în acea ladă câte 4 creștari, dela nunți - câte 20-40 creștari... Când au fost adunați la 5 florini, atunci s-au luat și s-au dat cu dobândă. În acest chip, a crescut acest fond până-ntr-al 11 Decemvre 1887 la cota de 68 florini 20 creștari.

În luna Decembrie 1887, s-au cumpărat din acești bani 12 părechi de ciorapi de suman, 10 părechi de opinci, pănură de 8 spignețe și 7 tulpănele, cu prețul de preste tot de 17 florini 78 creștari. Toate acestea le-a împărțit Dl. Gavril Reuț, dirigintele școalei populare din Frătăușul-nou» (**Revista Politică**, Anul III, nr.7, 15 aprilie 1888, pg.9). Iraclie Porumbescu a fost și donatorul numărului unu pentru biblioteca «Clubului român» din Suceava, titlul cărților și manuscriselor oferite acoperind o pagină (pg.12), format A4, a numărului 7, din 1888, al «Revistei Politice».

Ioan Slavici, condamnat la un an închisoare: «Cu adâncă întristare am primit știrea că literatul și jurnalistul dl. **Ioan Slavici** a fost condamnat, de curtea de jurați din Cluj, la un an închisoare, 100 florini amendă și la purtarea cheltuielilor procesului, din cauza unui articol privitor la epistola deschisă a valorosului general Traian Doda, privitoare la alegerea sa ca deputat» (**Revista Politică**, Anul III, nr.8, 1 mai 1888, pg.7). Curând după condamnarea lui Slavici, în 28 aprilie 1888, generalul Doda «a avut un atac de apoplexie», dar, «mulțumită căutării plină de grijă a medicilor, eminentul bărbat se află acum mai bine» (**R.P.**, nr.9).

O modă nouă: împodobirea dinților cu diamante! «De vreun an, a ieșit moda, printre copilele din New-York, de a-și împodobi dinții

cu diamante ce aruncă scânteii, ori de câte ori zâmbesc... Folos de frunte pentru meșterii speciali, care știu a încrusta dinții cu diamante și pentru neguțătorii de pietre scumpe!» (**Revista Politică**, Anul III, nr.8, 1 mai 1888, pg.7).

«**Pentru poetul M. Eminescu** au votat corpurile legiuitoare ale României o pensiune viageră de o sută cincizeci de lei pe lună, iar pentru restaurarea de biserici - șapte sute de mii lei» (**Revista Politică**, Anul III, nr.8, 1 mai 1888, pg.7).

«**Pentru plantarea cu arbori a dealului Dominic din Cernăuți** a încuviințat **ministrul de culte** din fondul religios ortodox-oriental din Bucovina o cotă de peste o mie de florini. Oare când va încuviința Excelența Sa o sumă cât de mică și pentru îngrădirea bisericii Sf.Dumitru din Suceava, în jurul căreia, spre scandela creștinilor noștri, se scârnăvesc Jidovii din Suceava și se balegă caii pompierilor?» (**Revista Politică**, Anul III, nr.8, 1 mai 1888, pg.7).

«**Deschiderea căii ferate Hatna-Cîmpulung** s-a făcut astăzi, de 1 Mai 1888. Trenul pleacă de două ori pe zi dela Hatna la Cîmpulung și înapoi, parcurgând această cale în 5 ore» (**Revista Politică**, Anul III, nr.8, 1 mai 1888, pg.7).

Actorul și Împăratul. În viața bucovineanului de fiecare zi, poveștile despre înțelepciunea și bunătatea împăratului ocupau un loc aparte, multe dintre aceste «legende» fiind «transferate», peste decenii, regilor României.

În primăvara anului 1888, un actor vienez sărac, pe nume Francisc Braunstein a încercat să răzbească spre trăsura lui Francisc Iosif I, care urma să viziteze un spital. Actorul, care avea acasă opt guri de hrănit, a fost înșfăcat brutal de către gărzi și dus în arestul poliției. Împăratul, văzând zarva și buluceala, a întrebat despre pricină, apoi, aflând adevărul, a ordonat eliberarea actorului, căruia i-a dăruit 500 de florini și o subvenție lunară până la aflarea unui angajament (**Revista Politică**, Anul III, nr.9, 15 mai 1888, pg.8).

Noi, împotriva noastră, iată o realitate românească a Bucovinei sfârșitului de secol al XIX-lea, pe care poporul o încondeiază, după datină, într-o zicere cu tâlc:

Nu mi-i ciudă pe străini
Cât pe pământeni haini,
Căci ei singuri o sugrumă
Pe-a lor scumpă, dragă mumă!»

(**Revista Politică**, Anul III, nr.9, 15 mai 1888, pg.8).

Se toarnă piatra de temelie a Spitalului din Câmpulung și a Tribunalului din Cernăuți. Evenimentul câmpulungean s-a petrecut în ziua de 10 mai a anului 1888. «De față au fost la acest act solemn Excelența Sa Baron Pino, în numele comitetului țării, dl. baron Musteață și dl. Iosif Kochanowski, consilier guvernamental și șef al comitetului care a luat asupra sa executarea acestei zidiri». La Cernăuți, piatra de temelie a Tribunalului a fost pusă în ziua de 16 mai a aceluiași an (**Revista Politică**, Anul III, nr.9, 15 mai 1888, pg.8).

«**Bancnote noi.** În jumătatea a doua a anului 1888 se vor pune în circulație **bancnote noi de câte 1 fl.** Noile bancnote vor fi mai mici decât cele de până acum, așa că din o coală de hârtie, din care se croiau până acum 12 bancnote, pe viitor se vor croi 15. Se crede că în luna Iulie se va începe tipărirea lor. Hârtia va fi mai durabilă» (**Revista Politică**, Anul III, nr.9, 15 mai 1888, pg.9).

«**Afacerea deputatului Schonerer.** Deputatul Schonerer, recunoscut vinovat pentru crima de violare a siguranței domestice, comisă la 8 Martie prin pătrundere în birourile redacției lui «Neues Wiener Tagblatt», a fost osândit la 4 luni de muncă silnică, cu degradare din nobleță. Complicele său, Gerstgrasser, a fost osândit la 2 luni de muncă silnică» (**Revista Politică**, Anul III, nr.9, 15 mai 1888, pg.9).

«**Dislocare.** Regimentul c.r. de huszari conte Clam-Gallas Nr.16 se duce, la toamnă, în garnizoană la Rzeszov, unde se află cadrele și

statul major al acestui regiment, și în locul său vine la noi, în Bucovina, regimentul c.r. de dragoni baron Piret Nr.9 (statul major de present în Pressburg), cu cadrele și cu statul major» (**Revista Politică**, Anul III, nr.9, 15 mai 1888, pg.9).

«**Banchet în onoarea lui Stefanelli.** Duminică, în 27 Mai, s-a dat, în Otelul Langer din Suceava, un banchet în onoarea D-lui T.V. Stefanelli, noudenumitul pretor c.r. din Seletin. Deși banchetul acesta a fost mai mult improvisat, căci dl. pretor avea a doua zi numaidecât să părăsească Suceava și să călătorească la locul destinat, totuși luă parte la dânsul un număr foarte însemnat de Doamne și Domni din păturile cele mai destinate ale societății sucevene... Foarte mult a contribuit la învioșarea banchetului și muzica lui Drăgulean» (**Revista Politică**, Anul III, nr.10, 1 iunie 1888, pg.11).

O lulea cu praf de pușcă. O glumă proastă avea să se finalizeze ca atare, în Suceava, la sfârșitul lunii mai a anului 1888, când «Vasile Suchar a împlut o pipă cu praf de pușcă și a pus deasupra tabac; după aceea, a dat-o lui Semeniciu ca să duhănească. Dintru început, a mers treaba cum a mai mers, până ce a venit Petru Grosul ca să-și aprindă țigara din pila lui Semeniciu. Spre acest scop, a căutat Grosul să atâțe focul din pipă, dar, în același moment, praful din pipă a explodat. Grosul și Semeniciu, mai ales însă Grosul, fură răniți, iar Suchar fu arestat» (**Revista Politică**, Anul III, nr.10, 1 iunie 1888, pg.12).

«**Barbarie rusească.** Vasile Volciuc din Bucovina fu prins de Ruși, la fruntărie, în momentul în care a comis un act de contrabandă. Grănicerii rușești l-au maltratat atât de grozav încât, în scurt timp, a și murit. O comisie judecătorească a constatat, între altele, că Rușii au băgat în Volciuc, de jos în sus, un băț de fier cu care se încarcă puștile» (**Revista Politică**, Anul III, nr.10, 1 iunie 1888, pg.12).

S-a dus Grigore Vindereu... «Sâmbătă, în 26 Mai 1888, s-au petrecut la cele eterne osăminte renumitului lăutar național **Grigore Vindereu**, în Suceava...

Părintele lui **Grigore Vindereu** fusese, de asemenea, lăutar în Suceava și-l lăsă pe Grigore îndărăpt (în locul său - n.n.), în vârstă de numai 10 ani, când începu acesta a se deprinde în arta sa. **Originea Vindereștilor** însă este din comuna **Tișăuți**, lângă Suceava.

Cam pe la anii 1855-1856, intră Grigore în trupa vestitului lăutar **Nicolai Picul**, după moartea căruia rămăsese Grigore conducătorul acestei trupe de muzicanți până la moartea sa... Terenul activității sale artistice n-a fost numai patria sa, Bucovina, ci și țările învecinate, Moldova, Basarabia, Galiția și Transilvania» (**Revista Politică**, Anul III, nr.10, 1 iunie 1888, pg.13). **Grigore Vindereu** a avut un singur fiu, pe vremea aceea profesor la școala reală din Cernăuți și căpitan în rezervă al armatei austriece.

Un mareșal român al armatei habsburgice. S-a numit **Alexandru Guran** și a murit, la Viena, în 22 mai 1888, când împlinise 64 ani. Originar din Banat (Barloveni), Guran și-a făcut studiile la Academia Militară din Wiener Neustadt. La 49 de ani (în 1873), Alexandru Guran era general, cunoscând gloria în bătăliile de la Guvernolo, Montamara, Curtatone și Novara (1849) și în cele de la Magenta și Solferino (1859), la Solferino avându-l ca subaltern și pe «pedagogul de școală nouă» al lui Caragiale (**Revista Politică**, Anul III, nr.10, 1 iunie 1888, pg.13).

Eroii români ai Războiului de Independență sunt înfrânți de... jandarmii români. Așa cum nu se prea știe, căci vâl gros peste adevăruri este istoria neamurilor, eroii români ai Războiului de Independență, mințiți fiind de Guvern și de Coroană că vor fi împrăprietăriți, au tot ținut-o într-o răscoală de vreun deceniu. În vara anului 1888, «**răscoala țăranilor din România** încă nu s-a potolit cu desăvârșire. Pe când într-o parte încetează, pe atunci în altă parte se iscă din nou» (**Revista Politică**, Anul III, nr.11, 15 iunie 1888, pg.15).

«**Sânțirea monumentului defunctului profesor Arune Pumnul**, ridicat în țintirimul din Cernăuți de Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina, se va serba în 16 Iulie 1888. Sara, în ziua sânțirii,

se va ține în onoarea marelui nostru **apostol național** o academic, după care va urma apoi un banchet. Spre a da acestei serbări un caracter mai festiv, Societatea va edita, cu ocasiunea aceasta, și o carte dedicată memoriei nemuritoriului Pumnul» (**Revista Politică**, Anul III, nr.11, 15 iunie 1888, pg.14).

«**Renumitul Pasteur a scris d-lui Dr. Victor Babeș** o scrisoare în care recunoaște superioritatea practică a modului de tratament întrebuințat și inventat de dl. Babeș asupra turbărei, pe care îl felicită pentru progresul ce-l realizează pe acest teren» (**Revista Politică**, Anul III, nr.11, 15 iunie 1888, pg.14).

Români din Cacica pedepsiți pentru că... nu-și trimit copiii la școală! Istoriografia glăsuiește taman pe dos și vițăversa, și asta probabil din cauză că autoritățile austriece n-au descoperit cornul cu lapte cu care să-i ademenească pe bieții copii la școală. Ocupanții, știind din experiență că civilizația se impune cu forța, au procedat ca atare și în Bucovina. Astfel, «luni, 6/16 iunie, s-au vândut în Cacica, la dobă (prin licitație), mai multe zăloage (garanții materiale) luate de la Români, din cauză că nu-și trimit copii la școală. Românii sunt pedepsiți că nu-și trimit copiii la școală, dar învățătorul, care nu se interesează defel de copiii acestora ca să-i învețe, dacă împlă la școală, nu-i zice nimeni nimic». (**Revista Politică**, Anul III, nr.12, 1 iulie 1888, pg.8). Taman ca în pășania cu Hașdeu și arhimandritul Ciupercovici. Hașdeu susținea, în 1860, că mănăstirile noastre au fost, după 1550, lăcașuri ale desfrâului și leneviei, în care se consuma sudoarea poporului. Așa a fost, recunoștea Ciupercovici (în «Candela», 1885), dar nu din 1550, ci din 1600, când au intrat... grecii prin mănăstiri. Oare și profesorii de astăzi, care nu-și prea fac meseria, tot greci or fi?

Fond de ajutorare pentru școlari săraci. «Maestatea Sa Apostolică Ces. și Reg. Împăratul, cu Preaînalta rezoluțiune din 5 Mai 1888, a binevoit cu plăcere a lua știre de concludul dietei ducatelui Bucovinei, din ședința din 5 Marte 1888, că «spre amintire permanentă a domnirii de patruzeci de ani a Maestății Sale Apostolice Ces. și Reg.

Împăratul Francisc Iosif I, se înființează **un fond de ajutorare pentru școlari săraci** dela școlile populare publice din Bucovina, pentru care se dedică, din fondul țării, un capital de 15.000 florini și, încuviințând preagrațios preasupusa rugămintă a dietei ducatelui, a permis ca acest fond să poarte numele «Fondațiune de ajutorare Împăratul Francisc Iosif I pentru școlari săraci dela școlile populare publice ale Bucovinei»...

Sub glorioasa și binecuvântata domnire a Maestății Sale Apostolice Ces. și Reg. Împăratul Francisc Iosif I, împărăția și țările au înființat în școlile populare, cum sunt ele acuma, o instrucțiune care este chemată a face ca cultura și creșterea să ajungă bun comun al tuturor» (**Revista Politică**, Anul III, nr.12, 1 iulie 1888, pg.6).

«**O arestare importantă** s-a făcut, într-a 19 Iunie, în Botoșani. Poliția de acolo a pus mâna pe individul Emanuil Merdinger din Viena, la care s-au aflat 4.500 lei în bilete române, toate false. E.Merdinger și complicitii săi, adică frații săi David și Wilhelm, au petrecut, în timpul din urmă, la Cernăuți» (**Revista Politică**, Anul III, nr.12, 1 iulie 1888, pg.9).

«**Rabinul din Sadagura**, Israel, a trimis papei Leo XIII o biblie veche în limba hebraică, ca dar de jubileu. Cartea este foarte prețioasă și-i legată în auritură» (**Revista Politică**, Anul III, nr.12, 1 iulie 1888, pg.9).

«**Unii români din Comănești și Liudi**, după cum ni se scrie, lucră nu numai Duminica, ci chiar până și în cele mai mari sărbători la velnița din Comănești, fără ca să se afle un suflet de om care i-ar scoate din această robie» (**Revista Politică**, Anul III, nr.12, 1 iulie 1888, pg.10).

La Poieni-Solca, banii pentru școală s-a furat... țărănește. «Sosind timpul să se ridice și-n Poieni școală, antistele comunal a ținut sfat mare, în urma căruia a strâns dela săteni 1.500-2.000 florini. Paralele acestea li se păsură cărmuitorilor comunal prea puține, de aceea se făcu un împrumut de 1.000 florini din fondul școlar al țării, cu îndatorirea de-a plăti, în 10 ani, câte 100 florini pe an îndărăpt, fără procente.

Se născut întrebarea: unde să se facă școala?

Profesorul de universitate Drul Ion alui G.Sbiera a dăruit, mai nainte, încă din al său 20 de prăjini de loc, anume să se rădice pe el școala comunală, care să fie aproape și de preot, și de biserică».

Fruntașii comunali, pricepând că nu pot face afaceri necinstite pe seama donației lui I.G.Sbiera, au hotărât să... cumpere, prin licitație cu strigare, o sfoară de pământ, în capul satului, rămasă de la o văduvă, pe care bucată de loc s-au plătit 800 de florini, pământul din marginea satului fiind mai scump decât cel din Viena. În definitiv, «bani erau!». S-a strâns piatră, prin muncă obștească, dar s-au întocmit acte de plată de «câte 15 fl. stânjenul», iar pentru bârne, tăiate din pădurea statului, s-au făcut acte de «câte 3 fl. bucata», apoi «s-au luat meșteri din Solca, cărora li s-au făgăduit 650 florini ca să dea gata școala». Într-un an de zile, din cei 3.000 de florini «din lădița comunală» nu mai exista nici un crucer (creișar), școala arăta ca vai de ei, iar receptorul s-a năpustit peste poporeni ca să strângă banii datorți fondului școlar al țării. În consecință, prin Poienj-Solca, în vara anului 1888, nu auzai decât «că școala este sărăcia noastră», a sătenilor (**Revista Politică**, Anul III, nr.13, 15 iulie 1888, pg.5).

George Sidorovici și arhiducele Rainer. În 24 iunie 1888, arhiducele Rainer, după ce a inspectat, în 22 iunie, miliția staționată în Cernăuți, iar în 23 iunie - pe cea din Suceava, se afla în trenul care trecea prin Gura Humorului, Frasin, Vama și Vatra Dornei spre Ardeal. În gara din Frasin, arhiducele a zărit un cor de o sută de copii din Bucșoaia, cor dirijat de învățătorul copiilor, care purta o medalie de război pe piept, și a ordonat oprirea trenului. Așa a aflat Rainer că învățătorul, ca și scriitorul de mai târziu, se numea George Sidorovici, și că dobândise medalia în războiul din Bosnia. «Apoi, întrebând ce fel de populație locuiește în părțile acestea și răspunzându-i-se că Români, Alteța Sa s-a bucurat și îndatori pe dl. Sidorovici ca să mulțamească în numele său tuturor pentru primirea ce i s-a făcut» (**Revista Politică**, Anul III, nr.13, 15 iulie 1888, pg.7).

«Ce poate zelul! Părintele archipresviter Ioan Olinschi a aflat, cu ocaziunea vizitației canonice din anul acesta, în trei comune din

protopresviteria Cernăuților, trei exemple demne de imitat. Visitând adecă școala poporală din Mahala, școala era plină de băieți și de copile, iar când dl. învățătoriu Dumitru Scalat a ajuns cu examenul până la cântare și a început cu elevii săi să cânte, armonia acelu cor de băieți și de copile a fost atât de pătrunzătoare încât toți trecătorii de pe drum s-au oprit înaintea localului școalei. Acel cor minunat de voci fragede ar fi în stare să facă onoare și Catedralei din Cernăuți.

Băieții și copilele au executat o liturghie întreagă. Dar, ceea ce mai ales trebuie de recunoscut cu laudă este ideea D-lui Scalat de a întreprinde cu tinerii săi cântăreți, în duminici și sărbători, excursiuni prin comunele învecinate (Boian, Rarancea, Ostrița), spre a cânta în cor sfânta liturghie prin bisericile respective...

Asemenea progres în cântare, îndeocomun (în cor), și îndeosebi în cântarea bisericească a constatat părintele archipresviter și în comunele Horecea și Cernaucă. Zelul domnilor învățători Dumitru Scalat din Mahala, Toader Vasilovici din Cernaucă și Mihai Pitei din Horecea merită toată recunoștința» (**Revista Politică**, Anul III, nr.13, 15 iulie 1888, pg.8).

«**Cercul Born** a dat reprezentări în Cernăuți, Suceava și Rădăuți. Am admirat iscusința artiștilor, frumusețea cailor și a costumelor, mărimea elefanților și iuțea cu care știu oamenii directorului Born să ridice colosalul cort în care se dau reprezentările» (**Revista Politică**, Anul III, nr.13, 15 iulie 1888, pg.8).

Tragedie la Vatra Dornei. În ziua de 19 iulie 1888, în parcul stațiunii balneoclimaterice din Vatra Dornei, un grădinar și câteva femei făceau curățenie și, pe neașteptate, s-a apropiat un nour gros, iar «ploaia începu a curge ca din cofă». Imediat după aceea, un trăsnet cumplit «lovi pe o fată drept în cap, iar pe grădinar și pe celelalte două femei le trânti amețite la pământ... Fata lovită în cap și căreia i-a ars tot părul a rămas pe loc, moartă, iar grădinarul a asurzit» (**Revista Politică**, Anul III, nr.14, 1 august 1888, pg.10).

Un monument la Sucevița, în cinstea principelui Rudolf. «În aducere aminte de prezența Alteței Sale, principele de coroană Rudolf în

Bucovina, fu ridicat un monument în Voivodeasa, lângă sfânta mănăstire Sucevița. La desvelirea monumentului au fost de față Excelența Sa guvernatorul țării Baron Pino, apoi Baron Musteața, în numele comitetului țării, și archimandritul sfintei mănăstiri Sucevița Hilarion Filipovici» (**Revista Politică**, Anul III, nr.14, 1 august 1888, pg.8).

«**Primarul de azi al Sucevei**, dl. Dr. Morwitzer, își adună mare merite pentru orașul nostru prin îmbunătățirea mai multor strade.

Strada principală, începând de la spișeria dlui Lișca în sus, se înzestrea cu un trotuar frumos.

Ulița șipotului, care duce la isvorul cel mai bogat din oraș, din care se adapă jumătate din locuitorii Sucevei, era în anii trecuți o mocirlă foarte hâdă, azi este regulată și bine prunduită. Sperăm că și jos, lângă isvor, va introduce dl. primariu îmbunătățirile trebuincioase și va griji ca să se păstreze curățenia.

Cu astă ocaziune atragem atențiunea dlui primariu asupra necurățenilor de pe-mprejurul sinagogelor israelite din ulița șipotului. Cercetătorii acestor locașe religioase se postează, ziua mare, pe sub pereții sinagogelor și pe sub gardurile învecinate, spurcând ulițele și scandalisând publicul trecătoriu. Ar fi timp ca să înceteze aceste obiceiuri asiatice» (**Revista Politică**, Anul III, nr.14, 1 august 1888, pg.9).

«**Ordinele călugărești apusene...** Călugării și călugărițele din **biserica ortodoxă-orientală** se țin, peste tot, numai de **regula fixată de Sfântul Vasile cel Mare** (329-379).

În **biserica occidentală**, însă se află mai multe feliuri de ordine. Întâiul bărbat care a organizat viața călugărească în apus este **Benedict din Nursia** (480-543), care a înființat, în anul 529, mănăstirea Monte Cassino, în Italia, și ordinul Benedictinilor.

Cele mai multe ordine s-au înființat, în **biserica occidentală**, dela începutul veacului al XI, și anume: ordinul **Cartanșilor** - 1084, ordinul **Antoniștilor** - 1096, ordinul **Cistereienșilor** - 1098, ordinul **Premonstratenșilor** - 1120, ordinul **Carmeliților** - 1156, ordinul **Trinitarilor** - 1200, ordinul **Augustinilor** - 1214, ordinul **Franciscanilor** - 1209, ordinul **Dominicanilor** - 1215, ordinul **Serviților** - 1233, ordinul

Barnabiștilor - 1530, ordinul **Iesuiților** - 1540, ordinul **Oratorianilor** - 1548, ordinul **Piariștilor** - 1607, ordinul **Lazariștilor** - 1624, și ordinul **Redemptoriștilor** - 1732.

Ordinul **Hieronimiților** și cel al **Minorților** se țin de ordinul **Franciscanilor**.

Ordine cavalerești sunt următoarele: ordinul **Ioaniților** - 1048, ordinul **Cavalerilor de lângă templu** (al lui Solomon în Ierusalim) - 1118, ordinul **Cavalerilor germani** - 1190, ordinul **Cavalerilor din Alcantara** (Spania) - 1156, și ordinul **Cavalerilor din Calatrava** (Spania) - 1158.

Dintre **ordinele de călugărițe** din biserica apuseană, amintim următoarele: ordinul **Clarissinelor** - 1212, ordinul **Carmelitelor** - 1452, ordinul **Ursulinelor** - 1537, ordinul **Surorilor de la charite** - 1625, ordinul **Elisabetinelor** și ordinul **Salesianelor**» (**Revista Politică**, Anul III, nr.14, 1 august 1888, pp.9-10).

«**O nenorocire mare în Vama**. După un timp mai lung de secetă, a început, în Carpații români bucovineni, a ploua, în noaptea dintr-a 7 August 1888. Ploând neconținut 36 de ore, au crescut râurile peste tot. Cu deosebire însă au crescut râurile Moldova și Moldovița, care înconjură comuna Vama. De râul Moldova nu-și mai aduc oamenii din Vama aminte că ar fi fost, vreodată atât de mare. Râul Moldovița a fost însă tot așa de mare, înainte cu 38 de ani, când l-a luat apa pe tatăl domnului protopresviter actual al Sucevei, Mandașevschi.

La **Secătură**, la capătul Vamei de sus, unde trece calea ferată spre Prisaca (Eisenau), s-a făcut, cu ocazia construirii căii ferate între Hatna și între Cîmpulung, un pod peste Moldova și o hatie (un dig) de piatră. Această hatie a silit, până într-a 9 August, la 10 ore înainte de masă, să treacă apa Moldovei numai pe sub pod. Aducând însă puhoiul multime de lemne, s-au oprit acestea în pod și așa s-a format, înaintea podului și înaintea hatiei, un ostrov mare. La 10 ore, a sfârșit apa Moldovei hatia (digul) și, astfel, s-a revărsat apa grozav de fioroasă peste o parte mare a comunei Vama. Deodată, văzură peste o sută de gospodari, mai toți Români, realitățile și grădinile lor în mijlocul undelor furioase... Paguba bieților locuitori este de tot mare și poziția lor de tot deplorabilă...

Și drumul căii ferate a pățimit foarte mult cu ocazia acestei inundații. În Vama e cu totul distrus, în lungime de 2 kilometri, adică atât cât cuprinde în lungime terenul unde a fost inundarea.

Și în **Frasin**, lângă Moldova, este ruptă o parte a drumului căii ferate. Ba chiar și terasa măreață din strâmtura roșie (la capătul comunei Prisaca spre Cîmpulung) este, în câteva locuri, stricată» (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pg.4).

«**Maestatea Sa Împăratul** a binevoit prea grațios a dăruî comunei **Piedecăuți** suma de 200 florini, menită a fi întrebuințată pentru cumpărarea acareturilor trebuincioase pentru biserica nou clădită din loc» (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pg.6).

Un nou incendiu la Siret. «În Siret, a izbucnit, în 5 August 1888, un nou foc. Magazinele lui Kraft, în care se aflau cereale și făină în preț de douăsprezece mii de florini, au ars cu totul. Proviziile acestea au fost asigurate», deci proprietarul urma să fie despăgubit (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pg.6).

«**Foc la Mamornița.** Duminică, în 12 august 1888, fulgerul a lovit într-o casă din Mamornița și a aprins-o. Spre norocire însă, s-a revărsat imediat după aceasta o ploaie atât de abundentă încât, după scurtă vreme, focul iscat a și fost stins» (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pg.6).

«**Inundații și furtuni.** Pagubă enormă produsă de inundațiile care au avut loc în munții Bucovinei deocamdată nu se poate taxa, pentru că încă nu se poate străbate prin toate aceste locuri nenorocite. După știrile primite până acuma, se poate constata numai că un număr mare de oameni și-au pierdut vitele și pâinea de pe câmp, și că în unele locuri miseria a ajuns la culme. Deocamdată, se lucrează din răspuțeri la reconstruirea podurilor și drumurilor stricate sau rupte de apă» (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pg.6).

«**Focuri mari,** O parte mare a comunei Novosulița, în Rusia, în apropiere de Bucovina, s-a făcut prada focului. Au ars cam la două sute

de case. Focul ar fi luat dimensiuni și mai mari dacă nu ar fi sărit în ajutoriu pompierii din Cernăuți și din Boian» (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pg.6).

«**Sursa Arsenioasă din Șara-Dornei.** La Șara-Dornei, o comună depărtată, care se află în apropierea frontierei austriace, pe țărmul drept și românesc a gârlei Șara și pe o colină fără umbră, care deschide o panoramă încântătoare într-o vale romantică a Carpaților, se află o sursă limpede, care isvorăște dintr-o adâncime de un metru, tapisată și acoperită cu petre.

Acest izvor se pierde părăsit și ignorat... De la apariția publicațiunei lui Haquet, editată de Raspe la Nuremberg, nu s-a găsit nimeni care să fi băgat în seamă observațiunile acestui voiajor științific, până ce doctorul Pribram, profesorul universității și directorul institutului de chimie din Cernăuți, a recunoscut în straturile acestei coline formațiuni de auripigment, făcând pe această basă concluziunea că aceste ape salubre trebuie să conție arsen... Cantitatea fântânei principale, care evaporează cu abundență bulbuci de acid carbonic, ajunse pe minut la 22 litri, ce corespunde, prin urmare, cu 21.680 litri pe zi... Într-un litru de apă minerală s-a constatat: Sulfat de calce - 0,01071 grame, Clorură de calce - 0,06417 grame, Fosfat de calce - 0,00133 grame, Carbonat de calce - 0,29416 grame, Carbonat de magnezie - 0,04882 grame, Carbonat de protoxid de fer - 0,01938 grame, Carbonat de potasă - 0,01804 grame, Carbonat de sodă - 0,38948 grame, Carbonat de lithiu - 0,00039 grame, Hipo-arsenit de sodă - 0,00343 grame, Silicat de sodă - 0,12103 grame, Aluminiu - 0,00112 grame. Suma substanțelor fixe - 0,97206 grame, Acid carbonic vinculat - 0,32946 grame, Acid carbonic semivinculat - 0,32946 grame, Acid carbonic liber - 1,87844 grame» (**Revista Politică**, Anul III, nr.15, 15 august 1888, pp.7-10).

Calea ferată Hatna-Cîmpulung eficientizează prețul lemnului bucovinean. «În districtul silvic **Vama**, se vindea, mai nainte, metrul cubic de lemn abia cu 80-90 cr., pe când acuma societatea din Bavaria Ortlieb & Comp plătește 1 fl. 40 cr. de metrul cub și, după cum auzim, a încheiat un contract pe 10 ani... Tot așa și-n districtul **Pojorîta**, unde mai

naite se vindea metrul cubic de lemne cam cu 80 cr., acum se află oferte câte cu 1 fl. 70 cr. și 1 fl. 80 cr de metru cubic. Ba chiar și-n districtele silvice **Iacobeni** și **Vatra Dornei**, unde până acum era numai Societatea Gotz, care, așa-zicând, monopoliza toate veniturile în folosul ei, auzim că s-ar afla mai multe societăți, care, îmbărbătate fiind prin calea ferată Hatna-Cîmpulung, voesc să reflecteze la cumpăratul lemnului din aceste două districte și așa să facă concurență Societății Gotz. Dacă cele auzite despre Iacobeni și Vatra Dornei au să se adevărească, atunci credem și noi că meritul supraconsilier silvic, dl Iuliu Krutter, se va abate de la modul usitat de până acum și nu va mai vinde lemne de-a dreptul, ci va escrie licitațiune publică, înmulțindu-și, astfel, meritele sale» (**Revista Politică**, Anul III, nr.16, 1 septembrie 1888, pg.1).

«Lupta vamală între România și monarchia Austro-Ungariei...
În anul 1886, precum este cunoscut, a început lupta vamală între România și monarchia Austro-Ungariei. România a rămas fidelă programei de atunci și în anul 1887; toate pasurile întreprinse pe terenul comercial politic au fost însuflețite de același spirit care a produs politica economică nouă. Una din axiomele acestei politici era, în prima linie, combaterea convențiunii comerciale cu Austro-Ungaria, care, precum se zice, a ruinat România...

Nimic nu este mai caracteristic pentru modul cum s-a făcut această polemică, decum un articol publicat în «Economia națională»: Înainte de 1875, politica vamală românească era foarte simplă: încasam pentru mărfurile importate, fără deosebire, o vamă de 8, mai târziu de 7 1/2 procente de la valoarea lor și nu ne interesa mai departe... În anul 1875, guvernul României a inaugurat o politică vamală nouă, încheind cu Austro-Ungaria convențiunea comercială. Monarchia vecină, recunoscând nedreptatea care s-a făcut României prin tratatele încheiate cu Turcia, s-a arătat aplecată a trata cu noi direct, adică a admite dreptul nostru de suveranitate, pre care pe nedrept ni l-au fost răpit. Această recunoaștere a dreptului nostru netăgăduit ne-a costat mult; am plătit însutit aplecarea Austro-Ungariei de a încheia cu noi o convențiune»...

După ce a obținut România, deja pe la sfârșitul anului 1886, unele modificări ale convențiunii anglo-române... i-a succedat României să

obține de la Germania, într-o convențiune adițională din 1 Martie 1887, o modificare similară a convențiunii comerciale germano-române din anul 1881 (**Revista Politică**, Anul III, nr.16, 1 septembrie 1888, pg.1).

Băile feruginoase de la Dorna. «La Dorna se prepară băile feruginoase în două institute: în institutul fondului religios ortodox-oriental, care capătă ape minerale din izvorul de băut din sorginta lui Valter și a lui Saier, care sunt captate cu lemn și a căror ape sunt duse la institut în țevi de brad, și în institutul medicului Binder, care e nutrit de fântănele lui Otto și a Amaliei. Actualmente ne aflăm, la Dorna, într-un stadiu profesor, după ce s-a încredințat lucrările care ținesc la captarea definitivă a surselor și la înmulțirea numărului lor prin descoperirea altor izvoare noi de către direcția fondurilor, domnul Stur, director la institutul geologic din Viena» (**Revista Politică**, Anul III, nr.16, 1 septembrie 1888, pg.10).

O altă legendă despre generozitatea Împăratului. În mod firesc, o statalitate (împărat, rege, guvern) își merită popularitatea, pe cale de consecință, doar după îmbunătățirea standardelor de viață ale mulțimii. În Bucovina, se trăia bine, în 1888, dar nu într-atât încât, cu orice ocazie, să se tot legendeze pe seama împăratului. Și totuși, chiar și cea mai «națională» revistă a vremii nu precupește nici un efort imaginativ pentru sublimarea ocârmuitorului. Zice-se că, în august 1888, Franz Iosif s-ar fi aflat pe valea Jainzen, la Ischl, și că ar fi pornit singur într-o preumblare (ca și Cuza al nostru). Când întâlnește un țăran, împăratul intră în vorbă cu acesta, iar țăranul - tot țăran, indiferent de țara în care robotește! - se plânge de greutățile vieții. Și nu mică îi fu mirarea când, în după-amiaza aceleiași zile, îl caută un curtean ca să-i spună că împăratul i-a rezolvat toate problemele. Ca să vezi! (**Revista Politică**, Anul III, nr.17, 15 septembrie 1888, pg.10).

Parohiile bucovinene ale anului 1888

«În decanatul **Cernăuților**: **Cuciurul mic** cu 2 biserici, 2350 suflete și 272 copii de școală; **Jucica nouă** cu 1 biserică, 2332 suflete și 233 copii de școală.

Decanatul **Sucevei**: **Poiana Silionului** și **Chilișeni** cu 2 biserici, 2000 suflete și 308 copii de școală; **Balaceana** cu 1 biserică, 2209 suflete și 308 copii de școală; **Ilișești** și **Brașca** cu 2 biserici, 2095 suflete și 265 copii de școală; **Pătrăuți** cu 1 biserică, 2280 suflete și 250 copii de școală.

Decanatul **Rădăuților**: **Horodnicul de jos** cu 2 biserici, 2025 suflete și 170 copii de școală; **Horodnicul de sus** cu 1 biserică, 2037 suflete și 235 copii de școală; **Cajvana** cu o biserică, 2344 suflete și 249 copii de școală; **Volovăț** cu 1 biserică, 2210 suflete și 240 copii de școală.

Decanatul **Humorului**: **Capucodrului** cu **Păltinoasa**, cu 2 biserici, 2103 suflete și 337 copii de școală; **Șupca** cu 1 biserică, aproximativ 2000 suflete și 383 copii de școală; **Bucșoia**, **Frasin**, **Dorotea**, **Plotonița** cu 2 biserici, aproximativ 2000 suflete și 192 copii de școală.

Decanatul **Vicovelor**: **Straja** cu 1 biserică, 2474 suflete și 250 copii de școală; **Vicolul-de-jos** cu 1 biserică, 2379 suflete și 288 copii de școală; **Bilca** cu 1 biserică, 2808 suflete și 313 copii de școală; **Frătăuțul nou** cu 1 biserică, 2824 suflete și 360 copii de școală; **Pătrăuțul de jos** cu o biserică, aproximativ 2000 suflete și 241 copii de școală.

Decanatul **Storjinețului**: Orașelul **Storjineț** cu 1 biserică, 2048 suflete și 107 copii de școală; **Hliboca** cu **Chicera** și **Cinstea**, cu 1 biserică, 2367 suflete și 258 copii de școală; **Mihalcea** cu 3 atene, cu 2 biserici, 2692 suflete și 285 copii de școală; **Jadova** cu **Cotul-Jadovei** cu 2 biserici, 2518 suflete și 263 copii de școală; **Valeva** cu 1 biserică, 2011 suflete și 291 copii de școală.

Decanatul **Coțmanului**: **Stăuceni** cu 1 biserică, 2634 suflete și 291 copii de școală; **Mămăeștii-de-jos** cu 1 biserică, 2432 suflete și 331 copii de școală; **Revna** cu 1 biserică, 2225 suflete și 263 copii de școală; **Valeva** cu o biserică, 2011 suflete și 291 copii de școală.

Decanatul **Nistrului**: **Zastavna** cu o biserică, 2335 suflete și 268 copii de școală; **Brodac** cu **Mitcheu** cu 2 biserici, 2332 suflete și 180 copii de școală; **Borăuț** cu 1 biserică, 2195 suflete și 190 copii de școală; **Chiseleu** cu 1 biserică, 2025 suflete și 314 copii de școală» (*Revista Politică*, Anul III, nr.17, 15 septembrie 1888, pg.7).

„Iară domnii și doamnele ale căror nume urmează...”

Recensământul din 1888 la Cuciurul Mare. «La numărarea populației din urmă, s-au consemnat la Cuciur-mare 7690 suflete, între cari, după confesiuni, 383 de catolici, 6974 de greco-orientali, 309 de israeliți; iar după naționalitate, 365 de nemți, 6329 de ruteni și 806 de români. În localitatea aceasta, însă, ca și în alte localități din ținutul Cernăuțului, numărul românilor nu a fost consemnat după realitate; căci numărătorul, orișicărui om care intra în canțalărie să dea datele ce i se cerea, îi puneă întrebarea: «No iac vohoreș?» și omul îi răspundea: «No, to iac, porusche». Și acest răspuns îl primea el dela români ca și dela ruteni, pentru că românii din satele de pe lângă Cernăuți știu de-a rândul și rusește» (*Revista Politică*, Anul III, nr.17, 15 septembrie 1888, pg.8).

Regele Țiganilor, Maiestatea Sa Rafael I, s-a prezentat în fața împăratului Franz Iosif pentru a cere recunoaștere oficială. Rafael I se jura că se trage din Pharaon, era fierar în Ungaria (Iaszbereny) și se numea, de fapt, George Rafailă. În schimbul recunoașterii oficiale, Regele Țiganilor se angaja să plătească un tribut anual, să-i statornicească pe

țigani nomazi și să pună la dispoziția imperiului, în fiecare an, câte un contingent de recruți. (**Revista Politică**, Anul III, nr.17, 15 septembrie 1888, pg.11).

«**Alegere de notar comunal la Pârteștii-de-sus.** La 6/18 August 1888, s-a ales de notar comunal în Pârteștii-de-sus dl. Gavril Șindilariu, care ocupă, totodată, și postul de cantor bisericesc. Înainte, a fost aice notar comunal Leon Holzdrager din Solca, cu care au fost oamenii foarte nemulțumiți.

La 21 August (2 Septembrie) 1888, s-a ales în Pârteștii-de-sus comitetul școlar local. Pe lângă preot, dl. administrator parochial Ilarie Bădăluță, și dl. învățătoriu Nicolai Hurjui, au fost aleși: Artemi Gorcea (antiste comunal), Onufrei Ciornei (prim adjunct), Spiridon Lupăescu (deputat comunal) și doi membri subsidiari: dl. Gavril Șindilariu, notarul comunal, și agricultorul Simion Lupăescu.

De președinte fu ales dl. administrator parochial Ilarie Bădăluță» (**Revista Politică**, Anul III, nr.17, 15 septembrie 1888, pg.11-12).

«**Maestatea Sa Împăratul Francisc Iosif I** a binevoit să acorde comunci **Verbăuți** un ajutoriu de 200 florini pentru clădirea școalei» (**Revista Politică**, Anul III, nr.18, 1 octombrie 1888, pg.6).

«**Numiri.** Dl. Dionisie Olinescu Olinschi fu numit concepist la direcțiunea de finanțe în Cernăuți.

Învățătoare fură numite: d-ra Melania Brăilean în Bilca și d-ra Eufrosina Beuca în Cîmpulung.

Învățători fură numiți: dl. Alexandru Ieșan și dl. Nicolae Spânul în Cîmpulung, iar dl. Nicolae Hurjui în Pârteștii de sus.

Dl. Constantin Bulbuc (Român bucovinean), practicant definitiv în silvicultură în Derwent (Bosnia) fu numit asistent definitiv de silvicultură în numitul loc» (**Revista Politică**, Anul III, nr.18, 1 octombrie 1888, pg.6).

«**Omor la Lipoveni, lângă Mitoc.** Mergând primarul din Lipoveni la un alt Lipovan de acolo, într-un timp nepotrivit, ca să-l împlinească,

acesta a tras două focuri de pușcă asupra lui. Primarul a rămas pe loc, mort, iar ucigașul stă arestat în penitenciarul din Suceava. Cauza acestui omor, după cum se vorbește, e alegerea cu de-a sila a primarului, contra voinței și dorinței sătenilor» (**Revista Politică**, Anul III, nr.18, 1 octombrie 1888, pg.7).

Tragic accident hipo la Cîmpulung. «În Cîmpulung s-au speriat caii de la o trăsură în care se aflau membri din familia d-lui protopresviter Țurcan, din Fundu Moldovei. Spre nenorocire, vizitiul n-a putut să oprească de fel caii, din cauză că s-au rupt hățurile. Domnișoara Elena Bejan, fiica d-lui consilier consistorial, și D-na Andruhovici, soția d-lui paroch din Sadova, speriindu-se, săriră atât de rău din trăsură încât domnișoara Elena Bejan a repausat la scurt timp după aceea, iar D-na Andruhovici s-a lovit foarte greu. Vizitiul, de spaima cea mare, a nebunit» (**Revista Politică**, Anul III, nr.18, 1 octombrie 1888, pg.7).

Eminescu, autor dramatic. «**România liberă** spune că drama lui Eminescu, despre care s-a vorbit că o scrie poetul, e desăvârșit finită. Ea se va citi, zilele acestea, de către port, într-un cerc intim. Scena se petrece la frumoasa curtezană din Corint, Lais, cunoscută în vechime de o neîntrecută cochetă. Versurile sunt rimate» (**Revista Politică**, Anul III, nr.18, 1 octombrie 1888, pg.7). În decembrie, se zvonește că Eminescu urma să scoată, în curând, o revistă politico-literară, intitulată «Fântâna Blandusiei».

Limba lui Dumnezeu. O țărancă româncă a învățat rusește, abandonându-și total limba natală. Întrebată asupra motivului, româncă a povestit: «Văndusem, odată, lapte la un domn din Cernăuți; ajunsă la dânsul acasă, el mi-a ținut o cazanie frumoasă și mi-a zis că numai acela poate să aibă parte de rai și de împărăția cerului care vorbește, în casa sa **limba lui Dumnezeu**, adică **limba rusească**. Iar cine vorbește limba țigănească sau limba moldovenească, acela va sta afară, la poarta raiului ca și câinii, și Dumnezeu s-a feri de a-l lăsa în rai, cum ne ferim noi, astăzi, de a lăsa pe țișani în ogrăzile noastre» (**Revista Politică**, Anul III, nr.19, 15 octombrie 1888, pg.12).

«**Serbarea zilei onomastice a Maestății Sale Împăratul nostru** s-a petrecut, la 4 Octomvre (22 Septemvre) 1888, în orașul Suceava, la biserica Sfântului Mare Mucenic Georgie, unde se află moaștele Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou, în mod foarte solemn... Toate corporațiunile de oficiali din Suceava și Ițcani, apoi corpul ofițerilor staționați în Suceavă, precum și tinerimea studioasă de la toate instituțiile de învățământ din Suceavă, conduse de profesorii respectivi, luă parte la această **solemnă sebare patriotică**». Ca să vezi deturnare de patriotism! (**Revista Politică**, Anul III, nr.19, 15 octombrie 1888, pg.12).

«**Magnificența Sa Rectorul actual al universității din Cernăuți** (Constantin Popovici) a ținut, cu ocazia inaugurării noului an universitar, într-a 4 Octomvre 1888, un discurs despre relația dreptului canonic față cu teologia și față cu sistemul dreptului general. Discursul acesta l-a finit Magnificența Sa cu un omagiu al Universității Francisco-Iosefine din Cernăuți pentru Maestatea Sa puternicul și grațiosul protector al științei, care acuma de 40 de ani domnește cu glorie monarhia austro-ungară» (**Revista Politică**, Anul III, nr.19, 15 octombrie 1888, pg.12).

«**Noua biserică din Storojineț**, la a cărei clădire a contribuit mai ales dl. Georgie cav. de Flondor, fu sfințită într-a 30 Septemvre 1888 de I.P.S.S. mitropolitul Dr. Silvestru Morariu. La acest act solemn au fost de față mai mulți oaspeți și domni; consilierul consistorial Dionisie cav. de Bejan, consilierul la curtea de apel Mihai Piteiu și brigadirul (general de brigadă român bucovinean din armata austriacă) Teodor Seracin» (**Revista Politică**, Anul III, nr.19, 15 octombrie 1888, pg.12).

«**Biserica ortodox-orientală din Zamosti a ars cu totul**. Focul s-a iscat în lăuntru bisericeii» (**Revista Politică**, Anul III, nr.19, 15 octombrie 1888, pg.12).

«**Calea ferată va trece Carpații**. Baron Banffy și consorții au dispus să se facă studii preliminare tehnice pentru o cale ferată care să lege căile ferate ardelenesti cu cele galițiene. Linia a fost proiectată să

pornească dela stațiunea Betlean (Beclean) a căii ferate Clușiu-Deșiu din valea Someșului și, folosind trecătoarele Carpaților, să treacă prin **Ilva, Teșna, Dorna, Moldova, Valea-Putnei** în Bucovina, până în stațiunea Cîmpulung a liniei Hatna-Cîmpulung» (**Revista Politică**, Anul III, nr.19, 15 octombrie 1888, pg.13).

«**Club de cântare la Suceava**. *n 17 Octomvre 1888, stil nou, s-a ținut în Suceava o adunare în care s-a decis ca să se formeze un «Club de cântare» (Gesangeclub) spre promovarea și cultivarea arții în cântare. La această ocaziune s-a ales și un comitet provisor din următorii Domni: Leon de Goian, Constantin Procopovici, Iulius Patak, Dr. Ignatz Salter și Dr. Matei Lupu» (**Revista Politică**, Anul III, nr.20, 1 noiembrie 1888, pg.11).

«**Serată cu dans la Stulpicani**. Duminică, în 4 Noemvre 1888, stil nou, se va aranja în localitățile școalei populare din Stulpicani o serată cu dans. Prețul de intrare pentru o persoană 1 fl., pentru o familie 1 fl. 50 cr. Venitul curat este menit pentru școlerii seraci din Stulpicani. Oferte benevole sunt a se trimite comitetului, care constă din următorii Domni: Petru Boca, praroch ortodox-oriental, Ignat Șmidt, învățător, și Wihelm Mallek, c.r. administrator poștal» (**Revista Politică**, Anul III, nr.20, 1 noiembrie 1888, pg.11).

«**Defraudare la poșta din Rădăuț**. Dela poșta din Rădăuț s-au defraudat, în timpul din urmă, mai multe mii de florini. Ca defraudanți sunt în presupus trei inși, anume: administratorul poștei, Alfred Srkal, și asistenții R. Renelt și N. Slusariuk. Tustrei amplotiații aceștia sunt deja prinși și închiși la Tribunalul din Suceava» (**Revista Politică**, Anul III, nr.20, 1 noiembrie 1888, pg.11).

«**Ca membri în consiliul comunal din Cernăuți** s-au ales, în 24 Octomvre 1888, din partea suburbiilor Horecea, Clocucica și Caliceanca, pentru stagiul de 4 ani, **doi români**, și anume dl. Dionisie Voronca și dl. Vasile Marcu. Primul este reales» (**Revista Politică**, Anul III, nr.21, 15 noiembrie 1888, pg.10).

«**Dar în cinstea Împăratului.** Antistele comunal din Șcheia, dl. Ștefan Cojocariu, a dăruit pentru biblioteca școalei locale, cu ocaziunea zilei onomastice a Maiestății Sale, Prea grațiosul nostru împărat, un op «Sfânta Scriptură», precum și șapte broșuri de cuprins foarte educativ». Informația provine de la învățătorul șcheian Pancrațiu Prelipcean (**Revista Politică**, Anul III, nr.21, 15 noiembrie 1888, pg.13).

În Cernăuți, s-a deschis **Baia Turcească**. Începând cu 28 August 1888, Adolf Konig a deschis, în Cernăuți, **Baia Turcească**, o baie care «corespunde pretensiunilor celor mai riguroase, carile se pot face față de un stabiliment dintr-un oraș mare», cum se zice în reclamă (**Revista Politică**, Anul III, nr.21, 15 noiembrie 1888, pg.16).

«**DI. Mihai Eminescu**, destinul nostru poet, după cum se zice, va scoate în curând, în București, o revistă politico-literară, sub titlul **Fântâna Blandusiei**» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pg.11).

«**Jubileul de 40 ani al Maiestății Sale.** Comitetul filialei «Școala Română» din Vatra Dornei (președinte - Constantin Scînteuță, vicepreședinte - George Balmoș, secretari - Dimitrie Georgescu și Ilie Nichituș, casieri sau «casari» - George Botezat și Vasile Deac) a decis, în ședința sa din 14 Noemvre:

1. Să împărtaşcă, cu ocaziunea acestui jubileu, îmbrăcăminte, cărți și reviste de școală între copiii sărmani și brași ai școlilor din loc, votând pentru acest scop suma de 50 florini;

2. Să dea elevului din anul IV al pedagogiei, Eugenie Avram, pentru anul școlar curent, un ajutoriu lunar de 10 florini;

3. Să dea învățătorului superior din loc, D-lui Vasile Avram, o remunerație de 20 florini pentru zelul său în împărțirea învățământului și, cu deosebire, a celui din muzica vocală bisericească.

Comitetul central al societății «Școala Română» a mai creat încă un stipendiu de 50 florini, cu ocaziunea acestui jubileu, pentru anul școlastic curent și l-a destinat pentru D-ra Veronica Teliman dela

pedagogiul din Cernăuți» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pg.11).

«**Școala poporală din Budeniț.** În 18 noemvre 1888, stil nou, s-a consacrat noul edificiu al școalei populare din Budeniț» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pg.12).

«**Învățământul românesc în Bucovina.** În anul 1876, erau în Bucovina 13 școale cu limba de propunere română, 16 cu limba germană, 59 cu limba ruteană, 3 cu cea maghiară și 83 cu limba de instrucțiune mixtă. După raportul din 1885, numără Bucovina 60 de școale cu limba de instrucțiune română, 17 cu limba germană, 85 ruteană, 4 maghiară și 68 cu limba de instrucțiune mixtă» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pg.15)..

Jubileul de 40 de ani al Împăratului Franz Iosif este sărbătorit, în Bucovina, în 2 Decembrie 1888, cu mult entuziasm, tonul fiind dat de... mănăstirea Putna. «Fiind poporul de mai înainte înștiințat prin organele bisericești, se adună românii, a căror iubire și loialitate pentru coroană este prea cunoscută, cu toții la biserică, știind că acolo li se va spune ceva frumos și bun pentru prea iubitul lor Monarch».

Deasupra sfintelor oseminte ale lui Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei, s-a săvârșit o liturghie și au răsunit «rugăciunile înălțate spre cer în sănătatea prea luminatului Împărat și cântările executate de călugări». «Iar părintele Brăilean adresa către popor o cuvântare plină de elocință, în care îi demonstra datoriile lui față de Înalta Casă Împărătească... și-l provoca să fie cetățeni buni și stâlpi neclintiți ai imperiului austriac». Chiar și verdele român bucovinean care a fost Iraclie Porumbescu, al cărui românism n-a fost dezmințit niciodată, a ținut să-și manifeste dragostea față de împărat, dăruind școlii populare din Frătăuții Noi, unde era paroh și unde avea să fie înmormântat «portretele Maiestăților Lor, Împăratului și a Împărătesei, întru aducerea aminte copiilor școleri că sub auspiciile părintești ale acestei Părechi domnitoare s-a înființat școala din Frătăuțul nou și că a Lor prea înaltă și mântuitoare dorință a fost și este ca și poporul nostru țaran să se emancipeze prin

școli de orbia minții» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pp. 9-10).

Generația aceea care a sărbătorit, deasupra osemintelor Sfântului nostru Voievod, jubileul unui stăpânitor străin nu este de acuzat. În schimb este de acuzat minciuna de după aceea și de până astăzi, care stăruie pătoloasă prin cărțile de istorie, îmbolnăvind suflete cu o făloșenie naționalistă dezgustătoare.

«**Comitetul comunal din Vama** a dăruit, cu ocasiunea jubileului de 40 de ani dela suirea pe tron a Maestății Sale Francisc Iosif I, în scopul ajutorării copiilor sărmani care îmblă la școala poporală din loc, suma de 50 florini. Iară domnii și doamnele ale căror nume urmează au solvit spre același scop oferte de bani gata: Agripina Dan, E. Mailer, V. Badale, Niculai Lucan (cantor bisericesc), Regina Frenkel (învățătoare), Ștefan Hurjui (cantor), Gheorghe Andrușcă, Abraham Ebner (negustor), Chaim David, Zeida Schwartz, Israel Hutman» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pg.10).

«**Decorarea unui jandar român bucovinean.** Maiestatea Sa a acordat d-lui Georgi de Catargi (Catargiu sună prea nenobiliar - n.n.), locotenent de gendarmerie, crucea militară pentru merite. D-lui Georgi de Catargi i-a acordat și Împăratul Rusiei ordinul Anei, cl.III» (**Revista Politică**, Anul III, nr.22, 1 decembrie 1888, pg.10).

«**Junimea română la gimnasiul din Rădăuț** a serbat, Duminică, în 15 Decembrie 1889, stil nou, amintirea răposatului poet M. Eminescu. La 10 ore deminează, se adunară studinții români într-o clasă, unde a fost de față și directorul gimnasiului, dl consilier Klauser cu mai mulți membri ai corpului profesoral. Studintele din clasa a opta Alexandru de Vassilco ținu o cuvântare, în care își exprimă sentimentele de durere pentru marea pierdere ce s-a cauzat întregii națiuni române prin moartea renumitului poet... Cuvântarea și-o fini oratorul cu cuvintele:

- El a murit, însă pururea va trăi neuitat în memoria poporului său, nemuritorul său geniu va încălzi sufletele românești și le va înfoca la fapte mărețe, la fapte și glorie!» (**Revista Politică**, Anul V, nr.1, 1 ianuarie

1890, pg. 9).

Influența face ravagii. La începutul anului de grație 1890, toate statele Europei erau bânuite de **influență** (gripă?), care, pe vremea aceea, era «o boală epidemică, îmbinată cu guturai, cu friguri și cu durere de cap... De regulă, ține această boală cinci până la șase zile și nu are urmări rele. În Berlin și în St.Petersburg au pățimit de **influență** și **Împărații**» (**Revista Politică**, Anul V, nr.1, 1 ianuarie 1890, pg. 10). Bolnavilor li se recomandă «să steie câteva zile în pat și, în timpul reconvalescenței, să se ferească de răcire pentru ca să nu devină recidivi. Ca medicamente, se întrebuințează **Antipyrin** și **Chinin**, cu care medicamente ar trebui să se probadă mai ales oamenii care șed la țară» (**Revista Politică**, Anul V, nr.1, 1 ianuarie 1890, pg. 10).

Sate fără școli. La începutul anului 1890, «în Berchișești, Românești, Ipotești, Călineștii lui Cuparencu, Capu-Câmpului, Capu-Codrului, Reuseni, Luncușoara, Rus, Securiceni, Todirești, Soloneț, Păltinoasa, Părhăuț, apoi în 6 comune din protopresviteria Siretului, în 5 din a Vicovului și în 4 din a Rădăuțiului, deci peste tot în 29 de comune române nu există școale populare încă de fel» (**Revista Politică**, Anul V, nr.2, 15 ianuarie 1890, pg. 6).

Împăratul dăruiește sare bucovinenilor. «Maiestatea Sa a permis ca, din cauza lipsei de hrană pentru vite, cauzată prin nenorociri elementare (inundații) în anul trecut, să se împărțească comunelor din Bucovina, Silezia și Galiția douăzeci de mii de măji metrice de sare fără plată» (**Revista Politică**, Anul V, nr.2, 15 ianuarie 1890, pg. 6).

Sate românești și cu Ruteni. «**Botușanița** cuprindea, la 1890, 171 Români și 226 Ruteni. **Gropana** avea numai Ruteni, la 1890, 250. Amândouă localitățile fac o singură comună bisericească...

Slătioara, Geminea și Ostra fac o comună bisericească. Slătioara este română și are 322 Români, Ostra are 133 Români și 297 Ruteni, iar Geminea 156 Români și 454 Ruteni» (**George Bogdan-Duică**, Bucovina. Notițe politice asupra situației, Sibiu, 1895, pp.156-157).

«**Moarte cauzată prin mănuși.** O domnișoară din București a avut, la o petrecere, mănuși a la Sarah Bernhardt. În decursul jocului, a simțit că pe mâni o usturime; a doua zi au ieșit pe mâni răni atât de periculoase încât, cu tot ajutorul medical, a trebuit să moară copila în floarea vieții» (**Revista Politică**, Anul V, nr.2, 15 ianuarie 1890, pg. 6).

Nunți bucovinene. «D-ara Olga Gramatovici, fiica d-lui paroch și exarch ortodox-oriental din Voitinul se va cununa, într-a 26 Ianuar 1890, cu dl teolog absolvant Teodor Bumbac.

D-ra Mărioara Porumbescu, fiica d-lui Ieraclie Porumbescu, paroch și exarch în Frătăușul-nou, se va cununa, în 7/19 Ianuar 1890, cu dl. Liviu Rațiu, împiegat dela Calea-ferată a statului României!» (**Revista Politică**, Anul V, nr.2, 15 ianuarie 1890, pg. 6).

«**Încetarea boalei de unghii la vite.** Încetând boala de unghii pe lângă Suceava, s-a deschis iarăși târgul (iarmarocul) în Suceava și pentru mascuri; și în districtul Coțman a încetat boala deodată și târgurile sunt iarăși deschise, dar în districtul Storojinețului se lățește boala aceasta tot mai mult» (**Revista Politică**, Anul V, nr.3, 1 februarie 1890, pg. 9).

Primul test al scaunului electric. «În penitenciarul din Clinton (New York), s-a făcut o încercare cu un aparat electric de executare la un buhai, care avea o greutate de 225 kg. Animalul a căzut imediat mort, la pământ, fără să se zbată sau să mai respire. Se părea că n-a simțit durere» (**Revista Politică**, Anul V, nr.3, 1 februarie 1890, pg. 9).

«**Balul român din Viena.** Comitetul balului român din Viena s-a constituit sub președinția d-lui dr. Ștefan N. Cărcu (medicul bucovinenilor). Cele mai distinse dame din aristocrație au binevoit a primi patronatul. Balul se va da în «Cursalon», în 5/17 Februar 1890" (**Revista Politică**, Anul V, nr.3, 1 februarie 1890, pg. 9).

Bătălie electorală câștigată de români. «În cercul electorat Siret-Rădăuți-Suceava, ieri (31 ianuarie 1890) a avut loc lupta electorală

pentru alegerea unui deputat în locul repausatului Dr. Constantin Tomașciuc.

Candidații, precum se știe, au fost Baronul Eudoxiu de Hormuzaki și consilierul E. Miskolczy. Baronul Hormuzaki a învins cu 1.141 din 1.691 de voturi, iar dl. Miskolczy a întrunit 547 de voturi.

În Rădăuș, dl. Baron Hormuzaki a căpătat 467, în Siret 336 și în Suceava 341 de voturi; iar dl. Miskolczy a întrunit în Rădăuș 291, în Siret 63 și în Suceava 193 de voturi» (**Revista Politică**, Anul V, nr.3, 1 februarie 1890, pg. 9).

„Elitele românești petrec”

Alecsandri, bolnav la Paris. «Domnul Vasile Alecsandri, ministrul plenipotențiar al României pe lângă republica franceză, care se află greu bolnav la Paris, în urma îngrijirilor medicale merge din ce în ce mai bine» (**Revista Politică**, Anul V, nr.4, 15 februarie 1890, pg.13).

De unde vine denumirea de gablonțuri? De la orașelul «Gablontz, lângă Reichenberg, (unde) s-au revoltat lucrătorii de sticlă (la începutul anului 1890) și a trebuit să intervină gendarmeria și miliția, și au fost răniți mai mulți gendarmi și lucrători, iară uciși doi lucrători» (**Revista Politică**, Anul V, nr.4, 15 februarie 1890, pg.13).

Stupide motive de divorț în America. În două decenii, 1870-1890, în America s-au pronunțat 328.716 divorțuri legale. Motivele desfacerii căsătoriilor au fost cât se poate de nostime: «O mulțime de americance s-au divorțat din cauză că bărbații au bătut câinii sau pisica favorită a nevestelor. Unele s-au divorțat pentru că bărbații lor fumau și nu se rădeau la timp. S-au găsit cazuri de divorț și pentru că femeia n-a voit să coasă nastur pe haina bărbatului său. În alt caz, femeia, din capriț, stătea toată ziua în pat» (**Revista Politică**, Anul V, nr.4, 15 februarie 1890, pg.13).

Procese penale la Tribunalul din Suceava. Pachița a Mariței lui Tanase Mașteianu din Marginea a fost acuzată de procuratura c.r. (cezaro-crăiască) de stat că și-ar fi ucis pruncuțul. Mărgineanca, beneficiind de serviciile avocatului Dr. Matei Lupu, a fost achitată cu 7 voturi la 5.

Alți doi mărgineni, Pentilei Halip și soția sa, Ioana, au fost judecați pentru infracțiunea de omor. Apărăți de același Matei Lupu, **asasinii din Marginea** n-au putut scăpa, totuși, basma curată. Pentilei Halip a fost condamnat la «3 ani de criminal greu», iar soția sa, Ioana, la doar «un an și jumătate de criminal greu».

Acuzat de incendierea unei gospodării, Lazar Scurhan din **Breaza** a fost apărut cu succes de Dr. Matei Lupu și scos nevinovat cu 12 voturi.

Artemi Ițcuș și Teodor Chiraș din **Sucevița** au fost acuzați de procuratură pentru furtul a 1.000 florini de la arhimandritul Hilarion Filipowicz. Apărătorul, reputatul Dr. M. Ulrich, nu i-a putut salva pe cei doi sucevițeni de câte «un an de criminal greu», verdictul juraților fiind de 8 la 4 în favoarea vinovăției.

Apărut de Samuil Ștefan Isopescu, David Rosner din **Putila** a fost absolvit de vinovăția «înșelăciunii prin jurământ strâmb», cu 8 voturi la 4. Același Ștefan Isopescu, dar, de data asta, împreună cu Dr. Ulrich, i-a reprezentat în fața instanțelor și pe Sura și Mochie Katz, ambii acuzați de furt. Femeia a fost achitată, iar bărbatul condamnat la «4 luni de criminal».

Teodor Diaconescu din **Volovăț** a fost acuzat de crimă, iar consătenii lui Vasile Robu, Petrea Robu și Antioch Hiș de «stâlcire grea». Apărătorul Ștefan Isopescu a obținut achitarea asasinului Teodor Diaconescu și a complicei Antioch Hiș, frații Vasile și Petrea Robu fiind condamnați la un an și, respectiv, jumătate de an de «criminal greu».

O performanță avocătească greu de egalat realizează, același Dr. Samuil Ștefan Isopescu, în ianuarie 1890, când, deși jurații se pronunță cu 7 voturi la 5 pentru vinovăție, izbutește să obțină sentința de achitare pentru Alecsa Broșutar din **Ciumărna**, care fusese acuzat de crimă. Și, totuși, în urma unui verdict identic de 7 la 5, Isopescu obține și achitarea lui Dumitru Grigorean din **Marginea**, care fusese acuzat că și-ar fi omorât propriul tată. Numai Maria Horvath din **Cacica**, apărută de Dr. Edmund

Frisch, va fi condamnată la «3 ani de criminal greu», pentru pruncucidere, semn că apărătorul neamț nu avea forța persuasivă și imaginația bravului român, care, proces cu proces, și-a construit ditamai vila în centrul Sucevei. (**Revista Politică**, Anul V, nr.4, 15 februarie 1890, pp. 13-14).

În 1890, bucovinenii vor vedea «Steaua dela Vifleim, care, după calculul astronomului Tycho de Brahe, se arată tot la 315 ani în fața Pământului, se va putea vedea în luna lui Noemvre, în grupul stelelor Cassiopeia. Este, dară, a șasea oară de la dela Nașterea Mântuitorului că se înfățișează steaua aceasta, care de mulți astronomi este considerată o cometă. Ultima oară s-a văzut steaua aceasta în anul 1575» (**Revista Politică**, Anul V, nr.4, 15 februarie 1890, pg.14).

«Temperatura în ianuarie 1890. În partea cea mai mare a Europei a fost temperatura anormal de caldă. Dela anul 1719, de când se fac observațiuni meteorologice, se pot constata numai doi ani în cari a fost temperatură mijlocie mai caldă decât în anul acesta. Dară întâia oară s-a întâmplat că în partea cea mai mare a Europei mijlocii să nu cadă termometrul până la punctul de ghiață. În America, însă, sunt viscole colosale, carile prin săptămâni întregi opresc orice comunicare și produc o mulțime de accidente, așa că localități întregi sunt total închise» (**Revista Politică**, Anul V, nr.4, 15 februarie 1890, pg.14).

«Balul societății academice «Junimea» a fost încununat în anul 1890 de un succes strălucit... Peste 450 de persoane umplură lojele și salonul cel mândru decorat al reuniunii de cântări din Cernăuți. Jocul se deschise cu «Hora Junimei» de către părechile următoare: Excelența Sa baronul Alexandru Vassilco cu doamna contelui Pace (consilier aulic), dl. comisar districtual George baron de Stârcea (moșier) cu doamna (generalului român de brigadă austriacă) de Seracsin și secretariul Vasile Morariu (nepotul mitropolitului Silvestru) cu Dna baroneasă Cîrstea. Cu deosebire ne bucură a constata cum că costumul nostru național a fost destul de bine reprezentat... Muzica Regimentului 41 de infanterie, cât și decorațiunea saloanelor erau la înălțimea lor» (**Revista Politică**, Anul V, nr.5, 1 martie 1890, pg.10).

La Rădăuți, un demers cultural. «În 12 Ianuarie 1890, stil nou, s-a constituit, în Rădăuți, Societatea poporală română «Ștefan cel Mare», având un scop literar, național și social, precum și sprijinirea membrilor în caz de nevoie... Localul îl are societatea în hotelul dl. Anton Balan din loc... Membru ordinariu are de a plăti, pe lângă o taxă de intrare de un florin, o alta lunară numai de cel puțin 25 creițari, anticipando. Membru fondator, sprijinitor și onorar poate fi și din alte nații. Cel ce voiește a fi membru fondator are de plătit cel puțin 25 florini, odată pentru totdeauna. Cel sprijinitor este cu orice altfel de sprijin binevenit, fie acesta în bani sau și în cărți etc... Dl. hotelier de aici Anton Balan a binevoit a ceda acestei societăți odae frumos mobilată, pe gratis pe un an întreg» (**Revista Politică**, Anul V, nr.5, 1 martie 1890, pg.12).

Crimă oribilă la Suceava. Geometrul prefecturii din Suceava, Josef Oehm, după o noapte petrecută cu chef și lăutari, s-a întors, în zorii zilei de 19 martie 1890, la locuința sa, unde l-a luat în primire și la refec jumătatea lui conjugală, doamna Oehm. Și cum firea gâlcevitoare a consoarte se manifesta cam de mult prea multă vreme, geometru prefecturii n-a mai putut răbda, așa că a dat buzna într-o cameră alăturată, «unde era pușca lui de vânat, o apucă și împușcă în soția sa, nimerind-o cu 17 haliciuri în piept». Doamna Oehm a murit «tocmai cum a intrat în odaie medicul chemat întru ajutor. Ambii copii ai acestor soți, unul în etate de 10 și altul de 7 ani, au fost de față la scena aceasta grozavă. Făptuitorul a fost imediat predat Tribunalului din Suceava» (**Revista Politică**, Anul V, nr.7, 1 aprilie 1890, pg. 12).

În timpul instrucție, pe baza depoziției martorilor, s-au aflat următoarele: «Ziua de 18 martie era ajunul zilei sale onomastice și al soției sale. La 3 ore după-amiază, când femeia era ocupată cu pregătirile de ziua viitoare, când ea învăța copiii versurile cu care erau să feliciteze pe tatăl lor, Josef Oehm venea din crâșmă acasă și ceru nevastei de mâncare. Nemulțumit cu bucatele oferite, el îi făcu una din acele scene cu care ea era obișnuită și plecă de acasă. Spre scară, el începu pelerinajul său zilnic din crâșmă în crâșmă și ajunsese, la miezul nopții, la cafenea. Aici, primi felicitările prietenilor săi de ziua onomastică și benchetuiala

dură până la 5 ore dimineața, când Oehm porni acasă», unde, după o ceartă cu soția, Iosefine, a comis oribila crimă. Procesul a fost lung, cu o sumedenie de audieri. Cei doisprezece jurați, printre care poetul german din Ilișești Fritz Kipper, au pronunțat hotărârea condamnării la moarte, pedeapsă transformată, mai târziu, de împărat în «20 ani de criminal greu» (**Revista Politică**, Anul V, nr.11, 1 iunie 1890, pp. 9-13).

Tifos în închisoarea din Suceava. «În penitenciarul din Suceava s-a ivit, între deținuți, în mod epidemic tifusul. Opt deținuți s-au bolnăvit, dintre care unul a și murit, trei sunt reconvalescenți, iar patru sunt la spital» (**Revista Politică**, Anul V, nr.7, 1 aprilie 1890, pg. 12).

Școlile în Bucovina. «Înainte de venirea țării noastre (Bucovina) la împărăția Austriei (1774), sistemul școalelor publice nu era cunoscut în Bucovina... Generalul Spleny, primul administrator militar al Bucovinei s-a adresat Consiliului de război aulic din Viena, în 10 Decemvre 1774, că ar fi bine și de folos de a înființa în Cernăuți și în Suceavă, sub privegherea călugărilor, două școli latinești de câte 4 clase...

După o consignațiune din luna lui April 1780, erau, pe atunci, în Bucovina, **numai opt învățători**, anume câte unul în mănăstirea Putna, în Cernăuț, Siretiu, Cîmpulung-moldovenesc și 4 în Suceavă, dintre care unul era neamț și unul greco-fanariot, și, în toată țara (Bucovina) existau numai nouă școli, adică: șase românești, una nemțească, una grecească și una latinească, dintre care 4 se aflau în Suceava...

În târgurile și satele bucovinene fără școale erau, înainte de anul 1774, preoți și dascăli bisericești, unicele persoane cari puteau să-i învețe pe cei doritori de învățătură...

Prin «planul de regulament», publicat sub împăratul Iosif II, se hotărî ca din veniturile fondului religios ar a se îngriji, prin crearea de școale, pentru creșterea poporului în genere, că școalele naționale capitale pentru limba moldovenească din Cernăuț, Siretiu, Suceava, Zastavna, Cîmpulungul-moldovenesc și Vașcăuț au să se clădească, au să fie înzestrate și susținute tot pe spesele fondului, precum pe spesele aceluiași fond trebuie să se înființeze și școale triviale în toate locurile unde se află biserici parohiale sau filiale. Paragraful 10 din Cap.V al

planului de regulament dispune (că) învățătorii școalelor populare din Bucovina au să se crească în cele două școli normale din Cernăuț și Suceava...

Primii învățători ai școalelor noastre celor dintâi erau toți naționaliști ori oameni cunoscători de limbă națională. La școală capitală din Cernăuț era Marki (transilvănean), cari știa perfect Moldovenește, apoi Bothy, Balint, Voronca etc.; la școala capitală din Suceava erau Rogojinschi, Petrovici și Herceac; la școala din Cîmpulung - Teutel; la cea din Siretiu - Talpalar...

Spre nefericirea noastră, în același an, în 8 August 1786, ieși și patentul împărațesc prin care se decretă împreunarea Bucovinei cu Galiția... Guberniul din Lemberg desrădică, în anul 1793, învățământul obligator, iară înființarea de școale o lăasă în arbitrarul comunelor. În urma acestei proceduri, rămaseră din 32 de școale cu învățători români, ce existau în 1792, numai 14, adică o școală românească-nemțească în Cernăuț, 9 școale românești-nemțești pe la țară, două școale curat românești în Siretiu și Suceava, o școală ungurească și una armenească...

O lovitură și mai grea i se dete instrucțiunii noastre populare după desființarea inspectoratului școalelor populare din Lemberg, în anul 1816,, când primi agendele administrative ale acestui inspectorat diregătorie cercuală (Kreissamt) din Cernăuț, iară agendele conducerii și ale privegherii școalelor noastre i se încredințară consistoriului romano-catolic din Lemberg...

Spre a face să prospereze învățământul nostru poporal și spre a delătura răul ce se încuibase în el prin vitrega administrare, se adresă consistoriul nostru, în 3/17 Septemvre 1837, la Guberniu cu un raport care conținea propuneri de îndreptare. În 18 Mai 1844 /se stabilea prin rezoluție imperială că) «Norma generală este că o parohie trebuie să aibă o școală sau, dacă cere trebuința, mai multe școli populare... Privegherea și conducerea școalelor greco-neunite este a se da în seama episcopului diocesan și a consistoriului său și la aceste școli sunt a se așeza învățători greco-neuniți. Limba de propunere în școalele triviale este limba părintească a copiilor ca cercetează școala, iar în școalele capitale (din orașe) limba germană are a se adaoge ca obiect de învățământ... Chiar acuma trebuie făcut începutul pentru înființarea unei

școale capitale împreună cu un curs de preparandie în Suceavă»...

Consistoriul catolic din Lemberg împărți (prin circulara din 15 noiembrie 1844), pe baza rezoluțiunii din 10 Mai 1844, cercul bucovinean (Bukowinaer Kreis), în mod provisoric, în trei districte școlare, anume al Cernăuțului, Rădăuțului și Sucevii, denumind de inspector școlar în districtul Cernăuțului pe parochul latin din Sadagura, Anton Holinski, în districtul Rădăuți - pe parochul latin din Siretiu, Johann Wachowski, și în districtul Sucevii pe capelanul latin din Gura-Humorului, Anton Bereznicki».

În Suceava, în 2 mai 1833, sub conducerea lui Franz Theil funcționau o «școală capitală și școala de copile. Școala capitală avea cinci odăi mari de învățământ (patru pentru școala capitală, una pentru școala trivială)... pe când școala de copile era internată într-un edificiu separat din suburbie... Școala cea trivială-moldovenească era cercetată numai de 24 elevi și școala de copile numai de 30 eleve... Numărul școlerilor a crescut foarte mult sub conducerea lui Theil... Deși învățătorul moldovan a fost scos din serviciu deja în Octomvre 1836 (Vasile Creangă, pensionat și înlocuit, ulterior, cu Ioan Botezat), totuși învățământul acesta n-a suferit nici o scădere...

Se ivi pentru noi o rază de mângâiere din Viena, căci ministerul de instrucțiune orândui, cu decretul din 17 Septemvre 1848, Nr.6111, ca pentru poporăștiunea greco-ortodoxă a Bucovinei să se activeze în Cernăuți un curs de preparandie... Sub conducerea și priveghierea Consistoriului nostru, părintele Nicolai Hacman fu denumit director (învățători: Vasile Ianovici - religie, Constantin Popovici - limba germană, Iacob Vorobkewicz - limba ruteană, T. Blajevici - antropologie, psihologie, pedagogie, rectorul seminarial Teofil Bendela - fizică, Ilarion Hacman - geografie, Porfir Dumitrovici - istoria naturală, Iosif Barczinski - caligrafie, desen și geometrie)... Cursul se activă cu 6 candidați, în localul școalei triviale, în 13/25 Decemvre 1848... Dela anul 1850 se dispuse ca cursul de preparandie să ție doi ani compleți... Școala trivială greco-ortodoxă din Cernăuț fu prefăcută, în anul 1858, în școală capitală provisorie, iară în 1860 în școală capitală definitivă... Până la anul 1860 funcționă ca director părintele Nicolai Hacman, până în 1867, părintele Vasile Ilasievici, căruia îi urmă Ioan Drogli până în anul 1871, când

rămase numai anul al doilea, cu finea căruia institutul fu disolvat cu totul... Din anul 1869, decise ministerul de culte și instrucțiune să se înființeze, în Cernăuț, o proparandie de stat, care să fie împreună cu școala capitală catolică și cu cea reală de două clase, și să aibă o școală de exercițiu... Cu emisul ministerial din 19 August 1870, Nr.7266, fu numit director al preparandiei celei noi profesorul gimnasiului din Cernăuț și membrul consiliului școlar al țării, dl. Dumitru Isopescul, iară de prim-învățător directorul școalei reale inferioare din Sniatin Johann Soukup... În 14 Octomvre 1872 se activă și primul an al preparandiei de fete, cu 21 eleve, într-o odae a școalei de copile din Cernăuț... Din 14 August 1873, școala reală, cea cu două clase, fu disolvată...

În anul școlar 1883/4 împărtăși învățătorul Boșneag candidaților din anul al IV-lea metoda învățământului pentru orbi și surdo-muți... Cu emisul ministerial din 31 Iulie 1886, Nr.6031, se introduse și învățământul înnotului...

În luna lui Mai 1888 fu strămutat întreg institutul pedagogic în edificiul său propriu, zidit pe locul unde, mai nainte, stătuse biserica Sfintei Treimi, care fu transferată la Clocucica» (Constantin MORARIU, **Revista Politică**, Anul V, nr.7 și 8, 1-15 aprilie 1890, pp.9-14).

Românii sunt refuzați la recrutare din pricina... băuturii. Dincolo de miturile luării la oaste cu «arcanul» (metodă moldovenească, nu bucovineană), în fosta Bucovina stă adevărul care, în fond, ne este și mai defavorabil. Pentru că, în prima parte a anului 1890, «s-a întâmplat că în comune întregi nu s-a găsit nici un fecior «bun pentru catane». Pentru a acoperi lipsa corpurilor de militari ce se completează în Bucovina, a trebuit să se înroleze feciori din Galiția și chiar din Bohemia. Medicii zic că vina degenerării este **lățirea băuturii rachiului**. Deși concedem că rachiul are o influență foarte rea asupra sănătății poporului, trebuie însă să căutăm și alte cauze pentru acest trist fenomen și, după părerea noastră, nutrimentul de tot rău al poporului este asemenea o cauză a degenerării sale fizice» (**Revista Politică**, Anul V, nr.8, 15 aprilie 1890, pg. 7).

Sinuciderea unui funcționar sucevean al justiției. Om sărac și cinstit, cu familie grea, formată din șase copii mici și o nevastă,

«cancelistul» (copistul) german Muller de la Tribunalul din Suceava s-a sinucis, în 22 Aprilie 1890, împușcându-se «cu un terțerol» (**Revista Politică**, Anul V, nr.9, 1 mai 1890, pg. 9).

Mituirea unui deputat român. «Deputatul Constantin Dobrescu (Argeș) este învinovățit că a cerut și primit de la patru aspiranți ai școlii de artilerie sinete câte pentru 250 franci pentru ca să intervină pentru înaintarea lor la gradul de ofițeri, fără ca să fi făcut pentru dâșii ceva. Colegii lui cer ca să se constate neexactitatea acestei învinovățiri printr-un proces corecțional» (**Revista Politică**, Anul V, nr.12, 15 iunie 1890, pg. 8). De unde se vede că, datorită tradiției, în politica românească se schimbă doar generațiile.

Jubileul lui Gutenberg. În 24 iunie 1890 s-a serbat, în multe locuri, jubileul de 450 ani al invențiunii tipografiei, în special în Mainz, orașul de naștere al lui Gutenberg» (**Revista Politică**, Anul V, nr.13, 1 iulie 1890, pg. 7). Să reținem, deci, că tiparul a fost inventat în 24 iunie 1440.

Sânzienile anului 1890 s-au sărbătorit «c-o pompă mare și cu participarea a numeroasă de peregrini de pe malul Nistrului, al Prutului, Ceremușului, Siretului și al Sucevei... Sărbătoarea «Sânzienilor» din 24 Iunie 1890 a fost și mai măreață, și mai sublimă (decât în alți ani). O săptămână întreagă sosiră și tot sosiră cete de închinători la vechea Mitropolie a Moldovei, unde odihnesc relicviile M.M. Ioan cel Nou». După sfânta slujbă, «un fecior țăran cărturar din Transilvania... îi provoca pe creștini să se ferească de cercetarea crășmelor, mai ales în ziua de duminică, de beție, de motroșirea și înstrăinarea averii părintești» (**Revista Politică**, Anul V, nr.14-15, 1 august 1890, pp. 7- 9).

Persecutarea evreilor în Rusia. «Guvernul rusesc a emis următoarele decrete contra jidovilor:

1. Jidovii au voie să locuiască în toată Rusia și Polonia rusească numai în orașe, nu însă și la țară. Ei nu au voie să posedă sau să ia în arendă pământ. În general, jidovii pot pretinde numai în 16 guvername

ca să fie suferiți; din orașele celorlalte guvername, și anume: Riga, Liebau, Rostow etc., vor fi expulzați. Această dispozițiune află aplicare și la comercianți, și la meseriași. Numărul celor loviți de dispozițiunea aceasta se urcă la mai multe zeci de mii.

2. Jidovii nu vor putea poseda sau exercita industrii, nici nu vor putea participa la dânsle.

3. Jidovii nu au voie să capete o educațiune mai bună, prin urmare nu vor fi admiși la școli, gimnazii, universități etc.

4. Jidovii nu vor putea fi avocați, nu vor fi admiși ca ingineri, nu pot să fie medici militari și nu vor putea ocupa nici o funcțiune guvernamentală fie cât de neînsemnată» (**Revista Politică**, Anul V, nr.16, 15 august 1890, pg. 4).

În mod firesc, măsurile acestea provoacă iritarea populației evreiești de pe toată suprafața pământului, dar calvarul acestui popor nu a luat sfârșit. Nu cred să existe un alt neam în lume care să fi putut supraviețui unei astfel de istorii.

«**Vindecarea tuberculozei.** Renumitul profesor Dr.Koch din Berlin pare să fi aflat un mijloc de a vindeca tuberculoza nu prea progresată prin injectarea unei materii inventată de dânsul, care oprește lățirea microorganismelor tuberculozei. După terminarea experimentelor, se va publica modul vindecării» (**Revista Politică**, Anul V, nr.22, 15 noiembrie 1890, pg. 9). «Renumitul medic **Dr.Babeș** din București a întrebuințat injecțiunea Koch la leproși cu un succes perfect și a obținut rezultate favorabile și la injecțiuni cu bacilul slăbit al tuberculozei găinilor. Dr.Babeș face, acum, însuși încercări cu un mijloc inventat de dânsul în contra «Tetanus», a cărui cauză pare să fie, asemenea, un bacil» (**Revista Politică**, Anul VI, nr.1, 1 ianuarie 1891, pg. 9).

Prima fabrică de zahăr în Bucovina s-a construit lângă Cernăuți, din inițiativa întreprinzătorului **Fr.Reschauer**, care a convocat arendașii de moșii, în 24 noiembrie 1890, pentru încheierea contractelor de cultivare a sfecei de zahăr, pe suprafețe de minimum 2500 iugăre. Negocierile au continuat pe tot parcursul iernii, prețul de achiziție propus, de 8 cruceri pentru 105 kg, fiind mărit la 10 cruceri, iar suprafețele cultivabile fiind

micșorate la doar o mie de iugăre (**Revista Politică**, Anul V, nr.23, 1 decembrie 1890, pg. 11).

«**Frigul în Decemvrie 1890.** Temperatura mijlocie a fost, în luna aceasta, cu mai mult de 5 grade Celsius mai joasă decum temperatura mijlocie în cei 42 de ani din urmă. Mai mult au suferit de frig Germania de sud și Muntenia. De la începutul lui Ianuar, domnesc în Europa apuseană viscolituri mari» (**Revista Politică**, Anul VI, nr.2, 15 ianuarie 1891, pg. 8).

Fraudă la Suceava. «Casierul asociațiunii de credit Suceava, Lam, se află în închisoare preventivă la Tribunalul din Suceava pentru defraudațiuni însemnate» (**Revista Politică**, Anul VI, nr.2, 15 ianuarie 1891, pg. 8).

Friguroasa iarnă 1890-1891. «Oamenii cei mai bătrâni nu-și pot aduce aminte de un frig așa de lung cum este în iarna aceasta. Nu numai Europa nordică și cea mijlocie suferă foarte, în Europa de sud și Afrika de nord este iarna mai simțitoare decât la noi. În Paris, asemenea, nu sunt oamenii deprinși cu ierni aspre; majoritatea poporului nu este prevăzută cu îmbrăcăminte necesară pentru frig, ba cele mai multe locuințe nu au nici chiar o sobă cum se cade. În Franția de sud și în Spania, unde lipsesc toate întocmirile scutitoare de frig, șed oamenii în pat.

În Alger, s-a întâmplat că un transport de 200 soldați au fost troieniți în omăt și a trebuit să li se vie în ajutor pentru a-i scăpa.

În Europa mijlocie, s-a muiat vremea și inundațiunile au făcut deja mare stricăciune» (**Revista Politică**, Anul VI, nr.3, 1 februarie 1891, pg. 5).

Când moare Bucevschi, elitele românești petrec la Balul «Junimii», unde «vestibulul înfățișă un salon pompeian, ținut în color albastru-deschis», iar zeul Pann era zugrăvit «al fresco» pe peretele din mijloc, «cu cornițe, nas cocoșat și barbă de țap; el ședea pe un ciot, picioarele sale de țap le ținea încrucișate, și sufla din nai, pe care îl ținea

strâns lângă buze». Încadrând fresca în care era înfățișat zeul din care avea să se «desprindă» imaginea deavolului, bacantele, și ele zugrăvite, «țineau în mână câte un pocal; parcă îl închinau în sănătatea și cinstea celor care veneau să se veselească și să mărească serbarea balului».

Ușa spre salonul cel mare era împodobită, cu rol de draperii, împodobite și cu mănunchiuri de iederă, cu «un urasnic alcătuit cu mult gust din scoarțe, scorțare și brănețe țărănești», se răsărau Alecu de Issecescul, contele Pace - președintele Bucovinei, Mitropolitul Silvestru Morariu, Alecu Vasilco, precum și «ilustrele familii nobile bucovinene: Grigoreștii, Hurmuzăcheștii, Stârceștii, Costineștii, Popoviceștii, Vasilceștii, Musteață, Lupul, Cârstea, Ianoș», adică tot un român... grec, polon, armean, maghiar. Ne aflăm la începutul anului de grație 1891, și, cu hora, «quadrilul», «polca francaise», «se bucură Românii» deja pomeniți că le-a «succes» balul «în mod așa de splendid. Taman atunci, în aceiași Cernăuți petrecăreți, «a repausat, după o boală îndelungată, cunoscutul pictor academic **Epaminonda Bucevschi**», dar cui să-i pese? (**Revista Politică**, Anul VI, nr.4, 23 februarie 1891, pp. 5-6).

Oficiile de frontieră ale României se mută de la Ițcani la Burdujeni. «Cu ziua de 23 februarie 1891, se vor muta oficiile de frontieră ale României de la Ițcani la Burdujeni. Șeful gării din Ițcani, inspectorul cavaler de Calmuțchi, a dat în onoarea funcționarilor români un banchet, care a decurs foarte vesel» (**Revista Politică**, Anul VI, nr.4, 23 februarie 1891, pg. 6).

Iracie Porumbescu donează Societății «Junimea» din Cernăuți «Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei și a Catedralei mitropolitane din Iași», de Constantin Erbiceanu, iar studenții Tit. Popescu și Z.Percec aduc «în numele comitetului societății mulțămitele cele mai profunde pentru acest dar însemnat». În colectivul redacțional se hotărăște ca «Revista Politică**», atingându-și țelul, «să fie strămutată la Cernăuți», unde va purta numele de «**Gazeta Bucovinei**» (**Revista Politică**, Anul VI, nr.4, 23 februarie 1891, pg. 7).**

Rapoartele Comisiunii pentru vite, pentru perioada 1 Septemvrie 1892 - 31 Decemvrie 1893.

«**La Coțman**, între Ruteni, e un progres.

La Seret, unde sunt Români și Ruteni, «sărăcia poporului și lipsa de pricepere pentru o cultură rațională» este vina regresului;

deși la **Suceava**, ca, de exemplu, la Șcheia și Stroiești - unde-i moșia boierilor Popovici și Mîrza, care nu fac politică, ci gospodăresc și fac donațiuni culturale - se cultivă bine vitele, încât se exportă chiar și în România și Ardeal, se constată și în acel district «indolență»;

la **Gurahumorului**, populația preponderentă română a dat binișor îndărăt și «indolența» se constată și acolo;

la **Câmpulungul românesc**, cultura vitelor dă hotărât înapoi și se constată și neștiința, și indolența populației, și lipsa de adăposturi pentru vite, ca și azi o sută și zece ani, pe vremea lui Enzenberg;

la **Dorna**, este tot așa, mai adăugându-se o belea și adică beleaua că negustorii străini, mai ales din ținutul Vijniței, năvălesc și cumpără dela pășune cele mai bune vite și le duc, rămânând pentru cultură cel mai rău material» (**George Bogdan-Duică**, Bucovina. Notițe politice asupra situației, Sibiu, 1895, pp.30-31).

„Proclamat în unanimitate de consiliul național”

Studenții ardeleni și bucovineni din Viena sfilează imnul regal român. Vineri, 10 aprilie 1896. La Viena, în sala mare a hotelului „Ronacher”, are loc balul festiv, în cadrul „Jubileului de 25 de ani” al Societății „România Jună”. „Spațioasa sală era admirabil decorată cu drapele românești... Departe, în fundul sălii, era postată capela lui **Strauss**, iar dinaintea ei se ridicau masa și tribuna președintelui comerului (petrecerii – n.n.), Dr. Calinciuc, de unde se țineau orașunile festive. Toți oaspeții mai importanți erau primiți de tinerime cu strigăte de „Să trăiască!” și fiecare din ei primea programul comerului, tipărit pe hârtie fină. Din cei mai însemnați oaspeți, să-i amintim pe E.Ghica, ministrul României la Viena, generalul de divizie Cantili, senatorul

Nicolae Dumba, secretarii legației române Mavrodin și Cantacuzino, apoi profesorii de la Universitatea din Viena, Dr. Schauta, Dr. Kaposi, Dr. Lihotzky, Dr. Benedikt, deputatul bucovinean din parlament I. Țurcan etc...

Primul orator festiv a fost domnul Dr. Aurel cavaler de Onciul, secretar la minister, care vorbi, mai întâi, în limba română, apoi în cea germană, binecuvântând oaspeții. După cuvântarea domniei sale, a izbucnit, din toate gurile celor de față, veșnicul cântec studentesc „Gaudeamus”, în urma căruia domnul Dr. Calinciuc a toastat, în limba germană, pentru Majestatea Sa Împăratul Francisc Iosif I, în onoarea căruia s-a cântat imnul „Doamne sfinte, întărește” și cântecul „Hoch Habsburg”, executate de orchestra Strauss.

Al treilea orator a fost președintele „României June”, domnul Teofil Popovici, care a schițat, în puține cuvinte, trecutul societății și menirea ei pentru tinerii români din capitala Austriei. Muzica intonă, apoi, „Deșteaptă-te Române” și sala întreagă se sculă în picioare, cântând împreună cântecul neamului românesc, în mijlocul unui entuziasm de nedescris.

În onoarea familiei regale române a toastat Al. Vaida-Voevod, amintind, cu profundă recunoștință, de prea gațiosul sprijin material ce a binevoit să-l dea, de atâtea ori, societății noastre, Majestatea Sa Regele Carol I, precum și de cel literar, care ni l-a acordat, de două ori, augusta suverană a României, Majestatea Sa Regina Elisabeta.

Orchestra a cântat, după aceea, imnul regal român, „Trăiască Regele”, la auzul căruia toți supușii din regat s-au sculat, cântând cu însuflețire imnul, numai străinii și Românii din Ardeal și Bucovina, **din cauza unui patriotism rău înțeles**, șezură mai departe pe bănci!” (Ion Grămadă, Cartea sângelui, Suceava, 2002, pp. 363-364).

Burse refuzate de... români. Școala românească de agricultură din Rădăuți a fost inaugurată în 16 octombrie 1897, în prezența baronului Mustatza, care „a rostit românește discursurile inaugurale” (deși în fața regelui Carol avea să vorbească nemțește, în anul următor, prefăcându-se că nu știe românește) și a directorului Motrescu, care „a răspuns în parte românește”, limba străbunilor fiindu-i vag cunoscută, așa cum îi

sta bine, în acele vremuri, unui reprezentant al elitei neamului, unui „membru marcant al inteligenței”.

Era o zi de vineri, târgul forfotea de lume, de „domni în trăsuri cu culorile țării”, dar care habar nu aveau ce se petrece în „noul edificiu din capul orașului”. Dar și mai regretabil era faptul că gospodarii români nu prea se înghesuiau să-și trimită copiii la școală, două burse, oferite de „Însoțirea de economii și credit” din Storojineț, nefiind solicitate de nimeni, vreme de peste trei luni de zile, dovadă a lipsei de interes a „țărănimii noastre față de această instituție” (*Patria*, nr. 5 și 42, 1897).

Românii rădăuțeni au de ales: urna sau licitația de lemne? În campania electorală rădăuțeană, din noiembrie 1897, unul dintre candidații „alegătorilor români, sprijinit de ovreimea independentă” era profesorul Elia Cărăușiu, iar contracandidatul era „prietenul autorităților locale și îndeosebi al domnului al dlui căpitan districtual (prefectul)”, Dr. Michael Kipper, care și câștigă cu un plus de 106 voturi, care plus reprezenta „urmarea atitudinii urmate de alegătorii ovrei, care parte s-au abținut de la vot, parte au votat cu omul prietenilor guvernului. Cam 120 voturi ovreiești s-au dat pentru Dr. M.Kipper, pe când pentru candidatul nostru de-abia 5 voturi ovreiești”. Dintre români, n-au votat cu profesorul Cărăușiu „doi indivizi care stau în serviciul căpitanului și un singur gospodar, despre care se zice că e epileptic”, dar paguba opțională românească a fost compensată de „8 voturi lipovene și 3 voturi germane”.

Partea proastă este că, taman în zilele acelea, „din cauza unor cazuri sporadice de boală de unghii și gură”, se interzisese „exportul vitelor din Rădăuți”, iar din cauza „licitațiunii de lemne în pădure”, organizată nu întâmplător de direcțiunea fondului religios în chiar ziua alegerilor, 32 dintre gospodarii români înscriși pe listele de alegători au preferat dreptului democratic de a hotărî prin vot dreptul de a participa la „licitațiunea de lemne” (*Patria*, nr. 57 și 61, 1897).

Jubileul Împăratului. «În 2 Decembrie 1898, stil nou, jubileul rar de 50 de ani de domnie pe Tronul glorios al Habsburgilor, milioane de supuși credincioși, diferiți în stare, vârstă, limbă și lege, însă toți una în dragoste și alipire către Înalta persoană a Maestății Sale, vor înălța

rugăciuni la Tronul Celui Prea'nalt pentru viață îndelungată și domnia fericită a Maestății Sale.

Unul dintre cele dintâi între popoarele acestea va fi și **poporul român din Bucovina**, carele cu însuflețire și dragoste fiiască va dori Prea'naltului său domnitor **Francisc Iosif I**, fericire netulburată, sănătate deplină, viață îndelungată și sporiu întru toate, spre fala scumpei noastre Monarchii» (**Călindariul poporului Bucovinean**, Anul XI, 1898, pg.68).

«**Isbânda deputaților noștri**. Luni, în 21 Decemvre 1898, a fost o zi de mare însemnătate pentru noi, Românii. Măcar că deputații străini sunt mai numeroși, deputații noștri, prin istețimea și bărbăția lor, i-au biruit cu desăvârșire pe cei străini, când a venit la alegerea comitetului țării... Astfel s-a întâmplat că noi, Românii, avem trei membri în comitetul țării, iar străinii numai doi.

Comitetul țării este compus din următorii domni: căpitanul țării, numit de Maiestata Sa Împăratul e dl Iancu Lupul; membrii aleși de deputați sunt domnii: Nico baron Mustața și Ilarion Onciul (Români), și Dr. Rott și Bohosievici (străini), va să zică trei Români și doi străini» (**Călindariul poporului Bucovinean**, Anul XI, 1900, pg.74).

Mare abuz mare, la Rădăuți. „Consiliul Școlar al Țării” Bucovina n-a ezitat „a numi pe necalificatul Seidner învățător la Școala poporală din Rădăuți”. Abuzul a fost favorizat de „șeful politic al districtului, satrapul Patak, și de deputatul pan-german Kipper”. Seidner nu știa românește nici măcar cât un lider din elita românească, dar avea talent la muzică, iar Reuniunea de cântări din Rădăuți tocmai ducea lipsă de un capelmaistru.

În contra abuzului se ridică deputatul comunelor rurale, Ilarion Onciul, care scrie un memorandum (în fond, era funcționar de tribunal), pe care îl înaintează „Președintelui Țării, baron Bourguignon”, apoi convoacă, „în vasta sală a hotelului Bucovina” din Rădăuți, fruntași, preoți și învățători din „comunele românești ale cercului rural” pentru a protesta împotriva numirii cu cântec a lui Seidner. Românii care trăiesc sublim românismul subscriu fără rezerve la epopeea onciulistă, dar asta numai până în preajma alegerilor (**Patria**, nr. 151 și 155, 1898).

Uite voința neamului, nu e voința neamului! Ilarion Onciul, consilier de tribunal și fost deputat „național”, în toiul campaniei electorale pentru dietă în comunele rurale din septembrie 1898, nu mai reprezintă interesele românilor. Peste noapte, „candidatul proclamat în unanimitate de consiliul național” român nu mai este Ilarie Onciul, ci părintele Samuil Piotrovski, care e mai român decât celălalt român, după cum o arată și numele neaș de Samoil Petrescu, dar care nu reverberează destul de nobil în auzul elitelor bucovinene și, de aceea, s-a poticnit în „ovski”. Onciul nu se lasă tras pe sfoară, așa că, îmbrăcând haina „independentului”, iese în arena politică pe cont propriu. Nemulțumiți, patrioții naționaliști proclamă că „cine va vota în contra părintelui Piotrovski desconsideră voința neamului românesc și păcătuiește greu contra intereselor de existență ale poporului nostru”. Lui Onciul, însă, puțin îi pasă de această „voință a neamului românesc” și că „păcătuiește greu”, din moment ce știe că se bucură de popularitate printre țărani și că poate împușca, păgân și laic, votul din zbor. „Patria”, în numărul din 18 septembrie 1898, îi cere lui Onciul să-și retragă candidatura, dar acesta face pe surdul și, astfel, în 22 septembrie, prin „voința neamului românesc”, el câștigă alegerile „cu majoritate mare” (**Patria**, nr. 174 și 175, 1898).

Gura Humorului, în flăcări! „Joi, 11 mai 1899, Cernăuți, capitala Bucovinei, este străbătut de o veste cumplită, printr-o depeșă telegrafică din Păltinoasa: întregul orașel Gura Humorului este în flăcări... Incendiul a izbucnit la orele 13, în șopronul locuitorului Gerschon Schachter, din centrul orașului, unde două femei ce spălau rufe fierbeau rufe într-un cazan și, în 15 minute, datorită vântului puternic, întreg orașul a fost cuprins de flăcări. Printre altele, a ars Oficiul poștal și telegrafic, ceea ce a făcut ca orașul să fie izola. Primele știri au sosit de la oficiul telegrafic din Păltinoasa, care a alertat pompierii din Câmpulung Moldovenesc, Ilișești, Suceava, dar focul cuprinsese deja întregul oraș. Neatinse de flăcări au rămas biserica ortodoxă, casa parohială ortodoxă și locuința silvicultorului Fondului Religionar. A mai putut fi salvată biserica armenească, deși începuse să ardă. Cu eforturi extrem de mari au fost

salvate actele funciare ale Judecătoriei și ale Percepției din clădirile în flăcări.

Au fost distruse de foc clădirea Căpitănatului, poșta și telegraful, precum și celelalte clădiri publice. La o primă evaluare, au ars circa 300 de case, un om a fost găsit mort sub dărâmături, pagubele fiind evaluate la aproximativ 1 milion de florini” (Ioan Cocuz, Bucovina – file de istorie, Suceava, 2002, pg. 47).

«În comuna Fundu Moldovei, Ioniță Mercheș vornicește de șapte ani de zile, fără să se fi făcut alegeri comunale în acest lung șir de ani», semn că Mercheș are relații solide cu căpitănia din Cîmpulung, De altfel, «oamenii căpităniei, și mai ales executatorii de biruri, fac multe trebșoare în contra legilor împărătești», nemulțumind populația, dar, prinzând de veste, «deputații noștri l-au interpellat pe presidentul țării cum de li se dă voie sau cum de nu-i pasă de ceea ce fac acei executatori» (Călindariul poporului Bucovinean, Anul XIII, 1900, pg.75).

«Prigonirea tinerilor români. În contra mitropolitului Arcadie Cziperkowicy (Ciupercovici, cum se numea, ca stareț al Putnei, în vremea serbării din 1871), care s-a învoit cu aceste numiri (2 consilieri Ruși și alți 2 profesori de teologie), s-au fost pornit mare fierbere între români. Valurile amărăciunei creșteau din zi în zi tot mai mult. Gazetele noastre, «Patria» și «Deșteptarea», au început a spune adevărul pe față chiar mitropolitului, iar, călătorind acesta la Viena, mai mulți tineri români dela școala cea mai înaltă (universitate) i-au ieșit înainte, la gara din Cernăuț, și i-au strigat în gura mare:

- Pereat!... Pereat!... Pereat!...

Pentru aceea, tinerii români cari au ieșit atunci la gară au fost aspru pedepsiți. Din partea magistratului li s-a dat pedeapsă în bani, la unii câte 50 florini, la alții și mai mult, chiar și 100 florini. Ba unul, Adrian Deseanu, născut în Bănat, a fost isgonit cu desăvârșire din Bucovina. Doi bucovineni au fost dați afară din școala numită universitate, iar ceilalți au fost pedepsiți în alt mod, destul de greu» (Călindariul poporului Bucovinean, Anul XIII, 1900, pp.78-79).

«Confiscările «Patriei». După ce goana cea mai nebună s-a pornit în contra a tot ce e românesc (din cauza românului câmpulungean Ciupercovici, proaspăt mitropolit Czipercowicz și, deci, prigonitor al turmei) și mai ales în contra tinerimei române și contra tricolorului românesc, furia s-a deslănțuit și asupra gazetelor românești și, prin luna Mai (a anului 1899), au început confiscările a se ține lanț...

Când gazeta română «Patria» a început a forfecă în cei ce ne prigonesc atât de mult, plumbul cel roșu confiscătorilor (al cenzurii - nota noastră) nu mai avea liniște. De multe ori, ieșia «Patria» din mâinile lor cu ferești mari albe, pe care rămânea numai cuvântul «confiscat» («cenzurat»)» (Călindariul poporului Bucovinean, Anul XIII, 1900, pg.80).

«Espulsarea fraților Braniște. Am amintit mai sus că dl Adrian Deseanu, născut în Bănat și student în teologie la noi, în Cernăuț, a fost isgonit din Bucovina, îndată după călătoria mitropolitului. Cu atâta însă nu s-au mulțămit domnii din guvern și magistrat, ci s-au apucat și de capul duor Transilvăneni, cari aproape patru ani au petrecut la noi, în Bucovina. Aceștia sunt frații Dr. Valeriu Braniște și Victor Braniște...

Văzând guvernul și magistratul că «Patria» nu încetează de-a spune lumii întregi ceea ce se petrece în această țară, iar mai ales de-a arăta nedreptățile cumplite ce ni se fac nouă, Românilor, au hotărât să-i isgonească din Bucovina pe frații Braniște (redactori la «Patria») sau să-i espulseze.

Ei au prins de veste și s-au ferit cât s-au ferit, dar la urmă n-au avut încotro. Dl Dr. Valeriu Braniște i-a purtat de nas pe toți căpăii guvernului și ai magistratului prin luni întregi, așa că nici până în ziua de azi nu l-au putut prinde ca să-i dea decretul de isgonire și nici nu știu unde se află, iar fratele D-Sale, Victor, care este sublocotenent (ca student la universitate - nota noastră), l-au chemat la comanda din Cernăuț și acolo i-au dat decretul de isgonire» (Călindariul poporului Bucovinean, Anul XIII, 1900, pp.81-82).

«Umilirea bisericei noastre... Au trecut peste 50 de ani de când conducătorii bisericei noastre se sbat și se luptă ca să câștige înapoi

drepturile bisericești noastre, însă în zădar, căci guvernul, la a cărui spate stau popii cei rași (catolici - nota noastră), purure a căutat să zădărnicească încercările fruntașilor noștri. Mai ales, pe vremea neuitatului mitropolit Silvestru, care era gata, în orice minut, să-și dea sufletul său pentru biserică și turma sa, se părea că am câștigat drepturile bisericești pentru cari am luptat atât de mult. Împăratul a fost întărit dreptul bisericești noastre de-ași alege și a avea un congres bisericesc, așa cum îl au celelalte biserici dreptmăritoare din alte țări.

Congresul este un fel de comitet, ales de marea societate bisericească a tuturor creștinilor dreptmăritori din țară. În anul 1871, era adecă să se aleagă 48 de membri în congresul bisericesc, și anume 24 preoți și 24 mireni. Statutele congresului erau întărite de împăratul. Președintele țării de pe atunci însă s-a pus de pricină și a împiedicat încheierea congresului nostru bisericesc, pentru că nu-i convenea să lase din mână drepturile» (**Căldariul poporului Bucovinean**, Anul XIII, 1900, pp.83-84).

Cheltuielile românilor bucovineni. Cum comerțul și meșteșugurile scăpaseră din mâinile românilor, aceștia cheltuiau, anual, 700 mii florini pe băutură, 200 mii - pe îmbrăcăminte, 100 mii - pe luminat, 250 mii - pe încălzit, 300 mii - pe cumpărături din dughene, 250 mii - pentru trebuințele caselor, 200 mii - pentru mâncare (un mizilic în comparație cu băutura, care costă 700 mii), 650 mii - pe... procese și avocați, 100 mii - alte cheltuieli și 20 mii pentru fumat. Deci, un total de 4.570.000 florini. «Asta-i suma cea mai mică ce o primesc străinii din această țară dela noi, Românii, într-un an de zile» (**Căldariul poporului Bucovinean**, Anul XIII, 1900, pg.94).

„Cabinetele noastre de cetire”

1. **Ajutorul din Sucevița**, în școală. Înființat în anul 1896, are 75 membri, 112 cărți, 1 gazetă, 5 fl. avere. Președinte - Ambrosie Gribovici,

vicepreședinte - Ioan Fedorciuc, secretar - Dimitrie Zarembo.

2. **Albina din Costîna**, în casa cantorului Ilie Nahorneac. E alcătuit în anul 1896, are 30 membri, 15 cărți, 4 gazete, 12 fl. avere. Preș. - Dimitrie cav de Popovici, vicepres. - George Berar, secretar - Amfilochie Țurcan.

3. **Armonia din Suceveni**, în casa gospodarului A. Șcrobanet. E alcătuit în anul 1897, are 105 membri, 82 cărți, 3 gazete, 18 fl. avere. Preș. - Constantin Păuș, vicepres. - Nichifor Scurtu, secret. - George Mihalovici.

4. **Aurora din Broscăuții vechi**, în cancelaria comunală. E alcătuit în anul 1898, are 105 membri, 41 cărți, 4 gazete, 3 fl. avere. Preș. - Grigori Costas, vicepres. - Nico Prodanciuc, secret. - Averchie Macovei.

5. **Aurora din Satu mare** (fără date).

6. **Cabinetul de lectură din Iacobenii**, în cancelaria comunală. E alcătuit în anul 1896, are 24 membri, 32 cărți, 3 gazete. Preș. - Victor Țurcan, vicepres. - Nic. Nichituș, secret. Alexandru Dranca.

7. **Călăuzul Făt-frumos din Tișăuț**, în casa lui Constantin Oloieriu. E alcătuit în anul 1899, are 57 membri, 1 carte, nici o gazetă, 58 fl. 7 cr. avere. Vicepres. - Roman Andrieș, secret. - Gavril Mleșniță.

8. **Cloșca din Botușana**, în casa lui Dumitru Boca. E alcătuit în anul 1895, are 56 membri, 60 cărți, 1 gazetă, 4 fl. avere. Vicepres. - George Cămpan, secret. - George Burciu.

9. **Cometul din Berchișești**, în casa lui Grigori Vacariuc. E alcătuit în anul 1897, are 34 membri, 35 cărți, 2 gazete, 18 fl. 15 cr. avere. Preș. - Mihai Ieremievici Berar, vicepres. - Dimitrie Ianoș, secret. - Constantin Velehorschii.

10. **Constantin cel Mare din Volovăț**, în casa lui Gavril Boloca. E înființat în anul 1897, are 76 membri, 63 cărți, 2 foi, 47 fl. 23 cr. avere și un cilindru de sortat, în preț de 72 fl. Preș. - Alexandru Danilevici, vicepres. - Cleminte Buliga, secret. - Vasile Palamar.

11. **Crai nou din Storojineț** (fără date).

12. **Deșteptarea din Cîmpulung**, în casa lui Ioniță Lăcătuș. E înființat în anul 1896, are 135 membri, 102 cărți, 3 gazete, 70 fl. avere. Preș. - Victor Boca, vicepres. - Grigori Ierhan, secret. - Aristarch Cucu.

13. **Dragoș din Drăgoești** (fără date).

14. **Dragoș din Frumosul** (fără date).

15. **Deșteptarea din Bosanci**, în casa lui Ion Toma. E înființat în anul 1895, are 30 membri, 140 cărți, 2 gazete, 68 fl. 58 cr. avere. Pres. - Roman Bârgăuan, vicepres. Vasile Blându, secret. - Ștefan Blându.

16. **Dreptatea din Valea Putnei**, în casa lui Gavril Larion, E înființat în anul 1898, are 58 membri, 66 cărți, 2 gazete, 35 fl. 48 cr. avere. Pres. - Constantin Hău, vicepres. - Gavril Larion, secret. - Emilian Nimigean.

17. **Dumbrava din Volcineț**, în casa gospodinei Domnica Mareșciac. E înființat în anul 1896, are 40 membri, 193 cărți, 2 gazete, 27 fl. avere. Pres. - Vasile Isopescu, vicepres. - Simion Halip, secret. - Petrea Mareșciac.

18. **Înfrățirea din Valeaseacă**, în casa lui Elisei Dobria. E înființat în anul 1896, are 46 membri, 42 cărți, 3 gazete, 53 fl. 76 cr. avere. Pres. - Dimitrie Pașcan, vicepres. - Nicolai Ciurlă, secret. - Simion Medvighi.

19. **Însoțirea orășenilor români din Suceava**, în gimnasiul cel vechi. E înființat în anul 1890, are 92 membri, 147 cărți, 5 gazete, 500 fl. avere. President - Dr. George Mihuță, vicepres. - S. Popovici, secret. - E. Popovici.

20. **Luceafărul din Vicovul de sus** (fără date).

21. **Luceafărul din Ciudei** (fără date).

22. **Luceafărul din Corcești** (fără date).

23. **Luceafărul din Camența**, în casa gospodarului Filip Rotariu. E înființat în anul 1898, are 61 membri, 32 cărți, 3 gazete. Pres. - Ilie Grigorovici, vicepres. - Filip Rotariu, secret. - Alexandru Carleciuc.

24. **Lumina din Arbore**, în casa lui Isidor Beuca Costinean. E înființat în anul 1896, are 88 membri, 48 cărți, 1 gazetă, 26 fl. 62 cr. avere. Pres. - Teodosie Iliuț, vicepres. - Vasile Mironovici, secret. - Nic. Buliga.

25. **Lumina din Clocucica**, în casa lui George Hlușcu. E înființat în anul 1895, are 13 membri, 140 cărți, 5 gazete, 190 fl. avere. Pres. - Alexandru Cantemir, vicepres. - Mihai Voitcu, secret. - Constantin Beuca.

26. **Lumina din Davideni**, în casa lui Petru Verchuleac. E înființat în anul 1896, are 80 membri, 20 cărți, 2 gazete, 14 fl. 60 cr. avere. Pres. - Ilie Tcaciuc, vicepres. - Alexandru Moldovan, secret. Silvestru

Danilescu.

27. **Lumina din Fundu Moldovii**, în casa lui Simion Mândrilă. E înființat în anul 1895, are 143 membri, 250 cărți, 6 gazete, 266 fl. 46 cr. avere. Pres. - Samuil Șindilar, vicepres. - Toader Leuștean, secret. - Nicolai G. Țăran.

28. **Mănăstiriște din Mănăstiriște**, în casa Eufrosinei Gariuc. E înființat în anul 1898, are 31 membri, 40 cărți, 3 gazete, 19 fl. 68 cr. avere. Pres. - Andrei Brătean, vicepres. - Ioan Pentelescu, secret. - Isaia Goraș.

29. **Oușorul din Dorna Candreni**, în cancelaria comunală. Înființat în anul 1898, are 47 membri, 40 cărți, 3 gazete, 156 fl. 25 cr. avere. Pres. - Ioan Vorobchievici, vicepres. - George Popovici, secret. - Emanuil Prelipcean.

30. **Paza din Straja** (fără date).

31. **Progresul din Budeniș**, în casa parochială. E înființat în anul 1895, are 52 membri, 60 cărți, 1 gazetă, 16 fl. 34 cr. bani gata. Pres. - Dr. Iancu cavalier de Volcinschi, vicepres. - Ioan Petrescu, secret. - Leon Zavațchi.

32. **Progresul din Igești**, în casa lui Vasile Loghin. E înființat în anul 1896, are 53 membri, 173 cărți, 4 gazete, 50 fl. 36 cr. avere. Pres. - George Iacoviță, vicepres. - Nico cavalier de Reus, secret. - Ilarion Pițul.

33. **Progresul din Rus-Plavală**, în casa lui Nicolai Muntean. E înființat în anul 1899, are 50 membri, 60 cărți, 4 gazete, 50 fl. avere. Pres. - Toader Bumbac, vicepres. - N. Nicoară, secret. - Ioan Marian.

34. **Progresul din Stupca**, în casa lui Vasile Brătean. Înființat în anul 1896, are 57 membri, 45 cărți, 1 gazetă, 28 fl. 60 cr. avere. Pres. - Dimitrie cav. de Costin, vicepres. - Onufrei Mironovici, secret. - Nicu Donisă.

35. **Renășterea din Sirete**, în casa lui Ilie Nastasi. Înființat în anul 1896, are 17 membri, 18 cărți, 1 gazetă. Pres. - Simion Silion, vicepres. - Eugen Colomițchi, secret. - Ștefan Popovici.

36. **Sântul Ioan cel Nou dela Suceava din Clocucica** (pe deal). Înființat în 1898, are 10 cărți, 80 fl. avere. Pres. - Dr. Ioan Pașcan, vicepres. - Vasile Jemna.

37. **Școala română din Mănăstirea Humorului** (fără date).

38. **Sentinela din Ostrița** (fără date).

39. **Săhastrul din Putna**, în casa lui Ilie Vișan. Înființat în anul 1898, are 31 membri, 40 cărți, 5 gazete, 35 fl. 64 cr. avere. Pres. George Goraș, secret. - D. Vlad.

40. **Sentinela poporului din Solca**, în casa lui Tigran cav. de Pruncul. Înființat în anul 1896, are 70 membri, 300 cărți, 4 gazete, 56 fl. 68 cr. Pres.-vicepres. - Bogdan Găină, secret. - D.Mitric-Bruja.

41. **Silvestru din Frătăușul vechi**, în casa lui Nicolai Luchian. Înființat în anul 1896, are 64 membri, 131 cărți, 2 gazete, 88 fl. 10 cr. avere. Pres. - Teodor Patraș, vicepres. - Vasile Marco, secret. - Ioan Todosan.

42. **Sprijinatorul din Ilișești**, în casa lui Chiriac Pașcan. Înființat în anul 1895, are 22 membri, 80 cărți, 1 gazetă, 21 fl. 63 cr. avere. Pres. - T.Vasiloschi, vicepres. - V.Buceschi, secret. - Vichente Ianovici.

43. **Ștefan cel Mare din Rădăuți**, în casa lui Iustin Colibaba. Înființat în anul 1890, are 22 membri, 80 cărți, 3 gazete, 204 fl. 68 cr. avere. Pres. - Christofor Macovei, vicepres. - Artemi Marcu, secret. - George I.Macovei.

44. **Stejarul din Horecea**, în casa lui Ilie Cotoman. Înființat în anul 1897, are 45 membri, 57 cărți, 1 gazetă, 87 fl. 81 cr. avere. Pres. - Dr. Nicu Blându, vicepres. - Mihai Pitei, secret. - George Hreniuc.

45. **Steluța din Breaza**, în casa lui George D. Macovei. Înființat în anul 1896, are 67 membri, 83 cărți, 3 gazete, 13 fl. 74 cr. avere. Pres. - George Agapi, vicepres. - Vasile Cocinschi, secret. - Ioan Ghebiuc.

46. **Stălpul lui Vodă din Vamă**, în casa parochială romano-catolică. Înființat în anul 1895, are 157 membri, 97 cărți, 6 gazete, 31 fl. 56 cr. avere. Pres. - Nicolai Lucan, vicepres. - George Dașchievici, secret. - Mihai Dașchievici.

47. **Școala română din Mănăstirea Humorului**, în casa servitutului pădurei. Înființat în anul 1896, are 50 membri, 60 cărți, 2 gazete, 12 fl. 50 cr. avere. Pres. - George Boca, vicepres. - Petru Colesniuc, secret. - Ioan Varzariu.

48. **Țețina din Roșa**, în casa lui George Ștefaniuc. Înființat în anul 1896, are 80 membri, 20 cărți, 2 gazete, 60 fl. avere. Pres. - Grigori Hostiuc, vicepres. - George Timcu, secret. - Vasile Scripniciuc.

49. **Tresvia din Mahala** (fără date).

50. **Unirea din Bucșoaia**, în casa lui Ioan Piticariu. Înființat în anul 1895, are 37 membri, 24 cărți, 2 gazete, 29 fl. 40 cr. avere. Pres. - Ilie Sahlean, secretar - George Brătean.

51. **Unirea din Crasna Ilschi**, în o casă comunală. Înființat în anul 1895, are 108 membri, 92 cărți, 6 gazete, 29 fl. 5 cr. avere. Pres. - Baronul Eugen Stîrcea, vicepres. - Mihai Bendevschi, secret. - Petru Popovici.

52. **Unirea din Sadova**, în o casă comunală. Înființat în anul 1895, are 32 membri, 46 cărți, 3 gazete, 12 fl. avere. Pres. - Dionisie Constantinovici, vicepres. - Vasile Ropcean, secret. - Nicolai Nahaiciuc.

53. **Unirea din Udești**, în casa lui Vasile Mihăiescu. Înființat în anul 1899, are 89 membri, 10 cărți, 87 fl. 85 cr. avere. Pres. - Vasile Popovici, vicepresident - Ilie Cosmiuc, secret. - Ioan Reuș.

54. **Vatra din Horodnicul de jos**, în casa comunală. Înființat în anul 1897, are 95 membri, 124 cărți, 4 gazete, 26 fl. 20 cr. avere. Pres. - Dimitrie Popescul, vicepres. - V.Mihalescul, secret. - Dionisie Sorocean.

55. **Viitorul din Pătrăuți pe Suceavă**, în casa lui Ion Croitoriu. Înființat în anul 1896, are 326 membri, 79 cărți, 4 gazete, 237 fl. avere. Pres. - Constantin Morariu, vicepres. - Vasile Făgăraș (singurul turnător de clopote din Bucovina - nota noastră).

Mai avem o societate politică într-o comună, **Vulturul din Fundu-Moldovii**, în casa lui Simion Mândrilă. Înființată în anul 1898, are 51 membri, mai multe cărți de cuprins politic, 35 fl. avere. Vicepres. - Ioan Tonigariu, secret. - Ioan Poienariu» (*Călimariul poporului Bucovinean*, Anul XIII, 1900, pp.99-106).

Târgurile din Bucovina

Boian: 1. Două zile după Înălțarea Domnului; 2. Două zile înainte de serbarea S.Apostoli; 3. 25 Iulie; 4. 14 Septembrie; 5. 21 Octombrie; 6. 21 Noembrie.

Cîmpulung: 1. 20 Ianuarie; 2. 21 Mai; 3. 8 Noemvrie; afară de aceasta, toată **Lunia**.

Cernăuți: 1. Dela 28 Iunie, înainte, prin 2 săptămâni, și dela 31 Octomvrie, înainte, prin o săptămână; afară de aceea, în toată **Lunia**, **Mercuria** și **Vinerea**.

Ciudei: 1. Pe timpul Rusaliilor; 2. de S.Dimitrie, în 26 Octomvrie; afară de aceea, în toată **Mercuria**.

Coțman: În toată **Mercuria** și **Sâmbăta**.

Gura-Humorului: în toată **Marția** și **Vinerea**.

Lujeni: în toată **Marția**.

Rădăuți: 1. 23 Aprilie; 2. 8 Noemvrie și în toată **Vinerea**.

Sadagura: 1. 25 Ianuarie; 2. Joi, înainte de Duminica Floriilor; 3. 20 Iulie; 4. 25 August; 5. 21 Septemvrie; 6. 24 Octomvrie; 7. 16 Noemvrie; 8. 22 Noemvrie și în toată **Joia**.

Sirete: 1. 2 Februarie; 2. În ziua Înălțării Domnului; 3. În ziua Adormirii Maicei Domnului; 4. 6 Decembrie și în toată **Marția**.

Storoginț: 1. 19-21 Aprilie; 2. 8-11 Septemvrie; afară de aceea, în toată **Joia**.

Suceava: 1. 2 Ianuarie; 2. Marți, după Duminica Rusaliilor; 3. 8 Iulie; 4. 20 August; 5. 14 Septemvrie; 6. 26 Octomvrie; toată **Joia**.

Vășcăuți pe Ceremuș: 1. 26 Martie; 2. 23 Aprilie; 3. 4 August; 4. 18 Noemvrie și în toată **Joia**.

Vijniță: 1. 16-18 Ianuarie; 2. Mercuri, înainte de săptămâna albă; 3. Trei zile înainte de Duminica Floriilor; 4. Joi și Vineri, în săptămâna luminată; 5. Două săptămâni, înainte de Înălțarea Domnului; 6. 23-24 Iunie; 7. 30 Iulie până la 1 August; 8. 12-14 Septemvrie; 9. 30 Octomvrie până la 1 Noemvrie; 10. 18 și 19 Decemvrie și în toată **Lunia**.

Zastavna: 1. 17 Martie; 2. 12 Iunie; 3. 1 Noemvrie; afară de aceea, în toată **Marția**.

Zviniace: În toată **Joia**. (Călindariul poporului Bucovinean, Anul XV, 1902, pg.47).

Nume de botez și ziua patronului

A

ACVILINA - 13 Iunie

ADRIAN - 26 August

AGLAIA - 17 Martie

AGNES - 21 Ianuarie

ALEXANDRA - 21 Aprilie

ALEXANDRU - 30 August

ALEXE - 17 Martie

AMBROZIE - 7 Decembrie

ANASTASIA - 29 Octombrie

ANDREI - 30 Noiembrie

ANGELINA - 30 Iulie

ANA - 9 Septembrie, 9 Decembrie

ANTON - 17 Ianuarie

ARCADIE - 26 Ianuarie

ARIADNA - 18 Septembrie

ARISTARCH - 15 Aprilie

ARTEMIE - 20 Octombrie

ARTEMISIA - 7 Iunie

ASPASIA - 22 Februarie

ATANASIE - 18 Ianuarie, 5 Iulie

AUGUSTA - 24 Noiembrie

AVRAM - 29 Octombrie

C

CALINIC - 29 Iulie

CALISTRAT - 27 Septembrie

CARP - 26 Mai

CASSIAN - 29 Februarie

CECILIA - 22 Noiembrie

CELESTIN - 8 Aprilie

CHIRA - 26 Septembrie

CRISTINA - 24 Iunie

CRISTOFOR - 20 Aprilie

CIPRIAN - 2 Octombrie
 CHIRIL - 18 Martie
 CLAUDIA - 6 Noiembrie
 CLAUDIU - 5 Aprilie
 CLEMENT - 23 Ianuarie
 CONSTANTIN - 21 Mai
 CORNELIU - 13 Septembrie
 COSMA - 1 Noiembrie

D

DAMIAN - 1 Noiembrie
 DANIEL - 17 Decembrie
 DARIA - 19 Martie
 DAVID - 26 Iunie
 DIMITRIE - 26 Octombrie
 DIONISIE - 8 Octombrie
 DOMNICA - 8 Ianuarie

E

ECATERINA - 25 Noiembrie
 ELENA - 21 Mai
 ELISABETA - 24 Aprilie
 ELISEI - 14 Iunie
 EMANUIL - 26 Martie
 EMILIAN - 8 August
 EUGENIA - 24 Decembrie
 EUGEN - 13 Decembrie
 EUSEBIE - 2 Iunie

F

FELICIA - 1 Februarie
 FELIX - 16 Octombrie
 FEVRONIA - 25 Iunie
 FILARET - 1 Decembrie
 FILIMON - 22 Noiembrie
 FILIP - 11 Octombrie
 FILOMELA - 11 Octombrie
 FLAVIU - 16 Februarie

G

GAVRIL - 8 Noiembrie
 GHEORGHE - 23 Aprilie
 GHERASIM - 4 Martie
 GRIGORE - 30 Ianuarie

I

ILIE - 20 Iulie
 IOAN - 7 și 30 Ianuarie, 8 Mai, 2 Iunie, 23 Noiembrie
 IOANA - 21 Septembrie
 IOSIF - 31 Iulie
 IRACLIE - 18 Mai
 IRINA - 5 Mai
 IULIA - 4 Martie
 IULIAN - 21 Iunie
 IULIANA - 21 Decembrie
 IUSTIN - 1 Iunie
 IUSTINA - 2 Octombrie

L

LAURENȚIU - 10 August
 LAZĂR - 24 Martie
 LEON - 20 Februarie
 LEONIDA - 25 Iunie
 LEONTINA - 17 Decembrie
 LUCA - 27 Iunie
 LUCIA - 13 Decembrie
 LUCIAN - 15 Octombrie

M

MANUIL - 17 Iunie
 MARCELIA - 22 Iulie
 MARIA - 15 August, 8 Septembrie
 MARIA MAGDALENA - 22 Iulie
 MARINA - 17 Iulie
 MARTA - 4 Iunie
 MARTIN - 14 Aprilie
 MATEI - 16 Februarie

MIHAI - 8 Noiembrie

N

NARCIS - 7 August

NATALIA - 26 August

NESTOR - 27 Octombrie

NICANOR - 28 Iulie

NICHIFOR - 9 Februarie

NICHITA - 3 Aprilie

NICOLAE - 6 Decembrie

O

OLGA - 11 Iulie

OLIMPIA - 25 Iulie

OREST - 13 Decembrie

P

PAMFIL - 16 Februarie

PARASCHEVA - 14 Octombrie

PAUL - 29 Iunie

PETRU - 29 Iunie

R

ROMAN - 9 Februarie, 18 Noiembrie

ROMULUS - 15 Martie

S

SABIN - 16 Martie

SAMUIL - 20 August

SAVA - 24 Aprilie

SERGIU - 7 Octombrie

SEVASTIAN - 18 Decembrie

SEVER - 20 August

SEVERIAN - 9 Septembrie

SILVESTRU - 2 Ianuarie

SIMION - 3 Februarie, 1 Septembrie

SOFIA - 17 Septembrie

ȘTEFAN - 27 Decembrie

SUZANA - 7 Iunie

T

TECLA - 24 Septembrie

TEOCTIST - 4 Ianuarie

TEODOSIA - 8 Iulie

TEODOSIE - 11 Ianuarie

TEOFIL - 23 Iulie

TEODOR - 8 și 17 Februarie

TEODORA - 11 Septembrie

V

VALENTIN - 10 Februarie

VALERIAN - 4 Mai

VALERIU - 23 Aprilie

VASILE - 1 și 30 Ianuarie

VERA - 17 Septembrie

VERONICA - 12 Iulie

VICHENTIE - 11 Noiembrie

VICTOR - 11 Noiembrie

VICTORIA - 24 Decembrie

VISARION - 6 Iunie

VLADIMIR - 15 Iulie

VLASIE - 11 Februarie

Z

ZAHARIA - 24 Martie, 5 Septembrie.

(Căldariul poporului Bucovinean, Anul XV, 1902, pp.48-51).

«Meseriașii noștri... Adresele tuturor meseriașilor români de cari am primit știre până acum:

Bodnari: În Siret: Emilian Socolean, Nicolai Agapi. În Rădăuți: Petru Cojocariu, Dimitrie Halus, Iordachi Halus, Teodor Rezuș, George Rotariu, Iacov Ungurean, Simion Ungurean.

Ciobotari: În Pătrăuți pe Suceavă: Petru Capverde. În Siret: Ioan Caba, Ilie Moroșan. În Rădăuți: Emilian Calance, Ilie Cojocariu, Petru Ducra, Ieremie Lungaci, Vasile Popovici, George Puiu, Ilie Pojar, Ioan Rusu-Șindilariu, Samuil Rusu-Șindilariu, Constantin Rusu-Șindilariu, Pentelei Romanciuc, Onufrei Rotariu, Anastasie Ștefureac, Ioan Țimbal.

Clopotari (turnător de clopote): Vasile Făgăraș, în **Pătrăuți**, lângă Suceava.

Cojocari: În **Pătrăuți** pe Suceava, Ioan Turturean. În **Siret**: Petru Agapi, Eugen Agapi, Eugen Colomițchi, Nicolai Nemeș, Nicolai a lui Ioan Nastasi, George Siretean, Ioan Ticu Zus, Dimitrie Zurcan (Țurcan), Teodor Zurcan. În **Cîmpulung**: Ioniță Lăcătuș. În **Horodnicul de sus**: Filip Ichim. În **Rădăuți**: Zaharie Calancea, Petru Cojocariu, Iustin Colibaba, Ilarion Buculei, Dimitrie Halus, Dimitrie Hîncu, Ilie Hortopan, Alexandru Hortopan, Petru Hortopan, Teofil Hortopan, Dimitrie Rotariu, Emanuil Șindilariu, Ieremie Șindilariu, Constantin Olinici, Ștefan Rusu, Serafim Popadiuc, Simion Jitariu, Nicodim Trufin, Serafim Trufin, Ioan Văcărean. În **Putna**: Teofil Hortopan.

Coșârcari: În **Suceava**: Alexie Doroftei.

Covali: În **Pătrăuți**: Serafim Moroșan. În **Bosanci**: George Ieremie. În **Rădăuți**: Ioan Furnică, Grigore Furnică, Leon Furnică, George Șindilariu, Artemie Trufin, Iordachi Trufin.

Croitori: În **Rădăuți**: Serafim Puiu, Pentelei Vlonga.

Curelari: În **Cîmpulung**: George Hutu. În **Rădăuți**: Darie Cojocariu, Teodor Colibaba.

Dubalari: În **Rădăuți**: Ambrosie Halus, Cristofor Cojocariu, Gavril Mironiuc, Serafim Mironiuc, Grigorie Mironiuc, Casian Ducra, Ioan Trufin, Casian Botezat.

Dulgheri: În **Rădăuți**: Casian Trufin, Ioan Trufin, Gavriil Martinescu, Eutimie Trufin, Grigorie Botezat, Iraclie Dan, Gavriil Vlonga.

Olari: În **Rădăuți**: Petru Ungurean, Constantin Băltei, David Colibaba, Iordachi Scânteii, Ioan Colibaba, Ioan Scânteii, Vasile Bodnariu, Ilie Marciuc, Daniil Simota, Zaharie Marținco.

Pălărieri: În **Rădăuți**: Isidor Holubaș.

Pitari: În **Rădăuți**: Leon Socolean.

Rotari: În **Ilișești**: Vasile Bucevschi. În **Pătrăuți**: George Constantin și Mihail Cervinschi. În **Rădăuți**: Dimitrie Dunic.

Sculptori și teslari: În **Tereblecea**: Teodor Epure. În **Ilișești**: Ioan Lupu.

Sumanari: În **Rădăuți**: Nicolai Scânteii, Eugen Sucevan, Ioan Colibaba.

Văpsitori: în **Rădăuți**: Trapont Buculei, Dimitrie Mihaiuc» (Călimdariul poporului Bucovinean, Anul XV, 1902, pp.110-112).

Șematismul Comunelor

Andreasfalva (Dornești), 360 locuitori, învățător - Carol Dohi, primar - Kelemen Istvan.

Arbore, 4896 locuitori, parochi - Teodosie Iliuț și Constantin Tarnavski, învățător - Matei Sahlean, primar - Teodor Irimescu, cantor - Isidor Beuca-Costineanu.

Satul avea, în 1776, 72 familii, iar în 1784 - 225 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Argel, sat înființat în 1776, cu 97 de familii de coloniști galițieni, sub numele de Rușii Moldoviței (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Babin, 1827 locuitori, paroch - Isidor Litwinowicz, învățător - Vasile Prodan, primar - Ioan Prodanec, cantor - Simion Starciuc.

În 1774, satul avea 62 familii, iar în 1784 - 125 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pp.9-10).

Bădeuț, 981 locuitori, parochi - Vasile Tomiuc și Georgie Pojoga, învățător - Eugenie Siretean, primar român - Gavriil Cazac, primar german - Iacob Presser, cantor - Georgie Halip.

În 1774, satul avea 12 familii, iar în 1784 - 54 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.10).

Bahrinești, 1100 locuitori, paroch - Ștefan Selenschi, învățător - Alexandru Dunic, primar - Ioan Tofan, cantor - Ismail Siretean.

În 1774, satul avea 20 familii, iar în 1784 - 63 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.10).

Băișești, 1129 locuitori, paroch - Ilarion Siretean, învățător - Simion Medvighi, cantor - Ioan Vasilovici.

În 1776, satul avea 15 familii, iar în 1784 - 79 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.11).

Bainet, 650 locuitori, paroch - Teodor Bumbac, învățător - Vasile Balintescu, cantor - Ștefan Ciubotariu.

În 1776, satul avea 15 familii, iar în 1784 - 79 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.11).

Bălăceana, 2324 locuitori, administrator parochial - Teodor Balan, învățători - Alexie Rusu și Panoria Capstrâmb, primar - Ioan Sauer, cantor - Ambrosie Jemna.

În 1774, satul avea 54 familii, iar în 1784 - 144 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.12).

Balcăuți, 1158 locuitori, paroch - Ioan Hostiuc, învățător - Ilie Lăcustă, primar - Ilie Odoviciuc, cantor - Vasile Casparovici.

În 1780, satul avea 113 familii, iar în 1784 - 70 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.12).

Banila moldovenească, 4479 locuitori, parochi - Ioachim Patraș și Vasile Busnean, învățător - Dometie Ștefanovici, primar - Dimitrie de Baloșescul, cantor - Teodor de Cracalia.

În 1774, satul avea 44 familii, iar în 1784 - 55 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.12).

Banila rusască, 4673 locuitori, parochi - Vasilie Charinowicz și Samuil Simionovici, învățători - Vasilie Ștefiuc, Ladislaus Kukielka, Sigismund Scholz, Ios. Zukowska, primar - A.Ciornocoza, cantor - I.Popovici.

În 1774, satul avea 40 familii, iar în 1784 - 162 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.13).

Bărbesti, 1175 locuitori, paroch - Nestor Gorețchi, învățător - Nicolai Cușniriuc, primar - Teodor Petrașciuc.

În 1774, satul avea 44 familii, iar în 1784 - 119 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.14).

Berhomet pe Prut, 1700 locuitori, paroch - Olimpie Chiselită, învățători - Timotei Hnidei, Franz Maurer, primar - Dimitrie Cupcenco, cantor - Vasilie Șcraba.

În 1774, satul avea 49 familii, iar în 1784 - 100 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.15).

Berhomet pe Siret, 4552 locuitori, parochi - Grigorie Procopovici și Epaminonda Dracinschi, învățători - Mihail Ponici, Camilla Tanska,

Elisaveta Manovarda, primar - Georgie Havaleșco.

În 1774, satul avea 63 familii, iar în 1784 - 101 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.15).

Berchișești, paroch - Mihail Ieremievici, primar - Georgie Coca, cantor - Nicolai Velehorschi.

În 1774, satul avea 26 familii, iar în 1784 - 63 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.16).

Bilca, 3115 locuitori, parochi - Teodor Nichitovici și Ștefan Sbiera, învățători - Georgie Brăilean, Melania Brăilean, Iulia Velehorschi, Vasile Cârsteian, Ioan Ștefureac și Ștefan Sbiera, primar - Lazăr Cuciurean, cantor - Vasilie Cârdei.

Boian. În 1774, satul avea 198 familii, iar în 1784 - 405 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.16).

Bosance. În 1774, satul avea 128 familii, iar în 1784 - 238 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.17).

Calafindești. În 1774, satul avea 39 familii, iar în 1784 - 68 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.43).

Caliceanca, învățători - P.Pitei, V.Mihalescul, E.Semaca, B.Kowalska, S.Klimaszewska.

Cajvana. În 1780, satul avea 85 familii, iar în 1784 - 161 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.43).

Călineștii lui Cuparenco, 1150 locuitori, paroch - Ioan Ștefaniuc, primar - Vasilie de Radca, cantor - Iosif Manolovici.

În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 122 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.43).

Călineștii lui Ienaki, 1706 locuitori, primar - George Hostiuc.

În 1774, satul avea 30 familii, iar în 1784 - 126 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.43).

Călineștii pe Ceremuș, 948 locuitori, paroch - Dimitrie Zulinschi, învățător - Teofil Cazac, primar - George Ivaniuc.

În 1774, satul avea 54 familii, iar în 1784 - 104 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.44).

Camena, 2096 locuitori, paroch - George Hostiuc, învățător - Ilie Baloșescul, primar - Teodor Bolesiuc, cantor - Ioan Petrașescul.

În 1774, satul avea 47 familii, iar în 1784 - 91 (**Daniel Werenka**,

Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.44).

Camenca, 3817 locuitori, parochi - Leon Ferlievici și Cristofor Iliuț, învățător - Teodor Cârștiuc, cantor - Ioan Simota.

În 1774, satul avea 18 familii, iar în 1784 - 92 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.44).

Cîmpulung, 6402 locuitori, parochi - Tit cav. de Onciul, Nicolai Prodaniuc și Teodor Doboș, învățători - E. de Racoce, S.Prelipcean, G.Diaconovici (la școala de 4 clase de băieți), Maria Prociukewicz, Ch. Prelipcean, Anna Spacec, B.Gehl (la școala de 4 clase de copile), Alexandru Ieșan, Eufros. Diaconovici, Ilie Veslovski (la școala din Capul satului), primar - I.Cocinschi, cantori - Aristarch Cucu și George Hutu.

În 1774, satul avea 377 familii, iar în 1784 - 444 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.45).

Capucâmpului, 1104 locuitori, parochi - Isidor Procopean și Adrian Bocca, învățător - Ioan Bărbier, primar - Vasile Țimpău, cantor - Iraclie Banilevici.

Capucodrului, 2693 locuitori, paroch - Mihail Iliuț, învățător - Trifon Reuț, primar - Gavriil Forfată, cantor - Dimitrie Donisan.

În 1774, satul avea 56 familii, iar în 1784 - 111 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.45).

Carapciu pe Ceremuș, 4017 locuitori, paroch - Ilie Massikiewicz, învățători - C.Zurcanovici, Fevronia Șcraba, primar - Șloim Buchler.

În 1774, satul avea 66 familii, iar în 1784 - 161 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.46).

Carapciu pe Siret, 940 locuitori, parochi - Ilie Hostiuc și Maximilian Mitric, învățător - Ilarion de Iacubovici, primar - Modest cav. de Grigorcea, cantor - Clementie Scripcariu.

În 1774, satul avea 54 familii, iar în 1784 - 182 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.46).

Cîrlibaba (Gârla Babei), 860 locuitori, paroch - Alexandru Popșor, învățător - Vasile Nahaiciuc, primar - Mihail Calinici, cantor - Epifanie Popescul.

Carlsberg (lângă Putna), 1085 locuitori, învățători - G.Tinz și F.Ernst, primar - Michael Straub.

Ceahor, 2070 locuitori, paroch - Artemie Berariu, învățător -

Alexie Cicaleac, primar - Iacov Rusnac, cantor - George Nastasi.

În 1774, satul avea 172 familii, iar în 1784 - 170 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.106).

Cereșenca (lângă Vijniț), paroch - Ilarion Kadeszczuk, cantor - Eugenie Lupașco.

Cernaucă, 2287 locuitori, parochi - Leon Turturean și Vasile de Volcinschi, învățător - Emilian Iwanicki, primar - George Șcraba, cantor - Ioan Buzenco.

În 1774, satul avea 56 familii, iar în 1784 - 135 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.107).

Cernăuți, 57.490 locuitori. Parochi: **Biserica catedrală**: Leon Popescul, Ioan Procopovici, Cornelia Brenzan, Ioan Pașcan, cantor - A.Julinski; **Biserica S.Parascheva**: Constantin Morariu, Dr. Teodor Tarnavski, Dimitrie Popescul, cantori - Mihai Beuca și Ilie Pojoga. Primar - Anton de Kochanowski. Învățători: **Școala comunală superioară pentru copile**, în strada Dieta Țării - C.Grillitsch, I.Sorger, I.Ioanovici, I.Lindes, A.Pietschmann, H. de Manovarda, E.Wilhelm, R.Sauerquell, E.Leo, St.Welles, E.Sorger, M.Sliwinska, S.Gutherz, A.Malikiewicz, M.Hoflich, M.Podwyszynska, L.Hoflich, I.Schwarz, F.Gutherz, A.Schweider; **Școala comunală de 6 clase pentru băieți**, în strada Ardealului: A.Flasch, D.Socolean, G.Forgaci, F.Hopp, C.Salaban, F.Plaschke, G.Geib, N.Halpern, Raimund Kaindl, M.Fuhrmann, F.Kostrakiewicz, M.Terlecki, H.Meschel; **Școala greco-ortodoxă de 4 clase pentru băieți** - I.Litviniuc, Dr.O.Popescul, G.Constantinovici, E.Palievici, G.Balmoș, D.Nosievici, N.Haras; **Școala de 3 clase pentru băieți**, în strada Dietei Țării - I. de Kaminski, A.Rusnac, K.Dubenski, I. de Olszanski, M.Lorber, F.Fedorowicz, M.Scholtes, A.Rokicki, D.Bendewski; **Școala comunală de 4 clase**, în strada Gării - E.Prodan, D.Ilnițchi, T.Beuca, E.Zajackowska, F.Schwab, P.Magas, G.Berkun.

În 1774, orașul avea 278 familii, iar în 1784 - 325 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.108).

Chicera (vezi Mihuceni), 559 locuitori, primar - George Mundreac.

Chilișeni, 300 locuitori, învățător - Nicolae Botezat, primar - George Timofi.

În 1774, satul avea 12 familii, iar în 1784 - 53 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.46).

Chiseleu, 2324 locuitori, paroch - Emilian cav. de Bejan.

Chiselitășeni (lângă Vijniț), 777 locuitori, paroch - Vasile Iaworowski, învățător - Mihai Lupul, primar - Dimitrie Hariuc.

Chlivești (lângă Coțman), 1385 locuitori, paroch - Tit Tyminski, învățător - Filip Hoschowski, primar - Andrei Pastuch, cantor - Vasile Poșriu.

În 1774, satul avea 24 familii, iar în 1784 - 65 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Cincău, 1678 locuitori, paroch - Teofilact Bocance, învățător - Eugen Zukowski, cantor - Corneliu Dracinski.

În 1774, satul avea 61 familii, iar în 1784 - 139 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.109).

Ciocănești, 835 locuitori, paroch - Nicolai Popovici, învățător - Mihai Pașcan, primar - Iosif Ciocan, cantor - Ioan Poliovei.

În 1774, satul avea 17 familii, iar în 1784 - 70 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.109).

Ciornohuz (lângă Vijniț), 1412 locuitori, paroch - Nicon Tomiuc, învățător - Ștefan Semeniuc, primar - Nicolai Grabowski.

Ciortoreia (pe Ceremuș), 721 locuitori, paroch - Axentie Kibiedewicz, învățător - Iosif Grigorciuc, primar - Vasile Lewicki.

În 1774, satul avea 24 familii, iar în 1784 - 42 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.107).

Cirepcăuț (pe Siret), 1008 locuitori, paroch - George Grosariu, învățător - Albin Nosievici, primar - Sava Ivaniuc, cantor - Teodor Strilciuc.

- În 1779, satul avea 73 familii, iar în 1784 - 97 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.107).

Cireș (vezi Davideni), 1019 locuitori, învățător - Mihai Popescul, primar - George Tomiuc.

În 1774, satul avea 6 familii, iar în 1784 - 77 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.109).

Ciudei, 2383 locuitori, paroch - Nicolai Căraș, învățător - George Gafenco, primar - Ioan Burlă, cantor - Vasile Chilci.

În 1774, satul avea 34 familii, iar în 1784 - 67 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.110).

Ciumîrna (vezi Vatra Moldoviței), primar - Alexie Putincă.

Climăuți (vezi Costișa).

Clit, 1007 locuitori, învățător - Stanislau Tcacec, primar - Anton Hoffmann.

Clivodin, 1500 locuitori, paroch - Ioan Menga, învățător - Ioan Archip, primar - Gavril Gavriluc, cantor - Teodor Drabie.

În 1774, satul avea 38 familii, iar în 1784 - 160 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.48).

Clocucica (vezi Cernăuți), învățători - Alexandru Cantemir, Ignatz Schmid, Maria Beuca, Eugenie Becul, Neemia Fischer.

În 1776, satul avea 178 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.48).

Comănești, 1247 locuitori, paroch - George Georgian, învățător - Vasile Stănescul, primar - Teodor Gafenco, cantor - Vasile Vasilovschi.

În 1774, satul avea 31 familii, iar în 1784 - 66 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.49).

Comărești, 956 locuitori, paroch - Teodor Șcraba, învățător - Ioan Șcraba, primar - Dionisie

Niaico, cantor - Ioan Albotă.

În 1774, satul avea 14 familii, iar în 1784 - 82 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.49).

Coniatin (lângă Putila), 1091 locuitori, paroch - George Dașchievici, primar - Vasile Charabanovici, cantor - Teodosie Șcraba.

În 1774, satul avea 94 familii, iar în 1784 - 119 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.49).

Corcești (lângă Cupca), 1226 locuitori, paroch - Leon Zugrav, învățător - Ștefan Sorocean, primar - Petru Șchipor, cantor - Parftenie Tcaciuc.

În 1780, satul avea 76 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.51).

Corlata, 679 locuitori, învățător - Vasile Clipa, primar - Ioan Buta.

În 1774, satul avea 34 familii, iar în 1784 - 60 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Corovia, 1481 locuitori, paroch - Nicolai Mitrofanovici, învățător - Dionisie Paulovici, primar - Vasile Chiperi, cantor - Ieremie Busdugan.

În 1774, satul avea 29 familii, iar în 1784 - 170 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.50).

Costîna. În 1774, satul avea 30 familii, iar în 1784 - 98 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.51).

Coțmani. În 1774, satul avea 81 familii, iar în 1784 - 177 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.52).

Dorotea, 853 locuitori, învățător - Nichita Janca, primar - Ioan Crăciun.

Dracineț, 3100 locuitori, parochi - Mihail Lucescul și Ioan de Mintici, învățători - George Rohatinovici, Isidor Hodowanski, primar - Alexie Pițul, cantor - Alexandru Levițchi.

Drăgoiești, 1734 locuitori, paroch - Atanasie Procopovici, învățător - Leon Vasilovici, primar - George Cepoi, cantor - Ilie Petroaia.

În 1774, satul avea 47 familii, iar în 1784 - 61 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.27).

Dorna-Vatra. În 1774, satul avea 236 familii, iar în 1784 - 264 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.26).

Dubăuț (lângă Lujeni), 1105 locuitori, paroch - Leon de Vlad, învățător - Onufrei Iliuc, primar - Nicolai Rusnac, cantor - Emanuil Rusnac.

În 1774, satul avea 36 familii, iar în 1784 - 94 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.28).

Eisenau (Prisaca Dornei), 786 locuitori, învățători - Eduard Kohler, Sabina Holzstein.

Fântâna Albă (vezi Baineț).

Frasin, 1008 locuitori, primar - Ioan Caraciuc.

În 1774, satul avea 21 familii, iar în 1784 - 73 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Frătăuții-noi, 3882 locuitori, parochi - Iraclie Porumbescu și Ilie Berlinschi, învățători - Gavriil Reuț, Veronica Ștefureac, Olimpiada Sorocean, primar - Vasile Jacotă, cantor - Grigore Bodnariuc.

Frătăuții-vechi, 3300 locuitori, parochi - Teodor Patraș și Mihail Dolinschi, învățători - Emilian Isopescul, Ioan Colibaba, primar - român

- Dimitrie Pauliuc, primar german - Franz Fritz.

În 1774, satul avea 138 familii, iar în 1784 - 318 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.29).

Freudenthal (vezi Vatra Moldoviței), 174 locuitori, învățător - Heinrich Kipper.

Frumosul, 1639 locuitori, paroch - Emilian Țurcan, învățător - Anatolie Popescul, primar - Ioan Negură, cantor - Pamfil Pojar.

În 1774, satul avea 43 familii, iar în 1784 - 60 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.30).

Fundul-Moldovei, 2500 locuitori, parochi - Dimitrie Țurcan și Modest Avram, învățători - Samuil Maghior și Ioan Blându, primar - Ioan Mercheș, cantori - Grigorie și Costan Tonigariu.

În 1774, satul avea 93 familii, iar în 1784 - 130 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.30).

Fundul Sadovei, 1310 locuitori, paroch - Ștefan Pavel, învățător - Constantin Paus, primar - Nicolai Zbranca, cantor - Andrei Rusu.

Furstenthal (vei Sucevița), 1000 locuitori, învățătorii - Iosif Hustyn și M.Bacinsca, primar - Iohann Baumgarten.

Gălănești, 1341 locuitori, paroch - Lazăr Grigorovici, învățător - Iftimie Prelipcean, primar - Nicolai Bodnariu, cantor - Gavriil Spânu.

Gavrilești, 1341 locuitori, paroch - Georgie de Teutul, învățător - Georgie Aniuc, primar - Teodor Marteniuc, cantor - Ilie Nuțul.

În 1774, satul avea 33 familii, iar în 1784 - 58 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.33).

Gemine, 673 locuitori, paroch - Policarp Popescul, învățător - Georgie Gramatovici, primar - Iosif Bucovschi, cantor - Samuil Șindilariu.

În 1774, satul avea 21 familii, iar în 1784 - 73 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.31).

Gogolina (lângă Sadagura și Nouășulițe), 1138 locuitori, paroch - Constantin Voronca, învățător - Mihail Gramatovici, primar - Vasile Bățul, cantor - Dimitrie Tolocica.

În 1780, satul avea 91 familii, iar în 1784 - 66 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.31).

Grănicești. În 1774, satul avea 32 familii, iar în 1784 - 63 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.52).

Gura-Humorului, 3502 locuitori, paroch - Dimitrie Brăilean, învățători - I.Chodakowski, Dimitrie Kolomicki, A.Ryz (la școala de 4 clase băieți), Rebeca Ehrlich, Vladislava Tebinca, Eugenia Adelsberger (la școala de 4 clase copile), primar - Gavriil Pașcovici, cantor - Ilie Moldovan.

În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 41 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.32).

Gura (Ustie) Putilei, 798 locuitori, paroch - Iacov Cozarișciuc, învățător - Vasile Chakowski, primar - Nicolai Gavriileșciuc, cantor - Vladimir Abramovici.

În 1774, satul avea 56 familii, iar în 1784 - 75 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.32).

Gura Sadovei, 1319 locuitori, paroch - Dionisie Constantinovici, învățător - Gavriil Belega, primar - Nicolai Zbranca, cantor - Teodor Breabăn.

Gura Solcii (vezi Romanesti).

Hadicfalva (Dornești), 3539 locuitori, învățător - Anton Szabo, primar - Paul Marton.

Hatna (Dărmănești), 2263 locuitori, parochi - Georgie Popovici și Dimitrie Burac, învățători - Grigori Iacubovici și Ecaterina Halla, primar - Nicolai Strilciuc, cantor - I.Masichevici.

În 1774, satul avea 41 familii, iar în 1784 - 97 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Hliboca, 3825 locuitori, paroch - Mihail Tarnavski, învățători - Mihail Ronguș, Nicolai Bendac, Carol Werker și Sofia Mlodicka, cantor - Emilian Nosievici.

În 1774, satul avea 30 familii, iar în 1784 - 87 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.33).

Hlinița, 2317 locuitori, paroch - Ioan Waismann, învățător - Sevastian Șerbanovici, primar - Alexandru cav. de Flondor, cantor - Archip Cușniriuc.

În 1774, satul avea 54 familii, iar în 1784 - 93 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.34).

Horecea, 1119 locuitori, paroch - Vasile Iliuț, învățători - Mihail Pitei, Georgie Hreniuc și Nichifor Șcraba, primar - Michail Humailo,

cantor - Simion Guga.

În 1774, satul avea 41 familii, iar în 1784 - 106 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.35).

Horodnicul-de-jos, 2148 locuitori, paroch - Dimitrie Popescul, învățători - Vasile Mihalescul și Fevronia Velehorschi, primar - Onufrei Teleagă, cantor - Petru Lomoș.

În 1774, satele Horodnic aveau 72 familii, iar în 1784 - 168 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.36).

Horodnicul-de-sus, 2592 locuitori, paroch - Tit Turturean, învățători - Teodor Guga, Tit Comoroșan, Glicheria Comoroșan și Panora Senculeț, primar - Zaharie Zub, cantor - Casian Șindilariu.

Horoșăuț, 1632 locuitori, parochi - Ilie Cușniriuc și Grigorie Laza, învățător - Dimitrie Pădure, primar - Ferdinand Drvota.

În 1774, satul avea 67 familii, iar în 1784 - 130 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.36).

Humor (Mănăstirea Humorului), 1268 locuitori, parochi - Ermocrat Tomașciuc și Georgie Boca, învățător - Petru Colesniuc, primar - Simion Pașcovici, cantor - Ipolit Hnidei.

În 1774, satul avea 40 familii, iar în 1784 - 87 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.34).

Huta nouă (vezi Ciudei), învățător - Iuliu Imsel, primar - Friedrich Fischer.

Huta veche (vezi Crasna), învățător - Franz Ernst, primar - Franz Aschenbrenner.

Iablonița, 1190 locuitori, paroch - Constantin Iaworowski, învățător - Calinic Șcraba, primar - Michail Mironet, cantor - Corneliu Potakowski.

În 1774, satul avea 69 familii, iar în 1784 - 82 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.36).

Iacobenii, 2858 locuitori, paroch - Victor Țurcan, învățători - Wilhelm Decker, Amalia Decker și Leopoldina Hlavin, primar și cantor - Nicolai Nichituș.

În 1776, satul avea 306 familii (inclusiv Dorna), iar în 1784 - 70 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.37).

Iaslovăț, 1682 locuitori, paroch - Leon Maximovici, învățător -

George Grigorean, primar - Mihail Olariu, cantor - Ioan Șindilariu.

În 1774, satul avea 48 familii, iar în 1784 - 113 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.38).

Igești, 2663 locuitori, paroch - Iosif Cocinschi, învățător - Ioan al Ruscei, primar - Iancu de Galeriu, cantor - Dimitrie Vlad.

În 1774, satul avea 36 familii, iar în 1784 - 94 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.38).

Iliești, 3725 locuitori, parochi - Nicolai Bacinschi și Mihail Torac, învățători - Iacov Decker (învățător superior), Carol Heiler, Franz Berț, Elisaveta Decker și Victoria Podwyszynska (la școala germană), Ioan Abager (învățător superior), George Brăteanu și Maria Brăteanu (la școala română), primar - Heinrich Kipper, cantor - Dometian Scripcariu.

În 1774, satul avea 40 familii, iar în 1784 - 142 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.39).

Iordănești, 1670 locuitori, paroch - Teofil Sauciu, învățător - Eugenie Nemeș, primar - Ioan Floare Bojescul, cantor - Dimitrie Palievici.

În 1774, satul avea 13 familii, iar în 1784 - 67 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.39).

Ioseffalva (Vorniceni), 992 locuitori (vezi Drăgoiești), învățători - Andrei Varda și Pastei Ursachi, primar - Petru Ferencz.

Ipoțești, 1610 locuitori, parochi - Georgie Grigorovici și Ioan Voloșciuc, învățător - Xenofon Danciul, primar - George Cidereac, cantor - Ștefan Hladiuc.

În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 91 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.40).

Ispas, 3650 locuitori, paroch - Georgie Frațian, învățători - Leon Macovievici, Filip Andriuc și Macarie Totoescul, primar - Vasile Cuzic.

În 1774, satul avea 128 familii, iar în 1784 - 203 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.40).

Istensegits (Țibeni) - vezi Satu Mare).

Isvor (Izvoarele Sucevei) - vezi Șipot pe Suceavă).

Iujineț, 1128 locuitori, paroch - Teodosie Cautiș, învățător - Parfenie Hoschowski, primar - Vasile Tcaciuc, cantor - Constantin Simuleac.

În 1774, satul avea 48 familii, iar în 1784 - 59 (**Daniel Werenka**,

Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.40).

Iurcăuț, 1900 locuitori, paroch - Constantin Bocance, învățător - Petru Voinovski, primar - Nicolai Costiuc, cantor - Teofic Frațian.

În 1774, satul avea 48 familii, iar în 1784 - 132 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.41).

Ivancăuț, 2052 locuitori, paroch - Vasile Nichitovici, învățător - Dimitrie Marianciuc, primar - Ioan de Mintici, cantor - Dionisie Nosievici.

În 1774, satul avea 48 familii, iar în 1784 - 136 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.41).

Ițcani gară, 700 locuitori (vezi Suceava), învățători - Leopold Columbus și Caspar Szylecki.

Ițcanii noi, 300 locuitori (vezi Ițcani gară), învățător - Heinrich Kaufmann, primar - Iacov German.

În 1774, satul avea 13 familii, iar în 1784 - 43 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Jadova, 2800 locuitori, paroch - Vasile Hymen, învățător - A. Sorocean, primar - George Stariuc, cantor - George Sevescul.

În 1774, satul avea 12 familii, iar în 1784 - 63 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.120).

Jucica nouă, 2550 locuitori, paroch - Ioan Hnidei, învățător - Nicolai Ivanicki, primar - Victor Erhan, cantor - Ștefan Hleuca.

Jucica veche, 3204 locuitori, paroch - Ioan Medvighi, învățător - Ștefan Ianovici, primar - Penteleimon Cioban, cantor - Onufrei Lemeni.

În 1774, satele Jucica aveau 43 familii, iar în 1784 - 320 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.124).

Lăpușna (vezi Berhommet pe Siret).

Lașchiuca (lângă Coțman), 1885 locuitori, paroch - Eleuterie Dașchievici, învățător - Vladimir Grigorovici, primar - Simion Șlemco, cantor - Iacov Dron.

În 1774, satul avea 63 familii, iar în 1784 - 97 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.56).

Laura (vezi Vicovul-de-sus).

Lehăcenii-Teutului (vezi Gogolina), primar - Georgie Răilean.

În 1774, satul avea 37 familii, iar în 1784 - 52 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.56).

Lentești, 1655 locuitori, parochi - Andrei Carage și Teodor Halarevici, învățător - Emilian Tarnowiecki, primar - Vasile Mokranski, cantor - Mihail Hudema.

În 1774, satul avea 18 familii, iar în 1784 - 91 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.56).

Lichtenberg (Dealul Edrii), 450 locuitori, învățător - Carol Droste, primar - Martin Pfeifer.

Lisaura, 600 locuitori (vezi Suceava), primar - Mihai Huțan.

Liteni, 772 locuitori (vezi Zaharești).

În 1774, satul avea 23 familii, iar în 1784 - 64 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.57).

Louisenthal, 650 locuitori (vezi Fundul-Moldovei), învățător - L.Assmann.

Luca, 750 locuitori, paroch - Nicolai Filievici, învățător - Victor Ivasiuc, primar - Ilie Caleniuc, cantor - Ioan Chindrat.

În 1774, satul avea 84 familii, iar în 1784 - 61 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Lucăcești, 350 locuitori (vezi Măzănăești), învățător - Leon Turturean, primar - Andrei Paico.

Lucaveț-de-jos, 1800 locuitori, paroch - Vasile Tarnavschi, învățător - Constantin Șerbanovschi, Alexandru Verenca și Sara Buchholz, primar - Nicolai cav. de Vasilco, cantor - Emilian Perci.

În 1774, satul avea 52 familii, iar în 1784 - 116 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.59).

Lucaveț-de-sus, 1048 locuitori, paroch - Victor Zaharovschi, cantor - Vasile Rohatinovici.

Lucavița, 1605 locuitori, paroch - Ioan Dihon, învățător - George Șerbanovschi, primar - Constantin Badiuc, cantor - Ilie Giurumia.

În 1774, satul avea 40 familii, iar în 1784 - 167 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.59).

Lucina (vezi Moldova).

Ludi-Humorului, 926 locuitori (vezi Comănești), învățător - Constantin Teutul, primar - Ioan Gârban.

În 1774, satul avea 14 familii, iar în 1784 - 140 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.57).

Ludi-Horecei (vezi Horecea).

Lujeni, 2800 locuitori, paroch - Dimitrie Dan, învățător - Vasile Orza, I.Ucrainet, primar - Teodor Cureși, cantor - Ioan Paziuc.

În 1774, satul avea 84 familii, iar în 1784 - 155 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.60).

Luncușoara (vezi Rus-Plavalar).

Mahala, 4084 locuitori, parochi - E.Simighinovici, I.Bucevschi și S.Cojocariu, învățător - Dimitrie Scalat, Vasile Beuca-Costineanu și Eugenia Beuca-Costineanu, primar - Ioan Condrea Hostiuc, cantor - Nicolai Prodanciuc.

În 1774, satul avea 30 familii, iar în 1784 - 164 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.60).

Malatineț, 1515 locuitori, paroch - Ștefan Ivanovici, învățător - Alexandru Turușanco, cantor - Ioan Dimitrievici.

În 1774, satul avea 34 familii, iar în 1784 - 76 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.61).

Mămăieștii-noi, 2659 locuitori, paroch - Eusebie Andriciuc, învățător - Ioan Sawicki și Iosif Brandl, primar - Constantin Petruc, cantor - Ioan Zavadiuc.

Mămăieștii-vechi, 1895 locuitori, paroch - Axentie Cozac, învățător - Ilie Procopovici, primar - Vasile Demciuc, cantor - Grigorie Caplun.

În 1774, satul avea 102 familii, iar în 1784 - 133 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.61).

Mamornița, 602 locuitori (vezi Țurenii), învățător - Ioan Seniuc, primar - Alexie Andrușec.

În 1774, satul avea 15 familii, iar în 1784 - 224 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.62).

Mareniceni (lângă Gura Putilei), 797 locuitori, paroch - Vasile Dascaluic, învățător - Vasile Czechowski, primar - Gavril Șpaniuc.

În 1774, satul avea 45 familii, iar în 1784 - 30 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.62).

Marginea, 3563 locuitori, parochi - Vladimir Renei de Herșeni și Nicolai Țurcan, învățător - Teodor Leuciuc și Nicolai Halip, primar - Grigorie Balan, cantor - Georgie Gerasim.

În 1776, satul avea 106 familii, iar în 1784 - 173 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.62).

Măriței. În 1774, satul avea 33 familii, iar în 1784 - 114 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.63).

Măzănăiești, 687 locuitori, paroch - Alexandru Voevitca, învățător - Leon Turturean, primar - Iosif Kristel, cantor - Gavriil Rotariu.

În 1774, satul avea 17 familii, iar în 1784 - 37 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.63).

Mega (vezi Mihova), 457 locuitori, învățător - Vasile Heșca, primar - Vasile Cocerhan.

Mejebrode (vezi Berhomet pe Siret).

Mihalcea, 2700 locuitori, paroch - Zaharie Voronca, învățător - Sevastian Baloșescul, primar - Ignatie Arseni, cantor - Ipolit Țarevici.

În 1774, satul avea 61 familii, iar în 1784 - 102 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.64).

Mihova, 2194 locuitori, paroch - David Muntean, învățători - Ioan Crilati și Dionisie Constantinovici, primar - Nicolai Iaviș.

În 1776, satul avea 67 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.64).

Mihoveni, 1049 locuitori (vezi Buninți), primar - Mihail Popinciuc.

În 1774, satul avea 18 familii, iar în 1784 - 70 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.64).

Mihuceni, 900 locuitori, paroch - Petru Nichitovici, învățător - Antonie Dub, cantor - Partenie Iacubovici.

În 1774, satul avea 9 familii, iar în 1784 - 75 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.65).

Mileșeuț, 2564 locuitori, parochi - Vasile Tomiuc și Georgie Pojoga, învățători - Georgie Olinec și Iulia Tudan, primar - Ioan Walter, cantor - Georgie Halip.

În 1774, satul avea 51 familii, iar în 1784 - 142 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.65).

Milie, 2023 locuitori, paroch - Constantin Danilevici, învățători - Ioan Velehorschii și Aristeia Macovievici, primar - Ioan Cuziec.

În 1774, satul avea 57 familii, iar în 1784 - 171 (**Daniel Werenka**,

Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.65).

Mitcău, 866 locuitori (vezi Brodoc), cantor - George Humeniuc.

În 1774, satul avea 42 familii, iar în 1784 - 63 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.66).

Mitocul-Dragomirnei, 3083 locuitori, paroch - Ioan Budurovici, învățători - Alexandru Șuhan, S.Laufersweiler, Emilie Gaube, F.Engelsberg, primar - Andrei Alexiuc, cantori - Ioan Ioachimciuc și Dimitrie Bucătariu.

În 1774, satul avea 93 familii, iar în 1784 - 111 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.66).

Moldava (Moldova Sulița), 902 locuitori, paroch - Ilarion Gribovschi, învățător - George Vortniac.

Moldovița. În 1774, satul avea 36 familii, iar în 1784 - 103 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.67).

Mologhia, 4985 locuitori, parochi - Vasile Mandicevschi și Samuil Sauciuc, învățători - Grigorie Aurite, Eugen Vogel, Autonom Hapenciuc, Aurora Aurite și Iosif Zawichowski, primar - Ioan Verboschi, cantor - Dimitrie Levițchi.

În 1774, satul avea 172 familii, iar în 1784 - 168 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.68).

Mănăstiriște (vezi Cernăuți), 2548 locuitori, învățători - Max Kaindl, Ioan Verenca, Mihail Galer, Aspasia Popescul, Ludvica Mușca, Fevronia Verenca.

Mănăstioara (vezi Sânt-Onufreiu).

Mănăstirea Humorului (vezi Humor).

Mosoriuca (lângă Ocna), 556 locuitori, paroch - Vladimir Hacman, învățător - Emilian Vlad, primar - Teodor Zahariciuc, cantor - Anton Hrazdowski.

În 1774, satul avea 45 familii, iar în 1784 - 72 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.68).

Mușenița, 400 locuitori (vezi Vașcăuț pe Siret).

În 1774, satul avea 8 familii, în 1780, împreună cu Vașcăuți, Slobozia, Perjul și Băncești - 96, iar în 1784 - 10 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.68).

Negoștina, 1308 locuitori, paroch - Ioan Gramatovici, învățător -

Eustachie Strișca, cantor - Dimitrie Smocot.

În 1779, satul avea 37 familii, iar în 1784 - 58 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.69).

Negrileasa, 718 locuitori, paroch - Ioan Popovici, învățător - Georgie Caba, primar - Petru Șcheuleac, cantor - Ioan Iliuț.

Nepolocăuț, 1500 locuitori, paroch - Dimitrie Kozatiszczuk, învățător - Ioan Terlecki, primar - Ciprian Iaworski, cantor - Teodor Gorețchi.

În 1774, satul avea 56 familii, iar în 1784 - 98 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.69).

Nisipitu În 1776, satul a fost înființat cu 313 familii de coloniști ucraini (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.69).

Nouăsulițe, 697 locuitori (vezi Gogolina), învățător - Ioan Beuca, primar - Georgie Foca.

Ocna, 1880 locuitori, paroch - Vasile de Petrașco, învățător - Ioan Bajanschi, primar - Iacov Catreci, cantor - Samson Zopa.

În 1774, satul avea 10 familii, iar în 1784 - 106 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.70).

Onut, 988 locuitori, paroch - Mihail Andricuț, învățător - Cassian Pauliuc, cantor - Victor Wolanski.

În 1774, satul avea 74 familii, iar în 1784 - 60 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.71).

Opaiț În 1774, satul avea 18 familii, iar în 1784 - 75 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.71).

Opișeni (Panțiri), 1500 locuitori, paroch - Emanuil Isopescul, învățător - Corneliu Vasilovici, primar - Matei Bilețchi, cantor - Teodor Oloieriu.

În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 66 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.71).

Orășeni, 2773 locuitori, paroch - Isidor Martinovici, învățător - Onisim Popovici, primar - Vasile Goriuc, cantor - Petru Dlujanschi.

În 1774, satul avea 47 familii, iar în 1784 - 103 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.72).

Ostra, 631 locuitori (vezi Stulpicani).

Ostra pe Prut (vezi Zeleneu), primar - Ștefan Pascaliuc.

Ostrița, 1950 locuitori, parochi - George Andronic și Vasile Mironovici, învățător - Nicolai Hlușco, primar - George Palaghian, cantor - Ștefan Pauliuc.

În 1774, satul avea 93 familii, iar în 1784 - 103 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.73).

Oșichlib (lângă Coțman), 1950 locuitori, paroch - Alexandru Velehorsch, învățător - Albin Axentovici, primar - Nicolai Babiuc, cantor - Ioan Mațievici.

În 1774, satul avea 73 familii, iar în 1784 - 114 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.73).

Păltinoasa, 1234 locuitori (vezi Capucodrului), învățător - Samuil Bucevschi.

Panca, 1946 locuitori, paroch - Vasile Gribovschi, învățător - Nicolai Savițchi, primar - Isidor Ianoș, cantor - Ilarion Sava.

În 1774, satul avea 5 familii, iar în 1784 - 140 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.73).

Panțiri (vezi Opișeni).

Părhăuț, 1089 locuitori, paroch - Petru Mateiciuc, învățător - Ștefan Franciuc, primar - Ilie Bocance, cantor - Alexandru Teleagă.

În 1774, satul avea 39 familii, iar în 1784 - 74 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.74).

Pârâul Negru (Ciorni-potoc), 2575 locuitori, paroch - Emanuil Timcovici, învățător - Nicolai Spânul, primar - Leon Bratkowski, cantor - Emanuil Cautiș.

În 1774, satul avea 74 familii, iar în 1784 - 73 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.74).

Pârtești-de-jos, 2528 locuitori, parochi - Ilie de Andruhovici și Victor Mitrofanovici, învățători - Alexandru Cozarchevici, Anastasie cav. de Barbier și Iulia Rotopan, primar - Ioan a Teodor Andronic, cantor - Ioan Halip.

Pârtești-de-sus, 1160 locuitori, parochi - Dimitrie Dan și Ilarion Bădăluță, învățător - Leon Cechovschi, cantor - Gavriil Șindilariu.

În 1774, satele Pârtești aveau 75 familii, iar în 1784 - 140 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.75).

Petreșeni (vezi Mareniceni), paroch - Ioan Patraș.

În 1774, satul avea 15 familii, iar în 1784 - 34 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.75).

Pătrăuț pe Suceavă, 1667 locuitori, parochi - Teodor Danilevici și Teodor Petruc, învățători - Georgie Nicoară și Ilarie Vitenco, primar - Teodor Turturean, cantor - Georgie Velehorsch.

În 1774, satul avea 51 familii, iar în 1784 - 97 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.76).

Pătrăuț-de-jos pe Siret, 2112 locuitori, paroch - Ioan Grigorovici, învățător - Ștefan Gribovski, primar - Vasile Pojoga, cantor - Vasile Palievici.

Pătrăuț-de-sus pe Siret, 1012 locuitori, paroch - Ioan Zavadowschi, învățător - Ilie Pițul, cantor - Istrate Gherman.

În 1774, satele Pătrăuți pe Siret aveau 67 familii, iar în 1784 - 124 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.76).

Petriceanca (vezi Camenca).

Piedecăuț, 1100 locuitori, paroch - George Mandrig, învățător - Dimitrie Tarnowiecki, primar - Ioan Albota, cantor - George Tyminski.

În 1774, satul avea 12 familii, iar în 1784 - 18 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.9).

Plavalar (vezi Rus-Plavalar).

Pleșa (vezi Gura-Humorului), primar - Iacov Breiac.

Plosca (lângă Putila), 931 locuitori, paroch - Vasile Kozariszczuk, primar - Alexie Poliac.

În 1774, satul avea 116 familii, iar în 1784 - 115 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.77).

Pohorlăuț, 2118 locuitori, paroch - Ignatie Carage, învățători - Dionisie Patapievici și Epaminonda Orza, primar - George Hudiuc, cantor - Vasile Grecul.

În 1774, satul avea 44 familii, iar în 1784 - 155 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.77).

Poiana Micului (vezi Humor), primar - Michael Cuharec.

Poiana Negrei (vezi Dorna Candrenilor).

Poiana Stampii, 1073 locuitori, paroch - Vasile Prelipcean, învățător - Constantin Schipor, primar - Tanasie Vasiluț, cantor - Procopie

Ivan.

Poieni pe Siret (vezi Stănești pe Siret), 515 locuitori, primar - George Furtună.

Poieni lângă Solca, 1500 locuitori, paroch - George Popescul, primar - Dimitrie Todoraș.

Poieni-Rus (vezi Rus-Poieni).

Pojorîta, 1540 locuitori, paroch - Eusebie Constantinovici, învățători - Dionisie Danilevici, L.Flocea, cantor - Eutimie Erhan.

În 1774, satul avea 104 familii, iar în 1784, împreună cu Ciocănești - 131 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.78).

Putna. În 1774, satul avea 9 familii, iar în 1784 - 137 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pp.79-81).

Rădăuți. În 1774, satul avea 132 familii, iar în 1784 - 210 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pp.81-82).

Reusenii. În 1774, satul avea 12 familii, iar în 1784 - 48 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.83).

Sadagura, 5016 locuitori, paroch - Constantin Michitovici, învățători - Carol Schorsch, Ilie Maier, Isidor Ostapovici, Leonhard Piotrowski, Efraim Seidner, Ioana Ilnița, Ștefania Okuniewska, Maria Gellert și Anna Behr, primar - Ignatie Parolla, cantor - Mihai Albota.

În 1774, satul avea 150 familii, iar în 1784 - 113 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.87).

Sadău, 600 locuitori, paroch - Eusebie Usatiuc, cantor - Andrei Cantemir,

În 1774, satul avea 34 familii, iar în 1779 - 46 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.87).

Sadova. În 1774, satul avea 85 familii, iar în 1784 - 123 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.87).

Samușin (vezi Onut), 700 locuitori, învățător - Albin Petrăc, cantor - Zazontie Iwanicki.

În 1774, satul avea 74 familii, iar în 1784 - 48 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.88).

Sânt-Ilie, 1650 locuitori, paroch - Ioan Cercavski de Ielita,

învățători - Nicolai Reus și Elena Lazăr, primar - Ștefan Corduș, cantor - Grigorie Corduș.

În 1774, satul avea 24 familii, iar în 1784 - 83 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.38).

Sân-Onufrei (Mănăstioara), 1100 locuitori, paroch - Nicolai Totoescu, învățători - Constantin Galer și Aspasia Scriba, cantor - Eugenie Gheorghian.

Satulmare, 4300 locuitori, paroch - Teodor Polonic, învățători - George Vrăbiuță și Aspasia Popescu (la școala română), Simion Mayer-senior, Simion Mayer-junior (la școala germană), primari - Ioan Lavric (român) și Richard Wolf (german), cantor - Vasile Lupaștean.

În 1774, satul avea 24 familii, iar în 1784 - 60 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.88).

Schwarzthal (vezi Negrileasa), 510 locuitori, învățător - George Piotrowski, primar - Ignatie Beer.

În 1776, când a fost colonizat cu huțani, satul (Lunca Negrileasa, împreună cu Stulpicani și Gemene) avea 85 familii, iar în 1784 - 92 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.59).

Securiceni (vezi Reuseni), 200 locuitori.

Seletin, 3715 locuitori, paroch - Ilarion Gramatovici, învățător - Andrei Ostășec, primar - Iuliu Cicane.

În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 63 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.91).

Sergieni (lângă Putila), 2000 locuitori, paroch - George Hanicki, învățător - Teodor Czarnecki, primar - Timotei Macoveiciuc.

Sinăuții-de-jos, 1000 locuitori, paroch - Georgie Șesan, învățător - Alexandru Voevitca, primar - Nicolai Andriuc, cantor - Leon Gabor.

Sinăuții-de-sus, 1010 locuitori, paroch - Vichentie Vasilovschi, cantor - Samuil Sandulovici.

În 1774, satele Sinăuți aveau 61 familii, iar în 1784 - 124 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.92).

Siret, 7200 locuitori, parochi - Constantin Sbiera și O.Dlujanschi, învățători - Leontie cav. de Pădure, S.Mironovici, Alexandru Odoviciuc, Leo Bohmer, Ilie Veslovschi, Eleuterie Popovici (la școala de 5 clase băieți), Lina Tarabanovici, L.Reneaux, Victoria Vasilovici, Dora Kahan,

Sofia Orobco, Anna Veslovsca, Veronica Teliman, Iuliana Siretean (la școala de 6 clase fete), primar - Constantin Vraubec, cantor - Ștefan Popovici.

În 1774, satul avea 67 familii, iar în 1784 - 274 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.93).

Slătioara (vezi Gemine), 360 locuitori, învățător - Georgie Georgiu, primar - Iacov Flocea.

În 1774, satul avea 11 familii, iar în 1784 - 73 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.93).

Slobozia Banilei, 895 locuitori, paroch - Alexandru Manastyrski, învățător - Teodor Berezowski, primar - Bogdan Bohosiewicz.

Slobozia Comăreștilor (Fântânița), 962 locuitori, paroch - Alexie Tarnavschi, învățător - Franz Strobel, primar - Nicolai Ciobanec, cantor - Ștefan Cozarchevici.

Slobozia Rarancei, 1200 locuitori, paroch - George Levescu, învățător - Vasile Turușanco, primar - F.Tomacec, cantor - Anastasie Hleuca.

În 1780, satul avea 51 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.94).

Solca, 2312 locuitori, paroch - Epifanie Bacinski, învățători - Emil Karpierz și Iosefina Drozdovsca, primar - Ioan Rusu, cantor - Epifanie Vasilovschi.

În 1774, satul avea 85 familii, iar în 1784 - 225 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.95).

Soloneț nou, 1073 locuitori, învățător - Daniil Mielnic, primar - Nicolai baron Capri.

În 1774, satul avea 21 familii, iar în 1784 - 51 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.96).

Spetchi (vezi Stebni).

Stăneștii pe Siret, 1300 locuitori, paroch - Ioan Gribovschi, învățător - Emilian Antonovici, primari - George Gireadă (Stăneștii-de-jos) și Ștefan Țurcan (Stăneștii-de-sus), cantor - Vasile Stefchi.

În 1774, satele Stănești aveau 94 familii, iar în 1784 - 169 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.97).

Stăneștii-de-jos pe Ceremuș, 3000 locuitori, paroch - Iosif

Obroco, învățători - Ioan Buczkowski și Victor Bayer, primar - Franz Hexel.

Stăneștii-de-sus pe Ceremuș, 1600 locuitori, paroch - Ioan cav. de Bejan, învățător - Alexandru Cuparenco, primar - Mihail Constantiniuc.

Straja. În 1774, satul avea 45 familii, iar în 1784 - 80 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.99).

Storojineț. În 1774, satul avea 35 familii, iar în 1784 - 140 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.98).

Stroiești. În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 97 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.100).

Stulpicani. În 1774, satul avea 71 familii, iar în 1784 - 92 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.100).

Stupca. În 1774, satul avea 56 familii, iar în 1784 - 164 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.100).

Șcheia. În 1774, satul avea 28 familii, iar în 1784 - 72 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.90).

Șipot. În 1776, când a fost înființat cu coloniști din Ploska, Jablonița, Voloska, Koniatin, Ropocel, Seletin și Stebni Voloski, satul avea 529 familii, iar în 1784 - 125 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.90).

Șișcăuț, 1500 locuitori, paroch - Ilie Maciușac, învățători - Ioan Mandicevski, George Marteniuc, primar - Ștefan Șupenia, cantor - Vasile Masichievici.

În 1774, satul avea 54 familii, iar în 1784 - 97 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.90).

Șubraneț (lângă Sadagura), 1750 locuitori, paroch - George Zavadovski, învățător - George Chirilovici, primar - Petru Musteață, cantor - Ioan Tomaszewski.

Tărășeni, 1786 locuitori, paroch - Ioan Lupu, învățător - Dimitrie Nedelco, primar - Noe Hers, cantor - Ioan Cudla.

În 1780, satul avea 115 familii, iar în 1784 - 48 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.103).

Tereblecea, 3800 locuitori, parochi - Ilarion Dracinski și Vichentie Simiganovski, învățători - Constantin Botezat și Constantin

Corvin (școala română), Peter Serfas, Val. Schweitzer, David Hoffmann (școala germană), cantor - Ioan Botezat.

În 1774, satul avea 46 familii, iar în 1784 - 158 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.104).

Țișăuț, 800 locuitori, paroch - E.Sârbul, învățători - Gavriil Mleşniță și Ludvica Crulicovsca, primar - Vasile Sirghie, cantor - Teodor Nica.

În 1774, satul avea 31 familii, iar în 1784 - 33 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.104).

Toderești, 1100 locuitori, paroch - Ioan Abageriu, învățător - Garabet Găină, primar - Andrei Avram, cantor - George Avram.

În 1774, satul avea 26 familii, iar în 1784 - 136 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.105).

Toporăuț, 5216 locuitori, paroch - Dionisie Mitrofanovici, învățători - Ștefan Nedelco, Ioan Toninciuc, primar - Constantin Dvirniciuc, cantor - Elisei Medvighi.

În 1774, satul avea 75 familii, iar în 1784 - 282 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.105).

Toraceni (vezi Chiseliteni), 900 locuitori, paroch - Vasile Antimovici, primar - Ioan Torac.

În 1780, satul a fost colonizat cu 478 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.106).

Toutri, 2200 locuitori, parochi - Teofil Draczynski și Dionisie Kisielewski, învățător - Ilie Boiciuc, primar - Ștefan Boiciuc, cantor - Sofronie Fotii.

În 1774, satul avea 34 familii, iar în 1784 - 168 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.106).

Țibeni. În 1779, satul a fost înființat cu 61 familii de unguri (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.123).

Țureni, 900 locuitori, paroch - George Berariu, învățător - Alexandru de Dașchevici, primar - George Dașchevici, cantor - Emanuil Sgîrcea.

În 1774, satul avea 15 familii, iar în 1784 - 47 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.124).

Udești, 2000 locuitori, paroch - Vasile Popovici, învățători - Ilie

Cosmiuc, George Muntean, primar - George Cortușan, cantor - Leon Popovici.

În 1774, satul avea 107 familii, iar în 1784 - 219 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.110).

Valea Putnei (vezi Iacobeni), 335 locuitori, învățător Eugenie Avram, primar - George Ungur.

Valeaseacă, 1600 locuitori, paroch - Dimitrie Pașcan, învățător - Ioan Beuca, primar - Teodor Moroșan, cantor - Elisei Dobrea.

În 1774, satul avea 47 familii, iar în 1784 - 71 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.111).

Valeva, 24547 locuitori, paroch - Nicolai Șandru, învățători - Dimitrie de Păunel și Isidor Tomorug, primar - Nestor Păunel, cantor - Vasile Hnidei.

În 1774, satul avea 66 familii, iar în 1784 - 160 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.111).

Vama, 3582 locuitori, parochi - Nicolai Lomicovschi și Emilian Dan, învățători - Vasile Badale și Regina Frenkel, primar - Ioan Ciosnariu, cantori - Nicolai Lucan și Ștefan Hurjui.

În 1774, satul avea 117 familii, iar în 1784 - 176 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.112).

Vaslăuț, 2310 locuitori, paroch - Constantin Gramatovici, învățător - George Omelski, primar - Dimitrie Pidhirnei, cantor - Parfrenie Drabie.

În 1774, satul avea 121 familii, iar în 1784 - 219 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.114).

Vascăuț pe Ceremuș, 4787 locuitori, parochi - Mihail Cuparenco și Constantin Hlibca, învățători - Petru Timcovici, E.Kukielka, Alexandru Dudca, Nicolai Șciupac, Valeria Rubisch, Carol Ehrenspöck, Claudia Cordașevsca și R.Dumansca, primar - Nicolai Zukowski.

În 1774, satul avea 124 familii, iar în 1784 - 282 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.113).

Vascăuț pe Siret, 760 locuitori, paroch - Ioan Doroftei, cantor - Mihail Cucera.

În 1774, satul avea 6 familii, iar în 1784 - 58 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.114).

Vatra Dornei (vezi Dorna).

Vatra Moldoviței, 1300 locuitori, paroch - Teofilact Dimitrovici, învățător - Alexandru Constantinovici, primar - Teodor Chiforeț, cantor - Ioan Lupulenco.

Verbăuț, 1060 locuitori, paroch - George Muntean, învățător - Constantin Tomiuc, primar - Matei Șlemco, cantor - Nicolai Melnec.

În 1774, satul avea 34 familii, iar în 1784 - 120 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.115).

Vereceanca, 3317 locuitori, parochi - George Ilasievici și Dimitrie Percec, învățători - Ilie Malec, Nicolai Bordianciuc, primar - Grigore Hleuca, cantor - Antonie Diaconovici.

În 1774, satul avea 118 familii, iar în 1784 - 232 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.115).

Vicovul-de-jos (Unter Wicow), 3264 locuitori, paroch - Dionisie Hacman, învățători - Ifrim Isopescul, Dionisie Sorocean, primar - Ioan Chifan, cantor - Emanuil Ieșan.

În 1774, satul avea 101 familii, iar în 1784 - 194 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.116).

Vicovul-de-sus (Ober-Wicow), 5950 locuitori, parochi - Vasile Turtureanu și Constantin Popovici, învățători - Ioan Moldovan, Eugenia Alexandrovici, cantori - Teofan Barbier și Ioan Nistor.

În 1774, satul avea 80 familii, iar în 1784 - 154 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.115).

Vijenca, 16354 locuitori, paroch - Ioan Ostășec, învățător - Bronislau Salis, primar - Meșulem Gross.

Vijniț, 5200 locuitori, paroch - Teodor Semaniuc, învățători - George Turkewicz, F.Schweitzer, I.Straticiuc, I.Bohmer, E.Hodowanski, A.Straticiuc, M.Avacovici, Cl.Avacovici, M.Kanczucker, L.Tarnowiecka, L.Rosenheck, primar - Moses Scharf.

Vilauea, 35400 locuitori, parochi - Eugenie Bodnarescul și Alexandru Danilevici, învățător - Dimitrie Cheivan, primar - Nicolai Colotelo.

În 1774, satul avea 75 familii, iar în 1784 - 145 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.116).

Viteliuca, 750 locuitori, paroch - Eugenie Semaca, primar - Ioan Boiciuc, cantor - Ioan Cosovan.

În 1774, satul avea 41 familii, iar în 1784 - 43 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.117).

Voievodeasa (Furstenthal - vezi Sucevița), primar - Ioan Baumgarten.

Voitineli, 1200 locuitori, paroch - David Morăraș, învățător - Onofrei Gherman, primar - Lazăr Chifan, cantor - Nicolai Alexandrovici.

În 1776, satul avea 112 familii (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.117).

Volcineț, 2100 locuitori, paroch - Vasile Isopescul, învățător - George Copaciuc, primar - Dimitrie Halip, cantor - Filip Busnean.

În 1774, satul avea 13 familii, iar în 1784 - 87 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.118).

Voloca pe Ceremuș, 1150 locuitori, paroch - Dimitrie Masichevici, învățători - Parfenie Danciul și Vasile Cocea.

În 1774, satul avea 28 familii, iar în 1784 - 50 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.118).

Voloca pe Derehlui, 35450 locuitori, parochi - Casian Stratulat și Ioan Ianovici, învățători - Teodor Vasilovici și Eufrosina Simionovici, primar - Ștefan Ungurean, cantor - Nicolai Michitovici.

În 1774, satul avea 44 familii, iar în 1784 - 119 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.118).

Volovăț, 2500 locuitori, parochi - Constantin Tarangul și Avraam Ignătescu, învățători - Dionisie Tofănel și Eufrosina Tofănel, primar - Petru Vicol, cantor - George Torous.

În 1774, satul avea 117 familii, iar în 1784 - 133 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.119).

Vorniceni (Ioseffalva - vezi Drăgoiești).

Voroneț, 500 locuitori, paroch - Isidor Zavadovschi, învățător - Lazăr Florciuc, primar - Dimitrie Gemănariu, cantor - Damian Vacariu.

În 1774, satul avea 8 familii, iar în 1784 - 44 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.120).

Zadubriuca (lângă Sadagura), 950 locuitori, paroch - Alexandru Alexievici, învățător - Ștefan Struț, primar - George Andriciuc, cantor - Alexie Ieremiciuc.

În 1774, satul avea 22 familii, iar în 1784 - 61 (**Daniel Werenka**,

Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.121).

Zaharești, 950 locuitori, paroch - Constantin Berariu, învățător - Vasile Slușanschi, primar - Constantin Fărtăeș, cantor - Leon Malcinschi.

În 1774, satul avea 7 familii, iar în 1784 - 91 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.121).

Zamostie, 14540 locuitori, parochi - Dimitrie Ilasievici și Dimitrie Drobot, învățător - Ilie Mironco, primar - Dimitrie Voloșeniuc, cantor - Ioan Vereha.

În 1774, satul avea 36 familii, iar în 1784 - 104 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.122).

Zastavna, 4200 locuitori, paroch - Cornelia Nicorovici, învățători - Andrei Zuhăevici, Adelheid Iasni, Ioan Bocaciuc, Zotec Miroș, primar - Caietan Passacas, cantor - Emanuil Calen.

În 1774, satul avea 93 familii, iar în 1784 - 194 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.122).

Zeleneu, 1700 locuitori, paroch - Meliton Antonovici, învățător - George Lupulenco, primar - Ioan Costiuc, cantor - Vasile Avram.

În 1774, satul avea 39 familii, iar în 1784 - 111 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.123).

Zopeni (vezi Piedecăuț).

Zviniacea (lângă Zastavna), 6540 locuitori, paroch - Cornelia Tomovici, învățător - Constantin Șerbanowski, primar - Andrei Ilciuc, cantor - Vasile Chindrat. (**Călimdariiul poporului Bucovinean**, Anul XV, 1902, pp.53-98).

În 1774, satul avea 23 familii, iar în 1784 - 76 (**Daniel Werenka**, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, pg.124).

„Vreme de egoisme și fără nici un avânt”

Vama Burdujeni-Ițcani, în 1904, „e o casă de modă veche, cu un biet funcționar încetinel. Un Evreu cu lunga barbă de patriarh din Biblie stă de vorbă cu privire la un sac cu cartofi, cu „barabule”, zice el

moldovenește, pe care le tot alintă cu mâna. Afară așteaptă sfioși mândri Români, în sumane întunecate, cu părul lung căzând drept sau în cârlionți unși pe umerii largi; au în mâini găini și câte alte mărfuri de o nimic toată.

Stâlpul tricolor al ieșirii din țară; între doi alți stâlpi negri și galbeni, vama Austriecilor, cu un tânăr foarte bălan, care scotocește cu multă luare aminte prin geamantanul aproape gol.

Acum e slobod drumul din țara regelui nostru în țara împăratului străin asupra Românilor.

Caii zoresc pe „drumul Burdujenilor”. Nu se vede cine știe ce schimbare. Sunt căsuțe frumusele după datina moldovenească și, pe alocurea, câte o căsuță mai mare, împodobită după cel mai rău gust al orașelor” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 8-9).

Vreme de egoisme și fără nici un avânt. „Suntem în cuprinsul vechiului oraș (Suceava), precum arată grămădirea bisericilor, așa de aproape una de alta, încât în câteva clipe ai făcut drumul dintre ele. Lasă, deci, la o parte strada care-și zice „evreiască” și strada mare, care e și ea aproape numai a Evreilor, lasă urmarea ei înainte, pe lângă o grădină goală și rău ținută, pe lângă o biserică a catolicilor mare, albă, urâtă, în care scânteie acum luminile Învierii, chemând puținii credincioși. Lasă prăvăliile Evreimii, care nu sunt altfel decât cele de la Folticenii noștri, lasă scârboasele cafenele în care se tolănesc în caftane murdare stăpânii de astăzi ai târgului, lasă îngrămădeala, harhățul germano-semitic, duhoarea și necurătenia, lasă urâciunea răpareț. Nu te uita la lumea ce trece în hardughiile nemțești care sunt trăsurile de aici: uneori ai vedea un „honorator” cu cilindru, iar de cele mai multe ori unul, doi, trei, mulți Evrei, de modă nouă și de modă veche: eu am zărit chiar într-o cupea, având în locul geamului de la spate o scândurică, un „Herrchen”, un domnișor oacheș, cu fața prelungă, cu ochii mari visători, cu perciunii fiului lui David și cu pălăriuța de catifea, cu lungul caftan al Galițianului neprihănit de civilizație. Pe ici, pe acolo, vei vedea strecurându-se câte un creștin sau o creștină, funcționari, meșteri cari-și petrec Paștile, soldați în concediu pentru sărbători, domnișoare elegante cu moșii în zestre,

ferindu-se cu dibăcie de atingeri care pătează de murdărie rochiile. Dar toate acestea nu te privesc, călător român pe pământuri ce sunt înstrăinate, și în ceea ce privește oamenii chiar, printre care zărești așa rar pe țăranul după datină, cu sumanul și căciula sa ca în Moldova, cu variante de căciulă, mici și ieftene, pe care le-a născocit jidovimea, sau în haina modestă a Neamțului din burghezia cea mică. Ție-ți pasă de acest pământ al tuturor neamurilor, în care al lui Israel a căpătat biruința deplină, - ție îți pasă de biserici cu chip de bour și frumoase litere bătrâne deasupra ușilor, de pietre șterse deasupra mormintelor cu cenușa spulberată, de frânturi de cetate pe culmea frământată cu sânge, spre care ni se înalță recunoștința și ni fumegă tămâia visurilor evlavioase și sfinte. Ferește-te de prihană, lasă hanurile, prăvăliile, stradele, grădinile și furișează-te spre locurile pe care priveghează crucea ta răsăriteană, unde vorbesc în glas de aramă clopotele tale turnate prin vremi ce nu se vor mai întoarce, și în care în bronz ni s-a turnat și mărirea, numele cel bun, păstrat până astăzi, datina curată, pe care o uită prea mulți, în toate...

Întăiu ți se va înfățișa **Sf.Dimitrie**, mare și puternică zidire, pe care Petru Rareș o închină, precum a făcut și în Hârlău cu o clădire ceva mai mică, sfântului „purtător de mir”, biruitor în luptele care plăceau sufletului focos al fiului lui Ștefan cel Mare. Clădirea n-a suferit reparațiile acelea la care Austria ține mult, ca să ne arate că știe păstra moștenirea moldovenească, ca să încurajeze știința și arta și ca să dea de lucru la atâți domni din Viena (aluzie răutăcioasă la Romstorfer, o răutate la care Iorga va renunța în curând – n.n.), cari găsesc că Moldovenii acei de demult erau oameni stimabili, ale căror lucrări de cărămidă, piatră și penel sunt vrednice de o luare aminte curioasă și de o îngrijire răsplătitoare...

Vremea de peste un veac, în care Suceava a fost un maldăr de ruine, unde câinii fără stăpân băciuiuau prin pivnițele de piatră ale caselor ce se dărâmaseră, pe când săteni pașnici arau pământul în margine, vremea de astăzi a primăriilor evreiești, a preuțimii de Stat, cu învățătură mireană, vreme de egoisme și fără nici un avânt, fără nici o amintire și fără nici o nădejde, au dus această păcătoșire a bisericilor. Rar să-ți vie preotul pentru a-ți arăta cu mândrie biserica, pentru că e în seama lui și pentru că e moaște din trecutul neamului lui; un biet paraclisier bătrân, nespus de

murdar și de îndobitocit, chior, bubos, va orbecăi cu tine prin praful și neorânduiala, prin sărăcia disprețuită a lăcașurilor în care Mitropolii au slujit înaintea Domnilor, Doamnelor, Domnițelor, boierilor în veșminte de aur, de catifea și mătăsuri.

De departe, **mănăstirea Sf. Gheorghe** se vedește prin turnul greoi al porții și prin scânteierea ciudată, prin lucirea sticloasă a țiglelor noi roșii-închis, cu dungi nesăbuite de albastru și de galben, ceea ce pentru o biserică e împopoțonare, iar pentru culorile noastre naționale, când te gândești cine a reparat și cu ce simțire față de noi, o profanare (acuza îl vizează pe același Romstorfer, care a reparat ceea ce era de datoria noastră, a românilor, să reparăm în ultimele trei secole – n.n.)...

Și mai târcată decât Sf. Gheorghe e acea biserică a **Mirăuților**. Țigle scânteietoare, piatră rasă, sfinți de Viena. Ți se strânge inima când intri în lăcașul de minunăție, răbdătoare și costisitoare parodie (care, până la Romstorfer, fusese închiriat, de către epitropii români și de către preoți, ca depozit de piei și ca staul de animale – n.n.), din care au fost izgonite toate amintirile (pieile dubite și nedubite, animalele și bălegarul – n.n.)...

Sf. Ioan al lui Vasile Lupu, mică, înălțuță, cu ferestruici mărunte și multe șiruri de brăie, cu un fin bour săpat pe o lespede de piatră.

Sf. Nicolae al Prăjeștilor, clădită încă în stilul lui Petru Rareș, foarte bine alcătuită, cu turnul ei subțirătec – întregesc șirul bisericilor moldovenești pe care le păstrează încă Românii pentru preoții teologi și paraclisierii bătrâni, cu ochii roșii și mâinile râioase” (**Nicolae Iorga**, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 10-18).

„**Ținutul dealurilor rostogolite-n neorânduială**, dealuri blânde, rotunde, învelite cu vesela iarbă tânără. E moșia mănăstirii de odinioară a Sfântului Ilie, deci face parte din fondul religionar și, firește, acesta l-a arendat Evreilor, cari aici sunt totul. Țărani zdraveni, înceți, tăcuți ară pentru domnul lor de astăzi, care a înlocuit cu burta, ochelarii și ifosul său pe Domnul cel vechi de acolo, din cetate, pentru care se ara cu sabia și se secera cu gloria” (**Nicolae Iorga**, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 20-21).

Lăcașul liniștei pestrițe. În Lipoveni, „o biserică urâtă, umflată, coplesită de turnuri groase, care parcă stau să plesnească, biserica albă

însă, în loc să fie târcată, ca o Lipoveancă grăsulie ce este, se ridică în mijlocul căsuțelor risipite. Devale, o altă biserică, din vremile când au venit, după 1775, acești oaspeți, are cuviință de vechime, cu păreții ei rău întruchipați și coperișurile moldovenești de șindrilă neagră. Casele sunt după datina românească; destul de mari, zidite binișor, dar curțile murdare și mai mult goale de acareturi. Meșteșugul gospodinei, pe care o vedem la ferești, în cerdace, cu fața rotundă, întipărită de o mare răbdare și supunere blândă, se vedește mai mult văpsind cu roș, cu verde, cu albastru, mai puțin cu alte culori ce nu bat la ochi atâta, păreții, marginile fereștilor, stâlpii cerdacelor. Nu e nici un desemn, nici o născocire a minții, nici un gust, ci numai culoare pusă cu nemiluita ca să strălucească. Perne roșii, groase, sunt scoase la aerisire și la priveală. Bărbații cu ochi albaștri, părul buhos și barba lungă, care, după vechea lor datină „rusească veche”, a crucii cu trei ramuri pe cotor, nu se taie niciodată, cu cămășile lor roșii înfoiate, pantalonii spălăciți, înfundați în cisme negre lungi; femeile legate la cap cu testemele pestrițe, rumene în obraji și albe pe fața plină, pașnică, adormită, cu polcuță și fuste numai roșii, albastre, verzi, cu cizme mari supt rochia înfoiată; toți se împacă de minune cu asemenea case și asemenea biserică. Aici e lăcașul liniștei pestrițe și rotofeie, unde nu se bea rachiu, nici vin, decât la gâlceville cele mari, cu bătaie, ale clipei dracului; aici e sălașul harnic unde se vorbește puțin, unde se lucrează răbdător la livada pomilor și la ogorul țărinelor... Vecinii de altă limbă se ajută cu dâșii și nimeni n-are a se plânge împotriva lor” (**Nicolae Iorga**, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 23-24).

Un preot mormăie somnoros în altar. „Un sat de Români e presărat înaintea mănăstirii Dragomirna, care ni arată, în marginea unei rariști de brazi întunecați, turnul cel mare de la poartă, căruia i s-a tufnit pe cap, în vremile noastre, o mare căciulă de tablă, și biserica, din care se deosebește turnulețul subțirătec și un coperiș roș ca o cămașă de Lipovan. Satul nu are nici o însemnătate; în el locuiesc și mulți urmași ai Țiganilor de altă dată ai mănăstirii, Țigani de casă și de vatră, așezați pe loc, pe când alții, sălbaticii Țigani ai drumurilor, trec și azi prin Suceava, cu maimuța, care înlocuiește ursul oprit de poliție, cu mica maimuță

nerușinată, pe care o târâie de lanț mărețul Țigan pletos, pe când Țiganca, în droaia copiilor veniți la priveliște, hăulește arii păgâne pentru jocul fiarelor.

Ziduri și turnuri ca ale Dragomirnei nu se mai văd la vreo mănăstire a neamului nostru... Vechea biserică e o uimire de bucurie. E înaltă și îngustă ca o frumoasă cutie de moaște... Dar juvaierul lucrat cu iubire fără de margini e, aice, turnulețul, în muchii, care e poate prea mic, dar în sine alcătuieste o lucrare desăvârșită...

Mulțămită, se zice, unuia dintre stareți, Ruteanul Kozub, toate ale mănăstirii sunt în cea mai rea stare. Desigur, nimeni nu putea să împiedice chiliile de a se nărui, dar curțile sunt murdare, goale, fără un ogor, fără o floare; numai unul dintre monahi a avut gândul de hărnicie miloasă de a sădi un colț de brădet umbros pentru vremile de arșiță. Paraclisul clădit de Crimca e pustiu și pătat. Clei de praf îmbracă policandrul bisericii celei mari. E, se cheamă, slujbă într-însa. Un preot mormăie somnoros în altar, stâlcind foarte moldovenește rugăciunile; un călugăr, un singur călugăr răspunde din strană și trei argați voinici, cari scapă astfel de lucru, stau în locul credincioșilor” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 25-28).

Solca e o stradă, în 1904. „Mă opresc la un han ce ar fi nemțesc, după badea Gheorghe, și unde stau la ușă țărani cu pălării ungurești ca ale Rutenilor ce vând sârmă la noi: vorba lor e însă a noastră, românească. O înghețată odaie de oaspeți, cu paturi frumoase de tablă, cu oglinzi și fotografii din „Kolozsvár”. Stăpânul pare a fi Șvab, nevasta arată Polonă, slujnica poate fi orice, pe când cea de a doua zi e o Româncă, purtând pe față pecetea de tristețe a neamului; de lampa atârnată e legat carnetul de danț de la o petrecere evreiască.

Românii de la ușă se despart, acum, supt ferești.

Dorm rău în acest loc singuratec și friguros...

Solca e o stradă, dar o stradă dreaptă, bine orânduie, destul de noroioasă” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 45-47).

La sărac să dai pâine și apă și apoi cinstește cu o țigară. „La Păltinoasa sunt frumoase căsuțe cu flori de mașcat la fereștile Nemților.

Sasul Loy ține han, iar lângă dânsul doi Evrei. Slugile sunt toate Române, de multe ori de o strălucitoare frumusețe, de care nu-și dau samă. E zi de sărbătoare în Israel și, dintr-un chioșc de lemn, se răspândesc cântece de lume, cântate în cor, râsete, glume. Un flăcău tembel, care spune că a fost bolnav de piept, cere tabac lui Herr Goldner, care face, întâi, observația că la sărac să dai pâine și apă și apoi cinstește cu o țigară, blăstămând rachiul și lenea.

Păltinoasa are fierăstraie și gară. O despart de Gura Humorului numai câteva lanuri, în care lucrează asupra țărmii negre, unul lângă altul, Neamțul cu haină de catifea jupuită și Românul în cămașă albă” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pg. 51).

Ca și mine, în timpuri. „Satul mănăstirii Humorului are înfățișarea bună, fără veselie. Case trainice, uneori porți mari de lemn, copereminte cu streășina bogată. Cărduri de vite frumoase, de rasă străină, mugesc înaintea porților.

Mă duce spre casa părintelui un băiețuș, trecut printr-un mare cojoc mișos, care ajunge până la pământ. E Gavril Onoiu, băiat cuminte, școlar în clasa a patra (mai are de făcut două și, apoi, în doi ani, de două ori pe săptămână).

- Cum îl cheamă pe învățător?

- Nu știu.

- Dar cum îi zici?

- Eu îi zic „domnul”.

Ca și mine, în timpuri...” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pg. 52).

Unde țărănimea vine pentru târguieli și beții. „Vama are vreo 3.000 de Români și atâția Evrei câți trebuie pentru a face o impresie curat evreiască celui ce străbate numai acest sat, care e, de departe, un târgușor, unde țărănimea vine pentru târguieli și beții. Sabășul va scoate îndată la iveală și la plimbare pe toți acești stăpâni ai vechii „vâmi” câmpulungene, oameni înfloriți, grași în burtă, mulțămiiți, cari-și cântă în minte, clătinând picioarele în cadență. De toți, însă, acești oaspeți aduși de mâna Austriei n-ar fi mai mulți decât trei sute, cari au însă cele

mai bune locuri și nu numai pe stradă” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pg. 61).

Mor după cârpe roșii. „Satele au numiri mândre: Frumosul, Dragoș. Ele sunt bine încheigate, cu gospodării hotărâte prin legături de prăjini și scânduri, cu case de lemn acoperite cu tencuială și vărute curat în alb. Așaceva se mai vede, însă, și aiurea în părțile Bucovinei, unde înrăurirea coloniștilor străini a făcut să înainteze mult vechiul tip al casei moldovenești. Mai puțin obișnuită e rara, marea frumusețe a femeilor ce trec înfășurate în cojoace, cu catrința prinsă înainte, picioarele înfășurate în cioareci și încălțate cu opinci, și ștergarul strâns în jurul capului. Fața e desăvârșit ovală, nasul potrivit, drept, ochii mari supt sprâncene subțiri arcuite, părul bogat, castaniu închis. Samănă cu Maica Domnului din vechile icoane și privirea lor are limpezimea privirilor de ciute nevinovate. Bărbații par, însă, și aici jertfe ale traiului rău și ale beției: toate cârciumile sunt pline în această zi de înfrânare, care e Vinerea Paștelor. De multe ori, ei par stafiile voinicilor din vremile bune, ai căror urmași adevărați sunt.

Trec, uneori, și Huțani cu șapci roșii, cu pantaloni roșii, ca niște husari împărătești.

Ciudad popor și acesta, care cuprinde tot muntele de la Apusul Bucovinei. Să fi fost ei, cândva, niște păstori români, ziși Huții, precum celor din Ardeal li s-a zis, odinioară, Moții? Din acest nume de „Huți” să fi făcut străinii pe acela de „Huțuli”, supt care sunt cunoscuți astăzi? Să li fi schimbat Slavii – dar care Slavi, te întrebi, de unde, când și cum? -, să li fi schimbat Slavii limba lor veche, din care au rămas cuvinte răzlețe: „brânză”, „cofă” și multe altele, pe care le amestecă în graiul lor slav de astăzi? Ori au fost întotdeauna Slavi, cari și-au însușit, odată cu multe vorbe românești, și porecla dată de Românii veniți spre dânsii? Sigur este că sunt niște mari bețivi, niște stricați fără pereche și că mor după cârpe roșii” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 61-63).

Duhurile ce umblă în nopțile negre. „Sunt două Moldovițe. Una era, odată, mănăstirea însăși, cu robii și oamenii ei de slujbă, așezați în

multe căsuțe împrejurul ei; cealaltă, destul de departe-n sus, era Slobozia, locul de adăpostire al sătenilor chemați pe pământurile mănăstirii: veniră mai mulți Ruși și firea lor rusească și-au păstrat-o ei și astăzi. Deci, ei se numesc încă Rușii Moldoviței.

Mă opresc la Moldovița-mănăstire... Moldovița veche e ceva mai încolo, pe un tăpșan de supt dealuri înalte, chiar deasupra apei Moldoviței, ce gâlgăie în vale – pânză ușoară, ce tremură. S-a păstrat mult din zidurile cu totul grosolane, făcute dintr-o îngrămădire de lespezi de toată mărimea și culoarea, legate cu ciment slab. Îți dai seama că era un pridvor cu ferestruici rotunde, câte două de fiecare parte, un pronaos cu două ferești mai mari și cu două bolți de gropniță, apoi un naos cu alte două ferești și altarul...

Aceasta a fost una din cele mai vechi biserici de zid ale Moldovei. Astăzi, după ce au luat-o șuvoaiele unei primăveri sălbatece, ciobanii își fac focul de vreascuri supt bolta gropniților și toporași sălbateci cresc în altar, pe când niște copaci vâjnoși și-au făcut locul aiurea. Moldovițenii știu să spuie despre duhurile ce umblă, aici, în nopțile negre, despre luminile ce se aprind năprasnic pentru rugăciuni nelegiuite, la care vin morții, părăsindu-și odihna, despre comori ce zac supt rădăcinile bradului celui mare, zbcuit între dărâmături. Ei țin câini răi de către biserică și, la vederea drumețului necunoscut, ei spumegă, rupându-și lanțurile și mușcă și pe stăpân, dacă vrea să puie mâna pe dânsii” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 64-66).

„Drumeți se.întâmpină rar, în cară ce lunecă șterse, ca niște umbre. După vreun ceas numai, încep cele dintâi case ale Câmpulungului, care se tot deșiră între muncelile cu brazi, lăptos și nesfârșit.

Nu sunt nici felinare în acest Câmpulung vechi; femeile, îmbrăcate ca la munte, pe cap cu ștergare albe de pânză de casă; oamenii în sumane, cu pălării largi și vițele lungi de păr uns; Nemțoaicele, în haine de oraș, merg pe dibuite sau se ajută cu felinare în mână, ca în timpuri de tot vechi. Lumina făcliilor prohodului dumnezeiesc aprinde fereștile bisericii de lemn a lui Ioan-Teodor Vodă Calimah, Domn al Moldovei, în 1758, născut în Câmpulung, dintr-un Orheian și o femeie de acestea, cu catrință, cioareci și ștergar, femei puternice și suferitoare, dar fără frumusețe

acelora de sus, de pe Moldovița.

Felinare șubrede, de modă veche, cu petrol, aruncă chiorăș puțină lumină: altfel, sunt dese în strada mare, ce se deschide, acum, cu prăvălii impunătoare și pavaj bun. Biserica cea nouă, de zid, cu multe turnuri și turnulețe, a Românilor, într-o grădină publică, e o clădire ca pentru un oraș mare. Tot așa și frumosul Hotel Comunal, unde jos e cârciumă, cafenea și restaurant, în care picotesc lucruri și oameni, Nemți și Evrei” (Nicolae Iorga, *Neamul românesc în Bucovina*, București, 1905, pp. 67-68).

Români și câte o ceată de Ruteni. „Vatra Dornei, înzestrată cu strade pietruite și împodobită cu cheiuri, e un mare centru evreiesc, numai evreiesc. Otelul comunal, clădit din banii unui proces câștigat de târgoveții români, e ținut de Evrei. Ei au și băile Dornei, la care vin mai mult Evrei din România și Bucovina. Ei au birjile care duceau, odată, când n-ajunsese linia până aici, la Iacobeni, cu casele lui de lemn, la Valea Putnei, așezări mărunte de Munteni. Și astăzi aceste birje înaintază în Ardeal, până la Bistrița.

Drumul se înfundă în munte, prin Căndreni și Poiana Stampei, printre căsuțe, biserici de lemn ale Românilor și „propinații” evreiești. Români și câte o ceată de Ruteni – cari nu lipsesc nici pe aici – străbat drumul din vale. Țigani poposesc pe la crășme. Păduri dese, foarte bine ținute, te înconjură pe alocurea” (Nicolae Iorga, *Neamul românesc în Bucovina*, București, 1905, pp. 69-70).

Țăranul român din Bucovina, la 1904. „Cu toată trăinicia rasei sale, cu toată buna lui stare relativă, cu toate arăturile lui de cartofi și de trifoi și vitele lui de Algau și de Svițera, țăranul român din Bucovina mi s-a părut greu rănit în puterea lui de viață. N-am văzut la el vâncioșia încrezătoare, aerul de „nu mă dau pe nimeni” al Olteanului ori Ardeleanului. De-o parte, Evreul îl înșală, îl cheamă la viciu și-l ține în el; de alta, Cârmuirea îl înzestrează cu funcționari străini, și evrei cari nu-l scot din „tio” și „ho”, cari-l privesc ca pe o vită de muncă, ca pe o vacă de muls pentru Vistierie, ca pe o rămășiță, de oarecare folos, totuși, a trecutului de barbarie moldovenească.

Și „inteligenta”?

Învățătorul e pentru toți copiii din sat, și pentru al Neamțului, și pentru al Rusului, și pentru al Evreului. El e supravegheat bine și știe aceasta. Umblă și omul după vreun loc mai bun, cu leafă mai mare și ce n-ar face pentru aceasta? Perfect funcționar!

Preotul e, deseori, mai bun, într-o aceea că are legături cu sătenii, cari-l vreau, că știe de nevoile lor și poate-i și ajută. Dar și el cântărește-n fiecare zi în ce chip ar putea ajunge-n vreun sat mai bun. În casa lui abia dacă vezi câteva cărți vechi românești, căzute la el cine știe cum, fără nici o alegere, apoi predici nemțești, rutenești... Nici o revistă culturală; în Bucovina ea nu este, căci „Junimea literară”, încă nedeplin hotărâtă ca îndreptare, e o revistă pentru studenți, pentru altă „inteligentă” și are foarte puțină literatură curată. Cele din țară, cele mai ieftine, mai pentru popor, „Sămănătorul”, „Albina”, nu se văd. România, doar, cum se știe, e o țară barbară... Și, apoi, preotul bogat nu poate avea dărnicia săracului: orice e prea scump pentru dânsul. Era, odată, „Deșteptarea”, ziar naționalist al „boierilor”; se făcea și câte ceva literatură în el și de acolo auziseră câțiva preoți bucovineni, cari n-aveau nici „Istoria lui Ștefan cel Mare” sau, dacă o aveau în dar, n-o cetise, de numele meu. Acum nu mai e nici „Deșteptarea”, ci a rămas doar foaia de sfaturi pentru gospodărie, de ispitire pentru alegeri și de insulte a dlui Aurel Onciul. Aici au ajuns lucrurile: prin „Voința poporului”, numai prin ea, sau prin „Agricultoriul” guvernului, prin „Candela”, foaia bisericească scrisă pe jumătate în rutenește, e reprezentată presa românească din Bucovina.

Și, apoi, ce vreți? Și preotul e un funcționar model... Un titlu, o decorație, o înaintare, acelea nu le poate da bietul neam românesc, în care și acest preot vede niște „proști”.

Cu atât mai mult însă **intelectualul, profesorul, funcționarul**. Se fac, adevărat, societăți pentru ajutorarea studenților săraci, se împart, ce e drept, ajutoare, nu se râde de copiii în sumane cari vin la liceul, în parte românesc, până la un număr de clase, din Suceava; cutare vornic de sat a împlinit până la șase clase de gimnaziu.

E ceva. Dar chiar câte un om ales din toate punctele de vedere îți va spune serios că „Românul e cel mai murdar dintre popoare”; și de la alții vei auzi cam tot de acestea. Creșterea austriacă, din care iese spirit

de clasă, fetișism față de Stat, iubirea bunurilor materiale ale vieții, aceasta și-a pus pecetea pe suflet. Încrederea în popor, în Românimea toată, în alt viitor, nu se vede. Și fără aceasta nu se poate face nimic” (**Nicolae Iorga**, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 75-76).

Icoana unui târg galițian. „Rădăuții se deapănă, întâi, în felul Câmpulungului, cu un șir de căsuțe ce se ivește în marea vale înverzită. Trenul străbate aleea lungă, care pleacă de la halta Plopilor și poartă numele impunător de „Calea Domnilor”, Herrengasse. Adică a „domnilor” funcționari și a „domnilor” cu „șteamă” de vulpe pe cap, cari se primblă acum măreț, de Sâmbăta sfântă, odihnindu-se de facerea gheșeurilor prin plănuierea lor. De aceștia din urmă sunt mulți „domni” în Rădăuți, cari e mai deplin al lor decât Solca și Humorul, unde joacă un rol de căpetenie cinstitul, curatul și muncitorul element german. Și, pe lângă „domnii” în Israel, sunt și alții mai mici, până la cei mici de tot, dar tot cu nădejdea de a fi mari odată, cari se îmbracă în zdrențe și au fața de flămânzi.

Cu căsuțele lui urâte și neregulat aruncate, cu stradele prăfoase și pline de paie de azi și cele de mai deunăzi, cu piața sa centrală pe care chiftește murdăria în timpurile de ploaie pentru a fi spulberată, apoi, de vânturi, Rădăuții dau cu adevărat icoana unui târg galițian, unde Ruteni nenorociți vin să se îmbete Dumineca” (**Nicolae Iorga**, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 79-80).

„Serbarea comemorativă a patru sute de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare”

Ștefan n-are să se laude de păzitorii mormântului său. „Călugării Putnei se găsesc de slujba Învierii. Sunt vreo cincisprezece oameni, Români care știu românește, Români de peste Prut, ca un anume Scraba, cari se zic Ruteni și vorbesc limba noastră în tonul moale și cleios al calicilor rusești de pe la hramuri, și Ruteni cari știu românește

și se zic Români. Ștefan n-are să se laude de păzitorii și de slujitorii de astăzi ai mormântului său. Unii se dau în vânt după o sticlă de bere și beau câte cinci păhare pe nerăsuflăte, alții sunt beți orbi, cu limba încâlcită și mintea copilărească, cutare e un slăbănog cu căutătura poncișă, altul suferă de „nevoie”, altul a ieșit abia dintr-o casă de nebuni. Frumosul arhimandrit bătrân, vrednic în înfățișare și iubitor de neam, bucuros de oaspeți și de sfat, părintele Pătraș, fost preot de mir și fiu de țăran din Tereblecea, pare căzut din cer între atâția stricați și atâția nevoiași” (**Nicolae Iorga**, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 87-88).

Vienezul Romstorfer recuperează Cetatea Sucevei pentru civilizația umană. „Cel mai mare interes față de lucrările de exploatare l-am găsit, firește, în Suceava. Aici se formase, încă din anul 1901, un comitet, ai cărui membri m-au sprijinit, în toate privințele, la îndeplinirea lucrării mele destul de dificile. Ei m-au îmbărbătat să continuu și mi-au făcut cu putință terminarea cu izbândă a lucrării. Comitetul acesta s-a îngrijit, îndeosebi, de adăpostirea sigură și așezarea cuviincioasă a numeroaselor obiecte găsite, care, din cauza neașteptatei lor înmulțiri, trebuiră să călătorească mereu din locuri mai mici în altele mai mari. Obiectele găsite s-au depus, la început, în mănăstirea Sf. Gheorghe, apoi, pe rând, au ajuns în localul liceului, într-o școală a orașului, într-o casă a comunității bisericești armene și, în sfârșit, în încăperile cazărzii orașenești a trupelor teritoriale (actualul muzeu).

Membrii Comitetului de care amintesc au fost următorii:

Starețul mănăstirii, Emanoil Ciuntuleac

Primarul Francisc cavaler Des Longes

Profesorul Dr. A. Daszkiewicz

Cons. guvern. Dr. Vasile cav. De Duszinkiewicz

Dr. Frisch

Inginerul Leo Fuchs de Braunthal

Procurorul Leo cavaler de Goian

Avocatul Dr. Ioan Luția

Profesorul Simion Florea Marian

Învățătorul Pașcan

I. Pantazi

Profesorul C. Procopovici

Directorul gimnaziului Ștefan de Repta

Profesorul Wilhelm Schmidt

Sincelul arhiep. Pancrațiu Sidorovici

Cons. guvern. Constantin Tarangul

Cons. trib. supr. Filip Zierhofer.

Mai târziu, au mai participat la lucrări, și încă în mod deosebit, domnii profesori I. Fleischer și Alfred cavalier de Peyersfeld, mutați într-aceea la Suceava, cel dintâi mai ales ca reprezentant al meu în Suceava, al doilea ca custode zelos al muzeului, înființat la îndemnul meu, în care s-au așezat toate obiectele aflate, afară de unele, date Muzeului țării din Cernăuți.

Conducerea directă a săpăturilor a avut-o, de la începutul lor, până la sfârșit, într-un mod dezinteresat și plin de jertfă, fostul administrator al cimitirului din Suceava, George Sorger, mort la începutul lui februarie 1911, la Graz.

Cel mai îndelungat și mai statornic sprijin l-am avut din partea Ministerului lucrărilor publice, a Guvernului și a Dietei Bucovinei, a orașului Suceava, a Comisiunii monumentelor istorice din Viena și a Muzeului țării din Cernăuți.

Volumul moluzului și pământului săpat și scos e de vreo 13.500 mc; zidurile de conservare construite din nou au un volum de vreo 40 mc. Pentru îndeplinirea acestor lucrări a fost nevoie de 6.424 de zile de lucru de muncitori, 50 de zile pentru zidari și 406 pentru supraveghetori...

Pentru executarea acestor lucrări și a tuturor celorlalte în legătură cu ele, precum și pentru procurarea celor necesare, mi s-au pus la dispoziție următoarele subvenții:

De la Ministerul de Instrucție din Viena	4.800 cor.
De la Dieta Bucovinei	4.800 cor.
De la Muzeul Bucovinei	3.151 cor.
De la comuna urbană Suceava	200 cor.
De la particulari, domnii Popovici, proprietar în Costina, și Mihail cavalier de Kalmucki, din Ițcani	120 cor.
Total 13.071 cor” (Karl A. Romstorfer, Cetatea Sucevii descrisă	

pe temeiul propriilor cercetări făcute între anii 1895-1904, București, 1913, pp.107-110).

Iorga, în 1904, despre recuperarea Cetății Sucevei. „Vremea acoperise de mult cetatea supt un giulgiu de țărnă din care ieșeau numai colțuri de piatră destăinuitoare. Un arhitect german, Romstorfer, a vrut să știe ce este acolo și a lucrat ani de zile cu multă râvnă, mare folos și puțină cheltuială pentru desfacerea din pământul lutos al Sucevei noastre de demult. Pe rând au răsărit șanțurile adânci, pline de apă în zilele grele ale apărării, zidul puternic din afară, întărit pe o temelie veche de Ștefan, vulturul acestui cuib al ulilor și șoimilor dinaintea sa, apoi zidul dinăuntru, cămarile de locuință, încăperile Domnului, beciurile de arme și de ostași, gropile pentru robi, curțile cele mari din mijloc, unde puteau încăpea mii de apărători, turnurile de strajă și biserița în care zilnic se cerea, fără sunet de clopot, îndurarea lui Dumnezeu, nădejdea cea mai tare și apărătorul cel mai statornic. S-au găsit oase înfrățite în același praf fără nume, hârburi de smalț cu frumoase împiestri, care n-au fost încă cercetate, unelte și săpături, bani, lemnării, inscripții de piatră. Unele se află, astăzi, jos, la Muzeul dintr-o mare casă pustie, pe celelalte ți le arată paznicul, un gropar de cimitire (George Sorger), harnic și călduros ajutor al lui Romstorfer, în chiar cuprinsul zidurilor. El știe să-ți spună despre fiecare colț, să te poarte prin toate râpile și coclaurile, pe toate crestele și prin toate înfundăturile, și, când îți vorbește de mormanul de pietre asupra cărora plânge sufletul tău, el vede cetatea, din care tu nu vezi decât apărătorii pe care el nu-i știe și de care lui, Neamțului, n-are de ce să-i pese. Și abia mai ascuți cuvintele lui îmbelșugate de lămurire când, de pe culme, lângă fereștriuca deschisă în gol, străbătută de vântul care cântă și de vântul care urlă, privirea ți se întinde asupra șesului verde al Sucevei, asupra dungii de argint a râului, asupra turnului de la mănăstirea Todirenilor, asupra Burdujenilor noii Românie. Aripile vulturului sunt sfărâmate și jos croncănesc corbi, jos în Suceava, jos în Burdujeni, până departe, în târguri ce au fost lăcașuri slăvite ale străbunilor: corbi, tot corbi, mulți corbi, croncănindu-mi în limbi străine a pustiu, a iarnă, a moarte...” (Nicolae Iorga, Neamul românesc în Bucovina, București, 1905, pp. 19-20).

„Serbarea comemorativă a patru sute de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare. Împlinirea a patru sute de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, care a fost cel mai puternic și mai însemnat dintre voievozii moldoveni, s-a serbat la 2/15 Iulie 1904 cu deosebită pompă în toate bisericile întemeiate și patronate de dânsul, dar mai ales în mănăstirea sa Putna. Ziua aceasta a fost prilejul unei serbări solemne și în cetatea lui de la Suceava, părăsită de atâta timp. Aici, s-a slujit, în aceeași zi, un parastas pentru odihna sufletului marelui Domn, pe cât de războinic, pe atât de nobil.

Cu prapori și steaguri în frunte, preoții s-au dus la ruinele frumos împodobite ca să se închine cu evlavie umbrei lui Ștefan și să facă obișnuitele rugăciuni pentru odihna sufletului său. La această serbare au asistat societățile arcașilor și veteranilor, reuniunile de pompieri, delegațiuni din o mulțime de comune, chiar și din cele mai îndepărtate comune de la munte, populațiunea Sucevii, cum și mult public din împrejurime și chiar din București.

O prețioasă amintire de la această serbare frumoasă ne înfățișează o excelentă fotografie (pe care o reproducem în Album) a fotografului I. Chrzanowski din Suceava. Fotografia dă o vedere de pe Câmpul Șanțurilor, peste șanțul cetății și peste turnul sudic din mijloc și cel sud-vestic, din colț, înspre vechea biserică a Mirăușilor.

Parcă reveniseră vremurile lui Ștefan cel Mare, când buciulul da expresie cântecelor poporului său și trimitea melodiile lui duioase de sus, de pe plaiurile munților, până jos, în vale; tot așa vesteau și acum din buciul, la parastul din cetate, păstorii și țărani, ca să se audă departe, în țară, până sus în munții lor, că aici a închis, acum 400 de ani, pentru totdeauna, ochii marele Voievod.

Pentru a eterniza amintirea acestei aniversări, s-a bătut medalie. Ea ne înfățișează pe marele Domnitor, după portretul păstrat în Evangheliul de la Humor.

Liniștită și singură, cum a fost cetatea înainte de începerea lucrărilor de exploatare, așa ni se prezintă și acum; dar nu mai e părăsită, căci acum e păzită și durată ei asigurată. Astăzi, W.Schmidt n-ar mai putea scrie despre ea ceea ce scria cu zeci de ani înainte: „Numai rămășițe

izolate din ziduri de împrejmuire, un arc de coloană de la paraclisul cetății și dărâmături de zid care acoperă, ici-colea, coasta dealului, mai opresc privirea pe acest loc bogat în tradițiuni istorice din cele mai zguduitoare, de care ne-am îndoi adeseori, astăzi, dacă ele nu ne-ar fi adevărate”.

Adevărat că și acum mai sunt multe rămășițe de ziduri vechi, dar „nu mai sunt”, cum spune Wickenhauser, „clăcași care să lucreze pentru boieri; nu mai sunt luptători care să steie pe ziduri, amenințând cu armele pe năvălitorii ce se ivesc din fum și ceață; nu mai vedem mândre alaiuri domnești; nu mai vin trimiși de la Tătari, Maghiari, Poloni, Turci și Germani. Artiștii au părăsit de mult scena! Serbări gălăgioase și ospete vesele, răs și plâns, frământări de inimi și de suflete, omoruri și alte crime, botezuri de copii pline de bucurie, nunți strălucite și înmormântări pompoase, chilii pline de aur, nestemate, stoffe și haine prețioase; comedii, tragedii și drame – totul a trecut ca și cum n-ar fi fost niciodată”.

„Urmează-mi, iubitele cetitorule”, scria în același loc, „urmează-mi în noaptea luminată cu stele. Vezi! colo, pe malul Sucevii, jeleşte o regină părăsită. Strălucirea purpurei ei a pălit, cununa de aur de pe fruntea ei zace la picioare. În tăcere și supunere își jeleşte zilele tinereții, plânge timpurile când regii îi făceau curte!

Așa e Suceava.

Câți prinți străini n-au tăbărit în jurul ei, câți n-au umblat să-i câştige, cu armată mare, grația ei! Câți regi și împărați n-au încercat să-i câştige inima! Cât sânge a înroșit zidurile ei pentru a o păstra sau câştiga!

Și ce s-a ales din turnurile acestea, pe care au fâlfâit steaguri atât de deosebite?” (Karl A. Romstorfer, Cetatea Sucevii descrisă pe temeiul propriilor cercetări făcute între anii 1895-1904, București, 1913, pp.107-110).

„Numai prin districtele dela munte mai vezi portul nostru curat”

Suceava, în 1904, văzută de Artur Gorovei: „Am ajuns cu bine la Suceava și m-am oprit drept la Gewolb, băcănia la care se mănâncă adevărat jambon de Praga, crenwurști de Lemberg, totdeauna proaspeți, unde se găsește bere cu adevărat de Munchen și vin de Tokay adevărat, de fabrică.

Aici, întotdeauna, întâlnești un cunoscut. Dacă nu-l cunoști tu, pentru că nu l-ai văzut niciodată, el te cunoaște. E vesel; când merge, parcă patinează; când vorbește, mănâncă din silabe și are paharul gol. Cum intri, se așază lângă tine, se dă în vorbă, îți oferă un păhăruț și primește alte cinci în schimb, și te împrietenești cu dânsul numaidecât. Și vorbește!... Un cuvânt moldovenesc, opt nemțești” (**Artur Gorovei**, Cruzimi, Iași, 1921).

Un zahareștean moare în Canada. În 1905, „au plecat în America o ceată de gospodari din satul Zaharești... Cei mai mulți și-au găsit de lucru la tren, în târgul Montreal din Canada. Lucrau câte zece ceasuri pe zi...

Zahareștenii nu erau deprinși cu lucrul așa de greu și mulți s-au îmbolnăvit din pricina asta. Mai slab decât toți era **George a lui Toader Gramadă**, care, poate din pricina lucrului celui greu, a gogit o bună bucată de vreme, până ce și-a dat sufletul...

Un flăcău tot din Zaharești, cu numele **Alexandru Bandol**, a picat într-o Duminecă din toamna aceasta (a anului 1905) de pe mașina trenului și a fost sfâșiat în bucăți” (**Deșteptarea**, Anul I, nr. 1, 15 noiembrie 1907, pp.910).

Uzina electrică din Suceava. Demersurile au început în 1904, dar licitația pentru construirea uzinei electrice s-a organizat în 1905, cu

două firme ofertante, fiind acceptat devizul Societății Unificate de Electricitate din Viena. În 11 iunie 1906, Consiliul Comunal Suceava a aprobat construirea uzinei electrice (în baza unui împrumut de 1.500.000 coroane de la Centralbank der deutschen Sparkassen din Viena) cu două motoare Diesel de 120 CP („fabricație Leobersdorf, fiecare cuplat prin curele la generatoare Brown-Boveri de 500 V, 550 rot/min, 82 kW”), cu „punere grabnică în funcțiune la 10 octombrie 1907”, ceea ce se va reuși abia în 18 august 1908, când se fac primele probe la motoare, și la 12 octombrie 1908, când se face „colaudarea” uzinei și punerea în funcțiune (cf. **Renel**, Bucovina, un istoric al electrificării, 1991, pp. 11-14).

Gheronte Pascar salvează 12 ostași români care n-au tras în răsculați. „Pentru a preveni trecerea în Bucovina a țăranilor Răsculați și a multor persoane ce fugeau de represalii, guvernul român solicită guvernului austriac, la 17 martie 1907, întărirea pazei la frontieră. Cu toate măsurile luate, autoritățile austriece de frontieră n-au putut împiedica acest lucru. Astfel, după înăbușirea răscoalei în județul Suceava (Fălticeni), un număr de 12 ostași ai Regimentului 16 Suceava, care au refuzat să tragă în țăranii răsculați, au fost arestați. Reușind să fugă, aceștia au fost ajutați de un român bucovinean, Gheronte Pascar, funcționar austriac de graniță, să treacă frontiera în Bucovina, în dreptul satului Liteni-Moara, prin apa Șomuzului, fiind apoi adăpostiți prin satele din jur. Cu toate cercetările întreprinse, grănicerii austriece nu i-au putut găsi pe soldații români pentru a-i preda autorităților militare românești” (**Ioan Cocuz**, Bucovina – file de istorie, Suceava, 2000, pg. 90).

Țărani bucovineni, decizi să dea ajutor țăranilor răsculați din România. „La 19 martie 1907, Varlaam, inspectorul general administrativ din Dorohoi, telegrafia primului ministru al României:

„La ora 10 astă seară, dirigintele Oficiului telegrafic Mihăileni spune că au venit la el prefectul de Bucovina, însoțit de șeful guarzilor vamali, judecătorul de instrucție, medicul primar, însoțiți de vameșul nostru Lateș, și i-au spus că locuitorii din satele din Bucovina, vecine cu frontaria, sunt hotărâți ca să treacă frontaria și să dea ajutor țăranilor noștri pentru a face revoluție. Pentru a împiedica acest fapt, prefectul

Bucovinei a luat dispoziția ca frontaria, începând de la Suceava până la Mihăileni, să fie ocupată militară, iar pe țărani bucovineni i-a avertizat că, dacă vor încerca să treacă frontaria, îi vor împușca”.

Cu toate aceste măsuri, țărani din Mitoc și Dragomirna, precum și din alte sate din Bucovina, au trecut granița în România, venind în ajutorul țăranilor răsculați” (**Ioan Cocuz**, *Bucovina – file de istorie*, Suceava, 2000, pg. 89).

Sfaturi utile pentru țărani. Legumele și fructele înghețate «e bine să le punem într-un vas cu apă rece, în care am turnat doi pumni de sare... Tot așa se pot dezgheța și ouăle» Semințele se păzesc de șoareci «dacă punem câte un braț de foi și tulpine de mintă pe fundul și la gura sacilor... Ca să nu ne fie frig la picioare, în vreme de iarnă, învălim ciorapul sau obiala cu o bucată mare de hârtie mai groasă și apoi ne încălțăm ciubota sau ne legăm opina... Dacă ne frigem, e bine să băgăm partea cea friptă a trupului în apă rece... Ca să ne ferim trifoiul de îngheț, îl vom acoperi cu un strat subțire de pleavă, buruieni sau paie de orice soi... Ca să se ouă găinile mai mult în timpul iernii, li se dă de mâncare orz prăjit și cădicel... sâmbânță de in din care se face un aluat cu tărâte de grâu și apă caldă... mâncare din tărâte de grâu și făină de ghinde amestecată cu apă fierbinte» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.3, 15 decembrie 1907, pp.45-46).

Vasile Andrușcă din Zaharești, visând să învețe nemțește, își caligrafiază numele «Wasile Andruschka» și cere să i se trimită o gazetă în ediție bilingvă, fiind dispus să plătească, pentru... a se face neamț, și 10 coroane pentru un număr bilingv, când un abonament anual la o gazetă românească costa doar 2 coroane. (**Deșteptarea**, Anul I, nr.4, 1 ianuarie 1908, pp.45-46).

La țară, se renunță la portul popular. „Numai prin districtele dela munte mai vezi portul nostru curat. În districtele dela țară, însă, dacă nu-i cu totul părăsit, apoi cel puțin e împestrit cu flenduri din târg... Ar fi bine să nu mai cumpărăm putregaiuri de prin târg... Fetele și nevestele noastre să nu mai poarte fuste de mătăasă și bluze, ci bondițe și

catrințe, cu cari mai bine le șede” (**Deșteptarea**, Anul I, nr.6 și 7, 1 și 15 februarie 1908, pg.102).

Ce face beția? Doi flăcăi din Bilca au băut în crâșmă toată noaptea holercă, iar spre dimineață unul dintre ei, mort bat, zice cătră celălalt că el ar fi în stare să mai bea două ocă. S-au apucat în rămășag și le-a băut, dară îndată i-a crăpat rânza și s-a lățit pe pământ pentru totdeauna, căci stomacul lui era ticsit de otravă» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.10 și 11, 1 și 15 aprilie 1908, pg.175).

«Cruzime jidovească! Luni, în 4 Mai 1908, trecea pe lângă Direcția de Poliție din Cernăuț o trăsură cu 3 jidani. De-odată opresc și din trăsură scoboară 2 viței vii, pe cari i-au scos de sub o grămadă de cotrențe. Oamenii au băgat de seamă că Jidovii au șezut pe cei doi viței, cari erau așa de stâlciți de nu se mai puteau să se ție pe picioare. Poliția i-a închis pe tustrei» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.12 și 13, 1 și 15 mai 1908, pg.207).

«Serbările din Viena. În anul acesta (1908), împlinește Maiestatea Sa Împăratul nostru Francisc Iosif I 60 de ani de domnie și, cu prilejul acesta, s-au făcut și se vor face încă mari serbări la Viena. Pe la mijlocul lunii Iunie, vor fi reprezentate acolo toate popoarele împărăției, îmbrăcate în portul lor național.

Și din Bucovina vor pleca vreo 200 Români, sub conducerea D-lor Ipolit Calinescu, consilier, Iancu Nistor, profesor, și Eugen Maximovici, pictor. Vor fi de față femei, bărbați și copii, în haine de sărbătoare și în haine de lucru, aleși din toate ținuturile Bucovinei. Drumul, găzduirea și mâncarea, pe vreme de 10 zile, le va plăti împărăția și țara (Bucovina)» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.12 și 13, 1 și 15 mai 1908, pg.207).

«Ciprian Porumbescu. Duminică, în 7 Iunie 1908, s-a prăznuit în satul Stupca amintirea lui **Ciprian Porumbescu**, care a murit înainte de 25 de ani și, de aceea, s-a dus, Duminecă, multă lume românească la mormântul lui să-i puie cununi de flori pe cruce, să ție cuvântări frumoase

și să iese parte la parastasul ce s-a făcut în amintirea lui... Nu cred că este Român pe rotogolul pământului care să nu fi auzit cândva vreun cântec de-al lui, căci Ciprian Porumbescu a fost cel mai mare cântăreț și muzicant al neamului nostru... El singur iscodea din mintea lui cântece noi, le scria pe hârtie ca să le poată cânta și alții» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.14 și 15, 1 și 15 iunie 1908, p.209-211).

«**Prăvălia Românească din Vatra Dornei** merge foarte bine, măcar că străinii lucră cu toată puterea împotriva ei. Prețurile sunt reduse și marfa e de soiul cel mai bun. Domnii de aici lucră cu trup și suflet, dară ce folos că se află niște fruntași din popor cari mai degrabă cumpără marfă jidovească sau numai la străini» (**Deșteptarea**, Anul I, nr. 16 și 17, 1 și 15 iulie 1908, p.262).

Această mostră de «naționalism» comercial este completată de un anunț și mai agresiv: «**Tuturor Românilor din Cernăuț** li dăm sfatul și-i îndemnăm să cumpere fructe numai de la neguțitorul român **George Oprea**, care vinde în piață cele mai alese, mai ieftene și mai proaspete fructe. Nu cumpărați absolut nimic dela Jidani!» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.16 și 17, 1 și 15 iulie 1908, p.264).

«**Petrecere poporală la Pătrăuț pe Suceava** se va face în 30 August 1908, căci în ziua sus numită se sfințește casa națională, care va cuprinde banca, prăvălia satească, Arcașul, cabinetul de lectură «Viitorul» ș.a. Toate aceste așezăminte s-au făcut prin munca neobosită a părintelui Constantin Morariu, preotul satului... La această serbare vor veni o mulțime de preoți, învățători și săteni de prin satele megieșe, precum și câțiva deputați» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.18 și 19, 1 și 15 august 1908, p.287).

Patrioți de circumstanță

«**Mişelie. În satul Zaharești**, de lângă Suceava, i-a ars unui arândaș jidan, cu numele Abraham Einchenbaum, toate acareturile,

precum și un coșer de păpușoi, care era asigurat. După ce s-a stins focul, Jidanul a vândut păpușoiul cel afumat țăranilor săraci din sat și a dat slugilor sale să mănânce mămăligă stricată. Din pricina asta, jandarmii din Stroiești l-au dat pe mâna judecătoriei, care l-a pedepsit aspru» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.18 și 19, 1 și 15 august 1908, p.288).

Muntenii vând «drepturile de Servitute». «În câteva sate de la munte, și anume Frumosul, Dea, Pojorîta, Stulpicani, Vama ș.a.m.d., se află păduri întinse, plaiuri și munți întregi, în stăpânirea așanumitului «servitut»...

Ce este adică «servitulul»?...

Pădurile și munții noștri erau, în vremile de demult, averea mănăstirilor românești... Oamenii din satele învecinate lucrau la mănăstire și aveau, în schimb, dreptul de a tăia lemne din pădure și a paște vitele în locurile mănăstirești...

Când s-a deslipit Bucovina din trupul țărilor Românești și a picat la împărăția nemțească a Austriei, s-au desrădăcat mai toate mănăstirile și **averea lor a trecut în mâna statului**, care a prefăcut-o în **fondul religiosar**...

Îndată ce s-a prefăcut averea mănăstirească în **fond**, nu mai aveau bieții săteni nici drept de pășune, nici de tăiat lemne din pădure...

Dar a sosit anul 1848... (când, prin emanciparea țăranilor, s-a luat) hotărârea ca **fondul** să deie o parte din averea sa gospodarilor Români, și anume fiecare casă de Român să fie înzestrată cu un drept (sau un număr - cum se zice) la averea aceasta...

S-a întâmplat, mai târziu, că un gospodar a vândut casa lui; atunci trecea, odată cu casa, și dreptul (de servitute) pe numele cumpărătorului. Mai apoi, au început a vinde Românii noștri drepturile singure, fără casă» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.20 și 21, 1 noiembrie 1908, pp.316-318).

Limba română, prigonită la Suceava de un... român. «Dl căpitan Erast Tarangul din Suceavă (nobil român de Valea Uței) împiedică pe învățătorii români din ținutul său ca să deie scrisori românești la căpitanie. Pe cei ce cutează a scrie astfel de scrisori, căpitanul îi cheamă la sine și li spune, foarte dulce și cu multe complimente și rugăminți, ca

să nu scrie românește, că foarte puțini sunt în district cari se folosesc de limba română. Apoi zice:

- Vezi, eu sunt pentru limba română, dacă ar scrie toți, dar așa nu are haz» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.20 și 21, 1 noiembrie 1908, p.319).

Peste câțiva ani, nobilul român, tribun al patriotismului... austriac, va detuna împotriva iredentiștilor bucovineni care au trecut în România, apoi, după unire, din același patriotism, dar acum... românesc, nobilul Tarangul va fi deschizătorul serbărilor și ceremoniilor dedicate iredentiștilor bucovineni care au murit pentru cauza românismului.

Un alt patriot de circumstanță, «dl profesor gimnasial din Suceavă Burduhos **oropsește limba românească**, oprindu-i pe școlerii săi să facă petiții românești în scris, pe când dl căpitan Kapuscinski (ucrainean!) din Cîmpulung primește orice scrisori românești și dela orișicine și, în ziua de 6 August 1908, a rostit cătră popor niște cuvântări românești așa de însuflețitoare, încât și-a câștigat inimele tuturor celor ce l-au ascultat.

Domnii **Kapuscinski** și **Bellegarde** (deci, un ucrainean și un austriac) **sunt cu trup și suflet pentru limba românească**, iar dl Tarangul e contra limbei românești. Ce ziceți de asta, domnilor deputați români? Oare n-ar fi bine să-i neteziți d-lui căpitan Tarangul calea de măriri spre Viena și, în locu-i, să puneți căpitan în ținutul Sucevii pe unul ca domnii Kapuscinski sau Bellegarde? **Of, inimă, of!!!**» (**Deșteptarea**, Anul I, nr.20 și 21, 1 noiembrie 1908, p.319).

Un evreu încearcă să-și hrănească familia cu propria-i... viață. În vara anului 1910, un evreu din Cîmpulung «cu o casă de copii» s-a aruncat în fața unei mașini, cu speranța că își va mântui urmașii cu propriul sacrificiu. Din nefericire, la volan se afla un boier mare, greu de pus la despăgubiri de către justiție în toate timpurile (**Revista Politică** nr.1, 1910, pg.8).

Chestiunea evreiască. «De ce s-o fi vorbind atâta despre chestiunea evreiască, despre «**străinii aceștia**» și nu despre alți străini, e o întrebare care merită răspuns.

E numărul «**copleșitor**», zic unii și e un răspuns demn de toată atențiunea noastră.

E pericolul «**șireteniei**» lor, zic alții și e, iarăși, un răspuns însemnat.

E ura lor în contra țării acesteia, care i-a hrănit ca pe fiii ei cei buni și în contra căreia, drept răsplată, ei completează pe ascuns, săpând-o zi de zi, e ura lor în contra a tot ce nu e evreesc, e, în sfârșit, neputința și refuzul lor de a se asimila cu Românii în toate privințele - iată altă serie de răspunsuri cărora trebuie să li se dea oarecare importanță.

Și noi mai adăugăm un răspuns:

Dacă se vorbește atât de mult de chestiunea evrească;

dacă tot nu trece zi de la Dumnezeu fără ca să se pomenească pericolul constituit de națiunea noastră;

dacă noi, Evreii, ne-am deprins atât de mult cu întâlnirea acestei chestiuni pretutindeni, încât răsfoim orice carte, fie ea oricât de literară și oricât de științifică, cu o siguranță matematică că vom găsi într-însa și ceva ce ne privește pe noi;

dacă numele națiunii noastre răsună de pe tribunele oficiale și neoficiale;

dacă se discută despre noi în saloane, cafenele, în cârciumi;

dacă se infiltrează odraslelor române ura contra noastră de către părinți crescuți în aceeași ură;

dacă, în sfârșit, apar destul de multe foi cu tendințe exclusiv și exprimat antisemite, e pentru ca tot zgomotul acesta, toată trâmbițarea nemaipomenită a pacostei ce zace asupra țării acesteia prin Evrei, toată vijelia aceasta de încriminări, de uri, de amenințări, de manifestații, toată această viforoasă și, totuși, unitară colaborare a tuturor elementelor țării în contra noastră să înăbușe trezirea oricărei idei de umanitate (privitoare la noi) printre Români;

să amortească orice revoltă legitimă din partea noastră;

să creeze în jurul nostru o atmosferă înciumată;

să îngrămădească, în sfârșit, asupra-ne morman de prejudecăți sociale;

să ne apese cu greutatea lor omorătoare;

și, în contra acelora ce vor să dureze un zid de uri și legi

excepționale, precedente ce îndreptătesc nedreptatea viitorului;

în sfârșit, să sădească în mințile tuturor indiscutabila fatalitate a soartei noastre, zodia distrugerii noastre definitive» (**Un Evreu**, Ceva despre chestiunea evreească, în **Revista Democrației Române**, Anul I, Nr. 7, 02.1910, pp. 106-107).

Țăranii au soarta cea mai vitregă. «Cum socotiți dumneavoastră că un popor care, lucru ce nu puteți contesta, își îndeplinește **toate datoriile** ce privesc pe un **cetățean** al țării acesteia, toate, absolut toate datoriile, văzând că nu e, totuși, cetățean, că nu e nici măcar un străin evreu (și lucrul acesta din urmă, dacă nu prin lege, desigur prin obiceiuri născute tot de legi), cum socotiți, zic, că în sufletul unui astfel de popor să poată înflori și da roade acea admirabilă iubire de țară?

Fie-ne permis să vă aducem pe terenul realității: aceste imponderabile ca iubirea de țară, dragostea de moșie au, totuși, și ele echivalentul lor material și, la orice neam, și în orice timp, ele se întăresc pe măsură și acel echivalent se mărește. Nu zic că ele dispar când echivalentul dispăre, dar nu-mi puteți contesta că e natural să fie, în acest caz, foarte reduse. Lucrul acesta, domnilor, îl puteți observa și-n țară la noi.

Țăranii, susținători de fapt ai întregii țări, grație obiceiurilor înrădăcinate, grație formării de clase sociale deosebite, au soarta cea mai vitregă. Ei bine, nu vi s-a părut, domnilor, în primăvara anului 1907, că sunt oameni cu totul lipsiți de acele imponderabile ca: dragostea de moșie și iubirea de neam?

Și, încă, țăranii sunt inculți și necunoscători în ale drepturilor popoarelor, pe când noi, Evreii, din păcate suntem, aproape în imensa majoritate, știutori de carte» (**Un Evreu**, Ceva despre chestiunea evreească, în **Revista Democrației Române**, Anul I, Nr. 7, 02.1910, pg. 108)

Propovăduitorii de ură. «În depărtata vreme a năvălirilor, Românul, tulburat neconținut în munca și liniștea sa, silit să se înfunde în păduri și munți, găsește în străinul Slav un tovarăș de suferință, se înfrățește cu dânsul și împreună luptă împotriva neamurilor năvălitoare.

Sentimentul său național de atunci nu-l îndepărtează de străinii în care găsește de suferință și de luptă; din contră, se înfrățește cu dâșii și împreună își duc viața...

La întemeierea primelor noastre State naționale, au lucrat mână în mână și Românii, și Slavii, acum în mare parte contopiți. În vremea de eroism a vieții noastre sociale și politice, vin printre români felurite elemente străine, dintre care putem cita Armenii. Oameni pașnici, muncitori, buni neguțatori, buni gospodari, buni familiști, ei găsesc la noi o bună primire și sunt priviți și până astăzi ca cetățeni de seamă și cu vază. În acest timp, sentimentul național al Românului se arată prin muncă cinstită și încordată, înlăuntrul, și prin lupta fără preget în contra neamurilor străine, ca Tătari, Turci, Poloni, Unguri, Cazaci, care năvăleau în țară și le stricau pacea și liniștea.

Veacul al 18-lea aduse pe capu-ne acel puhoi de Greci fanarioți, care, prin lăcomia, îngâmfarea, disprețul și purtarea lor față de Români, îi vor scoate din răbdarea și toleranța lor de veacuri și vor deștepta în ei acea ură, care nu s-a șters cu totul nici până astăzi.

În veacul al 19-lea, sentimentul național, mai ales prin contactul cu cultura și viața apuseană, ia și la noi un zbor puternic, își lărgeste sfera și această lărgire și-a avut bunuri mari și netăgăduite, alături de rele tot pe atât de mari și tot atât de bine văzute.

Puțini dintre ai noștri, chiar dintre fruntași, au luat **naționalismul** ca ideal. Mulți l-au privit ca un mijloc de îmbogățire, de parvenire, l-au întrebuințat în vederea unui scop cu totul personal.

Comercianțul se dădea cel mai bun și mai aprig naționalist, dar într-atât întrucât aceasta îl ajuta să-și vândă marfa mai scump, mai în folosul său și în dauna cumpărătorilor.

Industriașul și **meseriașul** român deveneau și ei înfocați naționaliști, dar până atunci când produsele muncii lor, chiar de cea mai rea calitate, se puteau vinde sau desface cu prețuri care de care mai mari.

Proprietarul, îndeosebi marele proprietar, era naționalist din cap până în picioare, dar numai când acesta îi aducea foloase de un fel sau altul.

Funcționarul, salariatul de orice categorie, rămânea naționalist, dar cu condițiune să i se dea cât mai puțin de lucru și o leafă cât mai

mare.

Și în acest chip de a înțelege naționalismul se vede, aproape la toate breslele și categoriile noastre sociale de prin orașe, care sunt vârâte în noua vâltoare a alcătuirii noastre burgheze din veacul al 19-lea. Cei puțini cu sufletul curat și bine intenționat sunt deseori înghițiți, aproape cu totul, de marea mulțime și împiedicați de a lucra după inima și idealul lor. Și un asemenea chip de a înțelege **naționalismul** nu putea să rămână fără triste urmări.

El a fost principala cauză care a împiedicat pe oamenii noștri politici cei mai bine intenționați să dea țării organizația, administrația și toate instituțiunile de care ea are neapărată trebuință spre a ne apropia, cât mai curând, de adevăratul ideal național.

El a fost o cauză că satele și populațiunea noastră sătească au rămas și astăzi aproape în aceeași stare în care se găseau cu sute și chiar mii de ani în urmă.

El a fost cauza că aproape toți factorii noștri de producțiune și consumațiune au scăpat din mâna Românilor și au trecut în cea a străinilor.

El a fost cauza că populațiunea românească, îndeosebi cea de la orașe, se găsește pe un povârniș foarte îngrijitor de împuținare și degenerare.

Și cu toate aceste mari rele, chipul de a înțelege rău naționalismul și a nu-l aplica cum trebuie continuă cu toată strălucirea de altădată.

De o bună bucată de vreme, ne plângem de noii străini care s-au năpustit asupra-ne, îndeosebi de **Evrei**, și ne plângem cu toată duioșia și entuziasmul național. Oameni cu vază, recunoscuți de toată suflarea românească prin munca fără preget și prin numele lor, s-au pus în fruntea **propovăduitorilor de ură în contra Evreilor** și-și fac datoria cu toată osârdia și destoinicia.

Și, totuși, nici Evreii, nici alți străini, nu sunt cauza relelor de care suferim. Adevărata cauză suntem noi; Evreii nu sunt decât efectul păcatelor noastre și, de nu erau ei, s-ar fi găsit alții să se folosească de dănsle.

Recunosc că Evreii, prin firea lor, prin ideile lor conducătoare, prin destoinicia câștigată în lupta pentru trai, prin lăcomia lor pentru câștig, prin lipsa lor de scrupul, prin spiritul de solidaritate, sunt un neam

nu puțin periculos pentru noi. Dar recunosc, și trebuie să o recunoaștem cu toții, că acest neam are și calități pe care ar fi bine să le dobândim și noi. Muncitori stăruitori, economi și cumpătați, buni păstrători ai tradițiilor religioase și familiare, solidari unii cu alții cum rar popor se vede, ei formează un neam înzestrat cu o puternică vitalitate.

Și, când un asemenea neam începe a se năpuști asupra Moldovei și chiar asupra Munteniei, în veacul al 19-lea, el găsește aici, cu deosebire pe la orașe, un mediu foarte priincios vieții sale.

Meșteri în arta de a se insinua și de a specula, Evreii se introduc, pe-ncetul, în familiile bogate, mai ales în cele boierești, devin mentorii, casierii și chelarii acestora, mai apoi - arendașii lor, și-și joacă așa de bine rolul că mulți din zișii lor stăpâni și protectori pierd tot ce au și ajung a trăi din bugetul statului sau din ajutorul particularilor. Comerțul și industria de la orașe intră repede în mâinile lor, iar satele încep a fi copleșite de crâșmari și toptangii Evrei.

Priveliștea începe a deveni jalnică și foarte îngrijorătoare pentru adevărații naționaliști români. Cei mai mari scriitori ai noștri, ca Alecsandri, Eminescu, chiar cei mai cu vază oameni politici devin **propovăduitori de ură împotriva Evreilor**. Și, totuși, propovăduirea aceasta, așa cum s-a făcut și se face încă, e nedreaptă, întrucât ne necăjim de efect și nu căutăm a stârpi cauza lui...

Nu prin propovăduire de ură între locuitorii unei țări, nu prin teorii utopice ori prin cuvântări, chiar bine meșteșugite, se poate ridica un stat și un neam, ci prin **muncă și numai prin muncă**.

În lupta pentru existență, legile sunt fatale. Învinge acel ce poate să muncească și muncește. Turc, Român, Ungur, Evreu, toți sunt egali în fața acestor legi. Protecțiunile aduse prin legi în favoarea unui neam, oricare ar fi el, sunt ajutoare artificiale, sunt medicamente care vor putea prelungi viața bolnavului, care, însă, la urmă tot va trebui să cadă doborât, dacă nu își va găsi el singur, prin muncă, adevărata doctorie» (**N. Răutu**, Naționalismul nostru în **Revista Democrației Române**, Anul I, Nr. 9, 21.03.1910, pp. 370-373).

Zborurile lui Vlaicu la Cernăuți

Mazilii și răzeșii, reuniți la Botoșenița. În 30 octombrie 1910, în casa lui Emilian Popescul din Botoșenița, s-a ținut adunarea generală a «Societății Mazililor și Răzeșilor Bucovineni», sub conducerea lui Dionisie cav. de Bejan și a lui Alexandru Vitenco. (*Revista Politică* nr.3, 1910, pg.8).

Înjustiție la Rădăuți. «Țăranul Gavril alui Costea Boloca a avut un proces cu o nemțoaică, care e mancă la judecătorul Hilsenrad din Rădăuți. Trecând țăranul Gavril Boloca prin mijlocul drumului, nemțoaica a aruncat niște hâlbe (zoaie) drept în capul țăranului și i-a batjocorit hainele. La judecată, judecătorul Lowner o achită și o iartă și de cheltuieli pe nemțoaică. Ba încă bietul țăran a trebuit să mai deie 7 coroane». (*Revista Politică* nr.3, 1910, pg.8).

Nuntă cu dar obștesc, la Suceava. «Duminică, în 27 noiembrie 1910, se va serba în Suceava cununia d-lui Grigori Sotnițchi, teolog absolvant, cu d-șoara Glicheria Macariciuc, învățătoare în Suceava. În loc de înștiințări speciale, s-a donat internatului «Vasile Cocârlă» suma de 15 coroane». (*Revista Politică* nr.7, 1910, 7).

Învățătorul român, potrivnicul românilor. «Din Pojorîta primim o scrisoare, în care ni se plâng mai mulți gospodari că învățătorul Titus Vasilovici, care e membru în comitetul comunal și care e ales de țărani, lucră numai pentru străini. El a mijlocit ca un anumit Zeffass să capete din pădurea comunală 20 metri cubici de lemne la 2 coroane și tot la propunerea lui s-a votat din partea comitetului comunal soției acestuia suma de 400 coroane pentru cercetarea băuturilor, lucru pentru care lua medicul numai 100 coroane». (*Revista Politică* nr.7, 1910, 7).

Tradiția calomniei. «Calomnia a fost totdeauna arma politicianilor noștri democrați la combaterea și delăturarea adversarilor lor. Rușine» (*Revista Politică* nr.7, 1910, 7). Aferim și subscriem și după un secol.

Românii în campania electorală. «Candidatul de deputăție Reuț, care s-a purtat mișelește față de dl. Graf, mai rău decât un țigan de Valeva, tot a promis, înainte de alegeri, alegătorilor bani din casa orfanilor. Bieții oameni, neprimind banii promiși... au rămas cu mare pagubă, căci n-au îngrijit de bani aiurea». (*Revista Politică* nr.8, 1910, 8).

Un împrumut cu bucluc. «Eustratie Pleșca din Crasna-Ischi a împrumutat dela Kellner din Storojineț suma de 200 coroane, pe care avea să o plătească după un an... Pentru suma împrumutată, s-a obligat Pleșca să plătească 20 coroane camătă pe an. Când colo, ce să vezi? Fără să capete termen și fără să se fi împlinit timpul plății, se trezește bietul Pleșca, la 1 Iulie 1910, cu o administrație executivă pe gospodăria sa din partea lui Leiser Kummel din Ropcea». (*Revista Politică* nr.10, 1910, 8).

«Cabinetul de lectură «Sprijinitorul» din Ilișești are onoare a invita onoratul public românesc la petrecerea poporală ce se va aranja a doua zi de Crăciun în sala comunală din Ilișești. Intrarea - o coroană de persoană. Venitul curat este menit pentru folosul societății». (*Revista Politică* nr.11, 1910, 8).

Preotul din Dorna Candreni, implicat în politică asemeni unora dintre urmașii săi de astăzi, s-a pronunțat împotriva alegerii țăranului Gheorghe Boncheș ca deputat vienez, din ușa altarului, cu următoarele cuvinte: «Să nu alegeți un țăran prost, butuc încălțat cu opinci și să nu ascultați de căpăii vornicești». Reacția susținătorului țăranului: «N-ar fi oare bine ca conzistorul să pregătească un fel de regulament de purtare pentru unii preoți față cu poporul?». (*Revista Politică* nr.11, 1910, 8).

«Oamenii cu inimă pentru popor, văzând destrăbălarea ce-o aduce beția asupra țăranilor Bădeuțeni, au căutat ca pentru satul acesta

să se dea numai o concesiune... Și, la licitație, s-a dat crâșma în arândă, la sfatul preotului Velnicieru, unui Jidan cu 680 coroane la an, deși un Român din Rădăuți a oferit 1500 coroane». (**Revista Politică** nr.11, 1910, 8).

Fruntașii Ilișeștilor și micul lor gheșeft. «Miron Prislopan și Dumitru Dârzu, gospodari și deputați comunali din Ilișești, au strâns vreo 200 iscălituri ca să poată da concesiunea de crâsmărit lui Mendel Schachter, care își deschide crâșma la o depărtare de vreo 20 pași de școala românească. Rușine obrazului să le fie!» (**Revista Politică** nr.11, 1910, 8).

Agresivitate ucraineană. «Învățătorii ucraineni din jurul Siretului ațâță pe săteni împotriva Românilor și zic că «Românii sunt un neam spurcat», «fondul (religionar) e ca și în mâinile lor» și «numai aceia vor avea parte din fond cari s-ar da la recensământ de Ruteni». «Preoții noștri (români) sunt niște țapi cu barbă. «Voi (sătenilor) să nu credeți în barba popii!». Ca să vedeți că banul, fie el provenit și din fondul religionar, tot ochiul dracului înseamnă. (**Revista Politică** nr.14, 1910, 8).

Inaugurarea școlii din Bosanci. «Școala din Bosance, cea mai frumoasă și mai mare clădire școlară din toate satele Bucovinei, s-a sfințit Duminică, în 29 Ianuarie 1911». (**Revista Politică** nr.18, 1911, 8).

«Prăvălia Românească din Cîmpulung a luat în arândă otelul comunal, care are și o concesiune. Otelul îl conduce dl. Nicolaiu Moga, ardelean, și are odăi curate și mobilate, cafenea și restaurant. Se află de vânzare felurite vinuri, mâncări reci și calde, în orice timp, și se servește prompt și cinstit». (**Revista Politică** nr.19, 1911, 8).

Conferință câmpulungeană. «Duminică, în 5 Faur (februarie 1911), a ținut tânărul profesor de gimnaziu din Cîmpulung, Vasile Greciuc, o conferință din istoria Românilor, în cabinetul de cetire. Țăranii adunați au ascultat cu mult interes cele povestite din trecutul neamului». (**Revista Politică** nr.19, 1911, 8).

Generosul comisar Băncescu. «Conducerea școlii primare din Boian aduce cele mai vii mulțămiri d-lui comisar G. Băncescu, gerent comunal, care a cumpărat, în vremea aceasta de iarnă grea, haine călduroase și le-a împărțit la 35 de școlari săraci». (**Revista Politică** nr.19, 1911, 8).

«O tovărășie de țărani din Homor, cu Ardelean și Netea în frunte, a voit să dea oferta cu 3 coroane și 45 crețari la metru pentru manipulația lemnului din Homor... Peste câteva zile, Schapira capătă manipulația». (**Revista Politică** nr.21, 1911, 10).

Ape minerale la Pojorîta. În Pojorîta, «la chilometrul 161, se află un izvor de apă pucioasă, în apropiere de șoseaua împărătească. Acest izvor de pucioasă ar aduce mult venit comunei Pojorîta și ar fi o înlesnire și un mijloc de ajutorare pentru săteni. S-a constatat că apa pucioasă amintită e cu mult superioară decât cea din Iacobeni». (**Revista Politică** nr.21, 1911, 10).

Fraudă bancară la Fundu Moldovei. «În luna lui Faur (februarie 1911) s-a revizuit banca satească din Fundu Moldovei. S-a aflat o lipsă totală de 20.000 de coroane. Vina o poartă directorul, președintele consiliului de control și visternicul». (**Revista Politică** nr.24, 1911, 8).

Zborurile lui Vlaicu la Cernăuți. „Primul zbor a avut loc în ziua de 8/21 aprilie 1912, în prezența tuturor autorităților austriece, guvernatorul Bucovinei, contele Meran, generalii comandanți ai unor unități militare staționate în Cernăuți, a direcției de poliție, a reprezentanților presei și a circa 40.000 de oameni.

Din cauza unui vânt foarte puternic, n-a zburat cum ar fi dorit el, evoluând la o înălțime de 400 metri, survolând gara, grădina publică, spitalul.

„Stăteau uimiți străinii și nu le venea să creadă că văd pe Vlaicu plutind la 400 metri înălțime”. La aterizare, o rafală laterală l-a împins spre un copac, deteriorându-i o roată și o aripă. Cu toată dificultatea zborului, lumea l-a aclamat cu urale nesfârșite, felicitările autorităților,

cununa de lauri și banchetul oferit în cinstea sa de societatea „Junimea” răsplătindu-l pe curajosul pilot.

Ziarul „Viața nouă” comenta evenimentul: „Zborul lui Vlaicu de duminică a avut un deplin și neașteptat succes. Neașteptat fiindcă nimeni nu credea că Vlaicu se va încumeta să se urce, pe vreme de vânt mare, până la câteva sute de metri înălțime, făcând virajuri îndrăznețe și aterizând în condițiile cele mai excelente, aproape de locul de ascensiune, după ce a luptat ca un adevărat erou, timp de aproape 10 minute, cu vântul”.

Al doilea zbor a avut loc în ziua de 15/28 aprilie 1912, pe un timp favorabil, Vlaicu uimind asistența cu virajele lui strânse, cu picaje vertiginoase, cu aterizare lină și precisă” (Ioan Cocuz, Bucovina – file de istorie, Suceava, 2002, pp. 63-64).

„Cu inimile învăpăiate de însuflețire au pornit ai noștri pe câmpul de luptă”

Bucovina, «pentru Împăratu». 1914. Austria a declanșat primul război mondial, «iar pentru noi, Românii Bucoveneni, soarta Austriei este și soarta noastră; aceasta este convingerea nestrămutată nu numai a lumii noastre intelectuale, ci și a întreg Neamul Românesc din Bucovina până în păturile cele mai largi ale poporului. Cu inimile învăpăiate de însuflețire au pornit ai noștri pe câmpul de luptă ca să aducă jertfă sânelor lor întru apărarea tronului și a patriei. Nime n-a lipsit de la datoria sa... Femeile române din sudul Bucovinei, la sate și la orașe, în fiecare Duminecă și sărbătoare, pun mână delă mână ca să plătească preotul ca, la sfârșitul slujbei dumnezeiești, să le cetească un Acatist «pentru Împăratu»... Se poate oare o manifestare mai duioasă și mai înălțătoare a sentimentului patriotic decât aceste slujbe și rugăciuni **pentru Împăratu?**» (Viața Nouă, anul III, nr. 139, 27 septembrie 1914, pg. 1).

Dușmanul Bucovinei, viitorul ei Erou. «Dl. Dr. Ion Grămadă, care în răstimp de câteva luni a colaborat la Viața Nouă, a publicat în jurnalul Dimineața, din 2 Septemvire stil vechi, un articol intitulat «Goana contra Românilor Bucoveneni», care culminează în expectorațiunile că «manifestele patriotice pentru Austria», publicate în Viața Nouă, și «manifestațiile patriotice cu steaguri negre-galbene și cu conduite de torțe» au fost toate «o comedie, o reprezentație de carnaval, la ordinul guvernului și al prefectului de poliție» și «nu expresia sinceră a inimilor noastre».

D-lui Dr. Grămadă îi lipsește, înainte de toate, orișice îndreptățire de a vorbi «pentru Bucoveneni, ba chiar în numele lor» și, dacă crede că «este în măsură să cunoască perfect izele politicii bucovinene», după ce, «vreme de jumătate de an», a colaborat la ziarul Partidului Național, dă numai dovadă de detestabilă ușurătate, care cu greu își poate afla scuză deplină în vârsta-i juvenilă» (Viața Nouă, anul III, nr. 139, 27 septembrie 1914, pg. 1).

«Cetim în «Opinia» din Iași: Dl. Ion Grămadă, care n-a prea fost erou la Cernăuți, a deschis o fabrică de anecdote istorice pentru ziare și reviste.

La fabrică cu... Grămada!». (Viața Nouă, anul III, nr. 139, 27 septembrie 1914, pg. 4).

Astfel de atitudini vrăjmașe la adresa celui care a ales să moară pentru cauza românismului abundă și în ziarele românilor bucovineni, și în cele ale românilor din Regat. Ion Grămadă deranja, prin curaj și sinceritate, o generație a elitismelor oportuniste, care, la Suceava, de pildă, într-un singur an (1918), funcție de armatele prezente în oraș, aveau să cânte imnele Austriei, Rusiei și României cu același... entuziasm «patriotism».

«Medalii pentru vitejie. Bravii noștri ostași din Regimentul 41 s-au luptat cu neasămănată bravură. 62 de feciori români au fost distinși de Maiestatea Sa Împăratul cu medalia pentru vitejie. Trăiască eroii noștri!» (Viața Nouă, anul III, nr. 140, 1 octombrie 1914, pg. 2).

«În Budeniți, un cazac legase calul său lângă capela baronului Petrino ca să bea apă din izvor. Un fecior de-ai noștri, trecând pe acolo, se aruncă cu iuțeala fulgerului pe cal și porni în fuga calului spre tabăra noastră, lăsând în urmă pe cazacul păcălit» (**Viața Nouă**, anul III, nr.140, 1 octombrie 1914, pg.2).

«**Vitejia soldaților români din armata austro-ungară.** Se spune că Regimentul 41 de infanterie din Cenăuți, în majoritate Români, a stat în luptă neîntreruptă 54 ore.

În timpul aprigei lupte, vitejii soldați români au reușit să pună mâna și pe un steag rusesc, care a fost găsit în sânul unui soldat ucis pe câmpul de onoare.

Soldații români din Regimentul 41 au dat dovadă și de multă cruțare, făcând un mare număr de prizonieri și evitând, pe cât posibil, să facă uz de armă față de acei adversari cari nu se mai împotriveau în luptă» (**Viața Nouă**, anul III, nr.140, 1 octombrie 1914, pg.2).

«**Mâncări** (mănuși) **pentru soldați.** Apelăm cu toată căldura la patriotismul femeilor române să pregătească mâncări de lână (Pulswarmer) și să le predea d-nei Cornelia de Tarangul, în Suceava, str. Sf.Niculae, de unde se vor trimite pe câmpul de război» (**Viața Nouă**, anul III, nr.140, 1 octombrie 1914, pg.2).

«**Ura, ura Austria!**» Vasile cavaler de Kalmuțchi publică un entuziasm poem de război, sub titlul «Ura, ura, Austria!», din care vom reproduce, spre luare aminte, prima strofă:

Din vârful munților Carpați
Cobor flăcăi, cobor bărbați
Ce vin spre lupta cruntă.
Vin șoimii munților fudui,
La pălării gătiți cu pui,
De crezi că merg la nuntă:
Ura, ura!
Austria!

(**Viața Nouă**, anul III, nr.141, 4 octombrie 1914, pg.1).

Aniversarea drăguțului de Împărat. «Vreme de 66 de ani, ziua de 4 Octomvrie este o zi de înălțătoare sărbare pentru toate popoarele din cuprinsul întinsei noastre împărății. În Augusta Persoană a celui mai venerat Monarh, care este de netăgăduit Maiestatea Sa Împăratul Francisc Iosif I, se întrunesc, în această zi, urările cele mai fierbinți, care izvorăsc din milioane de piepturi ale credincioșilor supuși...

Și Românii Bucovineni împărtășesc din inimă curată aceste sentimente pentru iubitul Monarh, asupra căruia se concentrează, ca într-un strălucit simbol, cea mai înflăcărată dragoste de patrie.

Se împlinesc 140 de ani de când țărișoara noastră a fost cuprinsă în largele hotare ale Austriei sub gloriosul sceptru al Habsburgilor.

Începutul noii stăpâniri, guvernamentul militar, a făcut să încolțească în inimile Românilor speranțe într-un viitor mai priincios (prielnic)...

Și astăzi, în aceste vremuri de grea cumpănă, stăm cu toții până la unul neclintiți în jurul tronului, gata să jertfim sângele nostru pentru cinstea, mărirea și tăria patriei» (**Viața Nouă**, anul III, nr.141, 4 octombrie 1914, pg.1).

«**Refugiații din Galiția de Est** inundează din toate părțile țara (Bucovina). Satele de aici, din vest, sunt ticsite de ei. Nu e casă în care să nu găsești mai multe familii» (**Viața Nouă**, anul III, nr.141, 4 octombrie 1914, pg.2).

«**Moartea Regelui Carol** (10 octombrie 1914, la Peleş). Țara Românească este lăvită de grea și nemărginită încercare: Regele Carol nu mai este.

S-a stins cârmaciul iscusit al Țării Românești, după ce, vreme de 48 de ani, a dires cârma ei cu braț puternic și ochi pătrunzător, îndreptând-o din vârtejul valurilor spumegătoare către largul mării liniștite...

Și noi, Românii Bucovineni, ingenunchiem cu inima îndurerată alături cu frații noștri din Regat spre a jeli pe marele Rege Carol, care a înălțat neamul românesc, călăuzindu-l pe calea civilizațiunii și a culturii naționale; îl jelim cu inimile însuflețite de mulțămă și recunoștință,

căci a fost totdeauna un credincios prieten al patriei noastre și al bunului nostru Monarh» (**Viața Nouă**, anul III, nr.143, 15 octombrie 1914, pg.1).

La Suceava, cresc prețurile. «Făina de grâu a sporit, în puține zile, în preț cu 60%, petrolul costă 48 bani chilogramul, piața lemnului este lipsită de lemne; și zahăr și tutun de multă vreme nu s-au mai văzut prin Suceava» (**Viața Nouă**, anul III, nr.144, 18 octombrie 1914, pg.4).

«Rușii se retrag. Cernăuți, 22 Octomvrie. Oștirea noastră a înaintat biruitoare către nordul țării, izgonind pe Ruși din pozițiunile ocupate. Marți, după-amiază, Rușii au părăsit Cernăuțul, retrăgându-se către Noua-Suliță» (**Viața Nouă**, anul III, nr.145, 25 octombrie 1914, pg.1).

«Mare lipsă în unele soiuri de alimente. Îndeosebi făina de grâu, fiind în România exportul oprit, se urcase la prețul de 60 bani kg. Petrolul lampant, benzina și motorina, atât de trebuincioase morilor și uzinelor electrice, nu se pot furniza decât numai din România, terenele petrolifere din Galiția aflându-se în mijlocul câmpului de luptă... Populațiunea Bucovinei va rămâne multă vreme harnicului prefect al județului Botoșani, d-lui Dr. Goilav, care, din motive de umanitate, s-a însărcinat să exopereze la guvernul din București aceste înlesniri» (**Viața Nouă**, anul III, nr.145, 25 octombrie 1914, pg.4).

În realitate, Goilav a fost un samsar care a ajuns putred de bogat, în dauna României, pe seama exporturilor puse la cale cu șeful jandarmeriei din Bucovina, colonelul Fischer.

«Martiri naționali. Unele jurnale care ne sosesc de peste hotare și îndeosebi acele de o anumită direcție politică, aduc din nou știri senzaționale despre groaznice orori pe care le-ar comite, față de populația românească, oștirea austro-ungară care a intrat, de curând, în țară și a recucerit partea din nord a Bucovinei. Ai crede că este vorba de însăși stărpirea neamului românesc din Bucovina.

Suntem adânc înduioșați de atâta dovadă de atenție și compătimire noi, Bucovinenii, cari, de altfel, n-am prea avut prilej să ne obișnuim cu

asemenea sentimente din acea parte; ținem însă de datoria noastră să băgăm de seamă ca ele să nu fie cheltuite de prisos» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.1).

«Preotul Adrian Andronic din Lucavița, o localitate cu populațiune în majoritate ruteană, a fost arestat, în urma unei denunțări infame. Dovedindu-se nevinovăția, a fost eliberat» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.2).

Arestat, apoi propus spre decorare. «Dl. Titus Onciul, pe timpul ocupațiunii rusești ajutor de primar în Cernăuți, a fost arestat, asemenea în temeiul unor denunțări infame. Adus înaintea comandamentului militar, nu numai că a documentat completa sa nevinovăție, dar a reușit să prezinte fapte atât de onorifice în interesul patriei, încât autoritățile militare l-au propus Maiestății Sale pentru o înaltă decorație» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.1).

«Nestorul preoțimii bucovinene, venerabilul protopresviter din Ceahor Artemie Berariu, a fost chemat, împreună cu fiul său, înaintea comandamentului militar, bănuind de tainică înțelegere cu rușii. Interogat cu severitate asupra acestui moment, octogenarul a răspuns:

- Mă simțesc prea de sus de orișice bănuială. Sunt Român bun și am avut fericirea să vorbesc de trei ori în viața mea cu Maiestatea Sa Împăratul. Pentru meritele mele patriotice am fost distins de Maiestatea Sa și sunt cavaler al ordinului Francisc Iosif!

Atunci, căpitanul s-a ridicat și, salutându-l militărește, i-a mulțumit pentru deslușiri, cerându-și scuze» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.2).

„Muscalul a intrat în țară și voește să răpună Împărăția”

Dușmanii Bucovinei, iredentiștii lui Ion Grămadă. «Primejdios izvor de știri îngrozitoare sunt însă frații bucovineni cari au pornit de bunăvoie pe calea martiriului național.

Sunt și pe la noi de acei nenorociți cari, în neputința firii lor, nu știu să înțeleagă că puterea neamului se manifestă, înainte de toate, în stăpânirea și apărarea moșiei strămoșești. De obicei tineri între 20-30 de ani (Ion Grămadă, Dimitrie Marmeliuc, Vasile Lițu, Aurel Morariu etc.), ei n-au hărnicia și tăria morală să-și isprăvească cu cinste studiile; ei părăsesc vatra părintească și trec hotarul pentru a da ajutor fraților de dincolo la istovirea bugetului.

Neputându-se impune prin valoarea propriei lor individualități, ei se prezintă în aureola martiriului național. Ei vorbesc îndurerați de asupriri și prigoniri nemaiauzite, de schingiuri crâncene și executări sângeroase, care toate i-au dezmoștenit din scumpa lor țară; frații Români din regat îl strâng la pieptul înduioșat pe martirul național din Bucovina, punându-l la sigur adăpost, iar martirul, dacă este isteț, se poate alege chiar profesor de limba germană la o înaltă școală militară» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.2).

Aluzia cât se poate de străvezie la Ion Grămadă, cel care avea să ceară să fie trimis în prima linie, după intrarea României în război, același Grămadă pe care detractorii din timpul vieții aveau să-l omagieze zgomotos, după terminarea războiului, demonstrează că, la nivel de elite, Bucovina a fost, întotdeauna, raiul oportuniștilor.

«**Purtarea Rușilor în Bucovina.** Mahalaua din Storojineț, în care locuiesc numai Români, a fost prădată și în parte mistuită prin foc de Ruși. Castelul Budeniț al văduvei cunoscutului fruntaș român Dr. de Volcinski a fost pradat sub conducerea ofițerilor ruși. Curtea moșiei d-

lui Ianoș din Panca a fost prădată și aprinsă» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.4).

Cernăuții de după ocupația rusească. «Știrile răspândite de unele Jurnale de peste hotare că orașul Cernăuți ar fi pătimit în urma bombardării din partea Rușilor nu se confirmă. Au căzut asupra orașului de tot numai 8 șrapnele, dintre care numai 3 au explodat, fără să fi produs daune mai mari și fără să fi pricinuit victime de oameni. Țintele obuzelor dușmanului erau bateriile noastre; asemenea, nu este adevărat că bateriile noastre ar fi fost postate pe piața principală a orașului. Atât biserica Paraschivei, cât și reședința mitropolitană au fost scutite de obuzele Rușilor» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.4).

Noua administrație austriacă a Cernăuților. «Comandantul orașului Cernăuți, căpitanul jandarmeriei Iaskiewicz, a instituit pentru administrarea orașului Cernăuți un comisar, în persoana d-lui Dr. Anton Norst, numind, totodată, un consiliu de administrație care se compune din domnii: consilier aulic Moritz Barleon, deputatul Dr. Dorimedont Popovici, inspectorul școlar Anton Klym și dentistul Elias Kampelmacher» (**Viața Nouă**, anul III, nr.146, 1 noiembrie 1914, pg.4).

«**Vitejii noștri din armata austro-ungară** au fost decorați de către Împăratul pentru vitejia lor în război:

Distins cu **medalia de aur pentru vitejie**, **George DAN**, cadet la Regimentul de infanterie 41, s-a excelat în mod deosebit în mai multe asalturi și lupte și era totdeauna cel dintâi...

Înaintare neobișnuită, **Ilarion GROSAR**, sergent major la Reg. de inf. 41, fiind chirurg excelent, s-a distins îndeosebi prin neobosită-i stăruință... A fost înaintat medic asistent de rezervă.

Distinși cu **medalia de argint** clasa I pentru vitejie (din același Regiment de infanterie 41, din Regimentul de miliție teritorială nr.22 - voluntari bucovineni):

Toader POMOHAČI, tambur (toboșar), se excelă ducând într-o luptă, ca ordonanță a comandantului de companie, ordinele acestuia cu liniște și dispreț de moarte.

Alexandru HRINCUI, infanterist de miliție, s-a purtat deosebit de vitejește, sprijinindu-l în modul cel mai viguros pe plutonierul său.

Ștefan CORLAȚAN, plutonier, a împușcat ca comandant de linie asupra unei baterii dușmane în flanc și a contribuit mult la cucerirea bateriei acesteia.

George COLIBABA, infanterist de miliție, s-a distins la cucerirea unui turn de biserică... A cucerit o mitralieră și a luat prizonieri 10 Ruși.

Iulian ZUS, voluntar și caporal titular, a cucerit, în focul cel mai puternic, o casă care era ocupată de 11 soldați rusești, luându-i prizonieri.

Samuil PERSIC, sergent la Regimentul 41, secțiunea I de mitraliere, ca subofițer în urma frontului a reușit să înainteze munițiunea în împrejurări de tot grele, printr-un sat în flăcări pe care-l bombarda dușmanul. Acelaș subofițer s-a distins și în alte lupte, conducând munițiunea de rezervă în mod strălucit» (**Viața Nouă**, anul III, nr. 147, 8 noiembrie 1914, pg.2).

«**Luptele din jurul Cernăuților**. O mare parte din Rușii care au părăsit Cernăuții au mers spre vest, pe malul stâng al Prutului, înspre Galiția.

Rușii bătuți lângă Zalucze de trupele noastre s-au întors înapoi ca să ajungă la Noua Suliță rusă. Dat fiind că trupele noastre au ocupat malul drept al Prutului, la est de Cernăuți, retragerea a devenit foarte periculoasă pentru Ruși.

Comandantul trupelor rusești a cerut, Luni trecută, predarea Cernăuților, ceea ce s-a refuzat. De aceea, Marți a început bombardarea violentă. Vreo 50 de șrapnele au căzut la vest de Cernăuți, fără a pricinui pagube. Când câteva sute de Cazaci au ieșit din trecătoarea Zucika, tunurile noastre le-au pricinuit mari pagube, silind pe dușman să se retragă. Miercuri și Joi a fost liniște, dar Vineri lupta a reînceput.

Trupele noastre au primit întăriri, au trecut Prutul gonind pe Ruși spre nord și făcând numeroși prizonieri» (**Viața Nouă**, anul III, nr. 147, 8 noiembrie 1914, pg.3).

«**Rușii lângă Cernăuți**... Rușii au cerut de repetate ori predarea Cernăuțului, însoțind, de obicei, acest act de puternică canonadă asupra

întăriturilor noastre. Dorința de a li se preda orașul se înțelege că nu li s-a împlinit și, ca răspuns cuvenit, artileria noastră, care țintește cu o siguranță și precizie uimitoare, a făcut să amuțească cu desăvârșire mai bine de jumătate din bateriile dușmane» (**Viața Nouă**, anul III, nr. 148, 15 noiembrie 1914, pg.3).

Lucrurile nu prea stăteau așa, dar propaganda de război avea dreptul, ba chiar și obligația, de a falsifica realitatea pentru a ține vie flacăra speranței.

«**Închisorile tribunalului din Suceava** nu mai încap să cuprindă poporul adus cu sutele din părțile care fuseseră invadate de trupele rusești. Sunt mare parte Ruteni, dar și Români, bărbați, femei și copii din părțile Siretului, Storojinețului și Cerbăuțului, învinuiți de a fi participat la jafurile întinse făptuite de miliția rusească. Avem deplină încredere în organele justiției noastre, dară ne face datoria de a îndrepta atențiunea asupra nenumăratelor plângeri care ne sosesc din acelea părți, unde **un uriaș sistem de urâcioase denunțări** a produs adâncă amărăciune și toate straturile populațiunii dela țară» (**Viața Nouă**, anul III, nr. 148, 15 noiembrie 1914, pg.4).

«**Tribunalul țării din Cernăuți s-a mutat la Suceava**. În urma ordinului ministrului de justiție, tribunalul țării din Cernăuți s-a mutat la Suceava, începându-și activitatea cu ziua de 14 Noemvrie 1914... Conducătorul tribunalului... este viceprezidentul Dr. Vasile Iacubovici» (**Viața Nouă**, anul III, nr. 148, 15 noiembrie 1914, pg.4).

«**Orașul Cernăuți începe a se înfățișa**, iarăși, în ținuta sa obișnuită. Mișcarea pe stradă devine mai vie, prăvăliile încep a se înzestra cu marfă, adusă, ce-i drept, cu multă greutate din centrul Monarhiei, pe lungul încunjur, prin Bistrița și Vatra Dornei. Oficiile statului și-au reluat activitatea. Închise au rămas și vor rămâne, lungă vreme, institutele financiare...

Comitetul țării, împreună cu mareșalul, baron Dr. A. Hurmuzachi, s-a încărcat de mare răspundere pentru că n-a determinat Banca Țării să-și deschidă o sucursală la sediul guvernului din Vatra Dornei» (**Viața**

Nouă, anul III, nr.148, 15 noiembrie 1914, pg.4).

«**Nouă chemare la arme.** În temeiul Preînaltului apel la arme a tuturor gloatelor i.r. și r.u. sunt chemați la serviciul de glotaș cu arma următoarele persoane aflătoare în Bucovina, obligate la serviciul în gloate:

1. cei născuți în anii 1892, 1893, 1894 și 1895;

2. cei născuți în anii 1878 până inclusiv 1890, obligați la serviciul de gloate» (**Viața Nouă**, anul III, nr.148, 15 noiembrie 1914, pg.4).

Glotași cu arma, iată o cinică, dar cât se poate de adevărată expresie, care caracterizează soarta oamenilor în statele organizate de elitele lor!

«**În 3 Decembrie 1914 încep recrutările în districtul Sucevei.** Se invită venerabilii păstori de suflete să îndeplinească, din acest motiv, fiecare în biserica din enoria sa, în ziua înainte de asentare (recutare) pentru cei care pleacă sf. liturghie, împreună cu sântirea apei spre întărirea lor sufletească; asemenea, la dorință, să-i mărturisească și să-i îngrijască cu sf. taine; totodată să ție la această ocazie și o cuvântare patriotică celor prezenți. // Protopresviterul G. Berariu» (**Viața Nouă**, anul III, nr.149, 22 noiembrie 1914, pg.2).

«**Sentința asupra asasinilor din Sarajevo...** Danilo Ilici, Velico Cubrilovici, Nado Kerovici, Misko Iovanovici și Iakov Milovici au fost osândiți la **moartea prin ștreang**; Mitar Kerbovici - la **temniță grea pe viață**; Gavril Princip, Nedjelko Cabrinovici și Prisco Grabez - la **20 ani temniță grea**. Ceilalți acuzați, vreo câțiva, au fost achitați, iar alții osândiți la 7-10 ani temniță grea.

Dintre cei 5 osândiți la moarte, 4 (Danilo Ilici, învățător, Nado Kerovici, econom, Misko Iovanovici, negustor, și Iakov Milovici, econom) au avut cunoștință despre plănuirea atentatului și au dat sprijin asasinilor la transportarea armelor...

Asasinul Princip n-a putut fi osândit la moarte, neîmplinind vârsta de 20 ani» (**Viața Nouă**, anul III, nr.149, 22 noiembrie 1914, pg.2).

«**Vitejii noștri.** Preaînalta recunoștință pentru ținuta vitejească înaintea dușmanului i s-a exprimat sublocotenentului Reg. de inf. 41

Silviu Iliuț. Au mai fost decorați (din același regiment bucovinean) pentru vitejie: caporalul **Gavril Rotar**, distins cu medalia de argint clasa I pentru vitejie, plutonierul **Ioan Cocârlă**, fruntașul **Grigorie Pătrăucean**, plutonierul **Ioan Repta** și voluntarul **George Rusu**, toți patru distinși cu medalia de argint clasa II pentru vitejie» (**Viața Nouă**, anul III, nr.149, 22 noiembrie 1914, pg.4).

Iorga atacă elitele bucovinene. «**Neamul Românesc** din București, în numărul din 26 Octomvrie 1914, reproduce un articol din fruntea ziarului nostru (**Viața Nouă**), însoțindu-l de bănuiele batjocoritoare și insulte copilărești. Ne uimește acest ton puțin cuviincios, îndeosebi în aceste vremuri când războiul apasă cu greutate și asupra noastră, a Bucovinenilor.

Crede oare, în adevăr **Neamul Românesc** că servește bine interesele Neamului Românesc, dacă de ani de zile dă ospitalitate unor inconștienți corespondenți bucovineni, îngăduind ca aceștia, prin scrisul lor în care se întovărășește nepriceperea cu lașitatea să compromită amar întreg Neamul Românesc din Bucovina?» (**Viața Nouă**, anul III, nr.149, 22 noiembrie 1914, pg.4).

Onciul, țărani, Suceava și apelul. «Ni sosește la redacție, din partea dlui deputat Aurel de Onciul, un apel adresat chiar țăranilor ca să se întrunească, Duminecă, în 22 Noemvrie 1914, la Suceava, în adunare țărănească, având la ordinea zilei dări de seamă asupra stării Românilor, asupra trebilor ostășești și asupra nevoilor țărănești.

Apelul e semnat de un comitet care se compune din: **George HUTU**, gospodar și primar al orașului Cîmpulung, **Alexandru Buburuzan**, gospodar în Mănăstirea Humorului și fost deputat în sfatul țării, **Ștefan Forfotă**, gospodar și primar al orașului Vatra Dornei, **Ștefan Bârtoi**, gospodar și primar în Stroești, **George Boncheș**, gospodar în Vatra Dornei și deputat în sfatul țării, **Zaharie Zub**, gospodar în Horodnicul de Sus.

Iată și **apelul**:

«Muscalul a intrat în țară și voește să răpună Împărăția. Iar căzând Austria, cade cu ea și întregul neam românesc. Căci nu se poate încăpea

îndoeală că, peste scurtă vreme după căderea Austriei, Muscalul va înghiți România dimpreună cu Ardealul și Bucovina, făcând astfel capăt neamului nostru.

Deaceea noi, țăranii români din Bucovina, am fost și rămânem pururea credincioși Împărăției. Tot deaceea ne-am fi așteptat ca în războiul groaznic între Muscal și Împărăție, oastea românească, ca să apere neamul, va lupta umăr la umăr cu oștile împărătești; când colo, auzim că la București o samă de oameni asmuță din răspuseri împotriva Austriei, că vrea ca România să se lege cu Moscalul și că cer ca oastea românească să între în Împărăție, pe cuvânt de a ne scăpa de jugul sub care pretind ei că am geme.

Față de această încercare de sinucidere a neamului nostru, noi, țăranii din Bucovina, trebuie să ne ridicăm glasul nostru și să le spunem răstit domnilor dela București că noi nu ne clintim credința noastră pentru Împărăție, că ne împotrivim oricărui amestec în treburile noastre și că dorim din suflet ca oastea românească să lupte alături de feciorii noștri din oastea împărătească» (**Viața Nouă**, anul III, nr.149, 22 noiembrie 1914, pg.4).

Reportajul adunării de la Suceava. «Am întâlnit, în desdimineața acelei zile de Duminecă, o ceată de munteni, în drumul spre Suceava.

- Încotro vă este calea?, i-am întrebat, văzându-i cu fețele înviorate de o neobișnuită seninătate.

- Ne ducem la Suceava, răspunseră într-un glas, ca să aducem prinos de închinăciune și credință bunului nostru Împărat și să ne rugăm de ajutor frățesc la regele Ferdinand, despre care merge vestea că este bun Român și vrednic urmaș al Marelui Vodă Carol.

S-au adunat la Suceava în număr de peste trei mii. Locul de întâlnire era prea mic ca să poată cuprinde această mulțime. Atunci, cu toți, mânați de același gând, au pornit spre vechea Mitropolie, cel mai strălucit loc de închinare al pământului românesc, izvor de mângâiere și alinare pentru lumea credincioasă...

Vorbitorii au fost numai țăranii dintre cei mai de frunte. Ei au aflat cuvinte simple și amăsurate, însuflețite de căldura sentimentului, cât a fost vorba să desfășoare năcazurile grele ale țării și ale țăranului în această

vreme de nemaipomenită cumpănă» (**Viața Nouă**, anul III, nr.150, 29 noiembrie 1914, pg.1).

Eroismul unui băiețel din Bucovina. «Numele băiatului e **Ioan Huțu Murciu** și călătorește la Viena, cu tatăl său, la dorința Împăratului, care vrea să-l cunoască pentru fapta sa eroică și îndrăzneță. Iată și isprava sa:

Ca băiat de pădurar, umblând, într-o zi, prin câmpii și păduri, zări, la o mică depărtare, o patrulă de cazaci, escortând 60 prizonieri din armata noastră. Băiatul, curios, îi urmări dela distanță și, ajungând la marginea satului, văzând pe cazaci că închid prizonierii într-un șopron, iar ei se duc la o crâșmă din apropiere, îi veni ideea să-i salveze.

După ce se convinse că cazacii petrec, se strecură la șopron, deschise ușa și, arătându-le direcția, îi sili (grăbi nota noastră) să fugă.

După câțeva vreme, cazacii ieșiră și mare le-a fost spaima, când văzură șopronul gol. Zărind pe băiat prin apropiere, l-au întrebat dacă n-a văzut niște soldați fugind.

Băiatul le spuse că i-a văzut, dar le arată o direcție contrară. După plecarea cazacilor, sosi și un ofițer rus, călare, pentru inspecție. Se scoborî de pe cal, pe care îl legă de un copac, și, până se uită cu ochianul după cazaci, băiatul deslegă revolverul de lângă șea, îl ținți și-l nimeri drept în inimă. Încălecă calul și nu se opri până la tabăra noastră, unde, în curând, sosiră și soldații eliberați, cari povestiră isprava băiatului. Puiul de Român va fi decorat» (**Viața Nouă**, anul III, nr.150, 29 noiembrie 1914, pg.3).

«Rușii au reocupat, în 28 Noemvrie 1914, capitala Cernăuți. De aici, rușii au înaintat pe teritoriul cuprins între râurile Prut, Ceremuș și Siret, concentrându-se în masse considerabile pe malul Prutului, la Zaluca, în dreptul orașului Sniatin, și pe malul drept al Siretului, la Berhomet și Hliboca... Populațiunea capitalei Cernăuți, cel puțin în două părți din trei, s-a refugiat în părțile de sud ale țării sau peste Ronina și Ungaria, în provinciile vestice... Nemărginite de mari sunt îndeosebi pagubele ce le-a suferit Fondul Religionar greco-ortodox, toate moșiile sale dintre Siret și Nistru fiind cu desăvârșire devastate» (**Viața Nouă**, anul III, nr.151, 20 decembrie 1914, pg.4).

«Arhiducele Moștenitor Carol Francisc Iosif în Bucovina.

Alteța Sa Imperială, Arhiducele Moștenitor Carol Francisc Iosif, a sosit, venind din Transilvania, în 17 Decemvre dimineață, în Vatra Dornei... În 18 Decemvre, la 8 ore dimineața, Arhiducele a primit, la gara capitală din Cîmpulung, prezentarea autorităților districtului, a clerului, a corpului didactic, a diferitelor societăți, iar marea mulțime de chipeși munteni, care se adunase din toate părțile cu acest prilej, făcură Arhiducelui ovațiuni entuziaste.

Din Cîmpulung, Alteța Sa Imperială porni, peste Hatna (Dărmănești) și Hadicfalva (Dornești), la frontul de est, unde asemenea a vizitat toate stațiunile militare, înaintând în urmă până la tranșeele din fața dușmanului...

La reîntoarcerea depe frontul de est, Arhiducele a vizitat orașul Rădăuți. Era ziua de Vineri, zi de târg. Întinsa piață din centrul Rădăuțului era plină de o mare de lume... Mulțimea, cum a prins de veste că frumosul chip de ofițer este însuș Moștenitorul tronului, a izbucnit în entuziaste urări, făcând o grandioasă manifestare patriotică...

În calea spre Cîmpulung, Arhiducele a fost întâmpinat în stațiunile Hatna, Ilișești, Cacica, Gurahumorului și Vama de clerul și reprezentanții acelor regiuni și de o mulțime de popor, primind cu cuvinte de mulțumită pânea și sarea ce i se prezentau, după obiceiul strămoșesc, în semn de bunăvenire» (**Viața Nouă**, anul III, nr.152, 27 decembrie 1914, pp.1-2).

Foamete în satele sucevene. «Îndeosebi comunele rurale Rus-Mănăstioara, Reuseni și Securiceni duc lipsă nespuse de mare, după ce recolta porumbului a fost nimicită cu desăvârșire, bătută fiind de grindină» (**Viața Nouă**, anul III, nr.152, 27 decembrie 1914, pg.4).

Intrarea Rușilor în Suceava

„Pe la sfârșitul lunei lui Decemvre, Rușii începuseră a înainta peste apa Siretului... Vineri, în ziua anului nou a bisericii apusene, pe la 12 ore din amiază, străbătu ca un fulger prin populațiunea îngrozită a Sucevei vestea că drumul ce vine dela Ițcani este negru de căzăcime rusească. Era spaima care sporise și însutise numărul. Nu erau decât 22 cazaci călări, cari intrară, venind dinspre Hatna, în gara Ițcani. Un detașament mic de patru oameni pătrunse pe strada Burdujenilor, până la bariera frontierei române, și unul dintre ei, cu glas brusc și semeț, se răsti la ostașul român ce stătea de sentinelă la barieră, somându-l să nu lese populațiunea austriacă să se refugieze pe teritoriul românesc.

Ostașul român, un fecior sdravăn și isteț, ridică pușca și-l invită pe rusul îngâmfat, cu un gest hotărât, să-și caute de treabă și să-și păzească frontiera dacă poate.

Rușii, cam zăpăciți de această întâmpinare puțin prietenoasă, n-au mai lungit vorba și s-au cam dus.

Patrula întreagă de 22 cazaci se concentrează, peste scurt (timp), la capătul podului ce duce la Suceava, făcând pregătirile de precauțiune pentru a putea trece fără primejdie. Ei trimiseră înainte, mai întâi, pe un lipovan și, după ce acesta trecuse fără primejdie, urmară și ei și o luară, cotind la dreapta din strada principală, pe drumușorul ce duce spre Șcheia, pe sub poalele dealului pe care este clădită Zamca.

Cam pe aceeași vreme, sosiseră la Șcheia, venind din spre Costîna și Mihoveni, 600 de cazaci călări, în frunte cu polcovnicul Syczen. Mișcările călărimii se puteau bine urmări de pe dealul Zamcei.

Această megieșie atât de apropiată cu groaznicul dușman a pricinuit o nouă și cuprinzătoare bejenărie a populațiunei orașului. Cu două zile mai înainte părăsiseră orașul autoritățile și toți câți credeau a fi mai de samă expuși primejdiei de a fi luați chizeși pentru Dumnezeu mai știe ce fel de bănuieli. De astă dată, a părăsit orașul îndeosebi cetățenimea

ovreiască, tăbărând la frontiera românească în punctul Burdujeni. Autoritățile românești dela frontieră, cu toată rigoarea dispozițiilor privitoare la trecerea frontierei, au îngăduit tuturor refugiaților, fără deosebire, intrarea în țară și, pentru acest act de curată umanitate, au dobândit un titlu de bine meritată recunoștință din partea populațiunei neromânești din Bucovina.

Sâmbătă, în 2 Ianuarie 1915, dimineața, populațiunea părea liniștită. Își făcuse loc încredințarea că Rușii nu vor mai intra în oraș, căci ei, în sara de Vineri spre Sâmbătă, părăsiseră Șcheia și se perduseră în direcția pădurii Costînei.

Pe la ora 1 după amiază, pe când, din fericire, stradele erau goale de lume, ne-am trezit, deodată, cu o ploaie de gloanțe în mijlocul orașului. Gloanțele vâjâiau din ce în ce mai des și, din când în când, se auzia bubuit de tun, care făcea să te crezi în mijlocul fierberei unui câmp de luptă. Se puteau lesne distinge exploziunile puștilor noastre, cu sunetul lor plin, de cele rusești, care spintecau aerul cu sunet lung, șuerător. Armele austriace amușiră peste scurt (timp), după 30-40 de împușcături, și urmă, apoi, un ropot des de proiectile rusești, până ce, în urmă, cam după 10 minute, încetară și aceste.

Ce s-a fost întâmplat?

Vreo câțiva finanți și jandarmi de-ai noștri, risipiți de corpurile lor, auzind de înaintarea Rușilor, avusese inspirația să se ascundă în casele de-a lungul stradei principale, începând dela curmezișul stradei Cutului și până la biserica Catolică, al cărei turn de clopote se părea a fi un admirabil punct de observare și de atac. Ei întâmpinară cu salve cea întâie patrulă rusească. Unul dintre cazaci fu lovit de moarte și calul său, rănit și el la ureche, o luă în fugă mare în jos pe calea principală. Al doilea cazac dispăru cu cal cu tot.

Grosul armatei, care urma, auzind împușcăturile, porni și ea a da foc în toate direcțiunile, începând dela podul Arenilor și urmând, fără încetare, până în dreptul primăriei (actuala prefectură - nota noastră).

Altă coloană de cazaci o luă pe strada Fălticenilor (Mihai Viteazu), dând neconținut salve, până ce ajunseră în strada principală. Atunci, primarul orașului, inginerul Fuchs, cuprins de spaimă și de groază, părăsi orașul, uitând de datorie și de sărbătoreasca juruință de a nu lipsi dela

locul său. A fost poate numai bunul Dumnezeu care a avut milă de acest oraș și a ferit urgia ce începuse a se prăbuși asupra lui.

Avocatul Dr. Samuil Isopescul, aflându-se pe stradă în dreptul bisericei catolice, pe timpul înaintării Rușilor, se feri înspre palatul primăriei de ploaia gloanțelor și avu prezența de spirit de a lua asuprași rolul greu și ingrat de a parlamenta, în numele orașului, cu Rușii, turbați de furie din pricina puțin ospitaliei-întâmpinări ce li s-a făcut. A improvizat, în grabă, un steag alb, s-a urcat în trăsură, cu sergentul Niga. care, după fuga primarului, rămăsese în acest moment a fi unicul reprezentant al puterii autonome comunale, și amândoi porniră spre Areni, de unde avea să vie în urma armatei colonelului comandant.

L-au întâmpinat în numele orașului, rugându-l de scut și cruțare. Colonelul, care nu era în cunoștință despre cele întâmplare, se dădu jos de pe cal, sui în trăsură cu dl. Isopescul și împreună porniră către oraș.

În apropierea tribunalului, se auzi un sgomot înădușit de voci, care strigau neîncetat în limba ruteană:

- Veniți și ne mântuiți! Voi sunteți mântuitorii noștri, pentru voi suferim chinurile temniței!

Erau bieții țărani ruteni din părțile Siretului și ale Hlibocei, cari de luni de zile zăceau întemnițați, bănuți și denunțați fiind că ar fi participat, alături cu Rușii, la jafurile în contra ovreilor și a marilor proprietari.

Colonelul, însoțit de ofițerii săi și de doctorul Isopescul, urcă scările tribunalului și, ajungând la etajul III, unde sunt celulele pentru penitanțari, fu întâmpinat cu un urlet sălbatec de bucurie din partea celor întemnițați, cari se grăbiseră să spargă ușile grele și ferecate. Fură reținuți numai cei vinovați de omor; și toți ceilalți, peste două sute, fură eliberați. Câțiva dintre ei s-au folosit de libertatea neașteptată și, în vreme de noapte, au spart și au jăfuit unele locuințe din Suceava, despăgubindu-se, se vede că pe această cale, pentru necazurile ce au fost îndurate.

În vremea aceasta, cazacii, în mulțime de două sotnii, descalecară și se înșirară înaintea primăriei, de-a lungul stradei principale. Cazacii, cu priviri crunte, cu cușme mari și mițoase, cu iataganele lungi la brâu, erau un aspect îngrozitor, dară totodată și neobișnuit de atrăgător. Populația Sucevei, curioasă ca și pretutindene, uită într-o clipă de frică

și de groază și umplu strada și parcul larg din preajma primăriei.

Colonelul, sosind la primărie și aflând de cele întâmplate, fu cuprins de o furie turbată. El declară că va da foc orașului și că-l va prăpădi, dacă, până într-un ceas, nu va fi de față cazacul omorât și acela care l-a omorât.

S-au împrăștiat cete de cazaci să facă cercetare spre a li da de urmă. Au năvălit prin case, au lovit cu stratul puștei, au biciuit cu nagaica, au furat și jăfuit, însă cazacul omorât nu era nicăiri.

Trecu un ceas de groază. Comandantul, în mânia-i nepotolită, dădu ordin să se dea foc orașului. Se făcu începutul cu edificiul cel mai apropiat, casa proprietarului Barber. Harnicii cazaci intrară în ea, aruncând mai multe bombe incendiare, și, într-o clipă, interiorul edificiului era cuprins de flăcări. Comandantul, în extaz de furie și de nerăbdare, dădu zor. Atunci, ofițerii cu lovituri de nagaică îi grăbiră pe cazaci să spargă cu bolovani ferestrele edificiului, ca focul mistuitor, hrănit de curent, să-și isprăvească opera nimicitoare.

Bietul reprezentant provizor al orașului, doctorul Samuil Isopescul, căzu în genunchi înaintea comandantului, implorându-l de milă. În acest moment, sosi vrednicul paroh al orașului, părintele exarh Mihai Sârbu, care reuși, împreună cu d-nul Isopescul, să îmblânzească furia comandantului, făcându-l să înțeleagă că nimicirea orașului prin foc ar fi cea mai mare urgie pentru populațiunea creștinească, nevinovată și, de aceea, neresponsabilă pentru cele întâmplate.

Comandantul Syczen (Șîșkin) se îmblânzi, în sfârșit și îngădui să se stingă incendiul care luase dimensiuni îngrijitoare. Era pe la 5 ore când comandantul ordonă ca să vestească populațiuni că, a doua zi, Duminecă, la 8 ore deminează, se va bombarda și nimici întreg orașul dacă, până atunci, nu i se vor preda cazacul pe oare-l credea omorât și acela care l-a omorât. Mai impuse, apoi, o contribuție de 10.000 coroane, 600 pâni, 250 kg de zahăr, 10 kg de ceai, 6 kg de vaselină și ceru ca, a doua zi, să fie întâmpinat de reprezentanții orașului cu un steag alb de mătăasă, pe care să fie inscripția românească «Suceava». Apoi, cazacii încălecară și ieșiră cu toții din oraș, retrăgându-se în cartierul lor dela Șcheia.

Între cei ce refuzaseră de a se refugia din oraș era și deputatul d.

Dr. Euseb Popovici, care făgăduise cetățenilor săi că nu-i va părăsi în aceste momente grele.

Aflând deputatul Popovici despre cele întâmplate, prevăzu primejdia ce amenința orașul și luă asupra-și sarcina grea de a pregăti totul ce e posibil pentru a delătura dezastrul ce părea inevitabil. El întruni, în grabă, pe puținii consilieri comunali cari se mai aflau în oraș. Aceștia încredințară consilierului Voronca cârma orașului, de astă dată atât de grea și atât de puțin ademinitoare, și hotărâră ca, a doua zi, deminează, reprezentantul orașului, întovărașit de parohul Sârbu și de deputatul Popovici, să se prezinte la 6 ore în cartierul general al cazacilor, în Șcheia, spre a solicita, în numele orașului, milă și cruțare.

Iată ce ne împărtășește deputatul Popovici despre această interesantă expedițiune:

«La orele 5, am fost gata de plecare. Afară, întuneric, ceață și rece. Nici când nu mi s-a părut o cale atât de grea. Eram pregătit că vom fi insultați și tratați cu brutalitate; însă conștiința că este pusă în cumpănă soarta Sucevei oțelește puterile, calmează nervii și umple sufletul cu un sentiment de hotărâre și pașnică resemnare. Sosesc trăsurile. Iau loc în trăsura dintâi, împreună cu parohul Sârbu, un credincios prieten din copilărie, cu care împreună am petrecut multe clipe bune și grele.

- Greu ți-a merge, părinte Mihai!, i-am zis cam în glumă, dar și cam în serios.

- Ce-o vrea Dumnezeu!, mi-a răspuns și am pornit amândoi tăcuți, în capră cu viziteul și cu sergentul Niga, care ținea în mână flamura albă de mătăasă, ce fâlfâia cu un sgomot sfâșâitor în vântul de gheață al dimineții.

În trăsura a doua, ne urmă noul primar al orașului (Voronca), însoțit de lipovanul Nichitovici, un bărbat isteț și cuminte, care avea să ne servească drept tălmăci. Când am cârmuit de pe șoseaua principală în drumul care duce la Șcheia, amurgul demineții începu a se lumina. De-a lungul drumului, erau înșirate santinele de cazaci, care salutau militărește, văzând cavalcada cu stindardul păcii.

În fund, pe la casele din marginea satului, se zăreau cai căzăcești legați de garduri și căzaci cari își terminau toaleta și așezau șelele.

Am intrat în curtea boerului Aritonovici. Pe sub molizii crenguroși

din întinsa grădină erau adăpostiți caii frumoși ai ofițerilor și mulțimea de căzaci, care se mișca în tăcere; învăliți în mantalele lor lungi și mohorâte, dădeau întregului un aspect neobișnuit și straniu.

Furăm întâmpinați de un ofițer mai în vârstă, înalt și spătos, cu o barbă sură bine îngrijită, cu ochi vioi și blânzi, cari pare că înviorau fața cu trăsăturile ei energice de păreau sapate în marmoră. El ne conduse în sala castelului și ne invită să așteptăm puține momente, până va sosi polcovnicul. Peste 20 de minute, acesta intră și părea satisfăcut să ne vadă atât de timpuriu în cartierul său.

Colonelul Syczen (Șișkin) e un bărbat de statură mijlocie, în vârstă cam de 60 de ani. Înfățișarea și gestele sunt distinse. Trăsăturile feței sale vorbesc de oboseală și în privirile lui pare că cetești o jalnică melancolie, prevestitoare a apropiatului sfârșit ce l-a aflat pe câmpul sângeros de luptă din preajma Mestecanișului.

El ni-a întins fiecăruia mâna cu prietenie și, după ce a ascultat rugămintea ce i-am făcut, a răspuns cu blândețe, însă totodată cu amărăciune, că este adânc indignat de întâmpinarea ce s-a făcut ostașilor săi, întâmpinare care lovește în cel mai elementar principiu al umanității și dreptului internațional, că este însă convins că populațiunea creștină din Suceava nu are nici o vină. El declară, apoi, că este hotărât să cruțe orașul în care nu a mai rămas decât populație creștină, că renunță la contribuția de 10.000 coroane și, în urmă, ne provoacă să dispunem să se tragă clopotele ca populația creștină să se poată închina după cuviință și după legea strămoșească ca să poată dobândi ajutorul și îndurarea lui Dumnezeu în aceste vremuri de grea cumpănă.

Ieșind din castel, ne-a însoțit până la trăsura un tânăr și chipeș locotenent sibirian, care mi-a zis, la despărțire, într-o nemțească cam scrintită:

- Auf Wiedersehen in Budapest!

Aveam deplină nădejde că nu ne vom întâlni la Budapesta, cel puțin nu în gândul inimosului cazac».

Erau 8 ore când delegațiunea s-a întors în oraș. Strada principală era înțesată de lume care aștepta cu nerăbdare să audă ce soartă li se pregătește. Inimile se liniștiră pentru a fi cuprinse, peste scurt (timp), de grija și groaza zilelor ce aveau să vie.

După 8 ore, sosi și polcovnicul în oraș, însoțit numai de adjutantul său.

În strada principală, se întreținu cu lumea adunată și o îndemnă să fie liniștită, să-și păstreze însă bine banii și odorele, căci bravii săi cazaci au totdeauna nepotolită poftă de asemenea lucruri. S-a oprit, apoi, dinaintea primăriei și a fost surprins a nu-l afla pe doctorul Isopescul, precum le fusese vorba cu o zi mai înainte. Bravul salvator al orașului (Samuil Isopescul), îngrozit de cele întâmplare și de chinurile ce le suferise familia sa, se hotărâse să renunțe la cinstea acestei întâlniri și părăsise, cu ai săi, orașul în puterea nopții» (**Viața Nouă**, anul III, nr.153, 30 mai 1915, pp.1-4).

Urgia războiului și «porumbul românesc. Urgia războiului s-a deslănțuit ca o strașnică cumpănă asupra țerișoarei noastre. Ea și-a aflat culmea în ocupațiunea rusească, când dușmanul a cuprins întreg teritoriul dintre albia Siretiului și valea adâncă a Moldovei, tăbărând în număr de zeci de mii în comunele resirate între **Gurahumorului și Valeaputnei**, până adânc în **Fundul-Moldovei și Ciocănești**. Înaintarea falnică a Rușilor s-a sdorbit, lovindu-se de stâncile Mestecanișului, pe care le-au scăldat într-un potop de sânge. Pe urma dușmanului au ramas numai jale și cea mai adâncă mizerie. 74 mii de locuitori români din părțile muntelui au îndurat cele mai mari neajunsuri...

Reprezentanții poporului, prevăzând catastrofa ce ar putea urma din cauza lipsei de alimente, au intervenit pe lângă guvernul român ca acesta să îngăduie, pentru alimentarea populației românești din Bucovina, exportul unei cantități amăsurate de porumb. Guvernul român a îndeplinit această cerere a poporului român din Bucovina și a încuviințat ca, pentru trebuințele acestuia, să se exporte 800 vagoane de porumb, acordând totodată unele înlesniri în ceea ce privește cumpărarea și transportul» (**Viața Nouă**, anul III, nr.153, 30 mai 1915, pg.3).

Iancu Nistor, academician. «Dr. Iancu Nistor, profesor la Universitatea din Cernăuți și membru corespondent (al Academiei Române) din 15 Mai 1911, fu ales în locul vacant după Ath. Marinescu, decedat la Sibiu, în 7 Ianuar 1915» (**Viața Nouă**, anul III, nr.154, 6 iunie

1915, pg.4).

«**Chestia porumbului.** Întârzierea porumbului a pricinuit, pretutindene, multă neliniște și amărăciune. Cunoaștem nevoia care apasă cu atâta greutate, însă vremile cer răbdare și cumpănă!... Directorul Căilor Ferate Române, dl. Cottescu, a vestit Centrala că trenuri speciale, încărcate cu porumb, vor intra în gara Burdujeni, în răstimpurile hotărâte, iar președintele țării (Bucovinei), contele Meran, a pus la dispoziția Centralei (de import a colonelului Fischer, căruia i se subordona popa George Sârbu), zilnic, 10 vagoane pentru îngrijirea transportului» (**Viața Nouă**, anul III, nr.155, 20 iunie 1915, pg.4).

«**Retragerea Rușilor din Bucovina.** Ziua de Joi, în 10 iulie 1915, va rămâne memorabilă în istoria Cernăuțului, acest oraș atât de încercat de soarta vitregă a războiului.

În decursul zilei, populațiunea se arăta cuprinsă de o neliniște nedeșlășită, care este, de obicei, prevestitoare a unor evenimente neașteptate și cumpenitoare. Amurgul serii se lăsase asupra orașului... zgomotul zilei se potolise, aducând liniște în inimile agitate de megieșia dușmanului, așezat în pozițiuni bine întărite, dincolo de albia Prutului, când, deodată, cam pe la orele 8 și 3/4 se dezlănțui o furtună îngrozitoare. Pe întinderea dela Lințești, până la Horecea, sute de guri de tun începură a vărsa focul lor îngrozitor, sguduind cu bubuitul lor infernal văzduhul spintecat de ghiulelele înflăcărâte ca de o ploaie de meteori rătăcitori.

Tunurile grele austriece, și între ele «harnica Bertha» (botezate cu numele fetei lui Krupp - nota noastră), făceau de se cutremura pământul, unindu-și glasurile în armonia urletelor unei potaie de lupi, care umple de groază pe bietul călător întârziat în calea-i abătută...

Cam după o oră, încetă această groază pentru a reîncepe în ziua următoare, când Rușii, prăbușindu-se sub focul artileriei noastre și urmăriți îndeaproape de infanteria noastră, se puseră în mișcare, învăluind în fum și foc calea largă a fugei lor grăbite. Erau gospodăriile bieților creștini din Rohozna, Zadabriuca, Jucica și Șubraneț, care, mistuindu-se în flăcări, aduceau acest prinos fără de voie zeului neîmpăcat al războiului.

Pe la amiază, trupele noastre intrară, din trei părți, în Sadagura,

silind pe Ruși să se retragă spre Mahala și Boian.

Sâmbătă, în 12 Iulie 1915, Rușii, cu toată împotrivirea lor îndârjită, fură respinși cu desăvârșire din țară și aruncați la 30 de km dincolo de frontiera Basarabiei.

În luptele zilelor din urmă, peste 5000 de prizonieri au rămas în mâinile noastre, pe lângă o bogată pradă de război, puști, mitraliere, chesoane, munițiuni, bucătării de câmp și o întreagă muzică militară.

Repeșitele contra atacuri încercate de Ruși, de pe teritoriul Basarabiei, au fost adesea crâncene, însă fără ispravă. Vineri, în 18 Iulie, fură capturați, după o încăierare nesângeroasă, în regiunea Rarancea, 1350 prizonieri, cari își făcură intrarea în Cernăuți cu fețele vesele, din care puteai ceti bucuria și mulțămirea sufletească de a fi isprăvit devreme acest nesocotit război» (**Viața Nouă**, anul III, nr. 153, 30 mai 1915, pg.3).

„Răspingem cu dispreț amestecul dezertorilor în orice afacere care privește țara noastră”

Popa-deputat Sârbu îi atacă pe viitorii Eroii ai Bucovinei. Popă și deputat, suceveanul George Sârbu nutrește o ură necreștinească față de românii bucovineni care au ales să moară pentru idealurile neamului și care, deocamdată, nu pot pune mâna pe arme, pentru că România nu a intrat încă în război. Zice popa, în articolul «Dezertorii»: «Cu prilejul mobilizării armatelor austriece, un mare număr de **indivizi dela noi**, îndatorați la serviciul de arme, **au dezertat de frica războiului** în Regatul învecinat.

Au trecut hotarele, ca de obicei în asemenea împrejurări, **elemente obscure și indivizi înzestrați cu diferite defecte morale, cari au preferat să se îndosească** pentru a-și salva viața împreună cu păcatele lor.

Acești **dezertori**, numiți cu multă îngăduință «refugiați», trecând

frontiera, **și-au dat aere de eroi și martiri naționali**, reușind astfel a seduce lumea din Regat, care i-a primit cu brațele deschise ca pe «niște frați», așteptând dela ei că nu vor întârzia a se înrola în armata română.

Cunoscând caracterul fiecărui dintre acești «refugiați», am știut prea bine că ei, **sub masca de eroi naționali și martiri**, vor griji înainte de toate să-și acapareze posturi bine plătite și că nici prin gând nu le trece să-și facă datoria de arme față de noua patrie. Odată văzându-se **puși bine la adăpost**, ei au început a face politică, a amenința prin metinguri și congrese guvernul care i-a pus în pâne, a agita cu o neliniște turbată pentru intrarea României în acțiune contra puterilor centrale și în cele din urmă a insulta chiar însăși persoana Regelui.

Motivele de unde izvorește această politică a **dezertorilor noștri** este evidentă. Ei, trecând frontiera în împrejurările arătate, au rupt orice legătură cu patria lor și nu se mai pot reîntoarce, fără a se expune pericolului de a fi justificați. Pe de altă parte, simțind ei disprețul de care au parte în urma fugei lor rușinoase dela cea mai înaltă datorie, unica speranță de mântuire ce le-a mai rămas este **intrarea României în acțiune în contra puterilor centrale**.

E bine să se știe că aproape toți «refugiații noștri intelectuali», pe timpuri normale își dădeau aerul de cei mai buni patrioți austriaci, reușind chiar să-și asigure protecția guvernului. Amintim numai **evenimentele scârboase de la congresul învățătorilor bucovineni** (atac mârșav la adresa lui George Tofan - nota noastră), ținut în primăvara anului trecut la Suceava, unde oaspeții din Regat și din Ardeal au fost bruscați și insultați din partea acestor patrioți în modul cel mai rușinos.

La urmă, pe noi, bucovinenii, nu ne impoartă **agitațiunile descreierate ale acestor desperați**. Ei au însă cutezanța de a publica în jurnalele din Regat neadevăruri sfruntate privitoare la starea lucrurilor în Bucovina, îndrăznind chiar a se prezenta la congrese și metinguri drept **solii ai românilor bucovineni** și a vorbi în numele acestora.

Înfierăm după cuviință o astfel de procedură și **răspingem cu dispreț amestecul dezertorilor** în orice afacere care privește țara noastră.

De astă dată nu voim să analizăm în publicitate pacatele și defectele morale ale acestor indivizi, vom reveni însă asupra lor, dacă ei nu se vor liniști și vor urma a vorbi în numele românilor bucovineni» (**Viața Nouă**,

anul III, nr.156, 27 iunie 1915, pp.1-2).

Popo, popo, Dumnezeu și țara te-au iertat. Păcat numai că molima unei astfel de «cucernice» delațiuni a rămas să se răspândească și asupra generațiilor următoare.

«**Manifestări patriotice la Suceava**. Cu ocasiunea cuceririi Lembergului, în tot cuprinsul țării (Bucovinei) au aflat loc entuziastice manifestări patriotice.

În orașul Suceava, vestea aceasta sosind târziu, seara, în ziua de 22 Iunie 1915, s-a răspândit cu iuțeala fulgerului și a stârnit la întreaga populațiune aprinsă însuflețire.

Miercuri, în 23, la amezai, școalele orașului, primare și secundare, au ieșit cu tineretul în conduct festiv până înaintea palatului administrativ, unde directorul liceului gr.-or., d. C. Procopovici, și catihetul aceluiași institut, Dr. Orest Tarangul, nobil de Valea Uței, au ținut alocuțiuni înflăcărâte (în 20 iunie 1926, când se îngroapă la Suceava oasele Eroului Bucovinei Ion Grămadă, același Tarangul ține «alocuțiuni înflăcărâte - nota noastră), la care a răspuns prefectul districtului, d. Dr. R. Korn.

În sara aceleleași zile, s-a aranjat, din partea cetățenimei, un frumos conduct de torțe, condus de noul gerent al afacerilor orășenești, dl. consilier gubernial Visarion Gribovschi, care a vorbit în numele cetățenimei. În numele guvernului a răspuns prefectul Dr. Korn, mulțămind, în limba germană și cea română, pentru frumoasa și însuflețită manifestare patriotică.

Joi, în 24 Iunie, s-a suspendat, în urma acestei isbânde glorioase, învățământul la toate școalele din țară. Cu acest prilej, s-a ținut, la liceul de copile din Suceava, o înălțătoare serbare școlară. Conducătorul acestui institut, d. deputat Dr. Euseb Popovici, a desfășurat în fața elevelor liceului și a corpului didactic, adunați în umbroasa curte a edificiului, însemnătatea acestui eveniment... Cu urale puternice pentru **gloriosul Monarh Francisc Iosif I** și pentru **credinciosul și viteazul tovarăș de arme, Împăratul Wilhelm**, s-a sfârșit această frumoasă serbare» (**Viața Nouă**, anul III, nr.156, 27 iunie 1915, pg.4).

Suspendarea autonomiei comunale la Suceava s-a produs în ceasurile entuziaste ale zilei de 22 iunie 1915, când elitele urbane se

speteau de temeneli menite să le demonstreze patriotismul față de Austria. «A trecut mai bine de un an dela moartea primarului Des Longes, care a stat în fruntea reprezentanței comunale timp de 23 ani. După moartea lui, postul de primar a fost substituit prin primul ajutor de primar, Dr. Ion Luția. O moarte grabnică l-a coborât după două luni de zile și pe acest reprezentant al primăriei în mormânt și, de-atunci, funcțiunea de primar a fost substituită schimbiș de membrii prezidiului municipal, d. inginer Leo de Fuchs și consilierul Epaminonda Voronca» (**Viața Nouă**, anul III, nr.156, 27 iunie 1915, pg.4).

«**Sânzienele în Suceava.** Ziua Sânzienelor era pentru Suceava, totdeauna, de o deosebită însemnătate; veniau doară, în această zi, credincioși cu miile din toate părțile, din țară, de peste frontieră, din Galiția, spre a se închina la moaștele Sf. Ioan cel Nou. De astă dată, e liniște, căci e război, și moaștele Sfântului sunt departe (la Viena), adăpostite în modesta capelă a mândrei capitale a Împăratului» (**Viața Nouă**, anul III, nr.157, 8 iulie 1915, pg.4).

Refugiatul Aurel Morariu trimite un memoriu lui P.P. Carp în care protestează împotriva reluării infectului articol al popii George Sârbu de către ziarul «Moldova» din Iași. Aurel Morariu consideră că materialul popii de la «Viața Nouă» «e de natură a nu face cinste nici autorului său, nici nouă, Românilor refugiați în țara românească liberă și nici bunilor noștri frați pe care i-am lăsat acasă, în Bucovina.

Atins la amoc, popa Sârbu încondeiază strașnic «urmările primejdioase pricinuite de nesocotința fiilor săi rățăciți», apoi, în baza amenințărilor anterioare, se pune pe nominalizat «cine sunt refugiații Bucovineni»:

«Calificativul de «dezertori» l-a scos din sărite pe **dl. Slușanschi** care, pe lângă insultele ce le adresează la adresa mea în «Adevărul» din 20 Iunie 1915, mai susține că atât el, cât și prietenii d-sale **Ioan Grămadă** și **Aurel Morariu** «n-au făcut niciodată parte din armata austriacă și n-au avut nici o obligațiune militară față de statul austriac».

Slăbirea memoriei d-lui **Slușanschi** ne temem să nu fie un simptom îngrijitor, căci iată adevărul: Dl. Slușanschi e născut în anul 1877 și a

fost asetat (recrutat), cu dreptul de voluntar, la Regimentul 41 din Cernăuți, la care a și servit mai mult timp. În urma unui defect fizic, a fost superarbitrat și concediat din armata regulată; este însă în temeiul legilor obligat la **serviciul de arme ca glotaș** până la vârsta de 42 ani, va să zică până în anul 1917.

Dl. Dr. Slușanschi, care a făcut parte din armata austriacă, are deci și astăzi obligațiune militară față de statul austriac și e, prin urmare, **dezertor în toată puterea cuvântului.**

Trecem la dl. **Ioan Grămadă**. Născut în anul 1886, dl. Grămadă a fost asetat în anul 1908, în Regimentul teritorial tirolez de vânători Nr.1, unde a și servit. Și dl. Grămadă a făcut deci parte din armata austriacă și este prin urmare obligat la serviciu militar până la anul 1928 (numai că Ion Grămadă moare pentru România, la Cireșoaia, în 27 august 1918 - nota noastră).

Dl. Dr. Aurel Morariu, fost candidat de avocatură în chiar biroul dlui Slușanschi, e născut la anul 1886 și s-a supus comisiei de asentare în anii 1907, 1908 și 1909; și nefiind aflat apt pentru armata regulată, a rămas ca și ceilalți doi obligat la serviciul de arme ca glotaș până la vârsta de 42 de ani» (**Viața Nouă**, anul III, nr.158, 25 iulie 1915, pp.1-2).

Contrabanda cu rachiu. «Țăranii sosiți din Basarabia la frontiera României, între Zurin și Mamornița, povestesc că Rușii concentrează, la sudul Basarabiei, trupe numeroase care, până astăzi, se urcă la suma de peste 300.000 oameni.

Locuitorii, de-a lungul frontierei, au știut să-și deschidă un nou isvor de câștig. Ei contrabandează rachiu pentru Ruși, pe care-l desfac cu mare folos. Nu e vorba că se aleg adese cu capete sparte și corpul sângerat de bataie. Dar așa e negoțul!» (**Viața Nouă**, anul III, nr.158, 25 iulie 1915, pg.3).

«**Vitejia unui român.** În luptele de dincolo de Lemberg, în cari Regimentul 33... înaintând în focul dușmanului, la marginea unei păduri, ne-a copleșit o ploaie infernală de șrapnele. În acele clipe, observ că unui soldat un șrapnel i-a sfărmat brațul drept din rădăcină și văd că

brațul sfârmat cade la pământ. Uluit îl priveam. Soldatul se aplecă și ridică pușca ce căzuse de pe umăr, lipsindu-i brațul drept, și, așezându-l cu mâna stângă pe umărul stâng, fără a zice un singur cuvânt se întoarse și plecă spre sanitari. Pe acest infanterist cu numele **Stan Nicolae** l-am propus spre a fi decorat» (**Viața Nouă**, anul III, nr.159, 6 august 1915, pg.4).

Ziua Împăratului. «În scurgerea îndelungatului șir de 66 ani, ziua de 18 August a ajuns, pentru popoarele Austriei, o zi de aleasă sărbătoare, căci este ziua aniversării nașterii a celui mai venerat Monarh, care de 66 ani cărmuește destinele Austriei, închinând îmbelșugata muncă a întregii Sale vieți binelui popoarelor Sale...

Și noi, Românii Bucovineni, stăm pururea neclintiți în jurul tronului, luptând aceeași luptă vitejească pentru cinstea, mărirea și tăria patriei» (**Viața Nouă**, anul III, nr.160, 18 august 1915, pg.1).

«Moarte de viteaz. Aflăm cu durere că sublocotenentul dela Regimentul 41, **Pavel Scripcar**, de loc din **Tereblecea**, a murit moarte de erou la 27 Iunie 1915, în luptele sângeroase care s-au dat la est de Lemberg» (**Viața Nouă**, anul III, nr.160, 18 august 1915, pg.4).

Împăratul, omagiat de deputații bucovineni. «Miercuri, în 18 August 1915, s-a serbat, în Vatra Dornei, reședința actuală a guvernamentului țării, aniversarea zilei natale a Maiestății Sale Împăratului Francisc Iosif I, cu deosebită solemnitate. După săvârșirea serviciului divin în capela romano-catolică, s-a celebrat doxologia pentru Împăratul în biserica greco-ortodoxă, cu deosebită pompă, de un sobor de 7 preoți, în frunte cu vrednicul consilier consistorial Dionisie cavalier de Bejan... Au fost de față guvernatorul țării, Excelența Sa contele Meran, cu consilierii guverniali, mareșalul țării baronul Alexandru Hurmuzachi, cu membrii comitetului țării, ambasadorul baron S. Stîrcea, deputații români Dr. Euseb Popovici, George Sârbu, Aurel Țurcan, George Boncheș, reprezentanții consiliului comunal, în frunte cu primarul Forfotă, în urmă întreaga inteligență românească aflătoare în localitate și un mare număr de popor, chipeși munteni și sdravene muntence în

haine de sărbătoare» (**Viața Nouă**, anul III, nr.161, 27 august 1915, pg.4).

Împăratul, omagiat și la Suceava. «În presara zilei de 18 August 1915, cetățenimea Sucevei a inaugurat serbarea patriotică prin un frumos conduct de torțe, care a străbătut, în sunetul muzical, calea principală a orașului până în dreapta palatului administrativ, unde reprezentantul primăriei, consilierul guvernial V.Gribovski, a vorbit în limba germană, iară parohul Mihai Sârbul în cea românească, aducând în numele cetățenimei omagiile de credință și supunere pentru Maiestatea Sa Împăratul» (**Viața Nouă**, anul III, nr.161, 27 august 1915, pg.4).

«Moarte de erou. În 20 Iulie 1915, a căzut pe câmpul de luptă din Polonia, luptând vitejește, abiturientul liceului greco-ortodox din Suceava, **Constantin Petruc**, cadet în Regimentul 24 de infanterie, fiul zelosului preot din **Vilauceza**, **Toader Petruc**» (**Viața Nouă**, anul III, nr.161, 27 august 1915, pg.4). **ULTIMA ORĂ: Brest-Litowsk a căzut.**

Elevii de gimnaziu sunt luați la oaste. «Elevii născuți în anul 1894, 1895, 1896 veniră în fața comisiei de asentare. Contingentul de recruți rădicat dintre elevii gimnaziului acestuia (din Suceava) a fost considerabil. Elevii clasei a opta au avut favorul să treacă înainte de înrolare examenul de maturitate» (**Viața Nouă**, anul III, nr.162, 12 septembrie 1915, pg.3).

«Doi dezertori turchestani în România. În urmă cu câteva luni, se afla la frontiera Bucovinei dinspre Basarabia un regiment rusesc, în care erau înrolați mulți soldați din Turchestan. Doi dintre aceștia, unul cu numele Bec Murad și altul Ana Berdi, luară parte la mai multe lupte în apropierea Boianului, până ce, în urmă, trecură frontiera în România, călări și înarmați. Aice, fură arestați de jandarmii dela frontieră și conduși, apoi, în lagărul dela Șipote, unde se află concentrați toți ceilalți dezertori» (**Viața Nouă**, anul III, nr.162, 12 septembrie 1915, pg.4).

Orfanii fântânarului din Danila. «În luptele din Iulie 1915 dela Boian și Rarancea a fost rănit și fântânarul Anton Hoșmanciuc din Danila

și așa de grav, încât, la 1 August, a repăusat, lăsând în urmă 6 copii mici fără casă și masă. Primăria din Danila a hotărât să le dăruiască loc de casă», iar parohul Ioan Berariu face un apel la o colectă publică în folosul orfanilor (**Viața Nouă**, anul III, nr.162, 12 septembrie 1915, pg.4).

«**Moarte de erou. Ioan Magior**, abiturent al gimnaziului greco-ortodox din Suceava, a căzut pe câmpul de onoare contra Italiei, în 10 Septembrie 1915. El e fiul exarhului arhiepiscopesc din **Horecea**, al părintelui paroh **Vasile Maghior**. Dulce et decorum est pro patria mori» (**Viața Nouă**, anul III, nr.163, 3 octombrie 1915, pg.4).

Bani pentru orfanii fântânarului din Danila. «Pentru copiii fântânarului căzut în război, Anton Hoșmaniuc, au contribuit la primăria din Danila: I.P.C. Sa Dl. profesor univ. Dr. Emilian Voiușchi - 10 coroane, P.V. Sa părintele exarh din Rus-Moldovița Teofil Bocancea - 4 coroane, Cuvioșia Sa părintele din Gemene Dumitru Perhinschi - 10 coroane» (**Viața Nouă**, anul III, nr.164, 17 octombrie 1915, pg.4).

«**Moarte de erou.** Luni, în 25 Octombrie 1915, a căzut pe câmpul de luptă de pe frontul Basarabiei, murind moarte de crou, **Constantin Tarangul**, nobil de Valea Uței, fiul consilierului guvernial și directorului poliției **Constantin Tarangul**, nobil de Valea Uței. În ceasul fatal, tânărul ofițer stetea pe postul ridicat de observație, în fața dușmanilor, urmărind cu ochiul său ager tirul artileriei, care ducea groază în rândurile inamice, când, deodată, un glonte din pușca unui țințas cerchez, frontul rusesc nu era mai departe de 150 pași, îl lovi în mijlocul frunții, curmându-i cu iuțea fulgerului firul vieții» (**Viața Nouă**, anul III, nr.165, 31 octombrie 1915, pg.4).

«**Lipsa crește.** Situația cetățenimii românești din orașele Bucovinei a devenit tot mai grea. Ea se compune, în mare parte, din meseriași cari, dela izbucnirea războiului, au rămas lipsiți de câștig.

Cojocarii Siretiului stau, de lungă vreme, în nelucrare, căci, deși ar fi de lucru, lipsesc pieile, producțiunea în țară fiind micșorată și importul din România fiind oprit.

Același lucru e și cu cismarii din Suceava. Ar avea de lucru pentru oraș și district, însă materialele trebuincioase (pielea, tălpile) sunt atât de scumpe încât din toată munca nu mai rezultă nici un câștig.

Cel mai greu o duc pietrarii, zidarii, lemnarii și dulgherii, cari formează numărul cel mai mare de meseriași. De doi ani de zile, ei nu mai au de lucru, căci în țară, din cauza războiului, de mult nu se mai zidește și clădește nemică. Unicul câștig l-au aflat ei dincolo de frontieră, în județele Dorohoiului și Botoșanului, unde meseriașii noștri sunt bine văzuți, fiind iscusiți și harnici» (**Viața Nouă**, anul III, nr.165, 31 octombrie 1915, pg.4).

«**Vitejii noștri.** Ni se împărtășește de pe câmpul de luptă că, pentru vitejie, au fost decorați, în 30 Octombrie 1915, următorii soldați români:

Cu medalia de argint cl.I: stegarul **Claudiu Isopescul**, sergenții **Teodor Ihnatuș** și **Constantin Chifan**, corporalii **George Iurescul** și **Nichifor Porcu**» (**Viața Nouă**, anul III, nr.166, 8 noiembrie 1915, pg.4).

«**Ostaticii bucovineni reîntorși în patrie după 14 luni de internare în Siberia.** Cu 14 luni în urmă, când Rușii călcase războiul, ei se grăbiră să ridice, în puterea nopții, 5 aleși cetățeni din acest oraș spre a-i deporta în Siberia, ca să-i aibă drept chizeșie pentru vremuri de trebuință. Acești bărbați, distinși în asemenea fel de băgarea de seamă moscovită, erau: marele proprietar român, deputatul în dieta țării, baronul **Nicu Flondor**, consilierul aulic, cavalerul Dr. **Basil de Duzinkiewicz**, fost locțiitor al guvernatorului Bucovinei, primarul Cernăuțului Dr. **Salo Weisselberger** (care a predat, pentru a-l salva, orașul rușilor - nota noastră), deputatul ucrain **Nicolai Spenu** (adică Niculae Spânu, coborât din părinți români), procurorul de pe lângă tribunalul din Cernăuți, Dr. **Norbert Lazarus** și avocatul Dr. **Filip Menszel**, redactorul ziarului cernăuțan «Bukowiner Allgemeine Zeitung».

Tratamentul pe care l-au aflat acești **prizonieri de război** n-a fost tocmai îndemânatec; de două ori fură transportați, de-a lungul Siberiei, până la Naremski Kraj spre a fi readuși iarăși în Rusia Europeană. În urmă, fură internați în citadela din Petersburg, de unde, în sfârșit, fură

trimiși în Suedia (Suedia), reușind să se exopereze liberarea lor» (**Viața Nouă**, anul III, nr.167, 21 noiembrie 1915, pg.4).

2 Decembrie 1915 - Aniversarea Împăratului. «S-au strecurat 67 de ani, de când tânărul Arhiduce Francisc Iosif a urcat tronul primejdut al glorioșilor săi înaintași. Cu mână sigură și norocoasă a strâns El frânele stăpânirii marelui Său Imperiu; ca un cârmaci dibaci și prevăzător a călăuzit El nava sdruncinată prin fierberea talazurilor biciuite de patimile deslănțuite» (**Viața Nouă**, anul III, nr.168, 5 decembrie 1915, pg.1).

Viteazul nostru, profesorul Vasile Burduhos. «Profesorul dela gimnasiul greco-ortodox din Suceava, d-nul **Vasile Burduhos**, locotenent în Regimentul 22 de infanterie, fiind mobilizat chiar la începutul războiului, a luptat prin luni de zile pe frontul oriental și s-a destins în mai multe rânduri prin curaj, sânge rece și rară dibăcie cu care a știut să direagă operațiunile batalionului său. În una din luptele din Polonia rusească a fost grav rănit la brațul stâng. Pentru vitejia documentată în fața dușmanului, a fost decorat cu **Crucea pentru merite militare clasa III**» (**Viața Nouă**, anul III, nr.168, 5 decembrie 1915, pg.4).

„În vremea de groază”

«**Contele Bellegarde dispărut pe câmpul de luptă.** Contele Bellegarde a lăsat un nume bun la poporul român din Bucovina și, îndeosebi, la muntenii din districtul Cîmpulungului, cărora li-a fost prefect cu tragere de inimă pentru soarta lor și cu multă dare de mână pentru neajunsurile lor. Figura lui a început a trece în domeniul legendelor în părțile muntelui și cu drag povestesc, și astăzi, părinții copiilor de contele omenos, care venea prin casele lor, se așeza la masa lor, îi întreba de necazurile vieții, li vorbea românește și li desmierda cu drag copiii. S-au legat multe speranțe ale poporului român din Bucovina de numele acestui bărbat și a fost gravă și neertată nesocotința acelor politicieni români

(gruparea lui Onciul și preoții ortodocși - nota noastră) cari, orbiți de grija propriilor lor interese, n-au știut și n-au voit să-l păstreze pe contele Bellegarde în țară, în interesul bine înțeles al poporului român, pe care-l iubea acest bărbat cu dragoste curată și pururea gata de luptă (în 1910, sătul de agresivunile politicianilor implicați în comerțul cu material lemnos, contele a renunțat la mandatul de deputat, refuzând să mai candideze într-un ținut în care interesele țineau loc de onoare - nota noastră).

Cu începutul războiului, contele Bellegarde a luptat pe frontul oriental din nord. Venise vestea că a fost grav rănit și, de atunci, i s-a pierdut orișice urmă. S-au luat informațiuni din partea cercurilor celor mai influente din Viena, atât la Petersburg, cât și în tot cuprinsul Rusiei. Cu toate acestea, contele Bellegarde a rămas dispărut și trebuie să ne împăcăm cu gândul că a murit moarte de erou, vărsându-și sângele pentru patria sa, pe care o iubea atât de mult și căreia i-a fost un fiu atât de ales și de devotat» (**Viața Nouă**, anul III, nr.168, 5 decembrie 1915, pg.4).

«**În vremea de groază** a invasiunii rusești, când negustorii fără suflet exploatau poporațiunea, a fost o mare binefacere pentru comunele **Budeniț** și **Cireș** că proprietarul de aici, dl **Alecu Burlă**, a deschis o prăvălie în care a vândut, fără nici un profit, făină, sare și alți articoli necesari pentru poporațiune... Semnează: parohul Ion Bucevschi, primarul din Budeniț - Alecu Sauciuc, primarul din Cireș - Simeon Gherman» (**Viața Nouă**, anul III, nr.168, 5 decembrie 1915, pg.4).

«**Moarte de erou.** Fiul învățătorului superior din Gălănești, cadetul **George Prelipcean**, dela Batalionul 18 de vânători, și-a aflat moarte în 8 Noemvrie 1915... La 1 April, a fost rănit la Dobronăuț, în Bucovina... După vindecarea rănii, fu iarăș trimis la front. În noaptea din 7 spre 8 Noemvrie, pe când se afla în tranșeu, un glonte îl nimeri, prin brațul stâng, în piept. În dimineața zilei de 8 Noemvrie 1915, și-a dat sufletul în mâinile Domnului» (**Viața Nouă**, anul III, nr.169, 19 decembrie 1915, pg.4).

«**Crăciunul pe câmpul de război.** Sute și mii de ai noștri stau pe câmpul de luptă, unde vor petrece, se vede că, și anul acesta sărbătorile

Crăciunului. Să nu uităm, deci, să le trimitem fiecare ceea ce putem și ceea ce credem că ar fi binevenit pentru cei care, de 17 luni, luptă pentru apărarea patriei» (**Viața Nouă**, anul III, nr.169, 19 decembrie 1915, pg.4).

«**Anul Nou 1916.** Ne despărțim cu amărăciune de anul 1915... Colindele din ajunul anului nou răsbăt, de astă dată, mai tânguitoare liniștea serii Sfântului Vasile; din ferestrele căsuțelor și bordeelor învăluite în umbra nopții sclipește câte o palidă lumină, însă din lăuntru lor nu se mai aud glasuri de copii, cari de altă dată așteptau cu veselă nerăbdare uratul colindătorilor. Ici, copiii stau lângă vatră, îngămădiți în jurul mamei, care cu ochii înrouați de dor și lacrimi li povestește drăguților ei de tătucul lor care, de 17 luni, a pornit în bătălie și n-a mai venit» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.172, 14 ianuarie 1916, pg.1).

«**Ioan Teleagă din Horodnicul de Jos...** Era originar din Horodnicul de Jos, unde **familia Telegenilor este una dintre cele mai vechi și mai remarcabile...** Înainte de a-și fi putut termina studiile (la Universitatea din Cernăuți), a fost chemat ca profesor pentru științele matematice la liceul din Suceava... Foștii săi elevi i-au păstrat o frumoasă amintire...

La Suceava, prin 1900, a dat deplin concurs doctorului Euseb Popovici la înființarea primului institut financiar român din Suceava, a Băncii Românești, pe care a și condus-o un șir mai îndelungat de ani... A luat parte vie la viața culturală din Suceava și a adus societății «Școala Română» totdeauna frumoase servicii» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.172, 14 ianuarie 1916, pg.3).

«**Recrutări suplimentare în Bucovina.** Dela 3-5 Faur (Februarie), stil nou, va funcționa la Cernăuți, în localul magistratului, începând dela 9 ore dimineață, o comisiune pentru recrutările suplimentare.

Toate persoanele care n-au satisfăcut chemărilor de până acuma au să se anunțe, de cu bună vreme, la oficiile administrative în a căror circumscripție se află, înfățișând și documentele trebuincioase ca apoi să poată fi prezentați acestei comisiuni.

Cei recrutați vor trebui să plece, până în 48 ore, la locul destinației,

dacă contingentul din anul nașterii lor este deja concentrat; de altfel, se vor prezenta deodată cu cei recrutați din acelaș an de naștere» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.173, 24 ianuarie 1916, pg.3).

«**Pe frontul bucovinean** se dau necurmat înverșunate lupte. Rușii, care au concentrat în acest sector al câmpului de luptă o armată de aproape jumătate milion de oameni, încearcă neconținut să răzbată liniile noastre spre a se apropia de ținta lor mult dorită, care este Cernăuțul» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.2).

Victor Rusu, spaima rușilor

25.000 ruble pe capul lui Victor Rusu. «Fostul căpitan activ în armata austro-ungară, **Victor RUSU**, astăzi sublocotenent de glotași (voluntari), decorat cu **Medalia de aur pentru vitejie...** Absolvent al Academiei Militare înființate încă pe vremea Mariei Teresia, Rusu își făcuse o admirabilă poziție în armată, ajungând aghiotant al șefului de stat major austro-ungar, baron von Hotzendorf. Înainte de a ajunge însă acolo, a colindat Bosnia și Herțegovina și Serbia, organizând temutul serviciu de spionaj al (împotriva - nota noastră) bandelor sârbești ce nelinișteau populațiunea pașnică din cele două provincii, pe atunci numai ocupate de Austro-Ungaria. De multe ori s-a abătut și prin Muntenegru și în toate părțile a dat dovada unui admirabil sânge rece, unui spirit pătrunzător și bun cunoscător de oameni. Astăzi (în 1916 - nota noastră) numără aproximativ 50 de ani.

Demisionând, din motive necunoscute, din armată, a intrat în pressă și a lucrat, multă vreme, în redacția organului Partidului Național Român din Budapesta, «**Lupta**», colaborând regulat la «Reichspost», la organul socialiștilor creștini din Viena și la «Danzers Armee-Zeitung».

A mers, apoi, în România (dar după un periplu prin America - nota noastră), unde a luat parte, ca ziarist, la mai multe manevre, publicând în gazetele din Austria câteva articole cu bune aprecieri cu privire la

calitățile și defectele Armatei Române.

În timpul din urmă, avea o bae de piatră lângă Turnu-Severin - când veni știrea despre izbucnirea războiului. Victor Rusu, deși nu mai figurează în cadrele armatei austro-ungare, a alergat imediat să-și apere țara. S-a prezentat voluntar, i s-a dat comanda unei companii de cercetași, compusă din glotași (voluntari) români, aleși de el din ținutul Solnoc-Dobâca și Năsăud, cu care a operat, așa-zicând, desfăcut de celelalte trupe.

În **Bucovina** și **Galiția**, de-a lungul Carpaților, se povestesc lucruri minunate despre această mână de eroi - și Rușii au pus preț de 25.000 de ruble pe capul comandantului, de care vreau să scape cu orice preț» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.3).

Victor Rusu, spaima armatei rusești. «E interesant să amintim, aici, că Rusu își alege oamenii dintre glotași, oameni cu familie, toți între 36-40 ani. Alegându-și oamenii, se pune apoi pe lucru, purtându-i din exerciții în exerciții și făcându-le o adevărată creștere militărească. Astfel, acest viteaz comandant ajunge până acolo că-și obișnuiește oamenii să umble desculți pe la Crăciun, pe un frig de 24 grade, fără să se vaete cătuș de puțin de frig. În scurt timp, ajunge, prin puterea și influența ce o avea asupra oamenilor săi, să formeze din ei un singur trup, al cărui suflet era dânsul. În detașamentul lui Rusu aproape nu sunt de loc subofițeri; fiecare lucră pe socoata lui, dar fiecare simțea gândul și voința comandantului dintr-o singură privire sau gest al acestuia.

Formându-și astfel oamenii, Rusu începu seria minunatelor sale isprăvuri. În scurt timp, ajunge cu adevărat spaima armatei rusești, prin șirurile căreia face ravagii groaznice. Cea mai plăcută apucătură a acestei cete legendare e atacul prin surprindere. Atât ziua, cât și noaptea.

Această bravă ceată a avut cu Rușii 27 de lupte; 21 dintre ele le-a dat prin surprindere, atacându-l pe dușman pe neașteptate și făcându-l să-și piardă capul, ușurând, prin aceasta, într-o măsură de neprețuit, operațiile armatei noastre. Încredințându-se, apoi, generalii noștri de serviciile enorme pe care genialul comandant român le face armatei, i-au mai sporit trupa, dându-i un mic detașament de husari, câteva mitraliere și vreo 2-3 tunuri. Trupa se ridicase cu totul la două sute de oameni.

Acum încep adevăratele minuni războinice. Rusu cu ai săi nimerea, întotdeauna, acolo unde dușmanul nici nu se gândea să-l afle» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.3).

«Rusu sdrobește o armată rusească. Atacând, odată, o armată mai mare rusească, sublocotenentul Rusu cu cei 200 de oameni omoară 449 soldați ruși și 33 cai; rănește 824 și face prizonieri 156 de ostași dușmani. Afară de aceea, le răpește Rușilor o întreagă coloană de muniții, precum și opt tunuri.

Trupa lui Rusu a pierdut, cu totul, 80 de oameni răniți, bolnavi și vreo câțiva morți. Ar fi pierdut și mai puțin dacă, în prea marele lui zel, nu s-ar fi aruncat în aventura de a ataca, cu o jumătate de companie, patru companii rusești, ținându-le în loc până la ultimul moment. Această întreprindere a fost aproape peste puterile sale și l-a costat 60 de oameni. A fost, însă, singura pierdere mai însemnată pe care a avut-o viteaza trupă» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.3).

«Rusu face alte două vitejii. În 28 Decembrie 1915, primește Rusu porunca de a ușura, la Usvirki, atacul Diviziei nr.54, neliniștindu-l pe dușman. Rusu, însă, s-a hotărât să isprăvească dânsul cu dușmanul, care se compunea din forțe covârșitoare; căci trebuie să se știe că erau, acolo, 3-4 batalioane de infanterie, 4 mitraliere, două tunuri și mai multe sotnii de cazaci.

Atacul prin surprindere al lui Rusu a succedat. Dușmanul a suferit pierderi simțitoare și a trebuit să o ia la fugă, astfel că Divizia nr.54 n-a mai avut nimic de lucru!...

Și mai interesantă pare a fi lupta pe care viteazul Român, cu mica sa ceată, a avut-o la Lăpușna. Aici, Rusu trebuia să exploreze împrejurimile și să afle, cu orice preț, puterile dușmanului. A plecat, deci, din direcția Uscie-Putula, urcând munții dintre Berhomet-Șipot-Camerale, munți cari aveau o înălțime ceva peste 1000 de metri. Pe coama munților, a și dat de vreo 3-4 detașamente dușmane, cari se compuneau din 3-4 batalioane de infanterie, 4 tunuri și mai multe mitraliere. Rusu îl atacă imediat pe dușman în flanc și, după o luptă vehementă de câteva ore, problema era rezolvată: un batalion dușman a fost nimicit, iar celelalte

au rupt-o la fugă» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.3).

«**Rusu, când îi prinde pe Muscali.** S-a întâmplat că mica, dar viteaza ceată a dat, în localitatea Cadobești, de un detașament rusesc mai restrâns la număr. Observând Rușii apropierea soldaților noștri, s-au retras cu toții prin case și ascunzători, baricadându-se acolo. Era, deci, evident că Rușii, adăpostiți în case ca în niște cetățui, nu puteau fi bătuți decât numai scoși fiind afară de acolo...

În timp ce comandantul se gândea, deodată iese dintre rânduri un soldat, Românaș din comitatul Solnoc-Dobâca, și dispăre. Peste puțin timp, reapare, însoțit de o ceată întreagă de Ruși. Îi făcuse prizonieri!

- Ei, cum ai putut face lucrul ăsta?, îl întreabă sublocotenentul plin de mirare pe soldat.

- Cum să-l fac, iac-așa! Eu văzusem că o ceată mare de Ruși se ascunsese într-o casă. Mă apropiam tiptil de dânsa, până sub un părete al ei. Atunci, o luai la fugă în jurul casei, trăgând câte 2-3 focuri de pușcă pe fiecare fereastră. Rușii credeau că este o armată întreagă în jurul lor. Și-au pierdut, deodată, cu toții capul; nu mai știau ce să facă. Atunci, eu prind a le striga în gura mare să se predea, că sunt înconjurați din toate părțile de soldați de ai noștri. Muscalul, săracu' prost, el crede tot. Toți și-au svârlit puștile pe fereastră și mi s-au predat. Și iac-așa-i prinsei...

Odată, primește viteazul sublocotenent porunca să împrăstie garnizoana rusească a orașelului Coțman. Porunca fu primită dimineața, la 6 ore, iar peste un ceas și jumătate fugeau Rușii de credeai că și-au pierdut mințile. Atât de fără de veste i-a prins atacul Românilor că bieții soldați ruși nici nu-și puteau da seama din ce direcție vine acest atac.

Tot astfel o pățiră, înaintea localității Zastavna din Bucovina de nord. Aici concentrează Rușii o armată destul de respectabilă, care se compunea din cel puțin 6 regimente de infanterie, mai multe despărțăminte de mitraliere, precum și câteva tunuri.

Sublocotenentul Rusu atâta i-a hărțuit și dintr-o parte, și din alta, că bieții Ruși nu se puteau orienta de loc. Nu știau cât de mare e armata care-i ataca. Comandantul rusesc raportează superiorității sale următoarele: «E imposibil ca să înaintăm, pentru că se semnalează din toate părțile puternice trupe dușmane». Și, când colo, era numai

sublocotenentul Rusu cu mica lui ceată de Români» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.3).

«**Taina biruințelor lui Rusu.** Succesele acestea se pot mulțumi numai disciplinei de fier ce există în această ceată, precum și educației militare deosebite, de care și-a împărtășit Rusu oamenii...

Un sergent din această ceată primește ordinul să taie niște îngrădiri de sârmă pentru a deschide calea spre Ruși... Rușii, bănuind intenția sublocotenentului, trimiteau în continuu o ploaie de gloanțe spre acel loc. Sergentului nici că-i păsa. El pleacă liniștit, taie sârmele și se reîntoarce.

- Ce-ai simțit în ploaia cea de gloanțe?, îl întreabă tovarășii.

- Zău, nu era chiar lucru de glumă, dar pentru aceea, dacă ar fi de lipsă, aș merge înc-odată, nu m-aș da îndărăt...

Se întâmplase că Rușii, conform obiceiului lor, jefuiseră un oraș bucovinean, adunând vreo șase lăzi încărcate cu aur, argint și alte lucruri de preț. Ceata lui Rusu însă a dat peste transportul însoțit de o puternică trupă dușmană. Rușii au fost bătuți și împrăștiați, iar comorile au ajuns în mâinile vitezei cete, care, la rândul ei, le-a trimis comandamentului absolut neatins (ceata era compusă din Români săraci lipiți pământului și oameni cu familie grea, năcăjiți de nevoile traiului!). Un corespondent de pe câmpul de luptă, vorbind cu un soldat din această ceată, și-a exprimat mirarea asupra acestor concepții de cinste soldățească, iar soldatul a răspuns întocmai ca un școlar ascultător:

- Noi suntem soldați, noi nu suntem tâlhari. Așa ne-a spus-o comandantul nostru și așa vrem să fim...

Imputându-i-se, odată, că de ce se expune așa des în primejdiile morții, viteazul ofițer român replică cu o modestie demnă de oricare erou din istoria Romanilor:

- Ei, și ce e dacă mă nimerește glonțul? Fii sigur că nu s-a făcut, prin aceasta, o gaură în cer!» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.3).

Eroi și martiri

P.P. Carp, despre eroismul românilor care luptau alături de unguri: «Dacă Românii din Ungaria au luptat atât de bine alături de Ungurii, ei n-au făcut-o pentru că iubesc pe Unguri, ci că își iubesc împăratul. Românii din Transilvania sunt partizani ai Habsburgilor, iar nu ai Ungurilor. Armata nu face nici o deosebire între regele Ungariei și împăratul Austriei, de-aceia s-au bătut bine» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.2).

«Distincțiuni pentru Bucoveneni. Maiestatea Sa Împăratul a distins cu **Crucea de Cavaler al ordinului Franz Josef**, atârnată de panglica **Crucei pentru merite militare**, pe locotenentul colonel **Teodor Cernăuțan** și cu **Crucea de aur pentru merite** pe locotenentul în rezervă **George Dan**, din Regimentul de infanterie 41» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, pg.4).

Doi martiri bucovineni: ZAMFIR NICOARĂ și DUMITRU CĂTANĂ. «În vara anului 1916, armata română, răzbind prin trecătorile Carpaților, înaintă fulgerător spre inima Ardealului, visul de atâtea veacuri al energiei românești.

În luptele din jurul Brașovului, **ostașii români au întâlnit un regiment bucovinean**, în cari **doi soldați au refuzat să tragă împotriva fraților lor de sânge**. Condamnați la moarte, ei au fost constrânși să-și sape singuri mormintele, la o margine a cimitirului din comuna Satulung, au fost executați, fiecare pe marginea mormântului său, și acoperiți cu țărna primitoare a pământului ardelenesc.

Preotul din Satulung, în care s-a întâmplat groaznică executare, părintele Zenovie Popovici, aducându-și aminte de eroica moarte a celor doi Români bucovineni, a hotărât să desgroape, după zece ani, chinuitele lor oase și să le dea, împreună cu osemintele altor opt ostași români, la

loc de cinste, în fața bisericii din mijlocul cimitirului în care martirii bucovineni au fost executați.

Acest pios act de recunoștință față de amintirea lui **Zamfir Nicoară** din Rus-Plavalar (absolvent al gimaziului din Suceava) și a lui **Dumitru Cătană**, a cărui comună de obârșie de se știe încă, s-a petrecut în ziua de 7 Octombrie 1928, cu onoruri militare pe care le-au dat Vânătorii de munte din Bucovina, sub comanda colonelului Savu...

Pe Troița ridicată la căpătâiul martirilor bucovineni, înfrățiți în pământul Săcelelor cu opt viteji răpuși și ei de moarte, în avântul lor ostășesc, s-au săpat următoarele cuvinte: În amintirea vitejilor ostași căzuți pe aceste locuri pentru întregirea neamului românesc și pentru preamărirea jertfei eroilor martiri, învățătorii români bucovineni **Dumitru** și **Ioan** (în timpul săpării inscripției, încă nu li se cunoștea numele - n.n.), foști în armata austro-ungară, executați în Octombrie 1916 și aruncați în gropile săpate de ei, neprimind să lupte împotriva fraților români» (**Dimitrie Marmeliuc**, în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pp.146-148).

«Moarte de erou pentru un absolvent de liceu. Aspirantul de cadet **Ioan Tărăță** și-a aflat moarte de erou pentru țară și împărat, la 20 Octomvrie 1915, în decursul unor lupte crâncene pe frontul italian... Decedatul fusese unul din elevii cei mai distinși ai gimnaziului din Suceava, pe care-l absolvise chiar anul trecut, în 1915» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.175, 20 februarie 1916, pg.4).

«Maiestatea Sa Împăratul a înaintat pe consilierul guvernial de pe lângă prezidiul țării din Vatra Dornei, pe domnul Dr. **Erast Tarangul**, nobil de Valea Uței, la rangul de consilier aulic. Dl consilier aulic Tarangul conduce, prin tot decursul războiului, departamentul destul de anevoios al aprovizionării țării cu alimente ... Ne pare bine să putem saluta pe un bun român bucovinean în asemenea înaltă funcție administrativă» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.175, 20 februarie 1916, pg.3).

În 1926, la mormântul celui căzut în luptă contra austrieșilor, Ion Grămadă, părintele Dr. Tarangul nu irosește ocazia de a-și afișa noul patriotism, de data asta față de România, evocând șmecherește pilda

Mântuitorului.

«**Dela frontieră.** Guvernul țării (Bucovinei) a publicat și afișat din nou severe amenințări publicului ce trece frontiera să nu ia cu sine cărți, broșure, jurnale, corespondențe și scrisuri de tot felul, căci acestea nu numai că împiedică și întârzie revizuirea și controlarea bagajului, dar poate să pricinuiască publicului și de altfel neajunsuri» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.178, 26 martie 1916, pg.3).

Caritate, la Costîna. «D-na Lena de Neculița, care în mai multe rânduri a ajutat copiii sermani din comuna Costîna, a dăruit și de astădată suma de 10 coroane pentru cumpărarea de reviste la copiii sărmani din această comună» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.178, 26 martie 1916, pg.3).

O colectă păguboasă. Refugiații bucovineni declanșează, la 1 aprilie 1916, în București „Colecta pentru un orfelinat al Românilor din Bucovina”, anunțând, în „Revista Bucovinei”, că Societatea Culturală „Școala Română” din Suceava a pus la dispoziție pentru construcția orfelinatului un teren în suprafață de 1.500 mp, „în unul din cele mai igienice cartiere ale orașului”, teren valorând 15.000 coroane. De pe frontul românesc, Ion Grămadă și Dimitrie Marmeliuc trimit toți banii pe care îi au, câte 20 lei. Se strâng 20.673 lei și 75 bani, pe care-i gestionează Eusebie Pașcanu, care cumpără titluri de stat de la „Împrumutul Național”. După război, când „statul român luase hotărârea de a se îngriji de orfanii de război”, banii colectați au fost transferați dintr-o bancă în alta (Banca Românească din Cernăuți, Banca Meseriașul Român din Cernăuți etc.), până li s-a pierdut urma, ideea construirii orfelinatului respectiv fiind abandonată pentru totdeauna (Codru Cosminului, 1927).

«**Secția bucovineană a Fondului c.r. austriac pentru văduve și orfani militari.** Escelența Sa președintele țării, contele Dr. Rudolf de Meran a convocat, Duminică 4 Iunie 1916, 3 ore d.a., în sala dietală din palatul țării în Cernăuț, adunarea constitutivă a secției bucovinene a Fondului c.r. austriac pentru văduve și orfani militari.

Damele și domnii care au interes pentru această instituțiune eminent patriotică sunt invitați să participe la această adunare în care se vor primi și declarațiunile tuturor acelora cari vor dori să între membri în această societate» (**Viața Nouă**, anul IV, nr.182, 4 iunie 1916, pg.4).

Eroul din Drăgoiești, Vasile Popescu, cade la Poiana Spinului (Argeș), în ziua de 1 Noiembrie 1916, în timpul unui contraatac al Regimentului 54 Infanterie, din care făcea parte. La numai 20 de ani, luptând pentru Întregirea Neamului, drăgoieșteanul **Vasile Popescu** «moare pentru idealul în slujba căruia s-a pus și lasă în urmă o mamă văduvă și bătrână, care-i plânge și jelește moartea timpurie încă și azi» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1927, pp.149-150).

Refugiații bucovineni părăsesc Bucureștii. Pe la jumătatea lunii noiembrie a anului 1916, când trupele austriece ocupă Bucureștii, tinerii refugiați bucovineni, conduși de cărturarul sucevean Iorgu G. Toma (originar din Vama), se îndreaptă spre Gara de Nord «cu fața suptă, privirea tristă și abătută, haina uzată», cu gândul să fugă spre Iași. Dacă ar fi fost prinși de austriecci, pe toți i-ar fi așteptat spânzurătoarea, ei fiind considerați, chiar și de elitele românești ale bucovinei, trădători de patrie.

«Un cordon de soldați (austriecci) supraveghea accesul gării, împiedicând și oprind mulțimea tumultuoasă. Tinerii se strecurau printre vagoane, când au fost apostrofați de o santinelă: «Sunteți italieni?». Răspunsul lui Iorgu Toma, «Si, signore, noi siamo Italiani», i-a salvat pe bieții refugiați bucovineni. «Garda a mai găsit loc în tren și pentru noi, într-un vagon de bagaj, în care am ajuns, după o călătorie de două zile și două nopți, făcută în picioare, la Iași mântuirii noastre» (**Iorgu G.Toma**, în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, 1920, pp.7-8).

Moartea Eroului Bucovinean al Armatei Române Aurel Mihalaș. Aurel Mihalaș, elev plutonier în Armata Română, originar din Bucovina, a căzut la Târgu-Ocna, în 1 August 1917. „Se repezi din tranșeele ocupate de plutonul său (pe valea Troțușului) și, într-un avânt măreț, începu a arunca granată după granată și a împrăștiat moarte și

groază în rândurile dușmanului zăpăcit. O granadă inamică însă puse capăt acestui brav soldat, sfâșiindu-i peptul în zeci de bucăți... făcând ca din jertfa vieții sale viață să răsară pentru România Mare de mai târziu” (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1927, pp.148-149).

Ultima scrisoare a lui Ion Grămadă. „Aici, mi-am schimbat viața și, adâncindu-mă în sufletul meu, m-am revăzut pe mine, stând de multe ori de vorbă ore întregi cu mine însumi. Adesca îmi fac bilanțul vieții mele și mă întreb **ce bine am făcut eu pe pământ**. Și, totdeauna, regret că n-am putut lucra mai mult, spre a aduce mai multă fericire altora. Căci **atât rămâne după fiecare pe lumea asta: binele ce l-ai făcut altora**. Încolo, totul e praf și cenușă pe care le spulberă vântul.

Constatarea aceasta nu rezultă din gândurile negre ce poate m-am preocupa. Nu. **Mă gândesc foarte puțin la moarte și nu mă tem deloc de ea**. Sunt pregătit s-o înfrunt. Nu mă sperie nici mulțimea păcatelor ce le-am comis, căci **asa de sfântă și de dreaptă înaintea lui Dumnezeu este cauza pentru care atâta tineret s-a îmbrăcat cu cămașa morții**, încât pe toți ne așteaptă viața de veci.

De asta sunt sigur. **Războiul nostru este sfânt**.

Cum v-am spus, regret numai că nu mi-am legat numele de o faptă nepieritoare, care să aducă folos altora. Dar sper că, în lupta ce mă așteaptă în curând, îmi va ajuta Dumnezeu să îndeplinesc o faptă care să mă treacă la nemurire (Dumnezeu știe, însă, dacă nu păcătuiesc și acum cu orgoliul meu).

Mă mir numai că sunt atâția oameni, rămași la vetre, care nu înțeleg **câtă frumusețe sublimă cuprinde jertfa de sine**, jertfirea făcută de bună voie. Sunt momente când simți însăși suflarea Dumnezeirii cum îți atinge fruntea ca o adiere binefăcătoare. Și, atunci, uiți tot ce ai iubit în viață, tot ce-i călător ca nisipul pustiului și nu regreți deloc lumea ce ai lăsat-o în urmă” (**Calendarul „Glasul Bucovinei”**, 1927, pp. 94-106).

Moartea Eroului Bucovinean al Armatei Române Ion Grămadă. „Regimentul 8 Vânători primi ordin să atace inamicul care trecuse peste creasta însângerață a Cireșoaiei. Valuri, valuri, porniră vitejiei noastre. În fruntea lor, ofițerii, gata să fie pilde de abnegație și eroism.

Mai neastâmpărat, cuprins de frigurile morții ce-l pândeau la depărtare de câteva sute de pași, **Ion Grămadă** dădu un fluier scurt și plecă în fruntea plutonului. Curgeau gloanțele ca grindina repezită din înălțimi de mânia unei furtuni; în dreapta și-n stânga cădeau soldați.

El mergea înainte.

Un baraj de artilerie îl ținut, pentru scurtă vreme, pe loc. Culcat la pământ, oblici pe unde să-și treacă oamenii. Într-un avânt scurt, fulgerător, îi petrecu printre ghiulele.

În salturi surprinzătoare, se apropie mereu de întăriturile dușmane.

- Ajută-mi, Doamne, să fiu vrednic!, îi șoptesc buzele și, cu toate fibrele voinței sale încordate, se scoală și dă iureș înainte.

Simte o săgetare fierbinte în pântec. Puterile-i slăbesc. Ochii i se împăinjenesc. Cade în genunchi.

- Sergent Donose, ia comanda plutonului și du-l... înainte... tot înainte!...

Și, cu o ultimă efortare, își ridică brațul stâng spre dușman. Alt glonte îi săgeată, însă, și mâna amenințătoare, doborându-l cu desăvârșire. Câteva zvârcoliri și sufletul lui se înalță în lumea fericirilor făuritori, prin propriul lor sânge, ai visului neamului românesc.

Luptele se sfârșesc cu respingerea dușmanului.

Ofițerii regimentului său îl așază în mormânt proaspăt, în cea mai frumoasă poiană a munților, care-i jelesc moartea, alături de Moldoveanul **Ion Spiru**.

Pe crucea de stejar, așezată la capul lor, se citesc, gravate cu fier ars, cuvintele:

Odihnească-se în pace,
Căzuți vitejește pentru Țară
La Cireșoaia
În ziua de 27 August 1917,
Nu-i vom uita niciodată.

Ofițerii Reg. 8 Vânători”

Și nu-l va uita neamul întreg pe eroul bucovinean, care, prin pilda vitejiei sale, s-a ridicat, peste morțile întâmplătoare pe câmpul de luptă, la înălțimea unui eroism de legendă” (**Dimitrie Marmeliuc**, în **Calendarul „Glasul Bucovinei”**, Cernăuți, 1920, pp. 85-87).

„**Neamul Românesc**” plânge moartea lui **Ion Grămadă**. „Îmi pare foarte rău de bietul **Ion Grămadă**, doctorul nostru în litere de la Viena.

A murit fiindcă a voit să moară luptând.

Fuse, cu o lună înainte, la un batalion de marș. N-a voit să steie acolo. **A cerut să vie pe front**. Odată venit la regiment, n-a primit să fie observator al batalionului în care fusese numit. **A cerut comandă de pluton**. Ardea de dorința de a fi alături de inima și sufletul soldatului, pe care îl iubea, îl îngrijea, îl sfătuia, îl îndemna.

La Ivești-Voloșani, a stat mereu în tranșeele liniei întâi” (**Tiberiu Crudu**, în „**Neamul Românesc**”, 28 Septembrie 1917).

Nicolae Iorga, cinstindu-l pe discipolul său, **Ion Grămadă**. „Ofițerul bucovinean **Ion Grămadă**, care a murit luptând eroic, era un om frumos și zdravăn, pe care natura-l împodobise cu o minte aleasă. Poate între toți tinerii din țărișoara lui nu era unul să-l întreacă.

Bun cunoscător al trecutului nației sale, el era și un scriitor de chemare, știind să dea viață, prin farmecul formei, bogatului material pe care-l aduna răbdător. Articolele lui, strânse, mi se pare, într-o broșură, despre închinarea Bucovinei către Austria și despre nunta Domniței Ruxanda a lui Vasile Lupu arată toate însușirile unui istoric de talent deosebit (întreaga operă a Eroului a fost adunată în „Cartea sângelui”, publicată la 85 de ani de la moartea sa, la Suceava, într-un tiraj de 5.000 exemplare, distribuit gratuit – n.n.).

Pentru doctoratul său la Viena, pregătise o întinsă lucrare despre Români la asediul din 1683 al acestei cetăți, care va rămânea neisprăvită și poate se va pierde.

Vorbind frumos, cu căldură, era un profesor iubit și ascultat. Ce era în inima lui a dovedit prin moartea lui de viteaz” (**Calendarul „Glasul Bucovinei”**, 1927, pp. 94-106).

„Ce se va întâmpla cu Bucovina?”

România pierde teritorii în favoarea... Bucovinei. «Luni, în 7 Mai 1918, în ziua de Sf. George, s-a încheiat pacea între Puterile Centrale și România. Pierderile teritoriale ale României sunt destul de însemnate...

Înspre Bucovina, **rectificările de frontieră** cuprind un teritoriu de 1800 kilometri pătrați. În colțul dintre Transilvania și Bucovina, **noua frontieră** duce de pe muntele Ceahlău, peste **Bistricioara** și muntele **Bivol** înspre **Cornu-Luncii**. Ea cuprinde satele **Borca**, **Drăgoiasa**, **Șarul Negri**, **Șarul Dornei**, **Arenii**, **Broșteni**, **Găinești** ș.a.

Înspre est, noua frontieră o ia, mai în jos de Sirete, la punctul numit «La Țară» și duce peste **Cîndești** dincolo de **Herța**, la **Lunca** de lângă **Nouasuliță**. Localitățile mai însemnate de pe acest teritor sunt: orașele **Mihăileni** și **Herța**, apoi **Mamornița** și **Molnița**» (**Viața Nouă**, anul V, nr.1, 26 mai 1918, pg.7).

«**Foc îngrozitor în Suceava**. Miercuri, în 23 Mai 1918, a izbucnit în partea din apus a orașului Suceava un foc îngrozitor, care, în scurtă vreme, a cuprins și nimicit șapte obiective mari din piața gării. Întinsa clădire cunoscută, odinioară, ca «crâșma din târgul vitelor», cu clădirile din ogradă au fost prima jertfă a focului năprasnic care a adus la mizerie numeroase familii ce locuiau în aceste case, nimicindu-le tot avutul lor.

De aici, focul a cuprins frumoasa gospodărie a cetățeanului Litvinchievici, a trecut apoi asupra edificiului gării pe care l-a distrus cu desăvârșire, împreună cu întinsele magazine (magazii), care erau pline de cereale și vite ale comandamentului militar, și a nimicit, în urmă, o clădire din ograda d-nei Luția. Focul a putut lua dimensiuni atât de mari din cauza lipsei apei. Suceava are, ce e drept, un conduct de apă, însă rezervoarele erau goale» (**Viața Nouă**, anul V, nr.1, 26 mai 1918, pg.8).

«Ce se va întâmpla cu Bucovina? Această întrebare agită din nou jurnalele din capitala țării (Cernăuți) și trebuie să mărturisim că întrebarea este îndreptățită. Dacă dorința națională a Polonilor și făgăduielile ce li s-au făcut ajung să se îndeplinească prin înfăptuirea unui stat polon, care să cuprindă și întreagă Galiția, **Bucovina atunci rămâne fără legătură directă cu cealaltă parte a imperiului.** Situația ajunge și mai încurcată dacă se realizează aspirațiunile Ucrainilor din Galiția, cari cer cu toată stăruința ca din teritoriul ucrain din estul monarhiei să se formeze o provincie curat ucraină.

Compatrioții noștri ucraini doresc și ei, precum nici nu s-ar putea altfel, să facă parte din această nouă provincie «**Ucraina Austriacă**», numai că nu prea vroesc să se mulțamească cu frontiera firească, care se sfârșește pe malul stâng al Prutului și al Ceremușului, ci arată **pofta de a coborî hotarul până dincoace de apa Siretului**, ceea ce, în urmă, ar încăpea în concepția modernă a **pașnicelor rectificări de frontieră**. Oricum, noi vom fi pe pază și ne așteptăm că **deputații noștri** din parlament vor ști să prevadă și să prevină.

Alipirea teritoriului ucrain al Bucovinei, însă numai al acestuia, către Noua Ucraină n-ar micșura întru nimic vitalitatea provinciei Bucovina, care, sporită cu noile teritorii din Moldova, cuprinse în noile rectificări de frontieră, ar întruni toate condițiunile pentru ca, rămânând neîmpiedecată în dezvoltarea sa, să se ridice, aice, **în estul monarhiei**, la asemenea valoare culturală și materială ca și țările mai înaintate din vestul imperiului» (**Viața Nouă**, anul V, nr.2, 9 iunie 1918, pg.2).

Să reținem că punctul acesta de vedere, care nici nu ia în discuție posibilitatea unirii cu România, deci revenirea la patria mamă, este formulat în publicația... Partidului Național Român, din care, mai târziu, se va forma Partidul Național Țărănesc!

Evreii aduc mulțumiri Mitropolitului Vladimir de Repta, și încă în paginile unui ziar vienez, din care se citează: «Arhiepiscopul Repta a fost scut și ajutor pentru întreaga populațiune și însuși pentru ovreimea atât de împilată; a luat sub ocrotirea sa pe primarul Cernăuțului de pe acea vreme, pe D-rul Weisselberger, care, în urmă, fu deportat de Ruși în Siberia; el a aflat totdeauna cuvinte de mângâiere pentru toți cei

asupriți și a scutit, prin vrednicia sa ținută, capitala Bucovinei de mari neajunsuri.

Întreaga ovreime a Bucovinei pregătește pentru acest înalt dignitar bisericesc o grandioasă manifestație de mulțămită și recunoștință pentru atitudinea lui de rară umanitate» (**Viața Nouă**, anul V, nr.2, 9 iunie 1918, pg.4).

Decorarea preotului din Brăiești. «Părintele Ion Pohoată din Brăiești a fost destins de Majestatea Sa Împăratul cu **Crucea de aur pentru merite, cu Coroană**, atârnată pe panglica **Medaliei pentru vitejie**, în semn de recunoștință pentru ținuta lui deosebit de patriotică și vitejească în fața dușmanului... Părintele Pohoată, la năvala dușmanilor în țară, de-abia a putut scăpa cu viață spre a se refugia, cu familia sa, în străinătate, iar avutul său a rămas de-a întregul pradă potopului de vrăjmași care s-au strecurat necurmat prin acele locuri» (**Viața Nouă**, anul V, nr.3, 16 iunie 1918, pg.3).

Preoții cer indexare sau, în limbajul vremii, «adaus pe scumpete», pentru că «nevoile traiului și lipsa, îndeosebi la văduvele și orfanii după preoți, la funcționarii konzistoriali, la servitori etc. și-au ajuns culmea» (**Viața Nouă**, anul V, nr.4, 23 iunie 1918, pg.8).

Dar la poporeni cum au ajuns «nevoile traiului și lipsa», prea cuvioșilor?

Adunare poporală la Vicovul de Sus. «În Lunea Rusaliilor, a ținut d-nul deputat Aurel Țurcan o adunare poporală în **Vicovul de Sus**, la care au luat parte și reprezentanți ai comunelor învecinate **Bilca, Vicovul de Jos, Voitinul și Putna**... A petrecut peste trei ore în mijlocul alegătorilor săi, ascultându-li dorințele și dându-le sfaturi în chestiunile puse în discuție» (**Viața Nouă**, anul V, nr.5, 30 iunie 1918, pg.4).

Un ungur, constatând că românii nu sunt «unverlassliche Burger», adică «cetățeni în care nu s-ar putea avea încredere», declară revistei «Reichspost» din Viena, nr. 296 din 2 iulie 1916: «Eu sunt Maghiar, Secui, și, înainte, de când trăiesc, **uram și disprețuiam pe**

Români ca cetățeni în care nu s-ar putea avea încredere, dar mărturisesc că eram greșit; iar astăzi salut plin de respect pe cel din urmă din soldații mei români» (**Viața Nouă**, anul V, nr.6, 7 iulie 1918, pg.4).

«**Organizarea economică a districtului Suceava.** Districtul Suceava are meritul de a fi îndrumat cel dintâi în țară o temeinică organizare economică care să cuprindă toate trebuințele vieții economice din district. După ce, în Mai 1918, s-a constituit reprezentanța economică a districtului, astăzi vedem Societatea Agronomică din Suceava în plină activitate. În frumoasele încăperi ale Casei Naționale, unde odinioară era adăpostită Banca Română, s-a întocmit o frumoasă expoziție de unelte și mașini agricole, dela greblă, coasă și hârleț, până la pluguri, mașini de îmblătit și de treierat, toate așezate în frumoasă rânduială, sub îngrijirea harnicului superior Ștefan Sorocean» (**Viața Nouă**, anul V, nr.7, 14 iulie 1918, pg.4).

«**Comuna Dorotea Plotonița** a numit pe părintele **Adrian Boca** cetățean de onoare pentru meritele ce le-a câștigat, în tot decursul războiului pentru părțile muntelui, organizând cu multă jertfă de muncă alimentarea muntenilor cu porumb și alte cereale, dându-le în împrejurările cele mai grele sfat și ajutor» (**Viața Nouă**, anul V, nr.8, 21 iulie 1918, pg.4).

«**Legenda unui iredentism în Bucovina.** Ne gândim și la Românii din Bucovina întemnițați pentru crime politice (pro-românism - nota noastră). Împrejurările în cari s-au întâmplat unele alunecări, substratul acuzelor, toate arată că e vorba, în cele mai multe cazuri (de iredentism - nota noastră), de **niște palavre ale unor oameni nechibzuiți**, însă fără nici un răsunet în opinia publică sau vreo daună efectivă față de stat. Dacă reprezentanții noștri politici, cari petrec departe de țară, n-au timp să se ocupe cu împrejurările concrete din cari au răsărit unele inculpațiuni și dacă, ca oameni politici nu le dă mâna să se amestece în mersul proceselor - conform unei declarații a d-lui Isopescul-Grecul - totuși opinia publică așteaptă ca dumnealor să observe interesele generale și să intervina ca, în fața loialității covârșitoare a Românilor din Bucovina și

chiar în vederea prieteniei politice cu regatul român, în orientul tot mai tulbure, acuma, după încheierea păcii de atâta vreme, să se isprăvească procesele cari nutresc credința în legenda unui iredentism în Bucovina» (**Viața Nouă**, anul V, nr.17, 6 octombrie 1918, pg.4).

Mai fără ocolișuri zis, pentru elitiștii bucovineni din... Partidul Național Român, **Ion GRĂMADĂ, Lascăr LUȚIA, Iustin BREABĂN, Ambrozie și Silvestru MICUȚARIU, Dumitru MIHALAȘ, Vasile POPESCU, Teodor TURTUREAN** și ceilalți bucovineni care s-au jertfit pentru România și pentru revenirea Bucovinei la patria mamă nu erau, cu doar o lună înainte de Unire, reprezentanți de marcă ai unui iredentism veritabil.

«**Criza de alimente în orașul Suceava.** În Suceava se simțește, de lungă vreme, mare lipsă de alimente, îndeosebi făină de pâine și de porumb. Făina de grâu și de secară nici nu se mai poate căpăta, fie și cu bani mulți, iară făina de porumb a ajuns prețul de 10 și 12 coroane pentru kg, ceea ce înseamnă înfometarea populațiunii sermane. Cetățenimea orașului, adânc neliniștită, a trimis la guvernul țării (Bucovinei) o deputațiune formată din domnii:

Deputatul Dr. Euseb Popovici, parohul Mihai Sârbu și avocatul Dr. Bogen, care să stăruie pe lângă stăpânire să aibă grijă și de orașul Suceava. Președintele țării, contele de Ezdorf, la care s-a înfățișat această deputațiune, a dat ordin strict organelor confidente ca necesitățile orașului să fie pe deplin satisfăcute» (**Viața Nouă**, anul V, nr.19, 20 octombrie 1918, pg.3).

«**Legionari ucraini în Bucovina.** Dislocarea de trupe ucraine și anume de legionari ucraini la Cernăuți și de aici până în sudul Bucovinei se credea, la început, a fi o măsură curat militară. Din purtarea acestor legionari ucraini față de populațiunea românească se poate însă înțelege că se urmăresc cu totul alte scopuri, și anume nu mai puțin decât smomârea populației românești de a cere unirea cu statul ucrain, care e vorba să se înființeze în Galiția de est.

Deputații români din parlament (parlamentul vienez - nota noastră), informați fiind asupra acestor uneltiri meschine, au intervenit cu stăruință

pe lângă prim-ministrul Hussarek ca, în cel mult trei zile, legionarii ucraini să fie scoși din Bucovina. Așteptăm!» (**Viața Nouă**, anul V, nr.19, 20 octombrie 1918, pg.4).

Au intrat Românii în Suceava. «Miercuri, în 6 Noiembrie 1918. Dimineață, cum începusem a scrie Tatei, spălătoreasa cu vestea: **au intrat Românii în oraș**. Deci fugă; i-am găsit în parc, lângă biserica catolică. Cunoștință cu maiorul **Anton Ionescu**, locotenentii **Chiușlea** și **Borș**. Câteva vorbe cu soldații. Părintele **George Mihuță**, trecând pe trotuarul de peste drum, îmi răspunde la salut, scoțându-și căciula din cap, apoi repede o ridică în sus: aclamație mută, care a făcut bucurie ofițerilor. Ei ne povestesc că nemții din teritoriul ocupat pleacă desarmați! Pe la ora 1, cetim, acum afișată, prima ordonanță a comandantului garnizoanei, maiorul **Ionescu**: «Granița între Românii de astăzi înainte să nu mai fie. De aceea noi, grănicerii, am sosit cei dintâi la voi, să Vă zicem: bine v-am găsit!». Iar mai târziu se afișează și proclamațiunea generalului Zadik.

La Cernăuți, Etzdorf predă administrația Ucrainenilor și lui Aurel Onciul» (**Victor Morariu**, pagini de jurnal în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pp.155-159).

„Apucături care nu sunt menite
să servească o cauză mare
a neamului și a bisericii”

Un an de la Unire. Dimitrie Marmeliuc, erou viu al Războiului Sfânt pentru Reîntregirea Neamului, omagiază familia regală: «Trăiască Regele Țăranilor! Trăiască Mama răniților și a orfanilor!». Ce-i drept, «Regele a dăruit cel dintâi moșiile Sale ca să se împartă țăranilor, iară Regina și-a însușit, de bună voie, grija micuților orfani rămași după eroii războiului nostru de întregire, tot așa precum, în timpul acestuia, își însușise grija răniților» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, 1920, pp.7-8)..

Dimitrie Marmeliuc, prietenul și camaradul lui Ion Grămadă, avea legitimitate, consfințită cu sânge, în a se bucura pentru întoarcerea Bucovinei la patria mamă.

Gâlceavă bucovineană pentru administrarea fondului religios. În ședința Consiliului național din 12 Noembrie 1918, d-lancu Flondor a și atins chestiunile acestea, făcând cu acest prilej următoarea declarație oficială:

«**Pentru biserica ort.orientală vom constitui un congres, la care vor fi reprezentați mireni în raport de două treimi și preoții cu o treime din numărul membrilor lui. Apoi avem în vedere lichidarea legăturilor dintre FORUL BISERICESC și fostul guvern austriac**» (Monitorul Bucovinei, anul I, fascicola 3, din 17 dec.1918, p.4, coloana întâi, șirul de sus 35 urm.).

Constatăm deci că d-l Flondor propuse și Consiliul Eparhial accepta ca pentru regularea chestiunilor bisericești să se convoace un congres bisericesc compus din clerici și mireni, în proporția de unul la trei. Despre fond, d-l Flondor nu pomenise nimic, fiind că chestiunea fondului era doară cuprinsă în complexul de chestiuni bisericești, a căror regulare cădea în competența congresului ce urma să fie convocat. Faptul că nu s-a făcut mențiune deosebită cu privire la fond dovedește că în momentele acelea însuș d-l Flondor era de părere că până la hotărârile congresului bisericesc în administrația acestui fond n-avea să se producă nici o schimbare ca și în celelalte ramuri de administrație. Și aceasta cu atât mai vârtos cu cât decretul-lege din 18 Decembrie 1918, No.3745, prevede că **în Bucovina rămân în vigoare vechile legi și ordonanțe, care nu vor putea fi schimbate decât pe cale legislativă**. Și că concepția d-lui I.Flondor, care era deja ministru delegat cu administrația Bucovinei, nu putea fi alta reesă limpede din cuprinsul decretului din 24 Ianuarie 1919, No.109, prin care d-sa **însărcinează pe d-l George SÂRBU** (vi-l mai amintiți din perorațiile anti-iredentiste și patriotic austriece? - n.n.) **cu «gerarea administrației moșiilor bisericești și anume în mod provisor, până la regularea administrației acestor moșii pe cale legislativă»** (Monitorul Bucovinei, anul 1919, fasc.10, p.3, coloana întâi).

Din formularea acestui decret rezultă deci că însuș d-l Flondor, la

24 Ianuarie 1919, era de părere că regularea administrației acestor moșii urma să se facă **«pe cale legislativă»**. Până la regularea aceasta, d-l Flondor, respectând legile și regulamentele în vigoare, **s-a considerat ca președinte al direcțiunii fondului bisericesc**, în calitate aceasta a și făcut numiri, pe baza articolului X din decretul-lege No.3745. În calitate de președinte al acestei direcțiuni, și chiar fără a lua avizul directorului provizoriu, cu atât mai puțin al Mitropolitului și Consistorului, a propus la București rezilierea contractelor de exploatare a pădurilor fondului bisericesc.

În atitudinea aceasta s-a menținut d-l Flondor numai până la 2/16 Aprilie 1919, **când își înăntase demisia de ministru delegat cu administrația Bucovinei**. Căci îndată ce-și înaintase demisia, d-l Flondor și-a schimbat în mod brusc atitudinea sa de până atunci în chestiunea administrației fondului bisericesc. Înainte de a pleca la București, d-sa pregăti, cu ajutorul sfetnicului său, d.Erast Tarangul (vi-l mai amintiți, din capitolul precedent, pe opresorul limbii române și pe credinciosul administrator austriac și cleric român Erast Tarangul? - n.n.), o adresă către IPS Mitropolitul Vladimir (de Repta), cu indicația ca ea să fie înmănată Înalț Prea Sfinției Sale **numai în cazul când demisiunea sa va fi primită**.

Cum demisiunea d-lui I.Flondor din postul de ministru delegat fu primită, fostul director provizoriu al fondului, d.G.Sârgu, prezintă IPS Mitropolitului Vladimir următoarea adresă, datată în 2 Aprilie 1919:

«Fundațiunea care cuprinde averea bisericii dreptmăritoare din Bucovina, «Fondul religionar gr.or. Bucovinean», menit pentru susținerea cultului dreptmăritor din această țară (Nu numai pentru cult, ci **și pentru școli și pentru fapte de caritate creștinească** – n. I.Nistor), a fost sub ocupația austriacă, contrar dreptului canonic, **administrat de autoritățile lumești**, în timpul din urmă de Ministerul de Agricultură și de Culte din Viena. Prin faptul Unirii, competențele acestor ministere au trecut asupra administrației Bucovinei (Au trecut asupra **ministerelor corespunzătoare** din București - n.Nistor), înființată prin înaltul decret-lege din 18 Decembrie 1918, No.3745. Administrația Bucovinei, recunoscând fără preget drepturile bisericii asupra acestor averi, a pus capăt amestecului ilicit al autorităților mirene și s-a mărginit la

însărcinarea d-lui George Sârbu cu girarea administrației moșiilor bisericești, urmată prin decretul din 23 Ianuarie 1919, no.109.

Având în vedere dreptul canonic, autonomia bisericii și menirea fundațiunii, țin de datoria mea să trec administrația «Fondului religionar gr.or. bucovinean» în seama bisericii dreptmăritoare din Bucovina, la mâna IPS Voastre, rămânând ca controlul statului privitor la întrebuințarea averii potrivit menirii sale fundamentale să fie stabilită ulterior pe cale legislativă.

Vă rog deci pe IPS Voastră să binevoiți a lua în seamă această avere și a dispune totul ce credeți de cuviință pentru buna administrare. D-l George Sârbu se va prezenta, din ordinul meu, la IPS Voastră pentru stabilirea amănuntelor.

Primiți IPS Voastră expresia înaltei mele stime și a devotamentului meu firesc,

(ss) Dr. I.FLONDOR, Ministru delegat».

Din adresa aceasta, care cuprinde o sumedenie de inexactități, vedem cum d-l Flondor, demisionând din Minister, își schimbă brusc atitudinea față de fond.

Câtă vreme era la putere, el observa legile și regulamentele în vigoare și le aplica întocmai. Însă îndată ce repăși dela putere, el nesocotește acele legi și regulamente și **trece în mod arbitrar administrația fondului asupra IPS Mitropolitului**, ne mai având răbdare să aștepte **«regularea administrației acestor moșii pe cale legislativă»**.

Câtă vreme era la putere, cerea cerea **congres bisericesc cu trei treimi din membri mireni**, care să aibă ingerență asupra fondului. Depășind dela putere, d-l I.Flondor uită de luptele ce s-au dat în trecut pentru recunoașterea caracterului curat românesc al fondului și pentru administrația lui prin membrii congresului și **trece administrația fondului Mitropolitului**, tocmai după cum cerea episcopul Hacman în faimoasele «Dorințe» ale clerului bucovinean. Schimbarea aceasta de front așa de bruscă dovedește că ea nu era dictată de convingere, ci mai mult de dorul de a arunca piedici în calea urmașului său în Administrația Bucovinei (care a fost Iancu Nistor - n.n.).

Experiența ne învață că **și în viața publică există anumite**

principii de drept și dreptate, cari nu pot fi înlăturate prin măsuri pripite și nesocotite, prin apucături care nu sunt menite să servească o cauză mare a neamului și a bisericii. Venind în fruntea Administrației Bucovinei, mi-am dat imediat seama că **trecerea administrației fondului în mâinile IPS Mitropolitului era O MĂSURĂ ILEGALĂ**. Legile și regulamentele în vigoare nu puteau fi înlăturate de Ministrul delegat, **fără decret-lege**, alcătuit de consiliul de miniștri și întărit de MS Regele. Or, d. I.Flondor a crezut că poate nesocoti aceste dispozițiuni legale, trecând cu dela sine putere administrația fondului în seama IPS Mitropolitului. Considerând mai departe că lupta de un veac și jumătate pe care am dus-o pentru apărarea fondului nu putea să se termine printr-o simplă adresă a unui ministru în stadiu de demisie și că **chestia fondului trebuie să se reguleze pe cale legislativă**, în bună înțelegere și satisfăcându-se interesele tuturor, nu numai ale clerului, cum doria episcopul Hacman (constata doară, încă la 1860, Nicolai Petrino, în Senatul Imperial din Viena, că «**administrația averii bisericești nu se face exclusiv de preoțime, ci și prin laici, împreună cu preoțimea**»), m-am simțit îndemnat să contramandez adresa pe care d-l I.Flondor o prezentase IPS Mitropolitului prin următoarea scrisoare din 26 Aprilie 1919:

«Înalt Prea Sfinției Sale Domnului Dr. Vladimir de Repta, Arhiepiscop și Mitropolit al Bucovinei în Cernăuți.

Fondul religionar ort.or. din Bucovina se administrează în present după normele statutului de organizare din 19 Ianuarie 1900 F.L.I. No.17, modificat în unele puncte prin decretul din 19 Septembrie 1909 F.L.I. No.144. În baza acestui statut, **administrația pădurilor și domeniilor se face de Ministerul de Agricultură, administrația minilor de Ministerul Lucrărilor Publice și anume după principiile și dispozițiunile stabilite de Domnul Țării**, care, în virtutea actului de fundațiune din 29 Aprilie 1786, No. 2484, **este purtătorul de grijă a fondului și îndeplinitorul voinței ctitorilor**.

Prin **actul unirii necondiționate** a Bucovinei cu Regatul României, votat la 28 Noembrie 1918, **Majestatea Sa Regele Ferdinand al României a devenit Domnul țării noastre** (al Bucovinei, adică - n.n.) și, prin urmare, **Patronul și purtătorul de grijă al fondului**

religionar ort.or. din Bucovina.

Așa fiind, **administrarea, păstrarea și întrebuințarea fondului cade în CERCUL DE COMPETENȚĂ rezervat noului DOMN AL ȚĂRII**. MS Regele exercită dreptul acesta de dispozițiune prin guvernul său și prin organele legale ale statului. În starea aceasta de drept nu s-a produs nici o modificare prin decretul-lege din 18 Decembrie 1918, No.3745, care cuprinde dispozițiuni transitorii privitoare la administrația Bucovinei. Articolul I din acest decret-lege prevede că **în Bucovina rămân în vigoare legile și ordonanțele de până acuma, care nu pot fi modificate decât pe cale legislativă sau prin decrete-legi**, iar delegatul guvernului la Cernăuți are dreptul de a da ordonanțe numai în cadrul legilor în vigoare.

Darea administrației fondului în seama Înalt Prea Sfinției Voastre este o măsură precipitată, care depășește cadrul statutului privitor la administrația acestui fond. O schimbare în acest sens se poate face numai prin decret-lege și nicidecum prin o simplă adresă a administrației locale către Înalt Prea Sfinția Voastră»

Din motivele acestea, în calitatea mea de Ministru delegat al Guvernului Român și de Președinte al fondului religionar ort.or., în conformitate cu art.5 din susnumitul statut, țin de datoria mea de a contramanda adresa înaintașului meu, din 2 Aprilie 1919, No.5 res., prin care se dă în seama Înalt Prea Sfinției Voastre administrația fondului ort.or. din Bucovina și de a restabili vechea stare de drept privitoare la administrația acestui fond până la regularea chestiunii acesteia pe cale legală.

Aducând aceasta cu onoare la cunoștiința Înalt Prea Sfinției Voastre, Vă rog să binevoiți a lua act de prezenta adresă și de a dispune cele convenite pentru restabilirea stării de drept, conform normelor anterioare adresei contramandate.

Primiți, Vă rog, Înalt Prea Sfințite, expresia înaltei mele stime și considerațiuni.

L.S. (ss) Dr. I.NISTOR

Ministru delegat cu Administrația Bucovinei».

Prin actul acesta, s-a restabilit vechea stare de drept în administrația fondului, care așteaptă o rezolvare definitivă pe cale legislativă» (Nistor,

Istoria fondului bisericesc din Bucovina, pp.62-68).

Cine poate... fonduri roade. «Ca urmare a luptelor frunțașilor bucovineni, încă sub stăpânirea străină, prin care se cerea ca averile bisericești să fie trecute în seama autorităților eparhiale (ceea ce, cum am văzut deja, reprezintă o minciună sfruntată, doar «Dorințele» clerului cerând aceasta - n.n.), Iancu Flondor, în calitate de Ministru al Bucovinei, dispune, la 2 Aprilie 1919, ca **administrația acestor averi să fie trecută sub conducerea Mitropolitului** Vladimir de Repta. Schimbându-se guvernul (Bucovinei - n.n.), în aceeași lună, la 26 Aprilie 1919, **administrația averilor mănăstirești este trecută din nou sub autoritatea Ministerului de Agricultură și Domenii** (de la București - n.n.). Dar nici această stare nu durează. **Mitropolitul** Vladimir de Repta, pe temeiul hotărârii Consiliului de miniștri Nr.906 din 31 Martie 1921, **ia din nou în primire averile Fondului bisericesc**, urmând ca ele **să fie administrate**, până la votarea legii de unificare bisericească din întreaga țară, **de o delegație a Congresului bisericesc**, sub controlul statului și printr-un reprezentant permanent al Ministerului de Culte.

Dar și această măsură cade, odată cu schimbările politice, deoarece, **prin Înaltul Decret Regal Nr.838 din 14 Februarie 1922, averile Fondului bisericesc sunt din nou trecute sub autoritatea ministerului de Agricultură și Domenii.** Această stare de lucruri, cu tot protestul bisericii, rămâne în vigoare până la votarea legii de organizare a bisericii ortodoxe române din anul 1925" (Mitropolia Bucovinei, *Averile bisericești din Bucovina*, pp.34-35).

Eroii Ambrosie și Silvestru Micuțaru au «trecut, în 1914, în vechiul Regat» pentru a se pune în slujba Țării. Amândoi verii urmează Școala Militară, iar din 1916 intră în campanie. «În luptele de la Oituz, din 1917, batalionul din care face parte Ambrosie Micuțaru, are misiunea de a opri înaintarea inamicului, în urma defecțiunii rusești, și de a pune stăpânire pe fabrica de sticlă Grozești.

Lupte grele se dau pentru posesia acestei fabrici, ce trece din mână în mână, până ce, în urma unui contraatac strălucit al Regimentului 8 Vânători (al lui Ambrosie Micuțaru), acesta rămâne definitiv stăpân pe

fabrică... Sublocotenentul Micuțaru Ambrosie cade prizonier.

Internat în Germania, are de suportat chinurile sufletești de-a nu fi descoperit (ca bucovinean) și spânzurat, foame cumplită, tratament sălbatec și climă aspră, care-i rod, zi de zi, sănătatea. Bolnav, e internat într-un sanatoriu din Cluj, unde moare (în Decembrie 1921) și doarme somnul de veci în pământul desrobit al Ardealului». Vărul lui Ambrosie, locotenentul **Silvestru Micuțaru**, repartizat în Regimentul 56 Infanterie, face întreg războiul, apoi, cu sănătatea șubrezită, moare la Olănești, în noiembrie 1922. «Astfel, Bucovina, care a pus în serviciul idealului național atâtea vieți (demagogia textului din 1926 este dezgustătoare, din moment ce avem mărturia anilor anteriori, bolnavi de «patriotism austriac» - n.n.), pierde încă unul din tinerii ce, cu viața lor, au șters hotarul nedrept dintre mamă și fiică» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1927, pp.150-152).

40 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu

«Bucovina - și, se pare, **numai Bucovina!** - a sărbătorit împlinirea a 40 de ani (24 Mai / 6 Iunie 1923) de la moartea lui Ciprian Porumbescu.

Meritul și rolul cel mare în această prăznuire îi revine celei mai harnice societăți de cântec românesc bucovinean, societății Sucevene «Ciprian Porumbescu».

Din această inițiativă Suceveană deci, lumea românească s-a închinat, în ziua de 6 Iunie, mormântului de la Stupca. A urmat apoi, în 10 Iunie, reprezentarea «festivă» - festivă și în măsura izbândirii ei - a operetei «**Crai nou**» la Suceava, într-o destul de scurtă bucată de vreme (din Martie 1922!), a 5-a reprezentație, la Suceava, a operetei lui Ciprian Porumbescu. «Nu lipsiră pesimiștii care declarau că a 5-a oară n-o să mai vină publicul... Câte un glumeț malițios... zicea că «**Crai nou**» s-a învechit acum. Ei bine, toți aceștia au rămas de rușine... Nu, «**Crai nou**» nou rămâne!» - mărturisește cronicarul V.M. în «*Glasul Bucovinei*» (Nr.

1294 și 1295).

Dar, peste hotarele Bucovinei - și cine ar îndrăzni să afirme că aceste hotare nu dăinuiesc din partea **celorlalți?** - chemarea celor de **dincoace** de a cinsti amintirea unui **neobișnuit** n-a avut răsunet. Abia, ici-colo, înregistrarea telegrafică... venită din partea cutărei reviste. Singurele, «**Convorbiri literare**» (1923, 521-522) aduc un mai darnic și înțelegător prinos de pomenire: **În memoria lui Ciprian Porumbescu**, de Constantin Ionescu. «Pentru mulți, numele muzicantului bucovinean e necunoscut; și odihna lui, în modestul mormânt de la Stupca..., nu a fost tulburată de nici o procesiune oficială» - constată acest articol, continuând cu pasajul pe care oricine vrea și altceva decât numai muzică bisericească, și modernă, și «cerebrală», îl va iscăli: «Ciprian Porumbescu se bucură mai mult de o faimă locală. Aceasta, pe nedrept, căci cel puțin opera lui religioasă merită să fie cântată oriunde».

Cât despre **fapte**, dincolo de marginile Bucovinei doar «**Reuniunea de cântare și muzică**» din Reșița-Montană de-a aranjat un vrednic festival «**Ciprian Porumbescu**» pentru a-și împărți, apoi, venitul - simbolică răsplată pentru autorii (Ciprian Porumbescu și Andrei Bărseanu) Marseillesei «**Pe-al nostru steag e scris unire**» - cu Societatea Suceveană «**Ciprian Porumbescu**».

Bucovina, însă, s-a învrednicit și de această dată de a-și împlini datoria. Ziua de 3 Iunie ne-a dat concertul noii societăți muzicale (înființată de Părintele **Mihai Totoiescu**) «**Dorna**» din Vatra Dornei. La 10 Iunie, dl. **Cristea Saco**, membru al Societății «**Ciprian Porumbescu**», inițiază și în Gura Humorului un parastas și o șezătoare pentru Ciprian. În 12 Iunie, un alt concert comemorativ, al «**Armoniei**» din Cernăuți, și, cam în același timp, un al doilea concert Cernăuțean al Societății «**Tudor Flondor**». La 15 Iunie, numele și cântecul lui Ciprian Porumbescu răsună, apoi, și la frontierele Țării, prin Societatea «**Doina**» din Coțmani, condusă de cunoscutul muzician **Alexandru Voevidca**.

Până în cele mai modeste unghiuri ale Bucovinei a tresărit, deci, câte un gând pios pentru marele **pierdut**, care, «dacă nu ar fi murit prea devreme, ar fi fost una din cele mai frumoase glorii ale neamului nostru» (**Convorbiri literare**, 1923, 520). (**Junimea literară**, Anul XII, 1923, Nr. 8-9, pp. 276-277).

La două morminte. În preajma mormântului de la Stupca se adună norod românesc pentru a da răspuns unuia dintre mormintele care nu se închid și nu amuțesc...

E pentru întâia oară norod al întregii Românii. În șiragurile de oameni care vin să calce iarba din cuprinsul unui umil cimitir - gândindu-se poate că la fel e strivită nemernica noastră viață de lacoma rostogolire a vremii în oamenii care și-or rătăci ochii prin frunzișul tremurat de vânt deasupra unei cripte - pentru a se gândi, poate, că la fel licărește tremurarea bietelor noastre vise pământești, spulberată de jocul macabrei sorți, în toți cei ce-și apleacă frunțile asupra unei negre țărâne pentru a smulge, cu divină putere omenească, din adâncul unui mormânt luminoasa întrupare a celui dus; în toată învălurarea acestor sfidători ai morții, descoperi o alegorie: ei se apropie de un mormânt nu numai pentru a-i închina mulțumită, ci pentru a cere din adâncul lui și mai mult... Căci cel astrucat sub o cruce, acum patruzeci de ani, a curmat nădejdi pe care, mai ales în zilele noastre, încep să le prețuiască.

Violonistul Ciprian Porumbescu știa să cânte și **Doina**, compozitorul Ciprian Porumbescu se oprea și la **Frunză verde mărgărit**.

Muzica românească modernă, în strădania ei de a deprinde și a dobândi forma muzicală savantă, trece cu grabă pe lângă înfățișarea «diletantă» a bucovineanului Porumbescu, dar chiar în incinta acestei muzici «românești», care a izbutit să îmbrace formele cele mai academice, se resuscitează tot mai adesea întrebarea: Care e **substanțialul** muzicii cu adevărat românești? Și cine știe dacă Grieg-ul nostru de mâine nu se va îndruma tot pe cărăruia unui Ciprian Porumbescu?...

Adevărat, Ciprian Porumbescu ne-a mai dat și altfel de muzică, și ne-a dat-o în cursul atât de scurtei sale vieți, de numai 29 ani, cu o abundență pe care numai covârșirea adevăratului talent o poate da.

Și totuși, vouă, pelerini ai mormântului de la Stupca, aminte să vă mai fie de-un al doilea mormânt: Două treimi din opera lui Ciprian Porumbescu doarme încă în maldărele manuscriselor!

Aplca-vă-veți oare și deasupra acestui lăcaș al tăcerii?

Cere-veți oare un răspuns și acestuilalt mormânt? (**Leca Morariu**, în **Junimea literară** Nr. 6-7, iunie-iulie 1923, pp.176)

«**Crai nou**», opereta lui Ciprian Porumbescu, susținută cu multă bravură de Societatea Suceveană «**Ciprian Porumbescu**», a suportat, în interval atât de scurt, chiar și a 6-a reprezentare (în 6 Iulie) la Suceava.

În 15 Iulie, Sucevenii dădeau, apoi, la Vatra Dornei, a 7-a reprezentare a aceleiași operete luxuriante în melodie. (**Junimea literară**, Anul XII, 1923, Nr. 10-11, pg. 399).

„În piață forfotesc negustorii după afaceri”

Gara Dornești, la 1923, «este o gară destul de mare; are restaurant, sală de așteptare, câțiva împiegați, un hotel în apropiere și, pe deasupra, aceeași aglomerație de călători, cei mai mulți evrei, cari încrucișează drumurile în sus și în jos, ca niște viespi repezindu-se la sosirea trenurilor într-un iureș nebun, dând busna în vagoane, peste bagaje, peste șine, gata să te calce și să te trântescă la pământ.

Odinioară, Austriacii îi spuneau gărei Hadicfalva. Satul, care se află la o palmă de loc, pe malul Sucevei, e al Ceangăilor colonizați și aici ca și mai sus, la Andrasfalva sau Istensegits... Câți mai nut astăzi vorbesc românește tot așa de bine ca și limba lor. Populația face ca satul să se răsfire în lungul Sucevei; în mijloc, ulița mare o țin evreii, ascunși în dughenițe joase și pline de toate nimicurile» (**Aurel I. Gheorghiu**, Priveliști din Bucovina pitorească, București, 1924, pp.15-16).

Rădăuți, la 1 august 1923. «Ulița prin care se intră în oraș (dinspre Dornești), largă, prăfoasă și plină de gropi, o mărginesc căsuțe curățate. Unele sunt mai mari, lungi, cu tăblițe aurite pe perete sau poartă, pe care se văd scrise deslușit nume terminate în «schi», în «berg» sau în «man». Sunt toți doctori, notari, avocați...

Alte căsuțe mai mici, cu geamurile înțesate de flori albe, roșii,

albastre, cu gardurile căptușite de rugi sau măghiran, cu grădinile mari, curțile largi, curate, porțile păzite de crucificși de metal și împodobite cu coroane de foi uscate, strălucesc în văpaia soarelui.

În capătul uliței este halta drumului de fier. O clădire mică, cu două încăperi, primește călătorii ce pleacă fie în sus, spre Șipotele Sucevei, fie în jos, spre Dornești. În fața ei, o piață nesfârșită desfășoară vederea murdăria pe care o lasă, în zile de târg, căruțele celor veniți după cumpărături.

De jur împrejur, se ridică Cercul militar, cazarma Vânătorilor, sinagoga, poșta, primăria, poliția și piața de zarzavat cu numeroasele ei hale de bere și vin.

Alături, un parc în paragină, cu pomi spintecați, cu iarba călcată în picioare și cu bănci rupte... Mai încolo, bătrâna ctitorie a Mușăteștilor (Bogdania) zace tăcută, modestă, umilă.

În piață forfotesc negustorii după afaceri, aici își găsesc avocații împricinații de a doua zi, aici țăranii își vând produsele scoborate din munte și tot aici încep gâlceville, se trag bețiile și vin tinerii ca să se plimbe în zi de sărbătoare.

În sus de piață, se întinde orașul; centrul e strâmt, e străin, e murdar; de când au pătruns străinii, elementul românesc s-a retras, încetul cu încetul, în margine și prin mătăhălăi.

Petrecerea se capătă pentru cei care o caută, și din aceștia sunt mulți, ca și pentru aceia care o găsesc întâmplător într-o sală de cinematograf, unde se deapănă filme senzaționale, în vreo câteva cafenele cu biliard și, mai cu seamă, în atâtea cârciume, unde se duc banii agonisiți ușor» (**Aurel I. Gheorghiu**, Priveliști din Bucovina pitorească, București, 1924, pp.17-19).

Putna, în august 1923. «Două uliți întortocheate, cu dughene joase, cu cârciumi murdare și cu maghernițe întunecoase... Câteva jupânese au ieșit la plimbare prin colbul uliței... În pragul unei cârciumi, doi nemți zdraveni, cu nasurile roșii, cu pantaloni scurți și cu jachete de culoarea câmpului, stau gânditori, răzimați de ușă...

Ulița principală duce drept la mănăstire. Pe dreapta și pe stânga, case mai mari, mai mici, gătite, cu grădinițe bogate în flori roșii, galbene,

violete. Aici, școala lungă, încăpătoare, cu ferestre mari și așezate în bătaia soarelui, dincolo - primăria, la fel, apoi «Casa Națională» - în paragină și, în sfârșit, biserica satului, în mijlocul unei curți largi, de unde vine un miros proaspăt de fân cosit...

Satul, deși cu locuitori amestecați din toate neamurile, moldoveni, poloni, austriaci, rusneci, țigani și evrei, păstrează totuși în cea mai mare parte caracterul așezărilor moldovenești, cu uliți ce se întretaie cruciș, cu livezi în jurul caselor și cu grădinițe în față, unde cresc amestecați curpenii de vâzdoage și ruji ca iasomia și busuiocul.

Prin case, am rămas uimit de așezarea cu gust a interiorului. Aceeași împărțire simetrică... cu cele două încăperi principale în dreapta și în stânga intrării, cu săliță la mijloc și cu cămară în fund. Aceleași podoabe înfrumusețază încăperile, pereții, grinzile, ferestrele și același cuptor se odihnește măreț, cuprinzând jumătate din «odaia cea mare». Nu-i casă unde să nu zacă, îngropată între cliduri de scoarțe, lada cu zestrea femeii, după cum nu-i fereastră sau ușă care să nu aibă înnodeate, deasupra-le, ștergarul ce cade în falduri înflorite. Mereu pânzeturi și chilimari cu motive românești, cămeși cu arnici, scoarțe cu flori de câmp sau cu figuri de animale, mereu vrednicia și hărnicia gospodinei, care lucrează, vara, cu sapa câmpul, iar iarna, cu stativale, în casă, pâna» (Aurel I.Gheorghiu, Priveliști din Bucovina pitorească, București, 1924, pp.38-43).

Straja, în 3 septembrie 1923. «Casele, înconjurate cu grădini și acoperite cu șindrilă, cu pereți ca neaua, au ferestrele mari, luminoase, iar ușile, tăiate în mijlocul fațadei, îngăduie să se vadă, câteodată, femei gătite în alb, cu mâna streșină la ochi. Nu în multe părți se pot întâlni gospodării mai așezate, oameni mai gospodari și mai vrednici ca în Straja... Nicăieri oamenii nu sunt mai sobri și mai cumpătați ca aici și nicăieri vrednicia nu dă mai multe semne de belșug decât în acest sat, înșirat ca niște boabe, cale de câțiva kilometri, în lungul Sucevei» (Aurel I.Gheorghiu, Priveliști din Bucovina pitorească, București, 1924, pp.89—91).

O neînțelegere a adevăratului patriotism. «Războiul provine dintr-o neînțelegere a adevăratului patriotism. El este suferința

naționalismului care n-a înflorit încă și care suferă luptând cu atmosfera neprielnică pentru înflorire, iar **umanitarismul este patriotismul care a ajuns la înflorire.** Războiul nu ar trebui să fie» (Marin Ștefănescu, Metoda în problema naționalismului, în **Junimea literară** Nr. 8-9, august-septembrie 1923, pp. 249-253).

Costumul bucovinencei, în 1923. «Nu se poate un port mai sobru, mai cu gust și mai modest ca costumul bucovinean (din zona Rădăuților înspre nord - n.n.).

Femeile poartă, pe cap, ștergare albe (minișterg - n.n.), prinse în dreptul urechilor; catrințele negre, cu dungi subțiri, roșii, le strâng mijlocul și lasă ca să se vadă, printre despicătura foilor, albul fustei de pânză, tivită cu flori» (Aurel I.Gheorghiu, Priveliști din Bucovina pitorească, București, 1924, pp.93-94).

Moldova-Sulița, în 10 septembrie 1923. «Satul e nesfârșit de lung și împrăștiat, încât abia îl poți cuprinde cu privirile. Casele sunt rare și răsfirate în toate părțile. Între cele două culmi de munți, care se deapănă de o parte și de alta, fiecare văgăună își are partea sa de sat. Locuitorii sunt toți huțani și parte ruteni... Gospodăriile sunt întinse, cuprinzând laolaltă casa cu acareturile, câmpul de lucrat, fâneța și crâmpeliul de munte sau de pădure, înconjurate toate printr-un gard de prăjini lungi și înalte, legate între ele prin vânjuri de nuiele. Țarul urmărește coasta până sus, în munte, în contururi uneori rotunde, alteori drepte, după cum merge și hotarul proprietății.

Casele sunt la mijloc, mici, înnegrite de ploi, zidite din bârne de lemn, încheiate cruciș la colțuri și acoperite cu solzi ascuțiți și deși de șindrilă sură. O simetrie desăvârșită le urmărește pretutindeni. De jur împrejur le înconjoară un ceardac înalt, închis și tăiat la mijloc cu porțițe.

În fața caselor se află grajdul, micul coșar și magazia de unelte și pâine. Casele, peste tot, sunt la fel, parcă le-ar fi făcut acelaș maestru. Rar se vede vreuna văruiată, încolo cele mai multe au culoarea lemnului vechi, pe care-l bat ploile și-l usucă vânturile.

În mijlocul satului și lângă șosea e biserica, clădită la fel, din lemn, simplă, cu două turnuri înalte, sfârșite prin cruci de fier ruginit...

Locuitorii sunt pe coaste, la adunat pologul (fânul)...

De-a lungul șoselei, câteva clădiri mai mari, albe, acoperite cu țiglă, cheamă trecătorii prin firmele lor: «Restaurant», «Crâșmă»... Ulițele sunt pustii, iar casele goale» (Aurel I. Gheorghiu, *Priveliști din Bucovina pitorească*, București, 1924, pp.117-119).

Nou local, la Cernăuți, pentru Școala Normală. «Școala Normală din Cernăuți își inaugurează, joi, 1 Noembrie 1923, cursurile în noul local din strada Cuza-Vodă» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pg.153).

Aniversarea lui Dimitrie Cantemir. «Împlinindu-se 200 ani dela moartea și 250 ani dela nașterea lui Dimitrie Cantemir, joi, 8 Noembrie 1923, Universitatea din Cernăuți sărbătorește amintirea lui prin o conferință festivă publică, rostită în aula Universității de către dl ministru Dr.I.Nistor, profesor universitar» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pg.153).

A cincia aniversare a intrării armatei române în Bucovina. «Duminică, 11 Noembrie 1923, la Cernăuți, se sărbătorește a cincia aniversare a intrării armatei române în Bucovina. Tot aci se ține primul congres al foștilor legionari și voluntari bucovineni» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pg.153).

Internatul de elevi de la Vijnița. «Duminică, 18 Noembrie 1923, se deschide internatul de elevi din Vijnița» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pg.154).

Casa de cetire și Biblioteca centrală din Suceava. «Casa Națională și Școala Română din Suceava, inaugurează în acest oraș, miercuri, 12 decembrie 1923, o Casă de cetire și o Bibliotecă centrală. Vineri, 14 Decembrie 1923, Societatea de cântare «Ciprian Porumbescu» dela Suceava se afiliază Fundației culturale Principele Carol» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pg.155).

Nicolae Iorga, din nou la Suceava. «Duminică, 4 Mai 1924, la Suceava are loc Congresul Ligii Culturale, în prezența dlui profesor Nicolae Iorga» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pg.164).

«Pomenirea lui Luca Arbore Hatmanul». În 17 august 1924, la Arbore «s-a serbat cu toată evlavie și toate onorurile amintirea celor 400 ani dela moartea lui Luca Arbore Hatmanul...

Încă de dimineată, a început a se scurge pe drumurile și potecile ce înconjoară frumosul sat care poartă numele fericitului său întemeietor mulțime mare de popor și intelectuali din împrejurime... După sosirea domnului Ministru I.Nistor, inițiatorul acestei serbări... s-a oficiat prohodul pentru odihna și liniștea sufletului lui Luca Arbore de către IPSS Ipolit, Episcopul Rădăuților, și înaltul cler ce-l înconjură, în asistența înalților demnitari civili și militari și a tot ce Bucovina are mai de seamă» (*Calendarul «Glasul Bucovinei»*, Cernăuți, 1925, pp.127).

Împroprietăriri la Bivolărie. În 21 septembrie 1924, «pe lanurile foste «împărătești» din cătunul Bivolărie... s-au distribuit titlurile de proprietate sătenilor împroprietăriți din comunele Vicovul-de-sus, Straja, Gura-Putnei și Putna...

La hotarul comunei Vicovul-de-sus, d-l ministru I.Nistor a fost întâmpinat de un impozant șirag de călăreți cu steaguri tricolore și condus, în urale nesfârșite, până la locul serbării, unde se găseau, ridicate din cetină și covoare, un altar și tribune decorate cu steaguri naționale. După ce PSS Episcopul Ipolit Vorobchievici, înconjurat de numeros cler, a săvârșit serviciul divin, d-l ministru I.Nistor a rostit o frumoasă cuvântare...

Serbarea s-a sfârșit cu împărțirea brevetelor de proprietate de către d-l ministru I.Nistor. În urmă, d-l ministru Nistor și deputatul englez Sir Harry Brittain au tras, în entuziasmul de nedescris al sătenilor, prima brazdă în ogorul dat țăranilor în proprietate de veci. A urmat o prea frumoasă horă de înfrățire, în care s-au prins țăranii laolaltă cu d-l ministru Nistor, Sir Harry Brittain și ceilalți oaspeți distinși.

În legătură cu serbarea de împroprietărire din Vicovul de sus, a

avut loc și sfințirea unui loc de biserică în cătunul Bivolăria și sfințirea noului local al cooperativei «Bradul» din Vicovul de sus, care cooperativă, după câțiva ani de activitate intensă și bine condusă, a reușit să se instaleze în casă proprie.

La amândouă serbările a asistat popor foarte mult, mai cu seamă țărani din Vicov» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pp.101-104).

«Împroprietărirea din Bosanci. Duminică, 5 Octombrie 1924, a avut loc, cu mare fast, serbarea împroprietăririi din comuna fruntașă Bosanci. Poporul din Bosanci i-a făcut d-lui ministru I.Nistor, la sosirea sa pe teritoriul comunei, o primire cu adevărat grandioasă. Șiraguri de călăreți cu steaguri, pompierii comunali în mare ținută i-au ieșit înaintea d-lui ministru Nistor până la hotarul satului. Aici s-a format un măreț cortegiu, în frunte cu d-l ministru Nistor și Parlamentarii județului Suceava, într-un car împodobit cu flori și tras de patru boi, iar în urmă venea mulțimea imensă de țărani, care-l aclamau cu entuziasm pe d-l ministru.

Pe un altar improvizat sub un cort de scoarțe frumos alese și cetină, înaltul cler, în frunte cu PSS Episcopul Ipolit Vorobchievici, a săvârșit serviciul divin; răspunsurile le-a dat un cor de săteni...

Și aici, la Bosanci, frumoasa serbare s-a încheiat cu o brazdă trasă pe ogorul acuma țărănesc de către d-l ministru I.Nistor, în uralele nesfârșite ale mulțimii» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pp.104-107).

Împroprietărirea țăranilor, la Liteni (Moara). «În aceeași zi de Duminică, 5 Octombrie 1924, după amiază, a avut loc o frumoasă serbare de împroprietărire și în comuna Liteni din județul Suceava. Au luat parte la această serbare și câteva mii de țărani din satele Liteni, Măzănăiești, Corlata, Berchișești, Brăiești și Capu-Câmpului.

D-l ministru I.Nistor și oaspeții din Cernăuți au fost întâmpinați, și aici, de un impozant banderiu de călăreți cu steaguri naționale și condus în mare alai la locul serbării. După oficierea serviciului divin de către PSS Episcopul Ipolit Vorobchievici al Rădăuților, au rostit înălțătoare

discursuri PSS Episcopul Ipolit, d-l ministru I.Nistor și d-l senator Teofil Lupu, care, în cuvinte bine simțite, arată în ce împrejurări opera cea mare și frumoasă a împroprietăririi țăranilor cu pământul strămoșesc s-a înfăptuit și în colțul nostru de țară» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pg.107).

Inaugurarea celor două școli de meserii din Suceava. «În străvechiul târg de negustori și meseriași români, care este târgul Suceava, au fost inaugurate, în anul trecut, două școli profesionale, una de fete și una de băieți... Ziua de 5 Octombrie 1924, când cele două școli de meserii din Suceava au fost sfințite, în prezența PSS Episcopului Ipolit și a d-lui ministru I.Nistor, va însemna în analele acestui oraș, o zi de prăznuire a virtuții cetățenești cum nu se poate mai frumoasă» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pg.138-140).

Casa Națională din Rădăuți. «Duminecă, 12 Octombrie 1924, în orașul Rădăuți are loc sfințirea noii «Case Naționale» și deschiderea, în mod solemn, a noului târg. La aceste serbări participă dl ministru I.Nistor» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pg.171).

Moartea lui Iancu Flondor. «Duminică, 19 Octombrie 1924, în castelul său din Storojineț, se stinge din viață marele luptător român Iancu de Flondor. Guvernul hotărăște să i se facă funerarii naționale. Joi, 23 Octombrie 1924, se săvârșește, la Storojineț, cu un deosebit fast, înmormântarea regretatului Român Iancu Flondor. Din partea MS Regelui ia parte dl ministru al Palatului Mocioni, dl Colonel Condescu - delegatul ASR Princepelui Carol, dl ministru I.Nistor - delegatul guvernului» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pg.171-172).

Un nou Mitropolit al Bucovinei. «Vineri, 7 Noembrie 1924, Marele Colegiu electoral alege ca Arhiepiscop Mitropolit al Bucovinei pe PSS Episcopul Cetății-Albe Nectarie Cotlarciuc. Duminică, 9 Noembrie, în Sala Tronului, are loc investirea noului Mitropolit al Bucovinei Nectarie din partea MS Regelui. Luni, 10 Noembrie, are loc instalarea solemnă în Catedrala din Cernăuți a PPSS Mitropolitului

Nectarie, de față fiind IPSS Mitropolitul Primat Dr.Miron Cristea, dl Al.Lapedatu - ministrul cultelor și artelor, și dl I.Nistor - ministrul Bucovinei» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pg.173).

«Serbările desvelirii Monumentului Unirii. În ziua de 11 Noembrie 1924, s-au împlinit șase ani de când soldații viteazului Rege Ferdinand au pus piciorul pe pământul Bucovinei, rupând pentru vecie lanțurile de robie pe cari Românii din acest pământ scump al nostru le-au purtat un secol și jumătate...

Anul acesta, au avut loc în orașul nostru, în ziua de 11 Noembrie, serbări cu un cadru mai măreț, pentru că în această zi s-a dezvelit, în Piața Unirii din Cernăuți, Monumentul Unirii, care va povesti generațiilor ce vor veni de actul sfânt din ziua de 11 Noembrie 1918 și de trainicia eternă a elementului românesc în acest colț de țară.

Cu această ocazie, în Cernăuți s-au făcut pregătiri mari, așa cum se cuvenea pentru serbările naționale la cari aveau să iea parte iubiții noștri Suverani, AA.LL. Principii Moștenitori și înalți demnitari ai țării. În această zi mare, orașul întreg avea un aspect cu adevărat sărbătoresc. Pe toate clădirile falfăia steagul tricolor, iar balcoanele erau împodobite cu scoarțe. Piața Unirii era un ostrov de frumuseță: obeliscuri cu decor de brad, steaguri, covoare, ghirlande de cetină din belșug, minunate arcuri de triumf, artistic lucrate, la intrările principale în Piață. În fața Monumentului se găseau două splendide tribune: una pentru Familia Regală, cealaltă pentru înalții demnitari ai statului.

Sosirea Suveranilor. La orele 10, trenul regal, înfrumusețat cu ghirlande, intră în gara Cernăuți, în uralele asistenței numeroase de pe peron. Din tren coborără: MM.LL. Regele și Regina, AA.LL.RR. Principii Moștenitori Carol și Elena, dl primministru I.I.C.Brătianu și ceilalți înalți demnitari ai statului, în timp ce muzica militară a întonat Imnul Regal. Dl N.Flondor întâmpină pe Suverani cu tradiționala pâne și sare, rostind o călduroasă cuvântare în care, în numele orașului Cernăuți, ură bun sosit Suveranilor. Apoi, MM.LL. Regele și Regina, însoțiți de dl ministru Nistor, trecură în revistă asistența, care ovaționa entuziast.

Dela gară, Auguștii Oaspeți, cu întreaga suită, porniră spre Catedrală. De ambele părți ale străzilor pe cari le-au parcurs Suveranii,

erau înșirați elevii școalelor.

După ce, în Catedrală, noul Mitropolit al Bucovinei, IPSS Nectarie (Cotlarciuc), înconjurat de înaltul cler al Bucovinei, oficiă serviciul divin, se îndreptară spre Piața Unirii: MM.LL. Regele și Regina, AA.LL.RR. Principii Moștenitori, suita Casei Regale, dl primministru I.I.C.Brătianu, dnii miniștri A.Văitoianu, G.Mărgescu, Mărdărescu, I.G.Duca, I.Nistor, Inculeț, Al.Lapedatu, N.Săveanu și Cipăianu, dl general Prezan, dnii generali Zadic, Coandă, Stratilescu, Ștefănescu, Mircescu, Mitropolitul-Primat Dr.Miron Cristea, aproape toți episcopii țării, rectorul Universității, dl Valerian Șesan, deputați, senatori și un numeros public.

Desvelirea Monumentului Unirii. După ce IPS Mitropolitul Nectarie, asistat de mitropoliții și episcopii țării, a oficiat, în fața Monumentului Unirii, un serviciu divin, a urmat desvelirea. IPSS Mitropolitul Nectarie a sfințit Monumentul, actul acesta fiind primul al noului Mitropolit al Bucovinei, și apoi a ținut o frumoasă cuvântare, arătând dezordinea care domnea pe piața aceasta acu' 6 ani și ordinea și liniștea fericită de astăzi. Apoi, un cor compus din peste o mie de elevi a cântat imnul festiv ocazional, cuvintele de dl N.Tcaciuc, muzica de dl Zavulovici. A urmat înălțătoarea cuvântare a dlui ministru I.Nistor. Apoi a vorbit dl general Mircescu, care a arătat cum trupele Diviziei a 8-a, sub comanda d-lui general Zadic, acu' 6 ani, au intrat în Bucovina și au restabilit liniștea și ordinea. A încheiat predând Monumentul dlui Primar al orașului Cernăuți. A urmat la cuvânt dl Flondor, primarul orașului Cernăuți, care a declarat solemn că orașul va păstra ca pe un scump odor acest Monument, ridicat prin obolul tuturor cetățenilor din Bucovina. Dl Dr. Jianu și-a exprimat satisfacția că vede înfăptuit aceea la ce a năzuit atât de mult. După aceasta, MS Regele a rostit un frumos discurs, din care reiese sufletul cald și entuziasmul ce-l are Suveranul nostru pentru toate actele patriotice.

După discursuri, a urmat defilarea omagială prin fața MS Regelui. Au defilat: Muzica Regimentului 8 Vânători de Munte, cohortele cercetășești, Uniunea foștilor voluntari, arcașii din Bucovina, populația Bucovinei după județe, invalizii din război și, în ținută ireproșabilă, armata.

După defilare, a urmat prânzul de gală, de 300 de tacâmuri, în sala sinodală a Reședinței.

Înainte de prânz, MS Regele a binevoit să vadă, în locuința sa, pe IPSS Mitropolitul Vladimir (Repta), căruia, în semn de prea grațioasă atențiune, i-a lăsat o fotografie a Sa, cu autograful Regal.

La șampanie, primul a luat cuvântul dl I.I.C. Brătianu, președintele consiliului de miniștri, proslăvind meritele MS Regelui Ferdinand pentru poporul român. A închinat în sănătatea MS Regelui și a Dinastiei Române.

MS Regele a răspuns mulțumind dlui I.I.C. Brătianu pentru frumoasele cuvinte. Suveranul a adus mulțumiri, cu acel prilej, și pentru călduroasa primire care i s-a făcut în Cernăuți. MS, vorbind despre adevărata Unire, a spus că noi trebuie să stăruim ca Unirea să nu fie numai în hotarele țării, ci și în sufletele cetățenilor.

După prânzul de gală, MS Regele a dorit să vadă pe PCS părintele consilier Constantin Morariu, cu care s-a întreținut asupra activității literare-teologice a PC Sale.

După amiază, Suveranii și AA.LL.RR. Principii Moștenitori au vizitat cimitirul eroilor, unde s-a desvelit monumentul eroilor. Cu acest prilej, Auguștii Oaspeți au fost ovaționați entuziasmat de public. La cimitir, MS Regina a presărat flori pe mormintele eroilor. După aceasta, Înalții Oaspeți au vizitat bazarul pe care societatea «Principele Mircea» l-a aranjat în sala Primăriei.

Suveranii au admirat obiectele de industrie casnică din Bucovina, expuse de societatea «Principele Mircea», de sub conducerea pricepută a doamnei ministru Virginia I. Nistor. Munca pe care doamnele din elita cernăuțeană au depus-o, sub îndrumarea înțeleaptă dată de doamna ministru Virginia I. Nistor, a cules frumoase roade.

La orele 6 seara, a avut loc, la Teatrul Național, un festival artistic. La festival a contribuit și corul societății «Armonia», de sub conducerea dlui Liteanu, care a executat, cu mare efect, «Imnul Regal» și un «Imn festiv», cuvintele de domnișoara L. Teodorescu, muzica de dl Al. I. Zirra.

Seara, la orele 8, a avut loc, la Cercul Militar, un dineu de gală, oferit de Divizia a 8-a în onoarea Suveranilor. Cel dintâi a luat cuvântul dl general Mircescu, care a închinat pentru MM.LL. Regele și Regina și întreaga Dinastie. A răspuns MS Regele, mulțumind pentru urările

călduroase ale dlui general Mircescu și relevând ținuta demnă a trupelor Diviziei a 8-a, cu prilejul defilării. Face cunoscut că ia proprietatea Batalionului 11 Vânători de Munte, iar Regimentul 8 Vânători va purta, de acum înainte, denumirea de «Grigore Ghica Vodă». MS încheie, ridicând paharul în sănătatea Diviziei a 8-a.

La orele 9 și jumătate, MM.LL. Regele și Regina, precum și AA.LL.RR. Principii Moștenitori au plecat spre gară, în uralele nesfârșite ale populației. La orele 10, iubiții noștri Suverani, îndelung și entuziasmat aclamați de populație, au părăsit Cernăuți, lăsând locuitorilor acestui oraș amintirea unei zile fericite și în veci neuitate» (**Vasile Plăvan**, în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1925, pp.143-148).

«Mișcarea cooperatistă în Bucovina... După datele statistice pe ziua de 31 Decembrie 1924, în județul Cernăuți putem număra 14 cooperative de consum, cari toate numără 1891 membri, cu un capital vărsat de lei 444.011,35... În orașul Cernăuți, cea mai puternică organizație este «Cooperativa muncitorilor», cu un număr de 5037 membri, având un capital vărsat de lei 222.682... Celelalte județe din Bucovina nu au organizațiuni mai puternice decât în mod răzleț. De remarcat ar fi cooperativa **«Bradul» din Vicovul de Sus**, care începe a forma un centru al acelei regiuni. Astăzi, avem în cuprinsul Bucovinei, 69 cooperative de consum, 12 forestiere și 1 pentru exploatarea varului» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pp.134-137).

Au ars biserica și 11 case din Stăuceni. «Joi, 22 Ianuarie 1925, un puternic incendiu distruge biserica și clopotnița din comuna Stăuceni, plasa Cozmeni, precum și 11 case, cu dependințele lor» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pg.148).

Doliu în Litenii Bucovinei, satul de obârșie a eroului și cărturarului bucovinean **Dimitrie Marmeliuc**, în zi de «Joi, 26 Februarie 1925, când moare, la Liteni, vrednicul gospodar **Nistor Marmeliuc** (tatăl eroului), în etate de 74 ani» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pg.150).

«**Baba Hârca**», la Suceava. «Marți, 24 Martie 1925, Reuniunea de cântare «Ciprian Porumbescu» din Suceava reprezintă, în acest oraș, opereta națională «Baba Hârca» (**Calendarul «Glasul Bucovinei**», Cernăuți, 1926, pg.152).

Tribunal la Rădăuți și Judecătoria la Vicovu de Sus. «Marți, 7 aprilie 1925, Camera votează legea de reorganizare judecătorească. Prin această lege, se înființează un tribunal la Rădăuți și o judecătoria de ocol la Vicovu de Sus» (**Calendarul «Glasul Bucovinei**», Cernăuți, 1926, pg.154).

10 Mai, în Bucovina anului 1925. «Ziua de 10 Mai este sărbătorită în Bucovina în chip deosebit, printr-un ciclu de conferințe, ținute în orașe de domnii: **Ion Nistor**, ministru - la **Cernăuți**; profesor **Romul Căndea** - la **Dorna**; profesor **Vasile Grecu** - la **Câmpulung**, profesor **Alexandru Bocănețu** (bunicul regretatului regizor) - la **Gura-Humorului**; profesor **Leca Morariu** - la **Suceava**; profesor **Dimitrie Marmeliuc** - la **Rădăuți**; deputat **Dr. Aurel Morariu** - la **Storjineț**; profesor **Nicolae Grămadă** - la **Coțmani**; profesor **Zaharie Crițan** - la **Vășcăuți**; profesor **Simion Reli** - la **Vijnița** și **Dr. Vladimir Pașchivski** - la **Siret**» (**Calendarul «Glasul Bucovinei**», Cernăuți, 1926, pg.156).

Reîntoarcerea lui Ion Grămadă printre foștii lui detractori

Clerul bucovinean obține dreptul de a administra fondului religios, în baza Legii pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române:

«Art.39 - Fondul religios greco-oriental din Bucovina este și rămâne o fundațiune specială de sine stătătoare, care va purta de acum înainte numirea de «Fondul bisericesc ortodox român al Bucovinei».

Art.40 - Fondul acesta este o persoană juridică (**de drept public** - n.n.) și **va fi administrat** (deci **nu retrocedat** - n.n.) prin Consiliul

eparhial, sub președinția Arhiepiscopului și Mitropolitului Bucovinei, care-l va reprezenta în justiție și în toate actele sale.

Regulele de administrație pentru averile fondului, care constă în cea mai mare parte din domeniu păduros și agricol, **vor fi în interesul bunului mers cele prevăzute pentru administrarea și exploatarea domeniilor Statului.**

Art.41 - Bugetul anual al fondului va fi alcătuit astfel ca să acopere cheltuielile de personal și material necesare administrației și exploatării lui, plata personalului bisericesc, nevoile cultului și anumite trebuințe culturale și de binefacere ale eparhiei.

Excedentele ce vor rămâne în buget, după acoperirea nevoilor de mai sus, **se vor vărsa la «Fondul general bisericesc»** (ceea ce, așa cum se va vedea din capitolele care urmează, nu se va întâmpla niciodată - n.n.).

Art.42 - **Statul exercită dreptul său de control și supraveghere** prin Ministerul de Agricultură și Domenii și prin Ministerul de Culte.

Ministerul de Agricultură și Domenii **aprobă bugetul anual al fondului și confirmă numirea personalului tehnic** recomandat de administrația lui, iar Ministerul de Culte **aprobă repartizarea sumelor prevăzute în buget** pentru plata personalului bisericesc, pentru nevoile cultului și pentru susținerea operelor culturale și de binefacere ale eparhiei.

Art.43 - Un regulament special și decretat-elaborat de o comisiune compusă din câte un reprezentant al Ministerului de Agricultură și Domenii, al Ministerului de Culte și al Mitropoliei Bucovinei - va stabili amănuntele pentru aplicarea acestor dispoziții (art.39-43) privitoare la fondul bisericesc ortodox român al Bucovinei» (**Monitorul Oficial**, 6 Mai 1925).

Prințul Carol, Nichifor Crainic și fotbal internațional, la Cernăuți. «Pe peronul gării frumos împodobite s-au adunat, într-o întâmpinare Prințului Moștenitor, fruntașii autorităților civile, bisericești și militare, în frunte cu dl ministru Nistor, PSS Episcopul Ipolit (Vorobchievici) și dnii generali Zadic, Mircescu și Florescu, un mare număr de reprezentanți ai diferitelor instituții, precum și un imens pu-

blic. La orele 10,55 (în 14 iunie 1925 - n.n.), trenul regal intră, în uralele mulțimii și sunetele muzicii militare, în gară. Din vagonul regal coboară ASR Prințul Carol, însoțit de generalul Condeescu, aghiotant regal, dl Mugur, director general al «Fundăției Carol», poetul **Nichifor Crainic** și dl D.Dumitrescu, inspectorul general al Siguranței.

Dl Dr.Nicu Flondor, primarul orașului, aduce omagiile populației cernăuțene, urând înaltului oaspe bun sosit și oferindu-i tradiționala pâine și sare. PSS Episcopul Ipolit aduce AS Regale omagiile clerului. Prințul Carol, după ce a trecut în revistă grupurile de cercetași, pleacă, însoțit de anturaj, la Catedrală. Pe tot parcursul drumului erau așezați, pe trotuare, elevii tuturor școalelor secundare și primare. În curtea bisericii erau ridicate frumoase columne cu flori și steaguri.

După sosirea înaltului oaspe, s-a oficiat serviciul divin de către PSS Episcopul Ipolit, asistat de un numeros sobor de preoți. Răspunsurile au fost date de corul metropolitan.

După Te-Deum, a avut loc, în Piața Unirii, splendid împodobită cu arcuiri de triumf și mii de stegulețe tricolore, defilarea liceelor de băieți și fete, a liceului militar, a cercetașilor și cercetașelor, precum și a societăților sportive din Cernăuți. În sunetele muzicii militare a Regimentului 10 Jandarmi, au defilat, în fața AS Regale, Școala militară, Cercetașii în uniforme și costume naționale, Liceele 1, 2, 3 și 4, Școala normală, Liceul real No. 1, școala de conductori, apoi societățile sportive, în frunte cu societatea «Dragoș Vodă».

După defilare, a urmat o recepție solemnă, în sala sinodală a Reședinței... Prințul Carol, îmbrăcat în uniformă de inspector general al aviației, a luat loc pe estradă, după care dl ministru Nistor a rostit o înălțătoare cuvântare, vorbind despre lupta Românilor din Bucovina sub stăpânirea străină (taman ca la primirea în Academia Română - n.n.). Au adus omagii de dragoste și urări de prosperitate și fericire la adresa AS Regale reprezentanții tuturor societăților sportive și culturale.

După recepție, a avut loc un banchet în onoarea înaltului oaspe, la care au luat parte peste 200 persoane. La șampanie, au toastat dl general Zadic și dl ministru Nistor. A răspuns, cu frumoase cuvinte, AS Regală.

După banchet, a avut loc, în palatul administrativ, o recepție a corpului didactic primar, cu care prilej dl inspector-șef Iliuț a adus

omagiile învățătorimii către Prințul Moștenitor. AS Regală a mulțumit vădit mișcat.

La orele 16 d.m., înaltul oaspe a plecat la Toporăuți, unde i s-a făcut o entuziastă primire de toată populația... Seara, a avut loc, la Teatrul Național, o reprezentație de gală...

A doua zi, dimineața, s-a sfințit, în prezența AS Regale, terenul sportiv «Principele Mihai» al societății «Dragoș Vodă» (președinte, care ține și un discurs - deputatul F.Doboș - n.n.). Prințul Carol a semnat uricul de fundațiune a terenului, punându-l, apoi, cu mâna proprie, sub piatra fundamentală. De aici, distinsul oaspe a plecat la Storojineț, unde a fost primit cu nespusă bucurie de poporul numeros, venit din toate satele județului...

În după-amiaza aceleleași zile, au avut loc mari serbări sportive pe terenul «Jahn», aranjate în cinstea AS Regale. Cu acest prilej, s-a disputat matchul de football **Dragoș Vodă-Polonia**, care a fost câștigat de echipa românească» (**T.Croitoriu**, în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pp.86-89).

Județele Bucovinei. «Miercuri, 24 iunie 1925, Comisiunea de aplicare a reformei administrative decide ca în Bucovina să rămână 5 județe, și anume: Cernăuți, Suceava, Câmpulung, Storojineț și Rădăuți» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pg.159).

Mitropolitul Nectarie, prin localități bucovinene. Vizita canonică a mitropolitului Nectarie Cotlarciuc, săvârșită în perioada 26-28 septembrie 1925, începe cu «biserica din **Tereblecea**, unde a fost primit de către dl deputat Roșca, dl prefect Bădăluță, de parohul satului, precum și un mare număr de credincioși.

De aici, înaltul oaspe a plecat la **Siret**, unde i s-a făcut, de întreaga populație, o entuziastă primire. Întregul oraș era frumos împodobit cu steaguri tricolore, iar pe piața principală s-a ridicat un impozant arc de triumf. La sărbătorire au fost de față dl ministru Nistor, împreună cu doamna și domnișoara. La sosire, IPS Sa Mitropolitul a fost întâmpinat cu pâine și sare de primarul orașului, care a rostit cuvinte calde de bineventare, în numele populației. Au mai urât bun sosit: preotul catolic

Klucevschi, preotul gr.ort. Zlebcu, rabinul local și dl Beil, în numele populației germane. La intrare în biserică, a fost întâmpinat de părintele Tăutu, parohul orașului... După oficierea serviciului divin, IPS Sa a vizitat, împreună cu dl ministru Nistor, prefectura, primăria, liceul și internatul orașului. După masă, distinșii oaspeți au părăsit Siretul, plecând la Rădăuți.

La **Dornești**, distinșii vizitatori au fost întâmpinați de prefectul județului (Rădăuți - n.n.), care le-a urat bun soset pe teritoriul județului Rădăuți. În orașul **Rădăuți**, dl primar Popadiuc îi bineventă în numele populației, apoi un numeros sobor de preoți săvârșește, în biserica parohială, un serviciu divin... După serviciul divin, a avut loc o masă intimă, la părintele Cărbune, la care a luat parte IPS Sa Mitropolitul, dl ministru Nistor cu doamna și domnișoara, dl Luția și alții.

A doua zi, **Duminică** (27 septembrie 1925 - n.n.), a avut loc **sfințirea noii biserici din Hurjueni**, un cătun al **Frătăuților**, devenit comună de sine stătătoare. Sfințirea s-a făcut de însuși IPS Sa Mitropolitul, care, înconjurat de un numeros sobor de preoți, a oficiat slujba dumnezească. Apoi, diaconul Vască a ținut o predică în fața mulțimii.

A urmat, apoi, o masă la școala primară locală... După masă, oaspeții au plecat la **Vicov**. În toate comunele prin care au trecut, au fost întâmpinați de preoți în odăjdii, copii de școală și popor.

La **Vicovul de Sus** s-a săvârșit, după o entuziastă primire a oaspeților, un serviciu divin, la care a fost de față o mare mulțime de popor. După aceasta, s-a dat o masă în cinstea oaspeților, la care au vorbit IPSS Mitropolitul, dl ministru Nistor și părintele Bendescu.

Luni, a treia zi, distinșii oaspeți au plecat la **Seletin**. În drum, s-au oprit la **Straja**, unde s-a săvârșit o slujbă dumnezească, și la **Falcău**, unde a predicat IPSS Mitropolitul.

La sosirea în **Seletin**, înalții oaspeți au fost primiți de oficialități (subprefectul Dimitriuc și părintele Cozac - n.n.)...

Marti, în 29 septembrie 1925, a avut loc, la **Putila**, în proprietatea solemnă a unui mare număr de săteni, cărora li s-au împărțit 2.500 ha pământ. Cu acest prilej, s-a săvârșit un serviciu divin» (**T.Croitoriu**, în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pp.105-111).

21 plăși și prefectii Bucovinei. «Joi, o Octombrie 1925, apare decizia împărțirii țării în plăși. Sunt (în România Mare - n.n.) 494 plăși. Bucovina are plăși...

Prefecții din Bucovina sunt: Dl **Dimitrie Iliuț** pentru județul **Cernăuți**; dl **E.Cercavski** pentru județul **Storogin**; dl **E.Băncescu** pentru județul **Rădăuți**; dl Dimitrie Cojocariu pentru județul Suceava și dl **Constantin Leontieș** pentru județul **Câmpulung**» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1926, pg.166).

«**Vizita ASR Domnița Ileana în Bucovina.** În ziua de 28 Martie 1926, ASR Domnița Ileana veni, pentru prima oară, în Bucovina, însoțită de un mare grup de eleve de școli secundare din București și Iași, membre în departamentul elevelor din «Asociația creștină a femeilor române»...

Pentru orașul Cernăuți, prezența Domniței, în mijlocul însoțitoarelor ei, a fost prilej de mare sărbătoare. Reprezentanții autorităților civile și militare, reprezentantele societăților de binefacere, profesoare, eleve de școli secundare, doamne și domni din cea mai aleasă societate au ieșit întru întâmpinarea Domniței Ileana, cel mai tânăr vâstar al scumpei noastre Familii Regale, și au primit-o cu sinceră manifestare de dragoste și admirație...

Și frumoasa Ileana Cosânzeană, îmbrăcată în costum ardelenesc, a cucerit toate inimile decum a coborât peronul înflorit, unde era așteptată» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1927, pp.132-135).

Reîntoarcerea lui Ion Grămadă printre foștii lui detractori. «Duminică, 20 Iunie 1926, fură așezate la loc de veșnică odihnă, în cimitirul orașului Suceava, osemintele eroului Ion Grămadă. Cu toată vremea nefavorabilă, un public numeros, venit din toate unghiurile țării, s-a adunat la căpătâiul Eroului spre a-i aduce cel din urmă omagiu de recunoștință.

După prohodul din curtea mănăstirii, preotul Voevidca arată, într-o frumoasă cuvântare, cine a fost eroul Ion Grămadă pentru Românii din Bucovina.

Părintele Dr. Orest Tarangul (fost fidel supus austriac – n.n.), în numele Mitropolitului, aduce omagiile bisericii față de memoria eroului Ion Grămadă (și preoții l-au ponegрит cel mai mult în vreme de război – n.n.), evocând, în cucernice cuvinte, pilda Mântuitorului, care zice:

„Mai mare dragoste ca aceasta nimeni nu o are ca cineva să-și dea viața pentru frați”.

Se formează, apoi, cortegiul spre cimitir, cu mult alai de norod și de oșteni. Aici, cel dintâi vorbește prefectul Jauca, în numele județului, arătând că toate alcătuirile mari și trainice s-au făcut prin jertfe.

Comandantul garnizoanei Suceava, domnul colonel **Gheorghe C. Teodorescu**, merituosul inițiator al aducerii lui Ion Grămadă acasă, scoate în evidență pilda vie a acestui luptător neobosit, care, murind moarte de erou pentru ideea împlinirii idealului național, a renunțat la tot ce avea mai scump pe lumea asta (viață, carieră, operă – n.n.).

În numele societății „Mormintele Eroilor”, domnul profesor universitar **Dimitrie Marmeliuc** rostește o emoționantă cuvântare. Camarad de școală și de luptă al Eroului, profesorul Marmeliuc descrie viața plină de zbucium a studentului, profesorului, ziaristului și, apoi, Eroului în viforoasele lupte de la Cireșoaia, din 27 August 1917, unde, într-un suprem efort de recucerire a unei poziții pierdute, trupul lui Ion Grămadă s-a rostogolit în țărâna sfântă a Moldovei și unde sângele lui s-a amestecat cu pietrișul muntelui pentru ca din el să răsară floarea libertății.

În numele Liceului „Ștefan cel Mare”, al cărui elev a fost Ion Grămadă, profesorul George Cârlan glorifică eroismul lui Grămadă.

Fostul elev al Eroului, **Atta Constantinescu**, își aduce prinosul de recunoștință Eroului, pe care l-a iubit atât de mult și din a cărui viață se desprinde o imagine vie de iubitor de țară și de jertfire de sine.

Profesorul **Eusebie Popovici**, primarul Sucevei, termină seria cuvântărilor, exprimându-și, în numele orașului, mândria de a adăposti și îngriji mormântul unui Erou ca Ion Grămadă.

După masă, urmează serbările aranjate de societățile „Liga Culturală” și „Ateneul Român”, la care au vorbit domnii profesor universitar **Iancu Nistor** și profesor **Constantin Loghin** (care adunase într-un volumaș câteva dintre povestirile lui Ion Grămadă, scriind și un

interesant studiu despre opera literară a Eroului – n.n.). Domnul Nistor a apreciat rolul covârșitor ce l-a avut Ion Grămadă în iredenda bucovineană (și, mai ales, în legitimarea „românească”, ulterioară războiului, a elitei care-l socotise „trădător de țară” și „laș al războiului” – n.n.). Conferențiarul face, în mod amănunțit, istoricul iredendei bucovinene, al cărei exponent însemnat a fost Ion Grămadă, distins prin virtuțile sale, prin tăria caracterului, prin noblețea sufletului, prin îndrăzneala avântului și prin neîntrecuta sa bravură militară (calități pe care le-a avut și camaradul Eroului, **Dimitrie Marmeliuc**, dar profesorul originar din Moara supraviețuise războiului, iar elitele bucovinene se simțeau stânjenite, ba chiar deranjate de existența unui „erou viu” și, de aceea, l-au ignorat întotdeauna – n.n.). La temelia monumentului, făcut din oase pe care s-a înălțat România Întregită, Bucovina e mândră că se găsesc oasele celor mai aleși fii ai ei (citiți paginile războiului, care contrazic această sfidătoare demagogie – n.n.).

Preocupările literare ale Eroului le arată profesorul Loghin, citind câteva bucăți din scrisul lui Grămadă.

Rezumând, spune că Bucovina a pierdut în Grămadă nu numai un Erou căzut pe câmpul de luptă, ci și un scriitor gingaș, un profesor destoinic, un istoric temeinic, un naționalist înfocat, un dibaci traducător, un orator iscusit și pe cel mai mare gazetar și prozator al ei” (**Ilie Mandiuc**, în „**Junimea literară**”, 1926, nr. 7-8).

Fotografii regale pentru Stănești de Sus. În August 1926, Regina Maria a României, care vizitase județul Vâșcăuți pe Ceremuș, în toamna anului 1924, a trimis comunei Stăneștii de Sus patru fotografii cu autograf. În fotografii, Regina apărea îmbrăcată în costumul popular bucovinean, lucrat «de cătră doamna Minodora Tofan și SS Părintele Antonie Tofan din Stăneștii de Sus» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1927, pp.145-146).

Dezvelirea bustului lui Eminescu, la Putna. «Duminică, 8 August 1926, la Putna are loc dezvelirea bustului lui Eminescu, în prezența AS Regale Principesa Ileana» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1927, pg.179).

Moare Regele Ferdinand. «În noaptea de Miercuri spre Joi (20 spre 21 Iulie 1927), la ora 2 și 15 minute, MS Regele Ferdinand I a trecut la cele veșnice. Regele, de țară iubitor și-ntregitor de țară, a murit după grele și îndelungate suferințe, răpus de o neiertătoare canceră, boală cumplită ce nu-i cruță nici pe regi și al cărei leac știința medicală, atât de progresată de altfel, încă n-a fost în stare să-l descopere» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pp.23-28).

Inundații în Bucovina. «Anul 1927 a adus asupra Bucovinei o mare nenorocire. În noaptea de 30 spre 31 August, în urma unor ploi torențiale, apele Ceremușului, ale Bistriței și Moldovei s-au revărsat cu o abundență și repeziciune nemaivăzute...

În **județul Cernăuți**, au fost păgubite nouă comune, și anume: Cotul Vânătorului, Revna pe Prut, Burdei, Lujeni, Șipeniț, Dubăuți, Piedecăuți, Mitcău și Mosoreni. Tabelele sinistraților arată un număr de 229 inși, aproape exclusiv țărani. Pagubele acestui județ se ridică la 2.973.000 lei.

În **județul Storojineț**, au fost sinistrate unsprezece comune și anume: orașul Vijnița, apoi comunele rurale Răstoace, Milie, Zahariceni, Ispas, Măreniceni, Revna pe Ceremuș, Ciornohuzi, orașul Vășcăuți, Banila pe Ceremuș, Slobozia Banilei și Serafinceni. În acest județ - cel mai greu încercat - avem 2.532 sinistrați, cu un total de pagube în suma de 24.811.000 lei.

În **județul Câmpulung**, au fost bântuite de această nenorocire unsprezece comune, și anume: orașul Vatra-Dornei, apoi comunele Iacobeni, Cârlibaba, Cârlibaba Nouă, Ciocănești, Dorna Românească, Șarul Dornei, Dorna Candrenilor, Fundul Moldovei, orașul Câmpulung și târgul Vama. Daunele îndurate de acest județ se ridică la respectabila cifră de lei 16.172.000, cu un număr de peste 700 sinistrați.

Județul Rădăuți are zece comune sinistrate, cu peste 1.500 sinistrați și pagube evaluate la peste 18.000.000 lei.

Daunele pricinuite populației Bucovinei, prin inundațiile din vara acestui an, se ridică la enorma sumă de peste 60.000.000 lei, numărul locuitorilor sinistrați, rămași fără case, fără gospodării, fără haine și fără

cele mai urgent necesare traiului, ridicându-se la peste 5.000 capi de familie» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pp.102-105).

Catedrala din Rădăuți. «Duminică, 23 Octombrie 1927, s-a săvârșit sfințirea solemnă a fundamentului Catedralei din Rădăuți, în prezența IPSS Mitropolitul Bucovinei Nectarie și a domnului ministru al lucrărilor publice Ion I. Nistor» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pg.139).

Primul congres antialcoolic din România a avut loc, în perioada 6-8 Noiembrie 1927, «în sala Sinodală a Reședinței Mitropolitane din Cernăuți. Au fost de față: IPSS Mitropolitul Nectarie (Cotlarcu) al Bucovinei, dl Dr. Ion Nistor, ministrul lucrărilor publice, dl general Manolescu, dl Dr. Romul Cădea, primarul municipiului Cernăuți - R. Sbiera, doamna Pilat, rectorul Universității cu toți decanii, reprezentanții autorității civile, bisericești și militare, delegați ai tuturor societăților antialcoolice din țară, precum și o lume imensă de intelectuali și săteni» (**Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pp.106-107).

„Amestecul ilegal în administrație al unor politicieni”

«**Inaugurarea Muzeului orășenesc al Sucevei** - cum i se zice oficial și cam nemțește - cu noua secție «Muzeul Ciprian Porumbescu», la **21 Octomvrie 1928**. Serbarea s-a desfășurat în impozanta sală festivă a Primăriei (Palatul Administrativ - n.n.), în prezența IPSS Mitropolitului Nectarie și a domnilor Ion Nistor, ministru al lucrărilor publice, și Alexandru Lapedatu, ministru al Cultelor și Artelor, care asistasă, în aceeași zi, la o altă serbare culturală a Bucovinei românești, **inaugurarea** noului adăpost al **Conservatorului din Cernăuți**, și venea să ia sub protecția Statului colecțiunile muzeului din Suceava.

Lume multă, public într-adevăr «numeros și select»...

Serbarea s-a început cu un cuvânt de deschidere al dlui Dr. **Teofil Lupu**, președintele comitetului aranjor. Vorbește, apoi, dl **Leca Morariu**, făcând istoricul Muzeului, **înființat oficial la 4 Ianuarie 1900**, din inițiativa lui **Iosif Flaișer** (de fapt, din inițiativa lui **Karl A. Romstorfer**, care l-a avut ca principal colaborator pe paznicul de cimitir **George Sorge**; Leca Morariu, care luptase în armata austriacă și sosise în București, în 1916, ca ocupant... străin, refuză să recunoască vreun merit austrieilor, din dorința de a nu-și mai aminti un trecut de care, în fond, nu era mândru; în 28 septembrie 1918, Leca îi scria lui Victor Morariu: «La ordinul venit de sus, pentru rănitul tău trebuie să aprinzi șapte case și să împusti câțiva ostateci» - n.n.), «Român, foarte Român, cu tot numele lui neromânesc» (Leca Morariu, precum se vede, preferă să sublinieze românismul, de altminteri real, al unui evreu, atribuindu-i acestuia și meritele lui Romstorfer - n.n.). Expune adesea neconținutelor mutări pe cari au trebuit să le îndure Muzeul, dintr-o chilioară a mănăstirii Sf.Ioan, la liceul binevoitorului **Ștefan Repta**, «primul președinte și mare ctitor al Muzeului»; de aici, «în scunde și nepotrivite încăperi ale fostei cafenele armenesti de lângă liceul de băieți» (lângă Autogară - n.n.), apoi în cazarma militară, de unde, într-o zi, dispărând câteva prețioase piese ale Muzeului, din inițiativa dlui Dr. **Eusebie Popovici**, pe atunci director al liceului de fete, Muzeul se mută în încăperile acestuia, «bucurându-se aici de cea mai bună îngrijire și scăpând, ca prin minune, de vizitele căzăcești din marele război de ieri, vizite mai mult sau mai puțin însetate de... arheologie».

În Sfârșit, în 1925, când ar fi fost să-și serbeze jubileul de 25 de ani, Muzeul nostru se mută în Palatul Primăriei, unde e instalat în patru camere. Oratorul relevă devotamentul unui Peyenfeld și a unui Dr.Dașchievici pentru păstrarea și îmbogățirea colecțiilor, terminând cu cei doi «atât de devotați organizatori ai lui, domnii profesori Dr. **Rudolf Gassauer** și **Nicu Turturean**». Arată că, în aceeași evlavie pentru trecutul nostru românesc, a răsărit și muzeul «**Ciprian Porumbescu**», căruia «i s-ar fi putut zice, mai cuprinzător, și **Muzeul Porumbescu**, fiindcă cuprinde, în aceeași măsură, și amintirea celui alt Porumbescu, a lui **Irachie Porumbescu**, preotul, luptătorul și povestitorul - minunatul povestitor de amintiri trăite de el sau de alții».

A urmat la cuvânt dl director **Vasile Burduhos**, președintele societății «Muzeul» (cel acuzat de Ion Grămadă, în 1904, că interzicea limba română la Suceava, viitor patriot și erou... austriac de război - n.n.)...» (**Victor Morariu**, în **Calendarul «Glasul Bucovinei»**, Cernăuți, 1928, pp.149-152).

Un deceniu de administrare dezastruoasă a Fondului religios. «Administrația întregii averi trece în deosebi asupra secției economice din Consiliul eparhial, alcătuită din 2 preoți și 4 mireni, aleși de adunarea eparhială. Aceștia, nefiind organe de specialitate, mai ales în exploatarea domeniului păduros, nu puteau să facă o bună gospodărire. Dovada ne-o dă faptul că **deși a fost o conjunctură extrem de favorabilă pe piața lemnului** în anii 1926-1929, care permitea vânzarea lemnului pe tulpină cu peste 500 lei m.c., totuși, din cauză că nu s-au făcut rezervele necesare, **în anii următori nu s-a mai putut achita salariul cuvenit personalului și clerului, trebuind să se facă împrumuturi de peste 120.000.000 lei**. Adunarea eparhială și consiliul eparhial, formată în cea mai mare parte, din **aceleași persoane, cari alcătuiau grupările politice din regiune** (liberalii - n.n.), **au adus în aceste foruri bisericești aceeași mentalitate din lupta și administrația mireană politică** (corupția, traficul de influență și jaful iresponsabil, așa cum se va vedea din capitolele care urmează - n.n.).

Între anii 1931-1935 **conturile de gestiune** ale secției economice, **au fost mereu amânate în discuție**. S-a format o comisiune de control, compusă din: preot Adrian Boca, prof.Gh. Cârlan, Petre Forfotă, avocat Dr. Dimitrie Kniahnyczki, inspector misionar Dr. I.Puiul și ing. G.Tudoraș (așa cum se vedea, în comisie au fost numiți «lupii paznici la oi» - n.n.) cu îndatorirea de a cerceta și referi adunării eparhiale asupra situației Fondului bisericesc.

Comisiunea prezintă în Mai 1934 un raport alcătuit de d-l Petre Forfotă. Discuțiunea asupra acestui raport este amânată din diferite motive, cu mențiunea specială ca să fie completat la zi. Cu acest prilej atribuțiunile comisiunii de control, în care a mai fost delegat și d-l Onofrei Lunguleac, au fost lărgite și extinse pe întreaga durată a adunării eparhiale.

Din rapoartele prezentate de această comisiune de control, în

ședințele dela 26 și 27 Iunie 1936 ale adunării eparhiale, **se poate constata**, pe temei de documente oficiale și ca o mărturie a vremurilor, **reaua stare în care ajunsese averile bisericesti din Bucovina în perioada când ele au fost administrate în baza regulamentului din anul 1925** (de către Consiliul eparhial al Mitropoliei Bucovinei - n.n.)...

Astfel, dacă analizăm contul **Profit și Pierdere**, care se poate spune că reprezintă chintesența unei situații economice, constatăm următoarele:

1. La începutul exercițiului 1934-35 **administrația** (ecleziastă - n.n.) Fondului bisericesc pornise cu **un deficit** (pe care îl crease - n.n.) **de lei 113.000.000**.

Trebuie să menționăm însă că această pierdere era sub realitate, deoarece, fiind la începutul introducerii unei contabilități științifice, (în partidă dublă) nu se putea cunoaște exact adevărata situație atât la Fond cât și la Mitropolie. **Deficitul era mult mai mare**, deoarece la bilanțurile ulterioare, **s-a mai contabilizat încă o pierdere** asupra exercițiilor financiare precedente **de lei 11.000.000**" (Mitropolia Bucovinei, *Averile bisericesti din Bucovina*, pp.38-40).

«Amestecul ilegal în administrație al unor politicieni, care își susțineau popularitatea cu acordări de avantagii și gratuități din pădurile Fondului bisericesc, ce erau considerate la dispoziția partidului dela putere, apoi, **numeroase tranzacții oneroase**, pe termen lung, **încheiate de cei care erau mai grijulii de beneficii personale** decât de interesele instituției, aduseseră **Fondul la grea cumpănă**. **Ratele din împrumuturile contractate în împrejurări și condiții pe care nu le vom arăta aici, nu puteau fi onorate; salariile și pensiile erau neachitate de 3 ani; pretutindeni nemulțumiri și încriminări reciproce; multime de plângeri printre funcționari: unii, fără studii, fără drepturi, dar cu legături de rudenie sau cu trecere la mai marii zilei, înaintați, iar alții, cu toate drepturile, muncitori, devotați instituției, uitați prin cine știe ce ocoale îndepărtate, așteptau îndurerăți momentul îndreptărilor.**

Pensionari nedreptățiți primeau pensii de mizerie, iar alții exact în aceleași situații primeau pensii cu mii de lei peste drepturile lor; apoi mai erau așa numitele «**pensii de grație**», în unele locuri îndreptățite, dar în cele mai multe cazuri **acordate fără nici o justificare**. Și toate

acestea când reținerile din salarii pentru pensii se ridicau la suma totală de 4.000.000 lei, în timp ce se plăteau pensii de 19.000.000 lei; deci **numai la acest capitol un deficit anual de 15.000.000 lei...**

Aceasta era starea averilor bisericesti din Bucovina la sfârșitul perioadei (de administrație ecleziastică - n.n.) 1926-1935., după zece ani de aplicare a Regulamentului (emis în baza Legii - n.n.) din anul 1925. A fost o perioadă care va rămâne în amintire, numai prin zbuciumul ei, fără ca să lase vreo lucrare mai de seamă, care să dăinuiește peste veacuri» (Mitropolia Bucovinei, *Averile bisericesti din Bucovina*, pp.43-44)

Dezvelirea bustului lui Ciprian Porumbescu, în Suceava. **15 octombrie 1933. „În parcul orașului, înconjurat de stâlpi înghirlandați și pavoazați, se înălța pe soclu bustul învelit – deocamdată încă mister pentru cea mai mare parte din lumea ce se adunase: reprezentanții autorităților, ai societăților culturale și ai corporațiilor; numeroasă asistență din oraș și din județ; elevi și eleve, soldați și săteni...**

Serbarea s-a început cu parastasul și doxologia mare, săvârșită în fața bustului de Părintele Orfisie Popescul, cu mare sobor... Corul intonează „Imnul festiv”... Se perindă, apoi, la tribună, un șirag de oratori... A urmat solemnitatea predării bustului din partea președintelui societății „Ciprian Porumbescu” către dl Niculae Caba, primarul Sucevei, care declară că-l primește sub ocrotirea orașului” (Victor Morariu – Ștefan Pavelescu, *Istoricul Reuniunii muzical-dramatice „Ciprian Porumbescu” din Suceava*, 1939, pp. 171-187)

Jefuirea codrului secular Slătioara. «Pentru a se obține aprobarea exploatarei lemnului din pădurea seculară, se apelează la mitropolitul Nectarie Cotlarciuc, care, **obligat față de unele cercuri politice liberale**, nu are puterea să refuze, cheamă pe excelentul amenajist, inspectorul general Franz Czec, și-i **cere să pună pădurea în stare de exploatare**. Uluit, bătrânul și experimentatul amenajist, cu vocea sugrumată de emoție, **încearcă, mai întâi, să-l determine pe mitropolit să renunțe la această idee**, iar, mai apoi, să se opună, afirmând că el așa ceva nu poate

face, întrucât îngrijește această pădure de aproape 40 de ani și nu concepe să o vadă tăiată (mentalitate de... inginer silvic austriac! - n.n.). Czech conchide că, dacă i se va cere așa ceva, va demisiona. Nu a mai apucat, deoarece a fost eliberat din funcție.

Mitropolitul l-a chemat, apoi, pe inginerul Anton Tcaciuc, șeful Ocolului Silvic Stulpicani, și-l întreabă dacă în această pădure nu sunt produse accidentale. Tcaciuc, tip slugarnic și cointerestat, **înțelege repede dorința mitropolitului. Va furniza accidente și va favoriza și alte tăieri**, pe motiv că această pădure nu ar corespunde scopului menit și sub pretextul prevenirii unor invazii ale insectelor.

«În iarna 1929/1930 am marcat, la ordinul șefului Ocolului Silvic Stulpicani, ing. Anton Tcaciuc, produse accidentale din pădurea seculară Slătioara. În afară de aceste produse, **am avut ordinul de a marca și seminceri** dintr-o parcelă pe Valea lui Ion, numită și Lăstoace», declară, la anchetă, brigadierul silvic Carol Wenzel (Arv.St. Suceava, fond Adm.Fondului Bisericesc, dos.4/1934).

În urma discuției dintre mitropolitul Nectarie și Franz Czech, este amenajată și pădurea Slătioara, dispărând astfel pata albă de pe hărțile Ocolului Silvic Stulpicani, ivindu-se, în locul ei, parcele, subparcele, linii somiere, linii parcelare.

La începutul anului 1930, din ordinul lui Tcaciuc, **este dinamitată**, de către antreprenorul Waia Valentin, spre a deschide drum, **renumita cascadă de la Lăstoace**, de pe Pârâul lui Ion, **prejudiciu ireparabil adus peisajului din acest minunat colț de țară**. Cascada avea o cădere de circa 10 m. Dinamitarea ei și drumurile făcute au necesitat 90.000 lei.

În toamna anului 1930, Direcțiunea Fondului Bisericesc cere Ministerului de Agricultură și Domenii ca în locul pădurii Slătioara să fie rezervată o suprafață de 669 ha din pădurile de pe versantul vestic al Giumalăului, pe valea pârâului Putna Mare din Poiana Ițcani. Prin Decizia nr.231508 din 25 octombrie 1930, ministerul aprobă schimbul.

În perioada 1929-1930, se fășonează și se exploatează 7.200 mc lemn rotund. Acum, **unii din monumentalii brazi și molizi sunt izbiți pentru prima dată de secure**.

Czech nu poate suporta această barbarie și ia legătura cu profesorii universitari Marin Drăcea și Mihai Gușuleac, oameni îndrăgostiți de

această pădure, care vor face repetate demersuri pentru a opri exploatarea pădurii.

Cel care s-a luptat mult, intervenind pe lângă Ministerul de Agricultură și Domenii să revizuiască schimbul pădurii Slătioara cu o alta, a fost Mihai Gușuleac. El ia poziție în numărul 8101, din 15 martie 1932, al ziarului de limbă germană «Allgemeine Zeitung», publicând articolul «Ein Urwaldgebiet der Bukowina stribt» (**O pădure din Bucovina moare**), ține conferințe publice, adresează memorii, antrenează în această acțiune numeroși oameni de specialitate îndrăgostiți de natură.

Feiweil Laufer cumpărase, în 1929, de la firma «Slătioara» (a protopopului Gribovici și a senatorului liberal Constantin Cozmiuc - n.n.), 1.483,15 mc **lemn extras din pădurea seculară**, cât și din cantoanele învecinate, pe care-l vinde firmei «Moldova» (a fraților Samuel, Iacob, Mendel, Josef și Feiweil Schriber - n.n.) din Frasin și pentru care încasează suma de 812.790 lei. Din lemnul fasonat în 1930, Feiweil Laufer cumpără materialul cel mai bun cu numai 270 lei/mc (în vremea unui preț al pieții de 500 lei/mc - n.n.), iar restul de lemn s-a vândut la un preț derizoriu, de 22 lei/mc, **cauzându-se, astfel, un prejudiciu de circa 2 milioane lei Fondului bisericesc**.

Conform amenajamentului, în 1933 **trebuia să înceapă tăierile masive în pădurea seculară**. În februarie 1934 se **exploatau lemne din pădurea seculară Slătioara**, cumpărătorii fiind firma «Anhauch», cu 3.000 mc, Maieran din Gura Humorului, cu 600 mc și M.Spiner din Rădăuți, cu 400 mc.

În aceste condiții, profesorul Gușuleac își întetește campania și reușește, în ultimul ceas, **să oprească producerea unui dezastru**. În urma memoriului pe care-l adresează Ministerului de Agricultură și Domenii, la 26 mai 1934, **este suspendată**, în baza referatului din 21 iunie 1934 al aceluiași minister, **exploatarea pădurii seculare de la Slătioara**.

La ancheta întreprinsă, la începutul anului 1934, de organele de resort, inginerul Tcaciuc se scuza:

«Ori, nefiind accidente în calitate de **a satisface contractul încheiat între Fond și firma «Slătioara» (a protopopului Gribovici și a senatorului liberal Constantin Cozmiuc - n.n.), am propus Fondului**

să aprobe exploatarea produselor accidentale în pădurea Slătioara, care înainte vreme **era destinată pentru studii științifice**. Menirea de a păstra acest caracter pentru pădurea Slătioara nu mai corespunde realității, pentru că Statul a expropriat încă din 1924 marginile inferioare și superioare, în raport cu altitudinea, de la pădurea Slătioara. Pe această exproprie cei îndreptățiți au avut acces în lung și în lat la suprafețele expropriate.

Accesul se făcea prin urcușul și coborâșul vitelor. Drept urmare pădurea seculară s-a transformat într-o pădure de pășunat, ceea ce m-a determinat să propun mai întâi exploatarea bradurilor accidentale și pe urmă chiar exploatarea arboretelor după planul de amenajare, urmând ca Fondul să rezerve în schimbul pădurii amintite o altă suprafață de pădure, care să fie ferită de accesul oamenilor» (Arv.St. Suceava, fond Adm.Fondului Bisericesc, dos.4/1934).

Referitor la scuzele invocate pe parcursul anchetei, inginerul inspector silvic Leon Holca declară:

«După părerea mea, ca inginer silvic, nu pot crede că în 1929 să fi fost un număr atât de mare de doborâturi, cu atât mai mult că partea aceea de pădure e într-un fund scutit de vânturi...

Chestia cu calamitatea insectelor, după părerea mea, este mai mult o scuză platonicească, căci atâtea sute de ani încă nu s-a distrus această pădure» (Arv.St. Suceava, fond Adm.Fondului Bisericesc, dos.4/1934).

Comisia instituită de Ministerul de Agricultură și Domenii, care a lucrat sub conducerea **profesorului Marin Drăcea, părintele silviculturii românești moderne**, vizitează din nou, în zilele de 18 și 19 iulie 1934, pădurea Slătioara. Referatul comisiei insistă din nou asupra caracteristicilor și a valorii sale, recomandându-se conservarea a 7 parcele, în suprafață totală de 295,28 ha și plaiul subalpin Todirescu, în suprafață de 65 ha, ca rezervație naturală destinată scopurilor științifice.

În urma dispozițiilor date prin Decizia nr.9942 din 19 martie 1941, exploatarea pădurii este oprită, schimbul nu este admis și se declară ca monument al naturii o suprafață de 274,24 ha pădure și 44,3 ha din golul alpin Todirescu» (**Vasile Diacon**, Vechi așezări pe Suha bucovineană, pp.22-25).

«**Cazul Firmei «Maxim și Filotte» din București**. În luna Ianuarie 1929 apare la administrația Fondului bisericesc din Cernăuți

firma «Maxim și Filotte» din București. În baza unei «scrisori comerciale» din 21 Ianuarie 1929, firma aceasta cumpără dela Fondul bisericesc o mare cantitate de cherestea, pe care trebuia s-o livreze din fabrica din Moldovița, județul Câmpulung. Cum însă această fabrică s-a predat de către firma «Bucovina» (a lui Max Anhauch - n.n.) Fondului bisericesc cu mare întârziere și în stare improprie de funcționare, **Fondul bisericesc nu și-a putut îndeplini obligațiunile** față de firma «Maxim și Filotte» cu punctualitatea prevăzută în scrisoarea comercială din 21 Ianuarie 1929. Această întârziere a constituit pentru firma «Maxim și Filotte» un pretext juridic de a refuza să mai primească materialul cumpărat, cu atât mai mult cu cât - după cum reiese din scrisoarea acestei firme adresate Fondului bisericesc la data de 5 Martie 1930 - principiile de tăiere a lemnului și de manipulație a materialului de cherestea au fost neglijate de organele Fondului din administrația fabricii Moldovița, astfel încât materialul de cherestea nu mai corespundea calității prevăzută în sus amintita scrisoare comercială. În virtutea acestor considerațiuni, **firma cere de la Fondul bisericesc despăgubirile materiale** suferite din cauza nerespectării obligațiilor luate...

În baza acestor considerațiuni juridice, juriul de arbitri (constituit din avocații Dr.Loewner - președinte, Dr. Weich și Dr. Victor Bodnărescu - avocatul Fondului bisericesc), prin sentința din 2 Decembrie 1930, **obligă Fondul bisericesc să plătească firmei «Maxim și Filotte» suma de 15.000.000 lei!...**

Pe lângă această despăgubire fabuloasă, rezultată dintr-o simplă scrisoare comercială, **Fondul bisericesc a mai suportat și următoarele cheltuieli de proces** și anume: 300.000 lei onorariul juriului de arbitri; 550.000 lei onorarii avocațiale și 60.000 lei - pertize, precum și toate timbrele trebuitoare pentru judecarea unui astfel de proces!» (**Dumitru Timu**, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.32-34).

«**Cazul firmei «Wildmann, Hermann Fischler și comp.»**. Ca să ne putem da seama până unde ajunsese tembelismul (termenul e dur și nemeritat, pentru că în activitatea aceasta n-a existat decât corupție, cu măsuri bine chibzuite - n.n.) dela conducerea superioară a Fondului

nostru bisericesc, voi reda întocmai unele pasagii din **raportul informativ al Comisiunii de Control**, depus pe biroul adunării eparhiale în ședința din 26 și 27 Iunie 1936:

«Firma «Wildmann, Hermann și Companioni» **datora Fondului bisericesc sume foarte mari** din diferite contracte de cumpărare de material lemnos. Și cu toate acestea totuși i s-a mai vândut unele cantități de lemn pe credit. Din cauza aceasta, datoria firmei a crescut mereu, astfel încât, în anul 1933, ajunsese la suma considerabilă de 12.287.456 lei. Cu toată îngăduința Fondului bisericesc, firma aceasta debitoare n-a achitat către Fond nici măcar o parte din sumele datorate, așa încât Fondul bisericesc s-a văzut silit de a introduce acțiune în contra acestei firme, la Tribunal.

Procesul a costat, în total, peste 3.600.000 lei, pentru ca, în cele din urmă, **Consiliul Eparhial**, prin transacțiunea Nr.dos. 697/34 din 28 Decembrie 1934, **să se înțeleagă cu firma «Wildmann, Hermann Fischler și Comp.»**, obligând firma aceasta să plătească Fondului bisericesc, în loc de 12.287.456 lei, plus 3.600.000 lei cheltuieli de proces, deci în total 15.887.456 lei, numai 9.171.590 lei, **reducându-i debitul cu 6.715.866 lei.**

Dar să nu se creadă că firma «Wildmann, Hermann Fischler și Comp.» a depus suma de 9.171.590 lei și Fondul bisericesc a curmat, odată pentru totdeauna, legăturile de afaceri cu astfel de firme străine și speculative. Dimpotrivă, conducătorii Fondului nostru bisericesc, în special Consiliul Eparhial, **acordă acestei firme «norocoase» noi avantaje**, îngăduindu-i ca, din datoria redusă la 9.171.590 lei, **numai 3.000.000 lei să plătească în numerar**, restul de 6.171.590 lei urmând a-l achita în următorul mod: Fondul bisericesc vinde firmei «Wildmann, Hermann Fischler și Comp.» o cantitate de 35.000 mc lemn de lucru gata fasonat, din ocoalele silvice Vama și Moldovița, din produsele principale și accidentale și din ocolul silvic Argel, județul Câmpulung, numai produsele accidentale, cu prețul tarifar sporit cu 15% la produsele principale, iar firma aceasta se obligă a plăti Fondului bisericesc, pe lângă prețul contractual al lemnului, încă 80 lei de metru cub pentru amortizarea sumei de 6.171.590 lei. Dar, la cantitatea de 35.000 mc lemn, câte 80 lei, nu rezultă decât 2.800.000 lei, astfel încât mai **rămâne o datorie de**

3.371.590 lei. Pentru a-i da posibilitatea să achite și această datorie, făcând afaceri cu Fondul bisericesc, Consiliul Eparhial mai vinde firmei «norocoase» «Wildmann, Hermann Fischler și Comp.» 25.000 mc lemn de construcție și cherestea, astfel încât firma aceasta evreească, din debitul său față de Fondul bisericesc, în suma de 15.887.456 lei, rezultat din afacerile anterioare, **nu achită în numerar decât 3 milioane lei**, restul i se iartă, fie direct, prin reducerea debitului cu 6.715.866 lei, fie indirect, sub masca unor vânzări de lemne în condițiuni pe care le-ar fi acceptat oricine față de Fondul nostru bisericesc.» (**Dumitru Timu**, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.34-35).

«**Alte reduceri «diochiate»**. Acest sistem de «reducere a debitelor» firmelor străine, datorate Fondului nostru bisericesc, nu se practica numai la unele din aceste firme. El era introdus în administrația fondului nostru bisericesc de mai multă vreme, așa încât el devenise regulă generală.

Astfel, firma evreească «Frații Gelber» din Breaza, județul Câmpulung, cumpără de la Fondul bisericesc o cantitate de 1.630 mc lemn de lucru, cu prețul de 443 lei de metru cub (când cursul pieței, așa cum s-a văzut, era de minim 500 lei - n.n.), având a plăti Fondului bisericesc, conform contractului Nr. 4668/29, suma de 722.192 lei, din care **Consiliul Eparhial**, cu avizul Nr.11083, **îi reduce suma cu 275.195 lei.**

Societatea forestieră «Moldova», recte Schieber din Vatra Dornei, cumpără dela Fondul bisericesc, ocolul silvic Dorna-Candrenilor, cantitatea de 5.060 mc, cu prețul de 555 lei, și 2.012 mc lemn de construcție și cherestea, cu prețul de 581 lei mc, având de plătit Fondului bisericesc, conform contractului 8004/29, suma totală de 3.980.310 lei, din care **Consiliul Eparhial**, cu avizul Nr. 11083/30, **îi face o reducere de 978.950 lei.**

Industriașul de cherestea Moses Pachet, din Vatra Dornei, cumpără dela Fondul bisericesc cantitatea de 1.053 mc lemn de construcție și cherestea, având a plăti Fondului, conform contractului Nr. 9403/30, prețul de 677 lei de metru cub, deci în suma de 712.881 lei, din care

Consiliul Eparhial, cu avizul Nr. 16110/30, **îi face o reducere de 356.410 lei**, iar pentru lemnul cumpărat tot de Moses Pachet dela Fondul bisericesc, ocolul silvic Iacobenii, în cantitate de 3.914 mc, cu prețul de 517 lei de metru cub, pentru care, conform contractului Nr. 14418/29, trebuia să plătească suma de 2.023.538 lei, **i se face o reducere de 1.011.769 lei**.

Industriașul evreu Emil Dolberg, din Solca, județul Suceava, cumpără dela Fondul bisericesc cantitatea de 4.025 mc lemn de construcție și cherestea, cu prețul de 656 lei de metru cub, având a plăti Fondului, conform contractului Nr. 13947/29, suma de 2.640.000 lei, **din care i se face o reducere de 1.491.598 lei** « (Dumitru Timu, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.36-37).

«**Datorii de sute de milioane lei ale Fondului bisericesc**. Ceea ce a fost și este mai revoltător e că această gospodărire jidovească dela Fondul nostru bisericesc (astfel de tertipuri țineau pe vremea austriacă, dar acum, când Mitropolitul veghează asupra bunăstării românilor de pe fostele averi feudale, pe care le administrează, nu mai ține mutarea responsabilității clerului monahal în cărca evreimii - n.n.), se făcea tocmai într-un timp când **Fondul nu-și putea plăti slujbașii și era băgat în datorii de 155.195.200 lei** la diferite Bănci din țară și străinătate» (Dumitru Timu, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pg.39).

«**Memoriul Preoțimei din Bucovina către fostul Rege Carol II:**

«Majestate,

În audiența din 17 Februarie 1933, acordată atât de grațios de Majestatea Voastră delegaților preoțimei ort.rom. din Bucovina, Vi s-au adus la Înalta cunoștință **toată mizeria și necazurile în care se sbate această preoțime** fără vina ei, **de mai bine de doi ani de zile**. Întrucât, până astăzi, situația noastră cu nimic nu s-a ameliorat, ba din contră, este mult mai precară, îndrăznim din nou a ne apropia cu deplină încredere de treptele Tronului și a implora milă, ajutor și dreptate (de ce n-au cerut acestea Mitropolitului Bucovinei, care era și președinte al Fondului, și

înalțul lor ierarh? Pentru că străvechiul dispreț al clerului monahal față de clerul secular încă mai dănuia în Bucovina - n.n.).

Referințele financiare ale Fondului bisericesc ort.rom. din Bucovina, din care preoțimea este salariată, Vă sunt îndeajuns de cunoscute și n-am mai voi să insistăm asupra împrejurărilor de acea acest Fond nu-și poate îndeplini (ca pe vremea administrației civile și profesioniștii austriece - n.n.) menirea sa. Un lucru însă rămâne sigur că, cu toate bugetele din anii trecuți pretinse echilibrate, **până astăzi nu suntem plătiți cu salariile pe 16 luni**, ceea ce cu multă durere și desperare trebuie să constatăm că nu s-a întâmplat cu nici o stare de funcționari din întreaga țară, ba nici cu **frații noștri preoți din celelalte dieceze, care, plătiți fiind de Stat, sunt aproape la curent cu plata salariilor**.

Îndrăsnim deci a atrage prea binevoitoarea atenție a Majestății Voastre că, după constatările făcute la Adunarea Eparhială din Mai 1933, **Fondului bisericesc ort.rom. din Bucovina datorește clerului salarii și pensii, până în Mai 1933, minimum 80.000.000 lei și alte 100.000.000 lei datorii de altă natură**, așa c, în consecință, al doilea lucru tot atât de cert rămâne că **nici pe viitor, cel puțin pentru 4 sau 5 ani, subsistența preoțimii și a funcționarilor nu va putea fi asigurată de acest Fond**. Așa că, din punct de vedere al umanității și al dreptății, fiind preoțimea ort.rom. bucovineană, o repetăm încă o dată, o parte integrantă a preoțimei ort.rom. din România, nu poate fi lăsată **muritoare de foame, în cea mai cumplită mizerie și nesiguranță perpetuă cu văduvele și cu orfanii săi**» (Dumitru Timu, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.41-42).

Preoții bucovineni, singurii din țară care ar fi trebuit să beneficieze de uzufructul unei uriașe averi, administrată sub președinția Mitropolitului lor, refuză să vadă cauzele dezastrului în proasta administrare ecleziastică a Fondului și, tocmai de aceea, solicită suveranului noi facilități: scutiri de impozite, credite preferențiale, achiziții de valori patrimoniale ale fondului.

«**Nemulțumirile funcționarilor**. Dar nu numai preoțimea noastră bucovineană zăcea sub povara mizeriei și a umilinței. Într-o situație și mai gravă se găseau funcționarii superiori și inferiori din serviciul cen-

tral al Fondului bisericesc, din Cernăuți. Pentru a învedera acest adevăr, reproducem memoriul, semnat de 54 funcționari superiori și inferiori și predat, la data de 1 Iulie 1932, Consiliului Eparhial din Cernăuți:

«Forțați de mizeria cauzată de neachitarea salariilor, toți ne-am întrunit, în ziua de 14 Iunie 1932, solicitând o audiență d-lui Administrator al Fondului bisericesc. D-sa, ascultându-ne doleanțele noastre, ne-a dat toată dreptatea, susținând că este convins de adevărul stării noastre deplorabile și disperate și că, astfel fiind, împărtășește pe deplin doleanțele noastre referitoare la plata neregulată a salariilor.

Cum chestiunea bănească depinde de onor. Consiliu Eparhial, d-l Administrator este de părere ca să facem un memoriu scris către Consiliul Eparhial, în scopul de a spori veniturile.

Când lipsa și nevoia ardentă a întrecut orice limită, când atât noi, cât și familiile noastre, am ajuns să murim de foame, când creditele ne sunt sistate în orice parte, când urgia fiscalului ne sechestrează și ultima perină de sub cap, când copiii noștri și-au pierdut anul școlar din cauza neplății taxelor școlare, când, ca oameni și funcționari, am pierdut orice vază, când unii dintre noi sunt evacuați în urma neplății chiriei, iar alții nu-și pot procura nici măcar medicamentele necesare spre a-și căuta sănătatea, când oricăre iluzie în spre mai bine a dispărut, când această audiență este strigătul de desnădejde al suferințelor noastre - serviciul contabilității de pe lângă Administrația Fondului, introducând în această secție registre din care nu s-a putut constata definitiv soldul lunar, ci numai cel anual, respectiv după încheierea exercițiului - nu a găsit un expedient ca să echilibreze la timp bugetul și regulat a căutat să complice chestiunea contabilicească prin metode în așa fel ca forurile superioare să nu aibă o situație clară a stării de fapt a gestiunii Fondului bisericesc, această gestiune fiind totdeauna ca activă.

În toamna anului 1929, când criza a început a se accentua puternic, serviciul contabilității al acestui mare aparat industrial era dator ca, imediat, să atragă atenția onor. Consiliu Eparhial asupra acestui fapt, luând la timp măsurile de îndreptare, respectiv de preîntâmpinare.» (Dumitru Timu, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.43-44).

Funcționarii propun o serie de măsuri de redresare a fondului, dar

soluțiile acestea ar fi anulat favorurile de pe urma cărora și administrația ecleziastică trăia într-un huzur oriental.

«**Nemulțumirile țăranimii.** În vreme ce elementul semit s-a bucurat totdeauna de concursul binevoitor al «oblăduitorilor» dela Fondul bisericesc al Bucovinei, **țăranimea din această provincie a fost neconținut ostracizată**, neputând cumpăra din pădurile acestui Fond lemnul trebuitor decât cu prețuri pe cari cei mai mulți dintre țărani nu le puteau plăti. Din pricina aceasta, mulți dintre țăranii ale căror gospodării au fost distruse sau au avut de suferit în timpul războiului din 1914-1918 nu și-au putut reface gospodăriile decât împrumutându-se de la Băncile cămătărești, cu dobânzi de 30-40%, înglodându-se în datorii peste puterile lor de plată...

Fiind lăsată de izbeliște, fără nici un ajutor și fără credit ieftin, țăranimea noastră dela șes și din părțile muntoase ale Bucovinei era cuprinsă de o nemulțumire generală, nebănuită de autoritățile noastre de Stat, lăsându-se, în cele din urmă, împinsă pe povârnișul unor agitații foarte primejdioase pentru ordinea publică a țării și pentru solidaritatea noastră națională» (Dumitru Timu, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pg.49).

Suceava care deziluzionează și contrariază, în 1934. „Priveliștea colinei pe care-i așezat orașul Suceava de astăzi produce o impresie care este cu atât mai neplăcută, mai dureroasă, cu cât cel ce vizitează Suceava este mai conștient de ceea ce ar trebui să fie acest oraș.

De la intrare, venind din oricare parte, te întâmpină aceleași maghernițe leproase, pășești aceleași drumuri desfundate și murdare, străjuite de garduri sparte. În tot locul se ivesc urme ale unor furtuni, care au ieșit cenușă și nisipuri streine peste comorile noastre.

Împrejmuite de hanuri clădite din pietrele curților domnești de altădată, singurele supraviețuitoare ale Sucevei vechi, bisericile, ctitorii vovodești, intră și ele în paragină! Zidurile încep să crape, acoperișurile se sparg, ploaia pătrunde, picturile și frescele se șterg, curțile sunt pline de bălării. Gardurile împrejmuitoare se dărâmă...

Ruinele cetății se prăvălesc în râpă zi de zi. Pe pripoare, unde

odinioară străjuiau case largi cu pridvoare moldovenești, azi așezări într-o rână, fără nici un pic de poezie, străine cu totul față de pământul pe care-s prinse.

Suceava de azi deziluzionează, contrariază pe toți cei atrași de mirajul naționalist ce-l exercită ea asupra tuturor românilor” (**Crainicul Cetății**, nr. 3-4, 1934, pg. 28).

Dezastrul de după «o speranță înșălătoare în alte vremuri mai bune. În anul 1935, moare IPSS Mitropolitul Nectarie (Cotlarciuc) și în locul decedatului Mitropolit al Bucovinei, Colegiul Electoral bisericesc, întrunit în ziua de 17 Octombrie 1935, în Camera Deputaților din București, alege pe Prea Sfințitul Episcop sufragane de Hotin, **Visarion Puui**, în scaunul Arhiepiscopiei noastre.

Bucuria cu care acest nou și viguros arhipăstor sufletește a fost primit pe meleagurile Bucovinei de către credincioșii bisericii ort. române a fost nemărginită, cu atât mai mult cu cât faima de bun gospodar a noului chiriarh se răspândise dela fosta sa reședință episcopală din Bălți (Basarabia) în toată Bucovina. O nouă eră părea că mijeste la orizontul munților împăduși și «pleșuvi» ai Fondului nostru bisericesc din Bucovina și un nou suflu de viață spirituală se aștepta în orânduirile bisericești din Eparhia noastră» (op.cit., pg. 53)

Din păcate, speranțele au fost înșelate, ba «și puținele înlesniri pe care țaranii le aveau cu privire la pășunatul vitelor în pădurile Fondului bisericesc au fost restrânse, înăsprindu-se și mai mult restricțiunile prevăzute de codul silvic. Atât membrii Adunării Eparhiale, cât și oamenii de bine din regiunea muntoasă a Bucovinei au rămas surprinși de această întorsătură uluitoare în conducerea Fondului religios. **Ciobanii care scăpau oile în pădurile Fondului erau împușcați** (cazul ciobanului Moroșan din Slătioara); pășunatul și «umbra» vitelor în pădurile Fondului restrânse, elementul românesc îndepărtat de la cumpărarea oricărei cantități de lemne, chiar și prin concurență licitativă, din aceste păduri ale Fondului.

Astfel, în ziua de 7 Septembrie 1938, Fondul bisericesc ține, sub președinția noului director general, Gh. Constantinescu, o licitație cu oferte închise și cu garanții legale depuse în numerar pentru vinderea unor

cantități de lemn de lucru din pădurile Fondului. Pentru cantitatea de 6.000 mc lemn de construcție și cherestea din ocolul silvic Breaza, județul Câmpulung, se depun 7 oferte cu îndeplinirea tuturor formelor legale, și anume 3 ale unor industriași evrei și 4 ale unor industriași români. Oferta cea mai avantajoasă (368 lei de mc pe tulpină) era a unui român cu garanții morale și materiale indiscutabile.

Reprezentantul firmei «Frații Gelber» din Breaza, Dr. Carol Gelber, un evreu cu multă trecere la noul director general al Fondului bisericesc, ing. Gh. Constantinescu, fiind prezent la licitație, dar nedepunând nici o ofertă, stătea la «pândă». El se exprimase doar că oricine ar încerca să cumpere lemne de lucru din pădurile Fondului, ocolul silvic Breaza, nu va reuși, dat fiind faptul că acest lemn e rezervat exclusiv pentru firma evreească «Frații Gelber» din Breaza.

În adevăr, după o târăgănare de peste o lună de zile, oferta cea mai avantajoasă, de 368 lei de mc pe tulpină, a industriașului român este respinsă și lemnul acesta se vinde de ing. Gh. Constantinescu, din mână liberă, deci fără licitație, firmei evreești «Frații Gelber» din Breaza. Și, ca o recompensă pentru că această firmă a fost nevoită să plătească prețul oferit de industriașul român pentru cantitatea de 6.000 mc, ing. Gh. Constantinescu majorează această cantitate de lemne de construcție și cherestea cu încă 4.000 mc, astfel încât firma evreească «Frații Gelber» din Breaza cumpără dela Fondul bisericesc o cantitate de 10.000 mc lemn de construcție și cherestea, câștigând câteva milioane de lei...

Inginerul Gh. Constantinescu își făcuse o predilecție din acest sistem de protejare... pretextând că «înviează» veniturile Fondului bisericesc și, în felul acesta, «redresează» situația economică a acestei instituții religioase» (**Dumitru Timu**, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp. 57-58).

«Mișcări anarhice disperate». Raportul d. Lt.Col Sever A. Slătineanu, prefectul județului Câmpulung, înaintat, la 14 Decembrie 1938, autorităților superioare de Stat:

«În primăvară, un conflict surd s-a deslănțuit între Fondul bisericesc, care stăpânește 2/3 din teritoriul județului, și între țaranii crescători de vite - interzicându-li-se acestora accesul lor de mai multe

ori secular în pădurile Fondului bisericesc, pentru păscutul vitelor. Creșterea vitelor este ocupația de căpetenie a țăranilor câmpulungeni, lipsiți de islazuri și fânețe artificiale, iar păscătoarea în păduri este statornicită prin hrisoave emenate dela voievozii moldoveni; stare de fapt pe care a reglementat-o însăși Austria desnaționalizatoare. Conservarea pădurii, în acest conflict, era un pretext, cum de altfel s-a și dovedit la conferința pe care am convocat-o cu delegați ai ministerului de domenii.

Soluționată principal problema accesului la păscut, **administrația Fondului bisericesc s-a retransat într-un sistem de permanentă șicanare a țăranilor:** taxe de pășunat (erau, desigur, ceva normal), dar taxe de umbră, taxe pe adăpatul vitelor - nu putea să fie decât o monstruoșitate. Și au fost.

Faptele ce narez s-au verificat la fața locului de către d. ministru Ralea, cât a stat în județul Câmpulung, timp de două zile, și le-am raportat d-lui ministru Sisești. Prin aceasta, mi-am făcut datoria.

Acum în urmă, când o recrudescență firească redeșteaptă vechi sentimente antisemite ale populației locale țăărănești, acelaș administrator general al Fondului bisericesc, d. inginer Constantinescu, provoacă cooperativele forestiere și pe proprietarii români creștini de fereștrac, refuzându-le, pur și simplu, lemn de lucru din pădurile Fondului, prin sfidarea legii contabilității publice (care garantează litația: și la litație au câștigat creștinii) și prin acordarea aceluiași lemn la comercianți evrei și la samsarii lor, cu care tratează personal.

Cazul cooperativei «Munca» nu e izolat. Dovadă e faptul că l-am raportat d-lui Rezident Regal, cum se adeverește cu anexa 2. Și fiindcă în această anexă se raportează și un al doilea caz, anexez și această reclamațiune» (**Dumitru Timu**, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.59-60)

«**Arestarea Ing. Gh. Constantinescu și demisia Mitropolitului Visarion Puu**. După doi ani de administrație a Băilor din Vatra Dornei, a minelor de mangan din Iacobenii și a imenselor păduri ale Fondului bisericesc, administrația făcută de ing. Gh. Constantinescu, **fără nici un control din partea Consiliului Eparhial și al autorităților tutelare**, gestiunea acestui funcționar, **favorizat și ocrotit de IPSS Mitropolitul**

Visarion Puu, a fost cercetată de d. Jude-instructor Babor de pe lângă Tribunalul din Cernăuți și, cu acest prilej, s-au descoperit în sarcina inginerului Gh.Constantinescu următoarele capete de acuzare:

1) În vara anului 1937, în calitate de funcționar al Fondului bisericesc, de administrator al Băilor din Vatra Dornei și de gestionar al lucrărilor de renovare a acestor Băi, ing. Gh. Constantinescu a încheiat, în numele administrației Băilor din Vatra Dornei, contracte de lucrări și furnituri fără ca aceste contracte să cuprindă proiecte prealabile ca: măsurători, devize, caete de sarcini etc., **depășind cheltuelile** aprobate prin devizul inițial, în suma de 8.485.229 lei, **cu 8.740.186 lei, deci cu mai mult de 50 la sută**, pentru care fapte ing. Gh. Constantinescu s-a făcut vinovat de dispozițiunile prevăzute la art.23 din **legea pentru apărarea patrimoniului public**.

2. În calitate de gestionar al lucrărilor de renovare la Băile din Vatra Dornei, proprietatea Fondului bisericesc ort. Român al Bucovinei, ing. Gh. Constantinescu a mai fost găsit în neregulă au acte justificative asupra unor lucrări de renovare efectuate la aceste Băi, aducându-i-se de către Judele-Instructor învinovățirea gravă că, înaintând acte justificative nereale, **și-ar fi însușit următoarele sume de bani:** 17.450 lei și 2.576 lei, rezultând dintr-o pretinsă cumpărare de plumb dela un oarecare Rudolf Zippenfenig; 80.000 lei, rezultând dintr-o pretinsă cumpărare a 21 căzi de tablă de zinc dela comerciantul Nathan Wolfer și 237.000 lei, rezultând din mai multe pretinse cumpărări de materiale, ca ciment, fierărie și altele, dela comerciantul Elias Salter, deci, în total, **337.026 lei**, fapt care intră în dispozițiunile prevăzute de art.266 din codul penal și art.23 din **legea pentru apărarea patrimoniului public**» (Rechizitoriul Parchetului din Cernăuți, publicat în ziarul «Universul» din 21 martie 1940).

În baza acestor constatări, făcute de Judele-Instructor, Parchetul de pe lângă Tribunalul din Cernăuți a emis contra ing. Gh. Constantinescu, mandat de arestare. Ing. Constantinescu a fost, deci, arestat și depus la închisoare.

Ca o urmare logică a arestării directorului general al Fondului nostru bisericesc, deci a unuia dintre **cei mai intimi colaboratori ai IPSS Mitropolitului Visarion Puu**, acesta din urmă a înțeles să tragă

consecințele pentru prea marea încredere ce i-a acordat incorectului său funcționar superior, **demisionând din scaunul de arhipăstor al Arhiepiscopiei Bucovinei**. În felul acesta, **s-a spulberat din sufletul nostru românesc ultima speranță într-o gospodărie corectă și ferită de orice bănuială de corupție a mult încercatului nostru Fond bisericesc» (Dumitru Timu, Câteva pagini din administrația Fondului ortodox român din Bucovina, Universul, 1940, pp.63-64).**

„Grupuri de derbedei cutreierau străzile”

Studenți legionari arestați, apoi grațiați pentru a fi trimiși în linia întâi. „În 1938, la deschiderea cursurilor universitare, au fost arestați liceenii și studenții legionari și condamnați la câte cinci ani de închisoare și la câte alți cinci ani de interdicție de drepturi. Două sute dintre ei au fost încarcerați în Închisoarea Centrală din Cernăuți, apoi, în primăvara anului 1939, s-a hotărât ca șaptezeci dintre ei, adică toți cei care provin din Bucovina, să fie mutați în temnițele Ardealului...”

Ne-am imbarcat în cele două vagoane dubă și-am pornit la drum... După o cale de drum, mă apropii de fereastră, ridic vizorul și priveam dincolo. Și mă cutremur, și îmi pietresc de uimire, ba poate și de spaimă, când îi zăresc printre prizonieri pe Petrică Gorcea și pe Eugen Lucaci din Berchișești, colegii mei de liceu, promoția mea...

În Ardeal, s-a zvonit că, după ocuparea Cehoslovaciei de către nemți, urmează să sosească trenuri cu refugiați evrei. Și se adună evrei din toată provincia în garile Ardealului ca să-și întâmpine cosângenii. Aduc coșuri cu bucate, îmbrăcăminte și flori evreii din Ardeal în garile în care își închipuie că vor sosi nefericiții lor conaționali.

La Războieni, de pildă, gara se clatină de urale și înghesuială, apoi se lasă o liniște grea, oamenii neînțelegând de ce nu se deschid, odată, ușile vagoanelor.

Și-atunci, pe neașteptate, se aude un cor de voci cântând „Geme Jilava”...

Din fericire, mecanicul de locomotivă pornește trenul, salvându-ne pe toți de la un cumplit linșaj.

I-am lăsat pe studenții legionari la Gherla pentru a fi împrăștiați prin temnițele Transilvaniei. N-am mai știut nimic despre ei până ce n-a început războiul. Abia atunci l-am întâlnit pe Eugen Lucaci în Parcul Schiller din Cernăuți și am aflat că a fost grațiat pentru a fi trimis în Basarabia, la Sărata, pentru a lupta în linia întâi” (Ilie Ilisei, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 42-44).

Uriașul exod al polonezilor și salvarea tezaurului. „În zorii zilei de 1 septembrie 1939, Hitler și Stalin transformă Polonia într-o bucată de postav însângerat din care fiecare înșfacă atât cât poate...”

După mai puțin de o lună de zile de lupte înverșunate, rezervele de alimente ale Varșoviei se epuizează, iar instalațiile de electricitate, apă și canalizare sunt complet distruse. Guvernul polonez hotărăște să treacă în România, iar populația civilă se grăbește să-i calce pe urme.

Unitatea noastră (Centrul de Instruire nr. 4 Jandarmi din Cernăuți) este masată la graniță pentru a lua sub control uriașul exod al polonezilor.

- Lăsați armele și treceți! Le zicem pribegilor, apoi îi îndrumăm spre popotele de campanie...

Și tot atunci, într-un secret desăvârșit, am preluat cele cincizeci de camioane în care a fost încărcat tezaurul Poloniei, salvându-l de lăcomia cuceritorilor. Timp de o noapte, camioanele au fost ascunse în incinta Corpului de Instrucție nr. 4 Jandarmi din Cernăuți, iar în zorii zilei următoare au pornit spre Constanța. Fiecare camion era păzit de un comisar de poliție și de o echipă de jandarmi” (Ilie Ilisei, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 46-47).

Agresiuni împotriva armatei române în retragere. „În dimineața zilei de 28 iunie 1940, când s-a luat măsura de a evacua trupele, concomitent a început, în grabă și fără nici un plan, și evacuarea instituțiilor civile. A fost, într-adevăr, un moment de panică și zăpăceală; fiecare persoană avea tendința de a se salva pe ea și a duce în refugiu strictul necesar. Pe la ora 10-11, 28 iunie, a început exodul vehiculelor încărcate cu bagaje, a populației, a armatei; fiecare cum putea și pe unde

putea.

La un moment dat, anumite centre populate, cam între orele 11-15, au rămas numai cu poliția și mici unități de jandarmi pentru menținerea ordinii și predarea acestor centre Sovietelor. Momentul a fost critic, pentru că bandele de comuniști – în cea mai mare parte evrei – s-au dat la acte de violență contra autorităților și militarilor rămași. Astfel:

În Cernăuți, bande de comuniști evrei, armate, au atacat paza închisorii și au eliberat pe toți deținuții, care, imediat, au întărit rândurile bandei. În învălmășeală, au fost omorâți mai mulți gardieni. Intervenind jandarmii, au pus pe fugă bandele (se spune că ar fi omorâți și răniți aproape 200 de manifestanți și mai mulți jandarmi) – preciziunile lipsesc.

Grupuri de derbedei cutreierau străzile și dezarmau pe orice militar izolat. A fost omorât, tot de comuniști, viceprimarul Kopețki (de origine germană). A fost devastată cooperativa românească „Meseriașul român”. Un grup puternic de evrei a atacat „Casa germană”. Elementele germane din Cernăuți, care, în acel moment, se găseau în localul casei, au deschis foc. Mai mulți agresori evrei au fost omorâți sau răniți, fiind nevoiți, în cele din urmă, să se împrăștie. Insuccesul de la „Casa germană” centrală din Cernăuți i-a determinat pe manifestanți să aleagă un alt obiectiv. Au atacat „Casa germană” (o sucursală) din suburbia Roșă, pe care au devastat-o complet, masacrând populația germană întâlnită în cale. Excesele au fost potolite numai după ce au intrat trupele sovietice în oraș” (**Vitalie Văratice**, Șase zile din Istoria Bucovinei, Rădăuți, 2001, raportul maiorului **Dionisie Bădărău**, pp. 463-464).

„În timpul retragerii pe distanța Rădăuți – Gura Humorului, am văzut cum 6 evrei, dintre care 2 îmbrăcați ofițeri, au tras cu armele în armata română, în comuna Marginea, județul Rădăuți, au băgat panică într-o divizie armată, din care cauză s-au calicit caii, trupă, s-au răsturnat tunuri, au căzut pe jos obuze de tun, lăzi cu cartușe, care evrei au alarmat printre soldați că vin tancurile rusești dinspre Gura Humorului. O evreică, în orașul Gura Humorului, a strigat pe stradă că nu evreii sunt vinovați că s-au petrecut asemenea lucruri cu evreii și armata, ci foștii conducători sunt vinovați, că nu trebuiau să primească atâția evrei în țara românească” (**Vitalie Văratice**, Șase zile din Istoria Bucovinei, Rădăuți, 2001, mărturia plutonierului **Vasile Săvescu**, pg.436).

„La intrarea trupelor rusești în **Jadova**, evreul măcelar Ivaner din Jadova a comunicat rușilor că în comună sunt 3 caporali din Regimentul de transmisiuni, care se află în centrala telefonică, la Talău Dohotaru, și care fac spionaj. Un ofițer rus, fără multă vorbă, a scos revolverul, în văzul populației, și a împușcat 2 caporali și un soldat mortal, iar corpurile au fost lăsate 3 zile în șanțul șoselei... Retrăgându-ne spre Ciudei, am găsit un batalion din Regimentul 37 Infanterie care ne-a comunicat că evreii din Ciudei le-au ieșit înainte cu steaguri roșii și înarmați, crezând că vin să ocupe Ciudeiul trupele ruse. Din acești evrei, au fost recunoscuți: dr. Kreisel, Pinus Schaer, Grinberg și Margulis” (**Vitalie Văratice**, Șase zile din Istoria Bucovinei, Rădăuți, 2001, mărturia plutonierului major **Dumitru Ionașcu**, pp. 445- 446).

„Retragerea din 29 iunie 1940 a fost extrem de anevoioasă. Ploua torențial, iar noi trebuia să părăsim nordul Bucovinei în doar câteva ore, dacă doream să scăpăm de rușinea prizonieratului. N-a fost vreme nici de așteptat ordinul scris de retragere, iar dacă ar fi fost un fals comunicatul citit la radio, noi, ofițerii, am fi sfârșit în fața plutonului de execuție.

Combustibilul și rezervele de alimente le-am împărțit populației civile ca să putem salva munițiile și armamentul. Am mărșăluit grăbiți până în comuna Grivița, unde am făcut un popas. Era după-amiază, ploile mai conteniseră. Ca să facem rost de merinde, a fost nevoie să-l punem pe primar între baionete și să-l plimbăm prin comună ca pe un hoț de cai. Sătenii nu voiau să vândă. Dosiseră alimentele, pregătindu-se să întâmpine vremurile grele care aveau să vină. Ne opream, cu primarul, în fața gospodăriilor, hotărând câți ostași pot fi hrăniți în fiecare casă, apoi îi spuneam țăranului că-l așteptăm la primărie ca să plătim totul în mod cinstit. Și, totuși, nici un sătean n-a venit după plată, deși ostașii fuseseră bine hrăniți, în ciuda încrâncenării de la început.

Spre seară, am pornit mai departe. Ploua și mai îndesat, și mai nervos, iar noi înotam prin noroaie, ducând în cârcă povară cerul de plumb de deasupra noastră... La apel, constatăm că nu lipsește nici un soldat, deși marea majoritate dintre ei proveneau din teritoriile care nu ne mai aparțineau și aveau familii în teritoriile ocupate” (**Ioan D. Popescu**, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 95-96).

Arestat și deportat în locul unui fugar. În decembrie 1940, Ioniță Posteucă din Stănești-Hliboca a fost arestat de soldații sovietici, la marginea satului Pasat, în locul unui tânăr care reușise să fugă în România. „Când a început războiul, mă aflam în închisoarea din Cernăuți. Peste opt zile, adică la 1 iulie 1941, am fost mânați la gară și încărcăți, tot câte o sută de oameni, într-un vagon de vite. Timp de o lună, trenul a alergat undeva, spre răsărit. O dată la nouă zile ne dădeau să mâncăm pește sărat, dar apă nu primeam nici un strop... Așa am ajuns în munții Ural, în orașul Sverdlovsk. Acolo ne-au dat câte-o bucatică de pâine și ne-au mânat, pe jos, încă trei zile... Acolo unde am fost opriți, nu era nici o urmă de așezare omenească. Am săpat câteva bordeie în pământ și am locuit în ele până ce ne-am construit singuri câteva barăci... Acolo mi-a fost citită sentința: timp de șase ani, trebuia să îndur chinuri, foame și înjosire, neavând nici o vină... În șase ani, bucuria mi-a pătruns în suflet o singură dată, atunci când mi s-a spus că eram liber și că mă puteam întoarce la baștină. Dar unde să mă fi întors, când și bieții mei părinți fuseseră deportați în Siberia, în ținutul Krasnoiarsk, pe motiv că eu aș fi încercat să fug în România?... Mare mi-a fost bucuria când m-am întâlnit, după atâția ani de calvar, cu părinții și cu frații în căsuța noastră din Stănești” (Țara Fagilor, Cernăuți, 1998, pp. 109-110).

Hăituiți prin păduri, împușcați și îngropați unde se nimerea. Povestește Magdalina Morar, din Cupca: „La 1 aprilie 1941, am văzut drumul ce trecea prin satul nostru (Cupca-Hliboca) inundat de oameni. Înspre Adâncata curgeau amândouă Pătrăușurile, Igeștii, Crasna, Ciudeiul, Budinețul, Cireșul, Crăsnișoarele, Bănila Moldovenească, Dăvidenii, precum și sate de mai departe, de sub creierul munților. Bătrâni cu plete albe pășeau, îngândurați, alături de bărbați tineri și feciori voinici și drepti ca brazii. Femeile, îmbrăcate în sumane sau în cojoace, aveau pe umeri câte o trăistuță cu merinde, iar de mâini își țineau copilașii sau nepoții. Unele femei își alăptau pruncii din mers...”

Când miile de români de pe valea Siretului au ajuns la Varnița (așa se numea cornul pădurii dinspre Fântâna Albă) și când până la graniță mai erau doar 3-4 kilometri, grănicerii au tras câteva focuri în aer. Nimeni

nu credea că o să fie împușcată atâta lume, de aceea coloana nu s-a oprit.

Deodată, însă, au început să țacănească mitralierele. Cădeau românășii ca snopii de secară.

Un frate de-al mamei, Andronic Morar, s-a izbit la pământ și glonte i-a trecut printr-o îndoitură a sumanului. De frică, a răătăcit vreo patru zile prin pădure.

Marta Șorodoc, fată de 18 ani, avea un frate mai mare, care își continua studiile în România... Avea păr lung și mătăsos și, după ce au împușcat-o, grănicerii au tras-o de cozi și au aruncat-o într-o groapă comună, în care se mai zbăteau și oameni ce aveau să fie îngropați de vii.

Arcadie al lui Toader Plevan din Cupca a fost rănit și transportat la spitalul din Hliboca, dar acolo... a fost aruncat de viu într-o groapă din cimitirul evreiesc... Împușcați și zvârliți într-o groapă comună au mai fost și cupcenii Ion Gâză, Arcadie Palicârja, Ion Belmega.

Vasile Dugan, tot de la noi, din Cupca, a fost împușcat în gât. Cu greu a ajuns acasă, dar a fost arestat. Fratele acestuia, Ion Dugan, a stat ascuns după ce s-a întors de la graniță. Cineva l-a pârât, a fost luat de acasă și a murit în închisoare.

Mihai Plevan, cojocar bun, când s-a pornit să treacă frontiera, a luat cu el foarfecele de cojocărie. În timpul percheziției i le-au găsit și l-au învinuit că purta la el armă albă. A fost condamnat la 10 ani închisoare (la Averdlovsk) și la 3 ani fără drepturi... A murit, la 1951, de o boală de plămâni. Atâta l-au bătut, până i-au desprins plămânii din coșul pieptului.

Dumitru Tărăță, pârât că a fost la graniță și că a făcut politică, a stat, la fel, la închisoare. S-a întors la Cupca cu sănătatea zdruncinată și a murit.

Ion al lui Simion Opaț, fecior de 20 de ani, a fost prins la graniță. A murit în detenție.

Doi feciori ai lui Simion Alerguș, Toader și Lazăr, unul de 23 și altul de 20 de ani, după ce și-au ispășit pedeapsa, au mai fost privați, pe un termen de 5 ani, de dreptul de a se întoarce la baștină. S-au stabilit cu traiul în Ternopol, unde s-au căsătorit și unde au murit.

Gheorghe Luțu, un fecior sărac, a fost, de asemenea, arestat... Nimeni nu știe unde a fost dus și unde-i putrezesc oasele.

De nicăieri nu s-a mai întors nici Petru Plevan, la fel – fecior sărac, care a fost pârât de o fată care a fost la graniță.

Vasile Ovaciuc, un copilandru, abia s-a întors de la frontieră și s-a dus la fântână să scoată apă și să-și astâmpere setea... L-au prins și l-au aruncat după gratii, unde a murit.

De nicăieri n-a mai dat vreo veste nici Nistor Plevan, pârât că a fost la graniță și dus din sat între arme.

La fel și cupceanul Toader Țăbuleac, de 32 de ani, nu se știe unde a murit...

După masacrul de la graniță, oamenii dormeau prin stoguri de fân, de teamă să nu fie ridicați. Cei care n-au ajuns în satele lor erau hăituiți prin păduri, împușcați și îngropați unde se nimerea” (**Țara Fagilor**, Cernăuți, 1998, pp. 111-114).

Născut în trenul deportaților. Toader Florea din suburbia Horecea Mănăstirii a fost împușcat „la Lunca, sat din preajma Herței, pe Prut”, iar soția și feciorii lui, Gheorghe și Nicolae, au fost ridicați, „într-o noapte de mai a anului 1941”, duși la Gara Mică din Cernăuți și urcați în vagoane de vite. Erau, acolo, în gară, „horeceni, mahaleni, ostriceni și români din alte sate din jurul Cernăuților, înconjurați de soldați cu câini”.

O horeceancă, Ioana Tcaciuc, a născut în vagon, „unde, prin Rusia”.

După o lună, trenul a oprit „la o margine a ținutului siberian Krasnoiarsk”. Un preot catolic l-a botezat pe băiețelul ortodox al Ioanei Tcaciuc, „născut în trenul deportaților”. Urma calvarul siberian (**Țara Fagilor**, Cernăuți, 1998, pp. 116-119).

Primarul Cernăuților salvează zeci de mii de evrei. „La 1 august 1941, avocatul dr. Traian Popovici a fost numit primar general al municipiului Cernăuți... La câteva zile de la instalare, colonelul Roșianu, guvernatorul militar al regiunii, îi ordonă să organizeze un ghetou în care să fie adunați toți evreii din oraș. Primarul a încercat să demonstreze caracterul inuman al hotărârii... După o dispută aprigă, cei doi au hotărât să amâne cât mai mult lucrurile, motivând că problema se află în studiu. Între timp, Roșianu a murit... La 10 octombrie 1941, generalul Calotescu,

noul guvernator militar al regiunii, îl convoacă pe Traian Popovici și-i aduce la cunoștință că dacă primăria nu vrea ghetou, populația evreiască din Cernăuți va fi deportată... La 11 octombrie 1941, guvernatorul comunică primarului că acțiunea de deportare va începe curând... Traian Popovici reușește să obțină o audiență la mareșalul Ion Antonescu, căruia îi aduce, în sprijinul solicitării sale, argumentul că deportarea evreilor din Bucovina, în număr de circa 60.000, ar dezorganiza activitatea economică... La 15 octombrie 1941, generalul Corneliu Calotescu primește telefonic un ordin de la mareșalul Antonescu, prin care se exceptau de la deportare 20.000 de evrei din categoriile prezentate de primarul Cernăuților (evrei care luptaseră în primul război mondial, ingineri, medici, arhitecți, magistrați, artiști, profesori, meseriași), lucrare care trebuia să se încheie în numai trei zile. În acest interval, au fost emise 20.000 de autorizații personale, primarul asumându-și responsabilitatea și riscul ca pe verso-ul autorizației să fie trecuți și ceilalți membri ai familiei, rudele, prietenii celui exceptat și care nu făceau parte din categoriile respective” (**Ioan Cocuz**, Bucovina – file de istorie, Suceava, 2000, pp. 79-81).

„De ridicarea și trimiterea evreilor în lagăre s-a ocupat armata. Un maior de la Guvernământ avea liste întocmite de Serviciul Misionarilor din Ministerul Propagandei, liste riguroase, avizate de Serviciul Central de Informații și contrasemnate de Antonescu.

Serviciul Misionarilor fusese creat pentru a se ocupa de activitatea de propagandă anticomunistă și antirusă în teritoriile ce fuseseră ocupate de sovietici după 28 iunie 1940.

„Misionarii” întocmiseră lungi liste cu toți cei ce serveau interesele administrației sovietice, desfășurând activități antiromânești. În baza acestor liste, au fost ridicați de către armată evreii cernăuțeni care urmau să fie trimiși în Transnistria...

Cei mai mulți dintre cei aduși pe stadionul „Macabi” pentru a fi trimiși spre lagăre erau oameni nevinovați... Am văzut, acolo, pe stadionul care adusesese faimă cernăuțenilor, o evreică tânără rugându-se soldaților germani s-o ia și pe ea la Bug, acolo unde urma să fie dusă soră-sa. În zadar a implorat, în zadar și-a oferit bijuteriile, numele ei nu

figura pe liste, nu putea fi deportată.

La fiecare pas, se petreceau scene similare” (Ilie Ilisei, *Dosarele suferinței*, Suceava, 1999, pp. 59-60).

Ca să împiedice executarea sentinței de condamnare la moarte. „În toamna anului 1943, când sunt numit comandant al gărzii Palatului din Cernăuți, agentul de siguranță Lupcin organizează, spre seară, o adevărată percheziție, controlând, cu minuțiozitate, fiecare ungher, de sub acoperiș până în subsol. Rezidentul regal Alexianu a fost condamnat la moarte de un „tribunal național” legionar, așa că se iau măsuri de securitate excepționale, care să împiedice executarea sentinței de condamnare la moarte.

Spre surprinderea și nedumerirea noastră, în dimineața zilei următoare, Palatul e plin de manifeste legionare” (Ilie Ilisei, *Dosarele suferinței*, Suceava, 1999, pg. 55).

„Pentru prea multă dragoste de patrie, condamnați la moarte”

Eroul patriei Vladimir Macoviciuc, dușmanul patriei Vladimir Macoviciuc. „În primăvara anului 1944, Marele Stat Major al Armatei Române a mobilizat pe loc o parte dintre muntenii Bucovinei apți de luptă, în vederea constituirii unei divizii care să lupte în munți cu Armata Roșie, în cazul în care frontul va cădea. Vladimir Macoviciuc făcea și el parte din această divizie, cu gradul de sergent.

În urma comunicatului către țară din 23 august 1944, divizia s-a destrămat, marea majoritate a oamenilor aruncând armele și întorcându-se la casele lor. Unii, însă, aprovizionați de comandamentul german din Câmpulung Moldovenesc, au rămas în munți, continuând lupta. Pentru merite deosebite în luptă, Macoviciuc a fost decorat de nemți și avansat ofițer.

În toamna anului 1944, Macoviciuc mai avea cu el doar câteva sute de oameni înarmați, dar, în urma unui comunicat prin care cei din munți erau anunțați că vor fi amnistiați dacă vor depune armele, au mai rămas cu el vreo cincizeci de foști militari, care au dezertat din armata română pentru a continua lupta împotriva sovieticilor...

Primul care a încercat să-l vândă autorităților pe Macoviciuc a fost un oarecare Cârdei din Vicov, care făcea parte din banda lui. Scăpat din ambuscada organizată la Câmpulung, Macoviciuc s-a răzbunat cumplit pe trădător, împușcându-i și pe el, și pe soră-sa, în timpul cinei din ziua următoare și așezându-le capetele în fereastra casei ca să-i înspăimânte de moarte pe toți eventualii trădători” (Ioan D. Popescu, *Dosarele suferinței*, Suceava, 1999, pp. 160-161).

Masacrarea refugiaților români, la Câmpulung Moldovenesc. Într-o duminică a anului 1945, în baza unui ordin care promitea refugiaților nordbucovineni obținerea cetățeniei române, „în incinta Școlii generale nr. 3” din Câmpulung s-au adunat sute de pribegi, români și ucraineni. Și-atunci, în acea sfântă zi de duminică, „câțiva ruși beți s-au apropiat de ferestrele școlii și au început să tragă, la grămadă, în mulțime”. Cei care au supraviețuit, totuși, masacrului au fost urcați în vagoane de vite și duși în Siberia (Ilie Ilisei, *Dosarele suferinței*, Suceava, 1999, pp. 71-72).

Pentru prea multă dragoste de patrie, condamnați la deportare. „Am plecat din nordul Bucovinei, într-o noapte din vara anului 1944, lăsând ușile și ferestrele deschise, animalele slobode - să se ducă unde or vrea. Erau, printre noi, printre cei peste o sută de refugiați din convoi, și vreo zece copii de țăță, de sub un an. Ne adăpostisem în pădurea din dealul Vicovului, rămas dincolo, iar mamele își legănau disperate copiii sugari, nu cumva să scâncească, pentru că, dacă ar fi scâncit, nu aveau de ales, ar fi fost obligate să-i sugrume, ca să nu pună grupul de fugari în pericol. Aveam doi frați mai mici, pe Ilie, de trei anișori, și pe Vasile, de doar zece luni. Mi-a fost teamă pentru ei, fără să realizez că eventualul lor plâns ar fi însemnat moarte și pentru mine, și pentru tot grupul...

În noaptea de 17 spre 18 iunie 1951, au apărut în satele din Banat în care se refugiaseră bucovinenii și basarabenii milițienii și, pe bază de tabele care erau întocmite din vreme, s-a făcut dislocarea oamenilor. La miezul nopții, s-a dat ultimatumul fiecărei familii ca, în maximum două ore, să fie gata de drum. La fiecare casă au fost lăsate câte două santinele dotate cu armament de război... Apoi, am fost urcați în vagoane și duși, sub escortă militară, înspre alt întuneric. Timp de o săptămână, n-am știut unde vom fi duși, apoi s-a răspândit zvonul că, deși fuseserăm destinați Siberiei, vom fi deportați în Bărăgan. După o veșnicie, trenul a oprit la Perieți, lângă Slobozia Veche, de unde am fost conduși pe un teren complet gol, parcelat în loturi de 2400 metri pătrați. Existau, acolo, o mulțime de țărui cu plăcuțe din scândură, pe care erau scrise numere de ordine. În jurul nostru roiau milițieni călări, care se grăbeau să ne repartizeze fiecărei familii câte un țărui. Familia și țăruiul. La țăruiul numărul unu - familia Bîgu Ștefan, un basarabean care a murit între timp și a cărui soție trăiește și acum în satul care, de atunci, avea să se numească Fundata. Urma, apoi, la țăruiul numărul 2, familia Chircu, familia Pocotilă - care mai locuiește și acum acolo, apoi foarte multe familii de bucovineni, Frunză, Socolescu, Ionașcu, Hariton - din care provine Mircea Hariton, fost director în Consiliul Județean, Nichiforeanu, Bejan, Halovici, alți Frunză, Luchian, alți Ionașcu, Vlad și așa mai departe...

Au fost 500 de colibe și case de chirpici în Fundata și tot atâtea familii de bucovineni și basarabeni care n-au vrut să trăiască în afara granițelor patriei. Aveam pe buletine câte o ștampilă cu inițialele «D.O.». Adică Domiciliu Obligatoriu. Marea majoritate au murit și sunt înmormântați în cimitirul Fundatei...

Din prea multă dragoste de patrie ne-am abandonat satele de baștină și iată că, în patrie, ni s-a imputat fuga din fața regimului bolșevic. Tocmai de aceea numai nouă, bucovinenilor și basarabenilor, nu ne-au fost retrase restricțiile domiciliare nici după 1956, când nemților și sârbilor li s-a permis să se reîntoarcă în Banat. Ei au avut unde să plece, noi nu. De aceea au rămas foarte mulți în Bărăgan, și acum mai sunt unii acolo, de aceea foarte mulți sunt înmormântați acolo. În cimitirul Fundatei, vezi scris pe cruci: „Ionașcu Petre sau altcineva / născut Igești-Bucovina/ decedat Bărăgan”...

Copiii aveau același regim ca și părinții. Pentru că n-au avut voie să facă școală, ci numai ciclul primar. Profesorii proveneau din rândurile foștilor deținuți politici, cărora li se îndulcise pedeapsa în domiciliu obligatoriu. Învățam alfabetul cu somități ale învățământului universitar interbelic...

În 1955, odată cu ridicare restricțiilor domiciliare pentru bănațeni, ni s-a spus că noi, copiii bucovineni și basarabeni, putem să mergem mai departe la școli. Am profitat de ocazie și am făcut primele clase de liceu în particular cu profesorii universitari cu domiciliu forțat în sat, trecând examenele la fără frecvență, la liceul «Matei Basarab» din Slobozia. Apoi, destul de curând, am avut posibilitatea să mergem la învățământul de zi și să evadăm pentru totdeauna din bărăganul care ne primise cu atâta ostilitate. De parcă i-a fi fost dușmani și lui, și țării” (**Deportatul Nichiforeanu**, mărturisire pentru romanul „Pasărea și clipa”, de Ion Drăgușanul).

Repatrierea evreilor. „Luna martie a anului 1945 a fost friguroasă și urâtă... La Siret au fost amenajate două centre de primire a repatriaților, unul la liceu, celălalt la fosta cazarmă, actualul spital pentru bolnavii neuropsihic. Comisia sovietică era formată din șaptesprezece ofițeri și era condusă de colonelul Loghinov...

Sovieticii erau simpatici, politicoși, dar încetineala cu care se desfășurau lucrările mă exaspera. Câmpul de până la Tereblecea și Stănești era plin de oameni. Femei, bătrâni, copii și, foarte rar, câte un bărbat sleit de puteri se buluceau spre punctul de trecere a frontierei ca înspre Țara Făgăduinței, implorând să fie luați la rând... Într-o zi, din mulțimea refugiaților s-a desprins un bărbat și s-a oprit în șosea ca o trestie în bătaia vântului, fără să-i pese că tocmai pleca uriașul ultim camion cu pribegi.

- De ce nu v-ați imbarcat?

Omul ia o caraghioasă poziție de drepti:

- Domnule locotenent, sunt avocatul Frankel Lazăr din Rădăuți... Sunt... Sunt nespus de fericit că, după atâția ani, văd un ofițer român, un frate român din mândra noastră armată!... Sunt nespus de fericit că am ajuns să calc, din nou, pe pământul sfânt al țării mele, pământul pe care

m-am născut” (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 150-154).

Prinși, jefuiți și omorâți de oamenii lui Macoviciuc. „În primăvara anului 1945, trei comercianți evrei din Rădăuți, conduși de Stier, au plecat cu marfă spre Moldovița, direct peste Ciumârna, calea fiind mai scurtă. Au fost prinși, jefuiți și omorâți de oamenii lui Macoviciuc. Imediat, au fost trimiși agenții Brăileanu și Șumianschi pentru a face cercetări în zonă și pentru a stabili cine îl alimentează pe Macoviciuc, care sunt gazdele sale și cum ar putea fi prins. Agenții au sfârșit legați de un pin, cu toate oasele, inclusiv cele ale capului, sfărâmate cu maiul” (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pg. 161).

Dezertorul ucrainean și unguroaica din Țibeni. Un ucrainean din Armata Roșie s-a îndrăgostit de o unguroaică din Țibeni, în halta satului, și a hotărât să dezerteze. Într-o duminică de mai a anului 1945, cei doi au intrat în cârciuma lui Molocea, din Putna, și, în vreme ce bărbatul făcea cumpărături, unguroaica a șoptit înspre niște mușterii sovietici: „Dezertor!” Urmează o încăierare, apoi o urmărire generală, săvârșită de 60 de ostași sovietici, conduși de maiorul Kiseleff, de vânzoleli de trupe pe frontieră și de explozii ale minelor îngropate în timpul războiului, dar fără ca dezertorul să fie prins. Abia peste trei zile, tânărul ucrainean a fost găsit în cotețul unei bătrâne din Falcău și, după o judecată sumară, specifică sovieticilor, a fost împușcat. „Iubita lui, unguroaica din Țibeni, a dispărut, tot atunci, pentru totdeauna” (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 95-96).

Lista lui Plosneac. Nicu Plosneac, un trepăduș comunist de prin zona Rădăuților, s-a tot dat de ceasul morții ca să-i trimită în lagărele de muncă pe 60 de țărani din zonă „rău voitori și de rea credință, cu o activitate continuă și voită împotriva noii orânduiri de stat, împotriva clasei muncitoare și a regimului”. O comisie, constituită ad-hoc, la Legiunea de Jandarmi Rădăuți, compusă din Plosneac și locotenentii Popescu, Aldea și Tecliș, cercetează fiecare caz în parte, infirmând decizia

de reținere cu „scorul” de 3 la 1, respectiv jandarmii contra activistul. Astfel, brigadierul silvic din Sucevița, Grigore Bodnărescu, avea un fiu cu simpatii legionare, arestat, dar tatăl nu avea astfel de slăbiciuni politice, deși, în baza denunțului măsluit al unui oarecare Serafimovici din Voivodeasa, Bodnărescu ar fi exprimat opinii denigratoare la adresa URSS.

Vasile Ștreangă, directorul școlar din Frătăuții Noi, era cumnatul fostului deputat țărănist Chirilă, avocat în Rădăuți, iar la percheziția domiciliară s-au găsit, într-o ladă, câteva bucăți de sârmă și câteva lămpi vechi de radio. Au mai fost cercetați Costan Turtă, gospodar din Vicovu de Jos, Calistru Juravle, din Burla, căruia îi lipsea chiuloasa de la tractor și putea fi acuzat de sabotaj, Fusa din Vicov, care avea o batoză hârbuită și care funcționa cu un motor de tăiat lemne, Sofroni de la Frătăuții Vechi, tatăl viitorului președinte de consiliu județean și primar al Sucevei, care și el avea o batoză, pe care nu voia să o pornească cu nici un chip, și așa mai departe... (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 155-159).

Vladimir Macoviciuc îl ia prizonier pe șeful Legiunii de Jandarmi Rădăuți. „În dimineața zilei de 5 iunie a anului 1945, aveam de făcut un drum până la Ocolul Silvic Marginea. Am plecat cu motocicletă. Soția, care era cu mine, mi-a sugerat ca, la întoarcere, să dăm o fugă până la Putna... Am trecut de Voitineli și urcam Dealul Leahului, când am avut o pană de motor. În timp ce mă chinuiam să repar motocicletă, soția a plecat să culeagă flori... Curând, văd că se apropie de mine un locotenent în ținută de campanie, urmat îndeaproape de șase subofițeri, toți cu arme automate și cu degetul pe trăgaci... Într-o clipită, întreaga viață mi-a trecut pe dinaintea ochilor, așa cum li se întâmplă tuturor în clipa morții. Macoviciuc mi-a sesizat tulburarea, dar n-am zis nimic... Ne-am așezat în iarba de pe marginea șanțului... Am discutat cu Macoviciuc preț de trei ceasuri. Am discutat despre politică și m-am străduit să-l conving cât de periculoasă este activitatea lui.

- Numai datorită acestei activități frontiera de nord n-a fost, încă, stabilită definitiv, așa că nu putem să ne instalăm grănicerii, ba mai suntem și în pericol să pierdem și sudul Bucovinei, pe motiv că nu suntem capabili

să menținem ordinea în această fâșie de teren. Dacă ne ocupă sovieticii, toate satele românești vor fi deportate, iar bieții oameni vă vor blestema pentru vecie, domnule Macoviciuc...

Vladimir Macoviciuc părea să fie impresionat de cele spuse...

- Și ce mă sfătuieți să fac?

- Lichidați-vă organizația, lăsați oamenii să plece la casele lor și vă garantez că nimeni nu va avea nimic de suferit. Apoi, predați-vă și, la rândul-mi, vă voi preda Marelui Stat Major...

Am ajuns la o înțelegere. Macoviciuc a cerut răgaz de două săptămâni, timp în care trebuia să suspend urmărirea pentru lichidarea organizației...

În aceeași noapte, am redactat și expediat notele informative Inspectoratului Suceava, Inspectoratului General București și Ministerului Afacerilor Interne.

Aflând vestea că un comandant din forțele MAI se întâlnește cu un șef de bandă, punând țara la cale, ministrul de interne Teohari Georgescu aproape că își iese din minți. Din punctul lui de vedere, bandiții se împușcă fără milă și fără ezitare, iar comandantul care nu o face trebuie mutat dintr-un județ într-altul. În consecință, dispune transferarea mea la Galați și, de acolo, la Focșani... În lipsa mea, problema Macoviciuc a luat o cu totul altă întorsătură. Urmăririle s-au intensificat, iar în rândul populației au început arestările masive. Sătenii care se simțeau cât de cât vizați fugeau din nou în munți, preferând să moară cu arma în mână și nu prin beciurile întunecoase ale pușcăriilor vremii" (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 161-164).

Moartea eroului Vladimir Macoviciuc. „În după-amiaza duminicii de 7 iulie a anului 1947, patrula postului Vicovu de Jos, condusă de sergentul major Cimbru Mihai, a observat în comună un străin, dar nu l-a oprit să-l legitimizeze... Străinul s-a oprit în capul unei ulițe, în vecinătatea bisericii, a aprins o țigară, cercetând în jur să vadă dacă nu-i urmărit, și, când a crezut că nimeni nu-l observă, a mers pe uliță mai departe și a intrat în casa unei surori de-a lui Macoviciuc...

Odată cu lăsarea serii, la casa din Vicovu au venit Macoviciuc, mama lui, câteva rude apropiate și o parte dintre oamenii lui. Cimbru a

rămas la pândă, iar sergentul major Nițu s-a retras ca să anunțe Legiunea de Jandarmi. În scurtă vreme, gospodăria era complet încercuită.

În casă, cheful era în toi... Când au apărut zorile, Macoviciuc a ieșit în pragul casei și s-a întins de-i trosneau oasele... A privit adânc înspre zorii tulburi ai dimineții, apoi, liniștit, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, s-a întors în casă. După câteva clipe, asupra celor care înconjuraseră casa s-a abătut un foc năprasnic de arme automate și grenade. Ostașii au ripostat, schimbul de focuri durând, fără întrerupere, timp de două ore, dar fără nici un rezultat.

- Să dăm foc gospodăriei! a propus Cimbru, apoi s-a retras târâș, reapărând cu un braț de câlți și cu trei litri de motorină.

Cimbru a incendiat șopronul dintre șură și casă, iar focul s-a extins cu repeziciune și asupra clădirilor vecine. Și-atunci, pe fereastra casei a fost scos un cearșaf alb.

- Cerem un armistițiu de cinci minute, cât să scoatem din casă femeile și copiii, iar din grajd – animalele!, s-a auzit glasul lui Macoviciuc.

S-a acordat răgazul și din casă au ieșit treisprezece femei și copii, care, în cursul anchetelor ulterioare, s-au numit „grupul celor 13”. Femeile, împreună cu copiii lor, au fost trimise sub pază la legiune.

Animalele din grajduri au fost scoase de vecini, cu mari eforturi...

Casa în flăcări se topea în sine, încetul cu încetul, iar când flăcările au mușcat din pereți, nouă dintre asediați au ieșit cu mâinile ridicate și s-au predat. Alți trei, conduși de feciorul cel mare al lui Macoviciuc, au ieșit prin ploaia de gloanțe, scăpând neatinși, și au fugit prin porumbiștea din marginea satului.

Ultimul a ieșit din casă Vladimir Macoviciuc. Cu brațele ridicate, în semn că se predă.

- Unde trebuie să merg, feciorilor?

- Mergi drept înainte și oprește-te la părul din dreptul clopotniței!, a zis majurul Pintilie.

Macoviciuc a pășit agale spre păr, apoi, pe neașteptate și cu mișcări de o iuțeală incredibilă, a prins să arunce cu grenade în jur, provocând panică și un haos teribil, de care a profitat, fugind pe uliță în jos, spre șosea.

Aflat în turnul clopotniței, plutonierul major Scripcă a ochit și a

tras, răbindu-l pe Macoviciuc în umăr, dar fără să-i poată opri fuga de animal hăituit. Un al doilea glonț l-a nimerit pe fugar în călcâi, și-atunci Vladimir Macoviciuc s-a prăbușit în mijlocul șoselei, la care reușise să ajungă. Și-a pipăit rănilor, și-a privit sângele care prinsese să bălțească sub el, apoi a scos un pistol nichelat, pistolul nefericitului Brăileanu, agentul ucis cu maiul pe Ciumârna.

- Aruncă armele, Macoviciuc, și predă-te ca să-ți putem acorda primele îngrijiri!, s-a auzit somația.

Macoviciuc a râs scurt, scrâșnit.

- Eu să mă predau fără să fi dorit să o fac?!... Să vă las pe voi să-mi pipăiți rănilor?!... Mai bine mor, dar nu mă las până nu răpun măcar un câine de jandarm!...

Scrâșnea din dinți, singur în mijlocul șoselei, și nimeni nu îndrăznește să se apropie de temutul luptător. După aproape o oră, când a ajuns la capătul puterilor, Vladimir Macoviciuc s-a întors în sângele lui cu fața în sus, a privit cerul, apoi și-a tras un glonț în tâmplă. A murit greu, chinuit de greu, fiind de o vitalitate înspăimântătoare, comparabilă cu cea a lui Rasputin” (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 165-169).

„Grupul celor 13”. „Femeile și copiii din „grupul celor 13”, grup din care făceau parte mama lui Vladimir Macoviciuc, surori, cumnate, nepoți și o fetiță de nici opt anișori, au fost mutate, de la Legiune, în arestul Poliției din Rădăuți...

În camera 7 a Poliției, învăluți în fumul păcios al țigărilor, se aflau colonelul Mitric, șeful Inspectoratului de Poliție, șeful Siguranței județului și ajutorul său, șeful Poliției orașului, un colonel sovietic însărcinat cu probleme speciale și odiosul Dumitru Zalețchi, care făcea pe translatorul”. Ștabii i-au transmis căpitanului de jandarmi Ioan D. Popescu ordinul de a-i ucide pe cei treisprezece prizonieri, pe Ciumârna, sub pretext că ar fi încercat o evadare. Ofițerul a apelat la sprijinul procurorului șef Vasile Moloce, care a eliberat un ordin scris ca „grupul celor 13” să fie transferat, imediat, de la Poliție, la Legiunea de Jandarmi Rădăuți. Apoi, Moloce, Popescu și grefierul Sava au efectuat o cercetare sumară, cu rol justificativ, dispunând punerea în libertate a întregului

grup. În 19 octombrie 1951, căpitanul Ioan D. Popescu, Erou al Umanității, a fost arestat și abandonat pușcăriilor comuniste, deși fusese „citad pe întreaga armată de operații cu Ordinul de Zi nr. 11 din 1944 al Ministerului de Război” pentru vitejia manifestată în timpul insurecției, deși, după aceea, fusese, iarăși, „decorat și citat de mai multe ori pe întreaga țară pentru curățirea teritoriului de bande de tâlhari” (Ioan D. Popescu, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 169-183).

Înființarea primei gospodării agricole de stat. La Ițcani, s-a înființat, din pământurile rămase de la germanii repatriați, trecute în proprietatea statului, ferma AFSM, cu 60 de vite Siemental, o livadă cu 42.000 puieți și culturi bune (Lupta Poporului, 27 septembrie 1947).

Actorul Aurel Vizitiu, arestat în noaptea nunții. Sucevean de origine, „Aurel Vizitiu a studiat arta dramatică la Cernăuți... N-o putea scoate la capăt cu banii”, deci, căutând o slujbă, „s-a angajat în poliție ca agent. Cânta în corul mitropolitan și în corul CFR, desfășura o bogată activitate culturală, studia și muncea pe rupte...

Ajuns actor, Aurel Vizitiu se angajează la Teatrul Național din Cluj, trudind din răputeri pentru prima premieră a vieții lui... Luni seara, actorul urma să debuteze pe scândura scenei, iar duminică seara trebuia să se însoare... În cursul repetiției de dimineață, regizorul de culise îl anunță că îl caută cineva... I se pun cătușele. Nunta eșuează într-o lacrimă, iar premiera se amână. Actorul Aurel Vizitiu este încarcerat, în iulie 1948, la Pitești, apoi expedit la coloniile de muncă forțată ale Dobrogei. După opt ani de așteptare, autoritățile își aduc aminte de el și îl aduc la Suceava pentru „judecată”. După șapte ani de așteptare, fata visurilor lui se căsătorește... A fost condamnat la numai cinci ani de temniță grea. A făcut deja, până în 17 iunie 1956, opt ani de închisoare...

Cândva, i se va împlini visul de odinioară, adică își va petrece restul vieții pe scena Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași” (Ilie Ilisei, Dosarele suferinței, Suceava, 1999, pp. 33-35).

Premiera îndrumătorilor PRM. În cinstea zilei de 23 August, în sala Dom Polski din Suceava, a avut loc, pe 20 august 1848, orele 19,

premierea îndrumătorilor PRM Ion Nimițan, Dragoș Ițcuș, Vladimir Milici, Dragoș Burac, Constantin Sorocean, Ion Popovici și alții. Din partea organizației județene, au vorbit V.Gheață, secretarul județean PRM I.Pânzaru, membrii biroului județean și M.Bolohan, responsabil al comisiei de îndrumare. În aceeași zi, 2.000 de suceveni au sărbătorit „istorica zi a poporului român” (**Lupta Poporului**, 23 august 1948).

Sanctionarea învățătorului fascist Epifanie Rodeanu. În urma denunțului revoluționar al subinspectorului școlar Laurentie Mihăescu, plenara sindicatului învățătorilor din județul Suceava, în prezența președintelui Consiliului Sindical Județean Enea Țurcanu și a responsabilului secției agitatorice și de propagandă Ilie Vinaru, a hotărât, în ziua de 30 august 1948, excluderea din sindicat a învățătorului Epifanie Rodeanu, suspendat din învățământ de Ministerul Învățământului Public”. Fost inspector general școlar, acuzat de subinspectorul Mihăescu că a luat mită, Rodeanu, cum rezultă din expunerea tovarășilor Ion Farmatu și Enea Țurcanu, „a avut înăscut germenul fascismului și, ca dovadă, în timpul regimului antonescian, făcând pe corespondentul unor reviste cernăuțene, a scris mai multe articole, elogiind armata germană în timpul războiului dus împotriva URSS, tratând teza: Contribuția epocală a învățătorimii în războiul sfânt împotriva Uniunii Sovietice”. Arestat, cercetat și... reeducat în regim de urgență, Epifanie Rodeanu va fi scos din penitenciar, în 26 septembrie 1948, și mutat învățător la Ilișești (**Lupta Poporului**, 1 și 27 septembrie 1948).

Abuzurile patronului Cerlincă. Proprietarul unui atelier auto din Suceava, Cerlincă, a fost acuzat de tânărul muncitor Ion Bogaci că nu respectă timpul de odihnă al ucenicilor, obligându-i pe aceștia să lucreze și în după-amiezile de sâmbătă (**Lupta Poporului**, 2 septembrie 1948).

Un partid frățesc. La jumătatea lunii septembrie a anului 1948, a avut loc Conferința anuală a Partidului Național Popular, la care a participat deputatul Marin Sulică. Din partea organizației județene a acestui partid de stânga, au participat profesorul Nichiteanu, președinte al organizației județene, profesorul Hopmeier și avocatul Ștefan Plăcintă,

secretar general (**Lupta Poporului**, 18 septembrie 1948).

Un chiabur cu atitudine dușmănoasă. Chiaburul Serghie Cojocar din Suceava a angajat-o pe Emma Grosu, din martie și până în septembrie, timp în care nu i-a plătit leafa. Dușmănosul chiabur a fost denunțat, cu responsabilitate revoluționară, de corespondentul sindical Meier Osias (**Lupta Poporului**, 21 septembrie 1948).

Poetul și munca și lupta poporului de la sate. Poetul Teofil Coștiug (fostul „iconar” Teofil Lianu, care nu va scăpa de temnițele comuniste), sub presiunea vremii... noi, lucrează la volumul „Flamuri în zori” (pe care nu-l va scrie, totuși, niciodată), „în care cântă marile transformări ce au loc în țara noastră și munca și lupta poporului de la sate” (**Lupta Poporului**, 27 septembrie 1948).

Retragerea cetățeniei române unui grup de trădători. Pentru încălcarea prevederilor art.17, pct. 4, din Legea nr. 125, Marea Adunare Națională retrage cetățenia română „unui grup de trădători”, compus din Nicolae Malaxa, Blanche Gafencu, Ioana Lucia Dolette, Constantin Malaxa, Alin Lichiardopol, Ștefan Aușnif, Lucian Greceanu, Ileana Greceanu, Dr. Rudolf Czell (**Lupta Poporului**, 5 octombrie 1948).

Ciocan-Seceră-Condei. Un poet surprinzător, Marcu Zubaș din Putna, victimă a exploatatorilor burghezo-moșierești, nu a făcut nici un an de școală în fostul regim. Dar iată că analfabetul capitalismului se dovedește a fi un mare poet comunist, care debutează, în memorabila zi de 17 octombrie 1948, cu mobilizantul poem „Ciocan-Seceră-Condei” (**Lupta Poporului**, 17 octombrie 1948).

În cinstea zilei de 7 Noiembrie, glorioasa aniversare a Revoluției lui Lenin, la Suceava s-au executat lucrări de pavaj pe o suprafață stradală de 8.400 mp, „cât în 20 de ani de guvernare istorică”, pe străzile Petru Rareș, Gheorghe Doja, I.C. Frimu, Nicolae Bălcescu, 6 Noiembrie și s-au reparat o parte a trotuarelor de pe strada Republicii; s-au împrăștiat, pe străzile periferice, 1.600 mc pietriș; Abatorul Burdujeni a fost acoperit

cu tablă pe o suprafață de 540 mp, iar pe traseul Suceava-Ițcani a fost pus în circulație un autobuz, datorită eforturilor clasei muncitoare, călăuzită de prefectul Iuliu Schorr și de primarul Constantin Miclea (**Lupta Poporului**, 7 noiembrie 1948).

Fosta „Casă Națională” a unei „clici de acționari și reacționari” a fost renovată și adăpostește, începând cu 14 noiembrie 1948, Ateneul Popular „Ciprian Porumbescu”, Muzeul regional al Bucovinei, Biblioteca Publică, cu 5.000 volume, Consilieratul județean al Ministerului Artelor și Informației, Conducerea județeană a căminelor culturale și Cenaclul Suceava, condus de Ilie Grămadă. Inaugurarea noului sediu s-a făcut, duminică, 14 noiembrie 1948, cu un spectacol al Ansamblului artistic al Ateneului „Ciprian Porumbescu” din Suceava, cor și orchestră, condus de profesorul Grigore Macovei. Astfel, a devenit un bun al poporului fostul „club în care se practicau jocurile de noroc și se făcea politică ostilă regimului democrat” (**Lupta Poporului**, 15 noiembrie 1948).

Amplă acțiune de împădurire a dealurilor Sucevei. Din inițiativa tovarășului Enea Țurcanu, „dealurile Cetății și Zamca au fost împădurite cu 550 ploi canadieni, 5.800 salcâmi și 1.045 puiți de mesteacăn și paltin” (**Lupta Poporului**, 15 noiembrie 1948).

Interzicerea „Malăncii”. Obiceiurile de Crăciun îl îngrijorează profund pe diriguitorul culturii județene, Dragoș Vicol, care hotărăște interzicerea „Malăncii”, pentru că „Malanca cultivă ura șovină și caricaturizarea evreului sau a țiganului”. Tot în acest spirit înnoitor, în colinde și urături, „locul domnilor și boierilor trebuie să-l ia muncitorul și țăranul muncitor, care luptă pentru altă lume”. Apoi, făuritorul județean al unor noi tradiții folclorice expune, interogativ, o teză progresistă: „De ce n-ar caricaturiza „Malanca” de pildă pe chiaburul hrăpăreț, care nu-și însămânțează ogoarele, care fură munca celui sărac?” (**Lupta Poporului**, 21 noiembrie 1948).

Ivirea lui Nicolae Labiș. Duminică, 2 decembrie 1951, câștigătorii concursului literar, organizat în școli, cu ocazia „Lunii prieteniei româno-

sovietice, sunt premiați, la Câmpulung Moldovenesc, de către un juriu compus din Dragoș Vicol, Eugen Fetchin (Frunză) și Nicolae Vlad, reprezentant al Comitetului regional UTM. Premiul I îi revine lui „**Labiș Nicolae, cl. X, Liceul de băieți Fălticeni**”, Premiul II îl primește Pașcovici Oltea (viitoarea ziaristă Oltea Tănase), anul III al Școlii Pedagogice Gura Humorului, iar Premiul III – Dumitrașcu Anișoara, clasa a XI-a, Fălticeni (**Zori noi**, 20 decembrie 1951).

„Nu plângeți, tata pleacă la vânătoare!” În noaptea de 19 spre 20 iulie 1952, au fost arestați foștii polițiști și legionari din Bucovina, foștii membri ai partidelor istorice urmând să fie ridicați în noaptea de 15 spre 16 august. Arestații au fost duși la închisoarea din Suceava, în curtea căreia ardeau, de câteva zile, cărțile confiscate cu prilejul perchezițiilor. Printre foștii polițiști arestați s-a numărat și câmpulungeanul Ilie Ilisei, un adevărat erou al umanității. Trezit de zgomot și văzând oameni și puști, lacrimi și disperare, fiul victimei, Nanu Ilisei, exclamă cu nevinovăția celor doar trei anișori:

- Nu plângeți, tata pleacă la vânătoare! (**Ilie Ilisei**, *Dosarele suferinței*, Suceava, 1999, pp. 11-19).

O mână pierdută prostește. În toamna anului 1952, un deținut politic, fostul avocat Scripcaru din Fălticeni, originar din Ilișești, încărcat piatră, la Peninsula, în Dobrogea. Muncea cu disperare, dar fără să izbutească să-și facă norma, pentru că-i lipsea o mână, pe care și-a pierdut-o în Războiul Reîntregirii Neamului. Spiritual până la tragism, fostul avocat i-a replicat unui securist nemulțumit de rezultatele muncii lui:

- Domnule securist, dacă aș fi știut că patria va avea atâta nevoie de mâna mea la încărcat piatră, n-aș mai fi pierdut-o ca prostul în Războiul Reîntregirii!... (**Ilie Ilisei**, *Dosarele suferinței*, Suceava, 1999, pp. 26-27).

Dispute între generații, în 1953, într-o colonie de muncă forțată. „Dialog între un politician bătrân și unul tânăr:

- Mă, se trufea bătrânul politician, generația mea a făcut România Mare, iar generația ta bicisnică – România Mică!

- E adevărat! a consimțit tânărul. Generația dumitale, cu capul generației anterioare, a făcut România Marc. În schimb, generația mea, ascultând de capul generației dumitale, s-a pierdut pe sine și a pierdut România” (Ilie Ilisei, Dosarele suferinței, Succava, 1999, pg. 56).

Comoara lui Gheorghe Suciu. Un muncitor de la întreprinderea de cărămidă „Producția” din Succava, descoperă, cu prilejul unor săpături „la câțiva zeci de metri de șoseaua Ițcani-Succava”, 1.440 monede feudale de argint și aliaj de argint, care au fost bătute în vremuri vechi, începând cu Sigismund cel Bătrân al Poloniei (1506-1548) și terminând cu Rudolf al II-lea (1576-1608). Marca majoritate a monedelor erau găurite, de unde concluzia că fabuloasa comoară descoperită de Gheorghe Suciu a aparținut, cândva, unor țigani (**Zori noi**, 31 decembrie 1957).

O „hartă” folclorică a Bucovinei

Ținutul Cernăuților

CEAHOR

Fetele și căpitanul

- Căpitane Pavele,
Unde duci cătanele?
- Sus, la Olt, săracele!
- Căpitane, căpitane,
Dă-li drumul la cătane
Că-s catane tinerele,
Nu știu rândul la oțele!

- Căpitane Pavele,
Unde-ai dus cătanele?
- Sus, la Olt, săracele,
Unde nu-i nici fir de grâu,
Numai sânge până-n brâu.
- Căpitane, căpitane,
Dă-li drumul la catane
Că-s catane tinerele
Și-i ave păcate grele!
(Aurora Română nr.3, 1881, pg.45,
culeasă de R.N. din **Ceahor**)

CIUDEI

Bocet

Tătucuță dragă, dragă,
Und' te duci așa degrabă?
În ce țară-nșelătoare
Și-napoi ne-ntorcătoare?

Bucură-te, țințirim,
Roadă bună-ți răsădim!
N-o sădim de înflorit,
Ci-o sădim de putrezit;
N-o sădim să înflorească,
Ci-o sădim să putrezească!...

Dragile noastre mânuțe
N-or mai face-acum trebuțe!
Dragile noastre sprâncene
Cum s-or face buruiene!
Dragii noștri ochișori
Cum or crește bozișori!
(FF nr. 3, 1927, p. 84,
de la **Lazăr a lui Istrate Popescu,**
CIUDEI-STOROJINET)

HERȚA

N-auzi, mamă, câinii bat

N-auzi, mamă, câinii bat?
Pețitorii vin în sat.
Taie, mamă, fricăței

Că sunt pețitorii mei,
Fă, mamă, plăcinte moi
Să vie și pe la noi.
Dă-le, mamă, de mâncare,
Să mă ceară oarecare.
Dă-le, mamă, băutură,
Ca să nu mă cate-n gură
Că un an dacă mai trece
Fi-voi patruzeci și zece!...
(FF Nr. 4, 1927, pg. 116,
de la **Gheorghe A Fodorii,**
HERȚA)

MAHALA

Cântec de pus cununa miresei

Se cântă miresei, când îi pun cununa, Sâmbătă seara și Duminica
dimineața:

Pe din jos de Ostrița,
Paște boii bădița,
Boii pasc, iar iarba crește,
Mirele întinerește;
El cu mâna flori adună
Mărioarei de cunună,
De cunună de-Asmonia
S-o pornească cununia;

Cunună de Mirtă creață
Să i-o slobozim pe față,
Cunună de Bărbănoc,
În două cu Busuioc,
Să i-o punem de noroc;

Elenuță, îți cântăm,
 Mândră cunună-ți gătam
 Și pe cap că ți-o punem,
 Pe gene
 Și pe sprâncene,
 Pe codița ochiului
 Să fii dragă mirelui,
 Soacrei și cumnatelor,
 Tuturor neamurilor
 Cum ai fost părinților,
 Căroră, cu plecăciune,
 Li ceri astăzi iertăciune
 Și la această cunună
 Îți iai la ei ziua bună!
 (Aurora Română, nr.4, 1882, pg.53,
 cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
 Mahala și din satele din vecinătate)

Cântecul cununei miresei

Acesta-l cântă miresei, Duminică deminecă, când îi pun cununa,
 înainte de a porni cununia:

Floricea de pe munți,
 Pe din jos de Rădăuți,
 Trec voinicei cu cai mulți;
 Toți au trecut și-au tăcut,
 Numai calul mirelui
 A trecut și n-a tăcut;

El din frâu mi-a zurăit
 Și din grai el mi-a grăit:
 - Mândră, scumpă floricea,

Mireasă, stăpâna mea,
 Ia ia-ți roibul de zălog
 Și ți-l paște pe-un prilog
 Au prin secări
 Până-n scări,
 Sau prin oarză
 Până-n scoarță,
 Ori prin grâe
 Până-n brâe;

Ți-l poartă și ți-l hrănește,
 Pentru mire ți-l gătește
 Tot cu scoarță narangie
 Să pornească cununie
 Să te iae de soție
 Precum ți-a plăcut și ție,
 Să fiți doi soțiori iubiți
 Și pe vecie uniți!
 (Aurora Română, nr.4, 1882, pg.54,
 cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
 Mahala și din satele din vecinătate)

Marșul miresei

Acesta-l cântă când duc mireasa la cununie (spre biserică) și dela
 cununie înapoi, spre casa părinților ei:

Floricea dintre munți,
 Copilă din doi părinți,
 De ce rău mi te măriți,
 Au n-ai milă de părinți?

Nu știi tu, mândruță lele,
 Că miluța dela nene

E ca fagurul de miere?
 Și mila dela măicuță
 E ca mursa din stecluță,
 Și miluța dela frați
 E ca umbra de sub brazi,
 Și miluța de surori
 E ca mirosul de flori?

Iar mila dela bărbat
 Ca umbra de păr uscat:
 Când te pui să te umbrești,
 Mai tare te dogorești!
 Și mila cea dela soacră
 E ca poama cea mai acră,
 Ce se coace și se coace
 Și dulce nu se mai face!

Și mila dela cumnate
 E ca pelinu-n bucate,
 Iar mila dela străini
 E numai ciulini și spini,
 Care floare-n ea pornește,
 Când gândești că înflorește,
 Ea atunci se vestejește
 Și, când aștepti să rodească,
 Spinii cresc s-o-nădușască!
 (Aurora Română, nr.4, 1882, pg.54,
 cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
 Mahala și din satele din vecinătate)

Alt marș al miresei

Frunzuliță de sub ghiață,
 Duminică deminecăță,

Mândru soare-a răsărit,
 Mândră lună s-a ivit;

Nu știu, luna s-a ivit
 Ori soarele-a răsărit
 Sau mireasa s-a gătit
 Și frumos s-a-mpodobit

Cu cunună de argint,
 La biserică s-a pornit,
 La biserică c-a ajuns
 Și, căpătând un răspuns,
 În biserică c-a intrat
 Și la cununie a stat.
 (Aurora Română, nr.4, 1882, pg.55,
 cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
 Mahala și din satele din vecinătate)

Marșul mirelui

Acesta se cântă mirelui dela casa părinților lui până la biserică:

Frunzuliță frunză creață,
 Duminică deminecăță,
 Mândră zi s-a mai ivit,
 Mândru soare-a răsărit;

Nu știm soare-a răsărit
 Au mirele a-nflorit,
 Că frumos mai e gătit
 Cu cușmuță brumărie,
 Cu cunună argintie.

L-am gătit la mănăstire

Și i-am dat numele mire,
L-am gătit la cununie
Ca să-și capete soție,
Și soție, și nevastă,
De noi să se despărțească!

Și nevastă și femeie,
Ziua bună să și-o iaie
Dela strat cu busuioc,
Dela feciorii din joc,
Dela strat cu tămâițe,
Dela mândrele fetițe!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pg.54,
cules de cantorul **G. Tămăia** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Al doilea marș al mirelui

Acesta-l cântă mirelui dela casa părinților spre biserică și dela
biserică - după cununie - înapoi spre casă:

Floricea de pe munți,
Sus, pe deal, la Rădăuți,
Lângă-o fântână adâncă
Mai mulți cai beu și mănâncă;
Toți mănâncă, toți nechează
Și la culcat se așează;

Numai calul mirelui,
Cel ca pana corbului,
Nici nu be, nici nu mănâncă,
Pe picioare se usucă,
Nu știm: fânul-i rogozos
Ori mirele nu-i voios!

Nu știm: apa-i ruginoasă
Ori mireasa nu-i frumoasă!

Fânul-i bun, nu-i rogozos,
Și mirele-i prea voios
Ca un trandafir frumos!
Apa-i dulce și gustoasă
Și mireasa-i prea frumoasă!
Apa-i lină, curgătoare,
Și mireasa-i mândră floare,
Pare că-i ruptă din soare!

Amândoi se potrivesc,
Ca doi porumbi se lovesc,
Amândoi is ca doi sori
Pe cer senin fără nori!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pg.54,
cules de cantorul **G. Tămăia** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Marșul mirelui și al miresei

Acesta-l cântă atât mirelui, cât și miresei, întorcându-se dela
cununie:

Busuioc verde-n psaltire,
Noi am fost la mănăstire,
Ce-am văzut ne-a părut bine.

Două cununițe-n masă
Și-a treia-n cap la mireasă;
Un sfeșnic cu lumânare
Și-un lăiceriu sub picioare;
Două lumânări la spate

Și pe masă-o sfântă carte!

Pe carte, două inele
Și-o cruciță pintre ele;
Pe cruce, două cununi
Și-o carte de rugăciuni;
Din carte, popa cânta
Și din gură întreba
De-și sunt dragi soții ori ba?

Apoi, inelul luând,
Cruce mirelui făcând,
Inelele le schimbă
Și cununile luă
Și pe cap le așeză
La mire și la mireasă
Ce ședea lângă-acea masă!

Paharul cu pâne și miere
Li-a dat la toți în vedere
Ca să aibă trai dulcuț
Ca mierea din păhăruț;
Masa c-au încunjurat
Și «Isaia» li-a cântat
Și pe veci mi i-a jurat!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pg.55,
cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Cântecului mirelui, când așează la masă

Acesta-l cântă mirelui, când el așează la masă, după sosirea dela
cununie la casa părinților lui:

Legăna-s-ar,
Clătina-s-ar,
Legăna-s-ar brazii-n munți,
Să se roage vântului,
Vântului,
Pământului,
Să le cruțe vârfurile,
Vârfurile,
Ramurile
Și să-i bată la trupină
Și mai jos, la rădăcină,
Să mi-i scoată din pământ,
Din pământ,
Din negrul lut,
La pământ să mi-i oboare,
Să mi-i treacă prin ovăș
Și să-i scoată jos, la șăs,
Să mi-i facă trei pătrare,
Să-i despice-n mici bucăți,
Să-i împartă în trei părți
Și să-i ducă la trei târguri,
La trei târguri, la trei meșteri,
Ca să-i facă săhănele,
Săhănele,
Păhărele
De cinstit, de ospătat,
Mirelui de închinat,
De-nchinat nănașilor,
Nașilor, Nuntașilor,
Tuturor slujbașilor
Și vouă, vatajilor!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pp.54-55,
cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Cântecul de îmbrobodit mireasa

Acesta-l cântă miresei, când vine mirele după ea și, luând-o vorniceii (vătăjeii) de-afară, dela joc - dintre tinere și tineri - o bagă, după masă, în casa părinților ei și, înhobotând-o, ei cântă:

Mărioară, fătul meu,
Nu-ți mai pare ție rău
După portisorul tău,
Portisor de copiliță,
Călcând crește tămâiță,
Portisor de fată mare,
Unde calci iarba înfloare!

Dar dacă se logodește,
Unde calci se tupilește,
Iară dacă se cunună,
Unde calcă cade brumă,
Iară după măritat,
Când calci, iarba s-a uscat!

Când copilu-ți țiuește,
Iarba toată putrezește,
Unde calci, iarba nu crește
Și pământul nu rodește!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pg.55,
cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Plânsul miresei

Acesta-l cântă când ia mirele mireasa dela părinții ei:

Busuioc verde crengos,
Rămâi, taică, sănătos,

Dacă n-ai fost bucuros
De fiicuța-ți ast' frumoasă
Ce se preumbla prin casă
Să-ți direagă vin la masă!
Ce-ți diregea cu dreapta
Și-nchina la dumneata,
Și-ți diregea cu stânga
Și-ți bucura inima!

Busuioc verde pe masă,
Rămâi, maică, sănătoasă,
Dacă n-ai fost bucuroasă
De fiicuța-ți ast' voioasă
Să ți-o vezi grijind prin casă,
Așezând bucate-n masă
Ca o gazdă prea aleasă!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pg.55,
cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Cântecul miresei, în drum spre socri

Acesta-l cântă, o bucată pe drum, ducând mireasa la socri, iar o bucată îl cântă în casa socrilor ei:

Foaie verde de sulcină,
Plânge, fiică, și suspină
Că mergi în casă străină,
Und' te-or muștra fără milă
Și te-or certa fără vină!

Mergi la grinzi neînzestrate
Și la blide nespălate,
La casă neîmbrăcată,
Ba-ncă și nemăturată

Și-i mânca-n trei zile-odată,
Neputând de supărată!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pg.55,
cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
Mahala și din satele din vecinătate)

Cântecul miresei în casa socrilor

Mărioară, fătul meu,
Desrădică-ți hobutu
Și-i vede pre socru-tu
Că seamănă cu tată-tu!
El de frumos e frumos,
Numai nu-i așa milos
Ca al tău tată duios!

Mărioară, draga mea,
Desrădică-ți basmaua
Și-i vede pe soacră-ta
Că seamănă cu maică-ta!
Ea parcă-i și mai frumoasă,
Numai nu-i așa miloasă
Ca măicuța ta de-acasă!

Mărioară, mândra mea,
Desrădică-ți florile
Și vezi cumnețelele
Că-s ca sorioarele,
Ba par că-s și mai frumoase,
Numai nu-s așa miloase,
Nici la scârbă mângâioase
Ca surorile-ți de-acasă!

Mărioară, scumpa mea,
Ia-n rădică-ți păunii

Și ți-i vede cumnații
Că seamănă cu frații,
Ba chiar parcă-s mai frumoși,
Numai nu-s așa miloși,
Nici la scârbe mângâioși
Ca ai tăi frați prețioși!

Că străinii-s tot străini,
Vorba lor e ghimp de spini!
Fii drăguță, dar cuminte
Și ascultă-a lor cuvinte,
Că te-or iubi ca pre-a lor
Și te-or cuprinde cu dor!
Fii mândruță, fii frumoasă,
Bărbatului credincioasă
Și-n lucruri sânguincioasă
Că-i fi a lor cea aleasă!
(Aurora Română, nr.4, 1882, pp.55-56,
cules de cantorul **G. Tămăiagă** din
Mahala și din satele din vecinătate)

MOLOGHIA

Calea-n spate o apuci

Calea-n spate o apuci
Și te duci, bade, te duci!
Ia-mă, bade, și pe mine
Că la drum ți-oi prinde bine!
- Copiliță, mândra mea,
Eu, puicuță, te-aș lua,
Dar mi-i murgul din spre Joi,
Nu ne-a duce pe-amândoi.

- Bade, unde-i poposi,
Murgul eu ți l-oi hrăni,
Din ochi negri-oi lăcrima,
Murgul ți l-oi adăpa;
Cosița mi-oi despleti,
Mândră, bade, mândră-oi fi!

De ți-i greu, bade, de mine,
Fă-mă brâu pe lângă tine,
De ți-i greu de brâul meu,
Fă-mă lumină de său
Și mă pune-n sânul tău!
- Puiculiță, -n sânul meu
Pune-te-aș, te-aș pune, zău,
Dar mă tem că te-i topi
Și de mine te-i lipi!
(Aurora Română nr.3, 1881, pg.45,
culeasă de R.N. din **Mologhia**)

Frunză verde de dudău

Frunză verde de dudău,
La crâșmă, la făgădău,
Bea săracul la o masă
Cu bogatul, poamă-aleasă.

Și bogatu-o vreme tace,
Apoi zice: Măi sărace,
Nu te pune-n rând cu mine
Că-oi be haina de pe tine!

Da' săracu'?: Măi bogate,
Măi bogate îngâmfate,
Vara o zi voi lucra
Și cu tine-n crâșmă-oi bea

Ș-a da Maica Precesta
Și Sfânta Dumineca
Și ți-or arde șurele
Și ți-or pârli carele
Și-i grebla cu greblele
Și-i căra cu poalele!
(Aurora Română nr.3, 1881, pg.45,
culeasă de R.N. din **Mologhia**)

OPRIȘENI

Mărita-m-aș să nu șăd

Mărita-m-aș să nu șăd,
Numai câmpul să nu-l văd,
Câmpul grijască-l bărbatul,
Eu să mătur, s-aștern patul...
Să pun oglinda-n fereastră
Să văd: bine-mi stă nevastă?

Hai, bădiță, să fim dragi,
C-amândoi suntem săraci,
Și-om trăi cu buze moi
Ca și cei cu patru boi,
Și-om trăi mai cu plăcere
Decât cei ce au avere.

Supăratu-i omul, Doamne,
Când se culcă și nu doarme;
Demineața, când se scoală,
Alături - perina goală...
Stă, gândește-n capul lui
Cine-a fost și-acuma nu-i...

(FF nr. 1, 1926, p.22,
de la **Axentie Bilețchi,**
OPRIȘENI)

Fost-ai, lele, când ai fost

Fost-ai, lele, când ai fost
Și-ai rămas un lucru prost!
Și-aveai buze busuioace,
Și-l aveai pe vino-ncoace,
Și-aveai, lele, și lipici,
Și-ai rămas cu fugi-de-aici!

Măi Măriuță, pentru tine
Vin jandarii după mine,
Doi mă leagă, doi mă-ntreabă,
Doi în cremanari mă bagă;

Vinde-ți, dragă, boii tăți,
Scoate-mă din judecăți;
Vinde-ți, dragă, și catrința,
Ușurează-mi nevoița,
Și mai vinde și-un ștergari,
Scoate-mă din cremanari!
(FF nr. 2, 1926, p.56,
de la **Axentie Bilețchi,**
OPRIȘENI)

Fata Radului

Cântă cucul, se rotește,
Șede-o mândră și-l privește,
De lacrimi abia-l zărește,
De suspin abia grăiește.

Pentr-un câne de bărbat
Nu poate să șadă-n sat.

- Ileană, Ileană hăi,
Tu-mi ieși noaptea la flăcăi!
De ce moarte te priimești
Cu viața ca să sfârșești:
Ori cu arcul săgetată,
Ori în cap însulițată?

- Nici cu arcul săgetată,
Nici în cap însulițată!...
Țipă Leana, tot o gură,
Da' bărbatul nu se-ndură
Și începe-a o-nsulita...
Leana-ncepe-a se ruga:

- Bărbățele,-așteaptă-un strop,
Poate-mi vine cu noroc!...
Bine vorba nu sfârșia
Că norocu-o ajungea!

- Bună calea, măi voinice!
Da' ce-ți porți mândra pe-aice?
Ori o porți de curvă rea
Care-ai vrea să scapi de ea?

- Nu mi-o port pentru scăpare,
Ci mi-o port pentru vânzare!...
Cela stă și mi-o ochește
Și mi ți-o tot cântărește...

- Și cât cei, voinic, pe ea
Să fie de veci a mea?

- Patru buți
De bani bătuți!

Cela banii-i număra,
Leana sta și lăcrăma:

- Măi bărbate, bărbățele,
Că de mine nu ți-i jele,
Mai așteaptă, așteaptă-un strop,
Poate vine alt noroc!...

Bine vorba nu sfârșia,
Alt noroc o ajungea!...

- Bună cale, măi voinice,
Da' ce-ți porți mândra pe-aice?
Ori o porți de curvă rea
Care-ai vrea să scapi de ea?

- Ba n-o port pentru scăpare,
Ci mi-o port pentru vânzare!...
Cela stă și mi-o ocheste
Și mi ți-o tot cântărește...

- Și cât vrei, voinic, pe ea
Să fie pe veci a mea?

- Șese buți
De lei bătuți!

Cela banii-i număra,
Pe Lenuca-o săruta
Și cu dânsul o lua
În poiana codrului,
Unde-i viața lotrului...

*

Nouă zile mi-au umblat
Prin cel codru-ntunecat
De-au ieșit la largul lui,
În țara Banatului,
Lângă crâșma Bratului.
Prinde lotrul a striga
De departe, de colea,
Crâșmărița-l auzia,
De pe arme-l cunoștea:

- Scoate-mi vedrele de vin
Și-ncă două de pelin,
Nouă vedre și mai bine
Că-i și mândră-mea cu mine!

Și cum sta, și cum striga,
Cătră Leana se-apleca:

- Draga mea înstrăinată,
De ce-mi ești tot supărată?
Acasă dacă mă vezi,
Pentru ce tot lăcrămezi?

- Că mi-s fata Radului
Din țara Banatului,
Cea mai mică, Ileana,
Ce de mă-sa n-asculta...
Mămuța s-a supărat
Și amar m-a blăstămat
Cu blăstăm mare, de foc,
Ca să nu mai am noroc,
Să trăiesc înstrăinată

Și tot de bărbați muștrată...

Lotrul sta și se-ncrunta,
Locului încremenea
Și din gură greu ofta:

- Vai de tine, Răduleană,
Vai de mine, soră Leană,
Eu mi-s fiul Radului
Din țara Banatului!...
Și-am să scriu o cârticea
S-o trimit la maică-ta
Ca să-i spui adevărat
Cum că mi te-am cumpărat
La un câne de bărbat
Cu tot capu-nsulițat
Și că și eu... te-am muștrat...

Da', de-aici, până colea,
Singur eu te-oi săgeta,
Doamne, fie-n voia ta:

Și din arc, și din săgeată,
Leana fu de veci muștrată...
(FF nr. 3, 1926, p.85,
de la **Axentie Bilețchi**,
OPRIȘENI)

Hai, lelițo, la imaș

Hai, lelițo, la imaș,
Nu ne trebuie nănaș,
Nici preot să ne cunune,
Numai noi, cu vorbe bune,

Tu să numeri stelele,
Eu să țin măgelele...

*

Astăzi beu și mâne beu,
Mă mir bani de und' mai ieu
Și se miară și crâșmarii
De unde mai scot grițarii,
Că la coasă nu cosesc,
Doar neveste... de iubesc.

*

Strugurel verde de vie,
Nu ieu fată cu moșie,
Da-mi ieu una mai săracă,
De i-oi zice «Taci!» să tacă,
Să tacă și să suschine
Și să sară-n braț' la mine...

*

Și-așa-mi vine uneori
Să mă duc la câmp cu flori,
Să mă duc din floare-n floare
Să le spun eu ce mă doare!
(FF nr. 1, 1927, p.27,
de la **Axentie Bilețchi**,
OPRIȘENI)

Ținutul Cîmpulung Moldovenesc

CÎMPULUNG MOLDOVENESC

Măi bădiță, măi Ion

Măi bădiță, măi Ion,
Tu ești șerpe, nu ești om,

Mă săruți noaptea prin somn;
Eu nu dorm, numai mă fac,
Că Ion Mi-i tare drag.
(**Deșteptarea**, Anul I, nr.12 și 13,
1 și 15 mai 1908, p.226,
culeasă de **V.L.** din **Cîmpulung**).

Somn e, maică, ochilor

Somn e, maică, ochilor
Și li-i greu sprincenelor!
- Fiica maichii, culcă-te
În patul frăține-tu!

Fi-voi, maică, și-oi trăi,
Acolo n-oi hodini,
Că patu-i din floricele
Și m-ajunge multă lele!
- Fiica maichii, culcă-te
În patul tătâne-tu!

Fi-voi, maică, și-oi trăi,
Acolo n-oi hodini,
Că-i patul făcut cu fân
Și-amiroasă-a om bătrân!
- Fiica maichii, culcă-te
În patu drăguți-tu!

Fi-voi, maică și-oi trăi,
Eu acolo-i odihni!
(**Deșteptarea**, Anul I, nr.12 și 13,
1 și 15 mai 1908, p.226,
culeasă de **V.L.** din **Cîmpulung**).

Doamne, negru-i pământu'

Doamne, negru-i pământu',
Da-i mai negru urātu',
Ba mai rea e dragostea,
Că usucă pajiștea!

De urât te poți ascunde,
Dar de dragoste n-ai unde,
Măcar unde te-ai ascunde
La inimă te pătrunde.
(**Deșteptarea**, Anul I, nr.12 și 13,
1 și 15 mai 1908, p.226,
culeasă de **V.L.** din **Cîmpulung**).

Jele mi-i și rău îmi pare

Jele mi-i și rău îmi pare
Pentru cine-am crescut mare;
Jele mi-i și-mi pare rău
Pentru cine-am crescut eu.

Jele-i, Doamne, cui e jele,
Jele-i inimuței mele
După frunza răchițelei,
După ochii mândrei mele,
După frunza nukului,
După pana cucului...
(**Deșteptarea**, Anul I, nr.12 și 13,
1 și 15 mai 1908, p.226,
culeasă de **V.L.** din **Cîmpulung**).

Frunză verde de lipan

Frunză verde de lipan,
Tată am și mamă n-am
Și-s copilă de haram.
Tată am și mamă-avui
Și-s copila nimăru.
Măicuța-i sub iarbă verde,
Nu mă știe, nu mă vede...
- Ieși, mămuță, de sub lut
C-ai șezut destul de mult,
Ieși, mămuță, să grăim
Cu streinii cum trăim!...

Frunză verde șulărea,
Când eram la maică-mea
Mâncam turtă de cenușă
Și la față eram rujă,
De cându-s la mama lui,
Mănânc fruntea grâului,
Mănânc pâne cumu-i spuma
Și-s la față cumu-i huma...
(FF nr.4, 1926, p.119,
de la **Veronica Bizom**,
POJORÎTA)

Ținutul Dornelor

CĂLINEȘTI-DORNA

Măriuță-a lui Mihai

Măriuță-a lui Mihai,
Șapte ai de când te lai
Și lăută nu erai!
Și-apoi, când te-ai despletit,
Ține-te la descâlcit!
Șapte sate mi-au sărit
Cu securi și cu topoare
Ca să taie și s-omoare!...

*

Te mărită, horholină,
Nu ședea fată bătrână
Că-i destul de când fetești,
Tot cuptorul mi-l julești;
Și-i destul cât ai fetit,
Tot cuptorul l-ai rujdit.

*

- Nu cosi, bade, pe rouă
Că ți-i rumpe coasa-n două...
- Taci, pârleano, taci, cățea,
N-aibi grijă de coasa mea;
Nu se rumpe ea așa
Cum se rumpe iia ta!...

*

- Măi Măriuță, Mărioară,
Ce ți-i gura-așa amară?
- C-am mâncat, bade, căline
Să nu mă sărute nime,

Că, de prind să mă sărute,
Prind și eu dor pe nevrute;
Și, de prind a săruta,
Prind a mai dori ceva...
(FF nr. 5, 1926, p.154,
de la **Sidor Odochian,**
CĂLINEȘTI-DORNA)

NEAGRA-ȘARULUI

Ș-apoi frunză trei vâzdoage

Și-apoi frunză trei vâzdoage,
La crâșmuță-ntre priloage
Țin orândă trei jidauce:
Rachiu bun de trei soroace
Și vinuț de trei pritoace,
Cine bea - copii nu face.

Ci știut și mama mea
Că mă făcea singurea
Se ducea și ea să bea
De copii nu mai făcea:
C-am fost una la părinți
Ca și luna între sfinți,
Fără frați, fără surori
Ca și luna între nori,
Fără frați, făr' surorele
Ca și luna printre stele.
(**Șezătoarea**, I, pg.14,
cf. F.F. nr.4, 1929, pg. 143)

VATRA DORNEI

Sus, la stâncă, pică rouă

Sus, la stâncă, pică rouă,
La noi tună, la noi plouă;
Sus, la stâncă-i mândru soare,
La noi noapte-ngrozitoare.
De ce-i soare sus, la stâncă
Și la noi noapte adâncă?

Frate dulce, frățioare,
Pe cea culme lucitoare
S-au oprit, în floricele,
Flutura inimei mele
Și-acum ceriu-n veselie
I-au trimis o rază vie
S-o sărute, s-o-ncălzească,
Cu mine să se iubească.
**(Foaia Soțietății pentru
literatura și cultura română
în Bucovina, Cernăuți,
1 Iunie 1865, Anul I. nr.6,
pp.146-147).**

Ținutul Humorului

BERCHIȘEȘTI

Foaie verde iac' așa

Foaie verde iac' așa,
Poruncit-a bădița

Pe-un spic verde de săcară
Să mă duc, că el se-nsoară.

Foaie verde lemn sucit,
Înapoi i-am poruncit
Pe-un spic verde de ovăs
Să se-nsoare sănătos.

Trandafir roșu-nflorit
Și la urmă veștejit
Și de vânturi biciuit,
El din nou mi-o poruncit

Pe o frunză de alun
Să mă duc ca să-l cunun;
Cununa-l-aș, cununa,
Dar la fină ce i-oi da?

Ia o mână de alune
Să se ducă fina-n lume,
Să rămâie finul june,
Cu mine să se cunune.
(FF nr. 2, 1926, p.21,
de la **Eugenia Buga**, născută
Jitariu, BERCHIȘEȘTI)

DOROTEEA

Astă sară-o săptămână

Astă sară-o săptămână,
Eram cu mândra de mână
Și-i ziceam tot «Sara bună!»...
Sara bună, mândră bună,

Că mni-o dat Neamțul arvună,
Arvună pe doi-trei ai,
Grija mea să n-o mai ai,
Arvună pe doisprezece -
Mulți îs, Doamne! Când or trece?

*

Neamțule, bată-te sfinții,
Cum îmi amărăși părinții!
Pe părinți, dar și pe mine,
Că m-ai tuns, m-ai prins la tine!
Nu m-ai prins când eram mic,
Da' m-ai prins cându-s voinic;
Nu m-ai prins de la mămucă,
Da' m-ai prins de la... țăpucă!...
(FF nr. 6, 1926, p.182,
de la **Nicolai Dumbravă**,
DOROTEEA-PLUTONIȚA)

Frunză verde solzi de pește

Frunză verde solzi de pește,
Bate-i, Doamne, și-i trăsnește
Cari se-nsoară pentru zestre
Că din babe fac neveste!

*

Zis-a hâda că mi-a da
Șese boi de-o voi lua,
Șese boi a hădei-mi plac,
Da' cu hâda ce mă fac?!

*

Urâtul unde se lasă
Cuprinde-o bucat' de casă,
Urâtul unde se pune
Cuprinde-o bucat' de lume.

Măi bădiță, strugur dulce,
Tot ai zis că nu te-ai duce,
Tot ai zis că «doară-doară»
Pân-am văz't că mi te joară;
Tot ai zis că «poate-poate»
Pân' v-au pus coate la coate.
(FF nr. 1, 1927, p.27,
de la **Nicolai Dumbravă,**
DOROTEA-PLUTONIȚA)

DRĂGOIEȘTI

Foaie verde sălcioară

Foaie verde sălcioară,
Auzit-am veste iară
Că drăguțul mi se-nsoară.
Să se-nsoare sănătos,
Bată-l crucea minciunos!
Tot mi-a zis că m'a lua
Până ce-a mai întomna:
Și-a dat mâna cu alta...
Da' și eu l-oi blăstăma:
Când a fi mai sănătos,
Nu rădice-un pai de jos,
Când a fi mai în putere,
Nu rădice trei surcele!
(FF nr. 2, 1926, p.21,
de la **Rarița Poenar,**
DRĂGOIEȘTI)

Frunză verde matostat

Frunză verde matostat,
Tinerea m-am măritat,
Soacră rea am căpătat,
Soacră rea, bărbat urât:
Dă-n câne de două ori
Și-n mine de nouă ori.
Luam secera la brâu,
Secerai până târziu,
Vine soacra cu mâncare,
Trecuse de prânzul mare:

- Hai, tu noră, de mănâncă
Că lucrezi de dai în brâncă!
- Nu mai mânc, mâncare-aș foc,
Dacă n-am avut noroc;
Nu mai mânc, mâncare-aș pară,
Dacă n-am avut tigneală
Să fiu cu maica-ntr-o țară!
(FF nr. 5, 1927, pg. 154,
de la **Rarița Poienar,**
DRĂGOIEȘTI)

GURA HUMORULUI

Nici o mândră nu-mi zicea

Nici o mândră nu-mi zicea:
Pune-ți banii la curea!
Nici o mândră nu ți-a zice:
Nu-ți bea banii, măi voinice!

Mă miram ce-mi place mie
Mărul roșu de la vie!

Dar în via cu haragi,
Tu, Ileană, ce mai faci?

*

Hai, mândruță, până-n luncă
Să mi te măsoar de lungă...
Tu pe spate, eu în coate,
Tu să numeri stelele
Și eu floricelele...

*

Puiculiță din cel sat,
Nu grăbi la măritat
Ca floarea la scuturat...
Floarea mai înfloare-odată,
Da' nevasta niciodată
Nu se află a fi fată!
(FF nr. 2, 1926, p.56,
de la **Dimitrie Belega,**
GURA HUMORULUI)

Foaie verde și unu

Foaie verde și unu,
Drag mi-i mie șuieru';
Foaie verde și una,
Drag mi-a fost a șuiera
Când mergeam la cineva...

Astăvară, la Ispas,
Tinerel eram și gras,
Și amu la ce-am rămas?
De m-ai pune la cântar,
N-aș trage cât un țânțar.
(FF nr. 3, 1926, p.93,
de la **Dimitrie Belega,**
GURA HUMORULUI)

MĂZĂNĂEȘTI

Cătu-i lumea pe sub soare

Cătu-i lumea pe sub soare,
Nu-i ca crâșma băutoare
Și ca fata-nșelătoare:
Crâșma te-nșală să bei,
Fata te-mbată s-o iei.

*

- Mână, bade, mână tare
S-ajungem în sat cu soare
Ca să vadă satul nostru
Pentru ce-am postit tot postu',
Pentru-o rujă de fereastă,
Pentru-o floare de nevestă!

*

- De frumoasă, o vedem;
De vestită, o știem...
Și-om vedea ce-a mai plăti
La vară, când a prăși;
Om vedea noi ce-am luat
La vară, la secerat.
(FF nr. 1, 1927, p.29,
de la **Maria Chiș,**
MĂZĂNĂEȘTI)

Ținutul Rădăuților

BILCA

Păsărică, păsărea

- Păsărică, păsărea,
Parcă ești din țara mea;
Spune-mi, maica ce mai face?
- Frământă pâine de grâu
Vărsând lacrimi pân' la brâu!

- Păsărică, păsărea,
Zău că ești din țara mea!
Spune-mi puiul ce-mi mai face?
- Căruța și-o șinuește,
Murgulețu-și potcovește,
După tine se pornește.
- Spune-i să nu se pornească,
Banii nu-și mai cheltuiască!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.14,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Mă urcai cu plugu-n coastă

Mă urcai cu plugu-n coastă,
Dracul scoate o nevestă;
Eu cu ochii după ea,
Boii plugul mi-l rupea!

- Taci, bădiță, nu mai plânge,
Că-i veni mâne la noi
C-o sută de lei și doi

Și-om tocmi plugu-amândoi!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.14,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde nalbă mare

Frunză verde nalbă mare,
Merge-un căpitan călare
Cu trei sute de catane,
După Vasile cel Mare.
- Stăi, Vasile, nu te duce
Că potira mi te-ajunge!

- Las' să vie potirea,
Ei nu-i port eu frică grea,
Doar nu-s femeie cu fes
La potire să nu ies;
Da-s voinic cu comanac,
Știu potirii ce să-i fac:

Praf cu chivra oi lua
Și haliciuri cu mână
Și de-a lungu-oi împușca,
Potirașii or pica,
Eu la codru c-oi scăpa!

Potirea m-a-nconjurat,
Armele mi-am încărcat;
Când potirea a sosit,
Armele mi-am slobozit
Și-n cel codru m-am isbit
Nime de nu m-a găsit!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.14,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde de-alior

Frunză verde de-alior,
Ce vii, bade, târzior,
Au de mine nu ți-i dor?
- Ba mi-i dor, mândră, prea tare,
Da-ntre noi e deal și vale,
Și valca-i cu petricele
Și cu două femei rele,
Iar în deal - bolohănei
Și-ntre noi doi oameni răi!
Da-li-om miere de cea bună
Și-or turba măcar pe-o lună,
Da-li-om miere de cea rea
Și-or turba pe cât om vrea!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.14,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde rug de mure

Frunză verde rug de mure,
Este-o crâșmă în pădure
Și tot beu la vinișor
Făr' să văd al meu odor!

Florica macului,
Alta-n vatra satului,
În ochii bărbatului,
Câte păhărele beu
Atâtea ciomege ieu!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde lemn uscat

Frunză verde lemn uscat,
Tânără m-au măritat
Și bătrânior m-a luat!

Frunzuliță de smochin,
De ți-i bărbatul bătrân,
Leagă-l la gard și dă-i fân!

De ți-i bărbatul moale,
Du-l la târg și-l dă pe oale
Și când odorul-i urât
De-i în lume de fugit,
Ia țărână din mormânt
Și-i azvârle-o-n așternut
Să se facă surd și mut!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Pe pădurea rară-n jos

Pe pădurea rară-n jos
S-a dus puiul cel frumos;
Ia-mă, badiță, cu tine
Că ți-oi prinde la drum bine:
Murgul ți l-oi priponi,
Cosița mi-oi despleti
Și-amândoi ne-om hodini!

Da' de nu ți-i drag așa,
Fă-mă lumină de său
Și mă pune-n sânul tău,
Unde-i, bade,-i însera

Frumușel ți-oi lumina
Și-i avea hodina ta!

De nu ți-i drag nici așa,
Fă-mă floare naramzie
Și mă pune-n pălărie
Să vezi lumea că mă știe!
Și dacă chiar nici așa
Drăguță nu ți-oi pica,
M-oi lăsa de Dumneata,
Dar, de-i trece pe la noi,
Să pui clopoței la boi
Și plesnuță de mătăasă
Să te-aud scara din casă!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde avramască

Frunză verde avramască,
De la deal de casa noastră
Este-o floricea albastră.

De la deal de floriceică,
Pasc caii lui Toderică,
De la deal de caii lui,
Ședea însuși Dumnealui.

Cu mantaua se umbrea,
Cu basmaua vânt făcea:
- Vin', copilă, în colea!

Pe cel deal, pe cea costiță,
Este-o floricea albuță
Și-am zis lui Toader să vie

Să i-o pun la pălărie,
Dar ceialalți să nu știe,
Că fac și-așa dușmănie!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde de dudău

Frunză verde de dudău,
Nu-i păcat să dau un leu
Pentr-un pui care-l știu eu!
Nu-i păcat să dau și doi
Pentr-un pui de la noi,
Nu-i păcat să dau și trii
Pentru bădița Andrii!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde arțăraș

Frunză verde arțăraș,
Lasă cucul în islaș
Ai săi puișori gingași.
Da' o mândră turturea
S-apucă și mi-i ținca
Și-alergând din deal în vale
Aduse la pui mâncare.

Și viind cucu-ntr-o vreme
A voit puii să-și cheme,
Dar puii nici se uitară,
Că i-a lăsat de ocară,
I-a lăsat fără scutire
Curat numai spre peire!

(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Dorule, de unde vii?

- Dorule, de unde vii?
- Dintre munți, dintre pustii.
- De-a mea mândră ce mai știi*
- Sănătoasă și voioasă
Șade la gherghet și coasă;
Nu știu coasă, ori descoasă,
Dar la lacrimi știu că varsă!

Lăcrimele tot ca bobul,
Unde pică ard ca focul,
Unde pică
Lemn despică,
Unde cad
Pământul ard!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.15,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Frunză verde trei masline

Frunză verde trei masline,
Să nu mai ajungă nime
Să bea-n crâșmă ca mine!

Că-s fecior de gospodar
Și-am rămas făr' de amnar,
Și-s fecior de gazdă bună
Și-am rămas cu bota-n mână!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.16,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

Trandafir de ceea parte

Trandafir de ceea parte,
Te-aș iubi și ești departe,
Dar mi-oi nămi salahor
Să te sape încunjor,
Aduce-te-oi în grădină
Și te-oi iubi pe hodină!
(Aurora Română nr. 1, 1881, p.16,
auzit de **Dimitrie DAN** în **BILCA**)

COSTIȘA

Ce mi-a fost mai drag pe lume

Ce mi-a fost mai drag pe lume:
Cărărușa prin pădure,
Mândruța cu ochi de mure.

Ce mi-a fost mai drag în țară:
Cărăușa pe hotară
Mândruța să doarmă-afară...
(FF nr. 3, 1927, p.90,
auzit de **Gavril NISTOR**
în **COSTIȘA**)

FRĂȚĂUȚII NOI

M-o trimăs mama de-acasă

M-o trimăs mama de-acasă
Să-i joc fata cea frumoasă,
Și-am jucat-o: cea mai hâdă,

Cu cămeșa cea mai mândră,
Ce-i cusută de-o vecină
Pentr-un căuș de fânină
Și-o felie de slănină...
Ba i-o dat curechi și moare
Să-i facă și «pui» la poale,
Și cu hrișcă și cârnaț
I-o-ncrețit-o la grumaz!
(FF nr. 4, 1926, p.118,
de la **Nicolae Huțuleac**,
FRĂTĂUȚII NOI)

Hoțul și codrul

Codrule, codre-nverzit,
Ține-mă-n tine ferit
Și cu frunze-acoperit!...
Și-i avea, codre, păcat
De mă-i da cumva legat,
Că nimic nu ți-am stricat
Dacă-n tine am intrat.

Că-n tine, dacă intrai,
Doar o creangă de-mi tăiai,
Armele le atârnai...
Le-aș fi pus, codre, și jos,
Da-și pierdeau lustru' frumos!...
(FF nr. 2, 1927, p.44,
de **Axentie Bilețchi** de la
FRĂTĂUȚII NOI)

FRĂTĂUȚII VECHI

Zice maica să mă-nsor

Zice maica să mă-nsor,
Să nu mă topesc de dor,
Da' eu nu mă prea topesc
Că-s în satul omenesc,
Oamenii îs cu femei,
Nu mă lasă ca să piei...

*

Bucură-te, soacră mare,
Că-ți vine pieptănătoare
Și te-a pieptăna cu dor
Tot cu capul de ușior,
Și te-a pieptăna cu drag
Tot cu capul de cel prag!

*

Mă dusei la soacră-mea,
De mâncare ce-mi dădea?
Lapte acru pe-o surcea
Să mănânc și eu cu ea;
Și-am mâncat și ne-am înflat,
Și ne-am foarte săturat!
(FF nr. 2, 1926, p.57,
de la **Grigori Capră**,
FRĂTĂUȚII VECHI)

Iară foaie de sipică

Iară foaie de sipică,
Catunire-aș fără frică
De mi-ar fi mândra mai mică,
Dar mi-i mândra răsărită

Și se cere-a fi iubită,
Și mi-i mândra mărișoară,
După dragoste se-omoară.

*

Mere la crâșmă, se îmbată,
Vine-acasă rău beteagă,
Bărbatul la cap o leagă
C-un răstau de la teleagă.

*

Frunză verde foaie lată,
Decât cu urâta-n vatră,
Mai bine cu mândra-n șatră
Să mânânci pâine uscată!
(FF nr. 3, 1926, p.93,
de la **Grigori Capră**,
FRĂȚĂUȚII VECHI)

HORODNICUL DE JOS

Hai să bem, să bem, să bem!

Hai să bem, să bem, să bem,
Dară minte să avem!
Haide să ne veselim,
Dar totuna treji să fim,
De dușmani să ne ferim!

Tot cu chef și voie bună
Să petrecem împreună,
Iar la grele, la nevoi,
Să sărim ca la pripoi!
Să luptăm, să nu ne dăm,
Neamul, țara s-apărăm!
(**I.G. SBIERA**, Amintiri din

viața autorului, Cernăuț 1899,
pg. 90, cântat de Giorgi Sbiera,
la Horodnicu de Jos, în 1841)

Of, loziță înfrunzită

Of, loziță înfrunzită,
Inima mi-i împărțită
Pe aici, pe dincoale,
Prin toată lumuța mea!

Frunză verde foaie lată,
Fața-i arsă și-ntinată
Cu tină de vară
Călcată de cară
Și de dobitoace
Mergând la otoace!

Frunză verde flori de tei,
Unde mi-s cei găngurei
Ca să-mi cânte prin grădine
Dorul să mi-l mai aline?!
Dorul meu e dor de mamă,
Nime nu-l mai bagă-n samă!
(**I.G. SBIERA**, Amintiri din
viața autorului, Cernăuț 1899,
pg. 97, cântat de Ana Sbiera,
la Horodnicu de Jos, în 1849)

Care fete-s mai fudule

Care fete-s mai fudule,
La boier, la barabule,
Și cu sapa după spate

Și cu oala după lapte!
Care fete-s mai de viță,
La boier, după tărăță;
Care fete-s mai de soi,
La boier, la păpușoi!

De-nsurat m-aș însura,
Nu știu soacra ce mi-o da:
Două rețe potcovite
Să mă prind și eu la vite
Și-o puicuță fără dinți,
Tot șezând printre oglinzi,
Ba tocmindu-și la perciuni
Ca s-o joace cei nebuni,
Ba tocmindu-și la cercei
Ca s-o joace cei mișei.

De m-ar chema Constantin,
M-ar băga fetele-n sân,
Dar mă cheamă Ion Drugă,
Fetele mă iau pe fugă.
Trandafir frunză uscată,
Ai căzut în sân de fată,
De te scot eu din robie,
Trandafir, ce-mi spui tu mie?

Măi băiete, măi băiete,
Joacă fete, joacă fete!
După ce te-i însura,
Fete multe nu-i juca,
Boala-n oase ți-a intra
Și nevasta-n casa ta!
(Aurora Română nr.3, 1881, pg.45,
culeasă de R.N. din **Horodnic**)

Pus-am șeaua pe doi cai

Pus-am șeaua pe doi cai
Și m-am dus în sus la rai,
De trei ori m-am închinat,
Raiul nu s-a descuiat.

Pus-am șeaua pe-un cucuș
Și m-am dus la iad, în jos,
Și la groaza răului,
Jos, la talpa hăului,

Am văzut pe mândra mea,
Vreo cinci draci că mi-o bătea,
Sânge roș din ea sărea,
În pahar că mi-l punea:
- Poftim, bade, ia și bea
Căci n-ai fost stăpân pe ea!
(Aurora Română nr.3, 1881, pg.46,
culeasă de R.N. din **Horodnic**)

Tinerețe, haine scumpe

Tinerețe, haine scumpe,
Purta-v-aș și nu v-aș rumpe,
Și nu știu cum v-aș purta
Doară nu v-aș îngloda,
Și nu știu cum v-aș feri
Doară nu v-aș tăvăli.
(FF nr. 4, 1926, p.118,
de la **Ion Prepeliță**,
Horodnicul de Jos)

Grădină cu flori de mac

Grădină cu flori de mac,
la-n ieși, maică, până-n prag,
Vine-al nostru cel mai mare
Cu cinci sute de catane.

- Nu-s catani, da-s Moldoveni,
Feciori mari sunt de boieri,
S-au lăsat de boierit,
S-au înscris la cătănit,
Pentr-o pușcă ruginoasă
Au lăsat părinți acasă.
(Aurora Română nr.3, 1881, pg.46,
culeasă de R.N. din **Marginea**)

Mor, mândruță, și m-aprind

Mor, mândruță, și m-aprind
Când te văd pe drum trecând
Și din mână pălăind,
Și din coate vânt făcând...
Nu-s eu slobod să te prind,
Să-ți cuprind doar mijlocelul
Cum cuprinde lupul mielul!

*

Foaie verde, foaie lată,
Nu stă lumea într-o fată,
Fata-i doară ca o floare,
Crește colo-n strat la soare
Și mai crește
Și-nfloarește...

Foaie verde de bujor,
Da' stă lumea-ntr-un fecior,
Că fecioru-i grădinar,
Are flori și mici, și mari...
Când se bagă în grădină,
Toate florile-i se-nchină,
El se uită pe la toate
Și mai smulge... cât socoate...
(FF nr. 2, 1927, p. 59,
de **Dimitrie DAN** din
MARGINEA)

M-o trimăs mama de-acasă

M-o trimăs mama de-acasă
Să-i joc fata cea frumoasă,
Și-am jucat-o: cea mai hădă,
Cu cămeșă cea mai mândră,
Ce-i cusută de-o vecină
Pentr-un căuș de fânină
Și-o felie de slănină...
Ba i-o dat curechi și moare
Să-i facă și «pui» la poale,
Și cu hrișcă și cârnaț
I-o-ncrețit-o la grumaz!
(FF nr. 2, 1927, p. 59,
de **Dimitrie DAN** din
MARGINEA)

Frunză verde de-alunea

Frunză verde de-alunea,
Mă duceam la mândra mea,
O găsiam c-o rufă rea;
Cea mai bună o cârpie.

Când o întorcea pe față,
N-o mai cunoșteai de ață;
Când o întorcea pe dos,
Petecile curgeau jos...
(FF nr. 4, 1927, p.97,
cules de **Dimitrie DAN**
din STRAJA)

Atunci, lele, ne-om lua

Atunci, lele, ne-om lua
Când putea-vei număra
Frunza de pe două lunci,
Părul de pe nouă junci,
Penele de la doi cucii,
Părul de la opt haiduci.

Și-ncă-atunci ne-om mai lua
Când a fi de s-a tâmpla
Soarele să fi greșit
Să răsară-n asfințit,
Iară apa din vâlcea
La izvor când s-a-nturna,
Tocma-atuncea ne-om lua!
(FF nr. 4, 1927, p.97,
cules de **Dimitrie DAN**
din STRAJA)

Nu-mi da, Doamne, bogăție

Nu-mi da, Doamne, bogăție,
Numai om să-mi placă mie;
Nu-mi da, Doamne, nici avere,
Numai om pe-a mea plăcere.

Negru, Doamne, îi pământul,
Da' mai negru mi-i urâtul!
Urâtul și omul hâd,
De vin, bagă-mă-n pământ;
Dragostea și om frumos
Din pământ iară m-au scos!...
(FF nr. 4, 1927, p.97,
cules de **Dimitrie DAN**
din STRAJA)

Leliță cu ochii verzi

Leliță cu ochii verzi,
Și cu vorbe și dovezi
Nu gândi, mândră, gândi
Că o alta n-oi găsi.

Numai mâna de-oi întinde,
Altă mândră că mi-oi prinde,
Mai de soi și mai frumoasă,
Nu ca tine-o dupuroasă;
Mai de soi și mai de viță,
Nu ca tine-o cucaviță!
(FF nr. 4, 1927, p.98,
cules de **Dimitrie DAN**
din STRAJA)

SUCEVIȚA

Ce ți-am spus, puicuță, aseară

Ce ți-am spus, puicuță, aseară?
Foaie frunză de năgară,
Să lași poarta descuiată
Și fereasta destupată
Să te văd cum stai culcată,
Foaie verde frunză lată;

Și de-i fi culcată bine,
Foaie trei măslina,
Să mă culc și eu cu tine,
Foaie trei măslina;
Și de fi culcată rău,
Foaie frunză de dudău,
Să te bată Dumnezeu!
(FF nr. 4, 1927, p.116,
de la **Simion Fâșcu**,
SUCEVIȚA)

VICOVU DE JOS

Frunzuliță de dudău

Frunzuliță de dudău,
De te ține mă-ta rău
Pentru că mi te vreau eu,
Spune-i mâni-ta așa:
Că atunci noi ne-om lăsa
Când a sta de-a numără
Iarba de pe cel hotar,

Frunza de pe cel stejar.
Și încă nici nu ne-om lăsa
Până când n-a sămăna
Sămânță de busuioc
Pe vătruță, lângă foc.

Busuiocul de s-a coace,
Ne-om lăsa, că nu-i ce face!
(FF nr. 4, 1926, p.120,
cules de **Axentie Bilețchi**
din **VICOVU DE JOS**)

Nu ți-i milă și păcat?

Nu ți-i milă și păcat?
M-ai iubit, dar m-ai lăsat,
M-ai iubit ca pe-o cucoană,
M-ai lăsat ca pe-o vădană;

M-ai iubit ca pe-o copilă,
M-ai lăsat ca pe-o străină,
Ardă-te-ar focul și para
Că m-ai gălbenit ca ceara!

Fetele se duc la joc,
Eu scăldușca-o pun pe foc;
Fetele-și pun flori în gâță
Și eu leagăn și dau țâță.
(FF nr. 3, 1927, p.90,
auzit de **Axentie Bilețchi**
în **VICOVU DE JOS**)

Păsăruie cenușie

Păsăruie cenușie,
Spune-i puiului să vie
Să nu mai ție mânia!
Eu - mânia, el - mânia,
Dragostea cine s-o ție?

*

Frunză verde liliac,
Mare-i lumea, eu nu-ncap;
Și nimic nu le fac!
Nici paharul nu le beu,
Nici drăguța nu li-o ieu,
Da' îmi beu paharul meu
Și iubesc pe cine vreu.

*

Foaie verde de cicoare,
Să-mi trimiteți, mândră, scrisoare,
Da' să faci cum îi putea
Să-ți pui și gurița-n ea!

*

Ochișori negri cerniți,
Voi vă țineți celuiți;
De v-ați lua seama mai bine,
Voi m-ați celuit pe mine.
(FF nr. 4, 1927, p.116,
auzit de **Axentie Bilețchi**
în **VICOVU DE JOS**)

Merge nora la fântână

Merge nora la fântână
Cu cămeșa soacrei-n mână
Și mi-o moaie-odată-n baltă:
- Na-ți-o, soacră, că-i spălată!

Ș-o izbește de răchită:
- Na-ți-o, soacră, că-i ghilită!

*

Frunză verde nuci și salce,
Face-ar omu' ce ar face
Să nu-și dea copilul lui
Pe mâna străinului.
La străin, casa-i cu var,
Din'nuntru cu mult amar;
Dinafară-i văruiță,
Pe din'nuntru-i otrăvită.

*

Bate vântu-ncetișor,
După badea mă omor;
Leagă-ne-se frunza-ncet,
Vină, bade, că te-aștept!

*

De ți-i voia să fii fată,
Nu râde la om deodată;
De ți-i voia să porți găță,
Nu primi mâna la țată!
(FF nr. 6, 1927, pg. 190,
auzit de **Ion VICOVEANU**
în **VICOVU DE JOS**)

VICOVU DE SUS

Răvaș

Cărtică-n cornurele
Scrișă cu lacrimi de-a mele,
Cine-a prinde s-o citească
Lacrimile să-l pornească
Cum mă pornesc și pe mine

Când gândesc, bade, la tine...

Și ți-aș scrie cu argint
Că-i greu război pe pământ,
Și ți-aș scrie cu negreală
Că-i multă jele în țară...
Da' îți scriu cu lăcrămioare
Că rău inima mă doare.

Nu mă doare de durere,
Da' mă doare de-a ta jele:
Ești străin și năcăjit
Și trăiești cu mult urât;
Umbli lumea împrejur
Și te afli tot singur,

Fără mamă, fără tată,
Parcă-ai fi căzut din piatră;
N-ai nici frați, n-ai nici surori,
Numai negri străiniori;
Te-au luat dintre vecini
Și te uști între străini...
(FF nr. 1, 1926, p.12,
de la **Domnica Dobâca** a lui
Ioseb Iacob, VICOVU DE SUS)

Frunză verde bob năut

Frunză verde bob năut,
Cine, Doamne, -a mai văzut
Gard înalt fără' de propteale,
Om frumos fără' de greșele,
Gard înalt nestreșinit,
Om frumos și negreșit,

Gard înalt nestreșinat,
Om frumos fără' de păcat...

*

La bădița în grădină
Prins-a dorul rădăcină
Și mă duc să-l iau în casă,
Două rădăcini nu-l lasă,
Și mă duc să-l iau în sân,
Două rădăcini mi-l țân...

*

Floare-n cui, floare sub cui,
Mai mândră ca mândra nu-i,
Că-i la față roșioară
Și-i la umbulet căprioară,
Și cu mersul legănat
Când o văd dau de păcat!...

*

Frunză verde paltinaș,
Te cunosc, bade, pe paș(i),
Ți-i cu voie să mă lași.
Spune-mi, dar, ți-i a lăsa?
Să te știu încungiura
Căci ca tine-am mai văzut
Și pe apă, și pe Prut,
Și pe drumul cel bătut.
(FF nr. 2, 1926, p.19,
de la **Domnica Cernușcă**,
VICOVU DE SUS)

Bate-l, Doamne, pe popa

Bate-l, Doamne, pe popa
Că mi-a spovedit mândra;
Nu știu ce canon i-a dat
Că mă cheamă tot la pat...

*

Foaie verde șulărea,
Cine-și teme muiera
Facă-și gard pe lângă ea,
Facă-și garduri cât ce poate
Mai dihai cât o cetate!...
Că și eu o am temut
Și-am plătit de mi-o făcut...

*

Vecina de lângă mine,
Doamne, tare-mi prinde bine!
(FF nr. 3, 1926, p.93,
de la **Eudochia Bujeniță**,
VICOVU DE SUS)

VOLOVĂȚ

Răvaș, puică, răvaș, dragă

- Răvaș, puică, răvaș, dragă,
Nu-ți pară lucru de șagă;
Răvaș de la împăratul
Că-ți vine-acasă bărbatul.

- Arză-l focul de răvaș
Și cenușă vede-l-aș!
Las' să vie, boala-l ție,
Calea tot un spin să-i fie!

- Răvaș, puică, răvaș, dragă,
Nu-ți pară lucru de șagă;
Răvaș de la vornicul
Că-ți vine ibovnicul.

- Răvășel, răvășel,
Cum de n-ai venit cu El?!
Las' să vie, doru-l ție,
Calea trandafir să-i fie!...
(FF nr. 5, 1926, p.154,
auzit în 11.12.1920 de
Leca Morariu de la
flăcăii din **VOLOVĂȚ**)

Ținutul Siretului

SIRET

Frunză verde de dudău

Frunză verde de dudău,
Bădiță, sufletul meu,
Lung e drumul și sicret,
Mult mă uit și nu te văd,
Lung e drumul și pustiu,
Mult mă uit și nu mai vii!
(Aurora Română nr.2, 1881, pg.22,
bocet cules de **S.F.MARIAN**
de la **Ionică Sireteanu**)

Bate vântul papura

Bate vântul papura,
Se pornește tabăra.
La tabăra cu Scumpie,
Acolo-i și-a mea soție.

De te duci, bădiță, duci,
De te duci la Odobești,
Mă rog să nu zăbovești.
De-i zăbovi până-n post,
Mă-i găsi precum am fost;
De-i zăbovi până-n toamnă,
Mă-i găsi uscată, coarnă;
De-i zăbovi și mai mult,
Mă-i găsi moartă-n pământ
Și mi-i veni la mormânt
Și mi-i plânge la picioare
Cu suspin și jale mare

Și-i ruga pe Domnul sfântu'
Să-mi dezgroape ist mormântu'
Să-l ajungă vânt cu soare
Să vezi a puicii ciolane,
Ciolănașe înșirate,
De pământ negru mâncate.

Și mi-i veni la mormânt
Tot plângând și suspinând,
Și-i găsi pe-al meu mormânt
Iarbă și dudău crescând
C-am murit tot suspinând,
Crescând iarbă și dudău
C-am murit de dorul tău!
(Aurora Română nr.2, 1881, pg.22,
bocet cules de S.F.MARIAN
de la **Ionică Sireteanu**)

Boțișor de gheață rece

Boțișor de gheață rece,
Iarna vine, vara trece,

Eu n-am cu cine petrece

Că cu cine-am petrecut
Pus-a spatele-n pământ
Și fața la răsărit!...
(Aurora Română nr.2, 1881, pg.23,
bocet cules de S.F.MARIAN
de la **Ionică Sireteanu**)

Ținutul Sucevii

BOSANCI

Mă suii în foișor

Mă suii în foișor,
Văzui negri ochișori,
Ochi negrișori de copilă
Ca garoafa din grădină,
Ochi negrișori de nevastă
Ca garoafa din ferastă;
Și nevasta mă privea
Și din gură îmi zicea:

- Stăi, bădiță, nu te duce,
Că te-oi scălda-n lapte dulce!
- De m-ai scălda și-n zăhar,
Dacă-am pus șaua pe cal,
Rămâi, puică, sănătoasă
Ca și-o garoafă frumoasă!

- Mergi, bădiță, sănătos
Ca și-un trandafir frumos,

Și de mergi la Odobești,
 Mă rog să nu zăbăvești;
 De-i zăbăvi până-n toamnă,
 Mă-i găsi uscată, coarnă;
 De-i zăbăvi până-n post,
 Mă-i găsi cum n-am mai fost;
 De-i zăbăvi mai mult,
 Mă-i găsi moartă-n pământ;
 Te vei uita la mormânt
 Și-i da țerina-ntr-o parte
 Și-i afla oase-nșirate;
 Te-i ruga la Dumnezeu
 Să se scoale puiul tău,
 Te-i ruga la Maica Sa
 Să se scoale puicuța,
 Te-i ruga cât te-i ruga
 Și ea tot nu s-a scula!
 (Aurora Română nr.2, 1881, pg.24,
 bocet cules de S.F.MARIAN
 din satul **Bosanci**)

MIHOVENI

Hoțul și nevasta

Pe sub deal, pe sub pădure,
 Fuge-o nevăstuică-n lume,
 Fugărită de bărbat
 Cu pruncuț nebotezat.

- Taci, puiuț, taci, nu zbiera
 Că ne-aude cineva,
 Că pădurea-i mare-mare
 Și ne iese-un hoț în cale!...

Bine vorba nu sfârșia,
 Hoțu-n cale că-i ieșea!

- Norocire, măi nevastă,
 Fir de nalbă de pe coastă,
 Hai cu hoțul la hoție
 Și cu badea de soție!...

- Da' cu pruncul ce m-oi face,
 Că-i cruduț și n-are pace?...

- I-om tăia un paltinaș
 Și i-om face legănaș,
 Vântul când s-a trăgăna,
 Vântul mi l-a legăna...

- Și dacă s-a legăna,
 Cine, Doamne, l-a scălda?

- Negura, când a bura,
 Nourii, când or ploua,
 Și-a ploua ploită caldă,
 I-a părea că mama-l scaldă...

- Și dacă s-a și scălda,
 Pieptișor cine i-a da?...

- Zori de zi când or roua,
 Zori de zi când ne-or vedea
 Și-a roua roiță dulce,
 I-a părea că pieptul suge...
 (FF nr. 2, 1927, p.44,
 de la **George a lui Ion Marcu**,
BUNINȚI-MIHOVENI)

Ardă-mi-te-ar, codre des!

Ardă-mi-te-ar, codre des,
Că din tine nu mai ies!
C-am intrat tânăr ca mlada
Și-acum mi-s bătrân cât tata!
Și-am intrat făr' de musteață
Și-acum îs cu barba-n brață!
(FF nr. 3, 1927, p.85,
de la **George a lui Ion Marcu,**
BUNINȚI-MIHOVENI)

Cine-a împărțit norocul

Cine-a împărțit norocul
Ardă-l-ar să-l ardă focul,
Că la toți le-a dat cu carul,
Numai mie cu păharul!
Nici acela n-a fost plin,
Jumătate cu venin!

*

Dragostea de muieroaie
Ca și carnea cea de oaie:
Cum o pui la foc - se moaie.
Dragostea de mândruluță
Ca și carnea de juncuță:
Tuturora li-i drăguță.
(FF nr. 3, 1927, p.90,
de la **George a lui Ion Marcu,**
BUNINȚI-MIHOVENI)

În mijlocul codrului

În mijlocul codrului,
La curțile dorului,
Prins-a doru-a mă-ntreba
Ori de-l cat pe cineva.

Catu-l cat bezmeticată
Pe-ăl cu chinga nenchingată
Și cu pana lată-lată...

Ce m-a-nvățat sărutată
Și mă lasă-acum uitată;
Care m-a-nvățat iubită
Și mă lasă-acum dorită...

Și mi-a dat gură-ntr-o seară
Să-i duc doru-un an și-o vară,
Și mi-a dat gură-ntr-o noapte
Să-i duc dorul pân' la moarte...
(FF nr. 4, 1927, p.116,
de la **George a lui Ion Marcu,**
BUNINȚI-MIHOVENI)

MITOCU DRAGOMIRNEI

Și mă duc, pe drum mă duc

Și mă duc, pe drum mă duc,
Bătrânețile m-ajung;
Bătrânețe cu slăbie,
Ce-mi picați năpastă mie?!
Tinerețe, haine scumpe,
V-aș purta și nu v-aș rumpe!

Frumușel v-am mai purtat,
Prea degrab' fața v-ați dat...

*

Binele meu din fetie
Nu-i prifesâr să mni-l șcrie,
Nice preut să-l cetească,
Nici inimă să-l tocmească...
(FF nr. 2, 1927, p. 60,
de **Alex. Gh. MORARIU** din
MITOCU DRAGOMIRNEI)

Atuncea-i face, atuncea-i face

Atuncea-i face, atuncea-i face
Din dușman frate
Când a da din piatră lapte!

Și din dușmanca, și din dușmanca
Sorioară
Când a-mpușca pușca goală.
(FF nr. 4, 1927, p.116,
cules de **Alex. Gh. MORARIU**
din **MITOCU DRAGOMIRNEI**)

Cine n-are nici un dor

Cine n-are nici un dor
Mult trăiește mai ușor.
Eu am doruri mari și grele:
Unu-al meu, și-al mândrei mele.

Dorul mândrei de n-ar fi,
M-aș culca, m-aș hodini,
Dară dorul mândrei este,

Eu mă culc, el mă trezește!...
(FF nr. 4, 1927, p.116,
cules de **Alex. Gh. MORARIU**
din **MITOCU DRAGOMIRNEI**)

PĂTRĂUȚI-SUCEAVA

Frunză verde de-alunică

Frunză verde de-alunică,
Măi bădiță Vasilică,
Vara gurița-ți îmbla
Și ziceai că mi-i lua,
Numai să vie toamna.

Iacă toamna a venit,
Tu pe mine m-ai urât,
Urî-te-ar soarele,
Îndrăgi-te-ar boalele,
 Șapte boli,
 Șapte lungori,
Trei părechi de frigurile
Să te curme peste șele
Să-ți fie de mângâiere.

Când îi fi mai sănătos,
Să nu iei un pai de jos;
Când îi fi mai în putere,
Să nu iei două surcele.

Nici așa nu te-oi lăsa,
Mai tare te-oi blăstăma,
Să te duci, bădiță, duci
Până-i pica rob la Turci

Cu picioarele-n butuci;
 Mâna dreaptă
 Să ți-o ardă,
 Mâna stângă
 Să ți-o frâng.
 Nici așa nu te-oi lăsa,
 Da-ncă tot te-oi blăstăma
 Să te duci, bădiță, duci
 Cu șapte părechi de papuci
 Să-ncunjuri lumea-mprejur,
 Să mănânci numai cărbuni,
 S-ajungi la bordeiul meu,
 Să te miluesc și eu
 C-o strachină de tărăță,
 Să știi că ți-am fost drăguță,
 Și-o oală de cărbunași,
 Să știi cum iubești și lași!
(Deșteptarea, Anul I, nr. 9,
 15 martie 1908, p.141,
 de la **Eughenia alui Dumitru**
NASTASI, PĂTRĂUȚI)

Când eram lumii mai drag

Când eram lumii mai drag,
 M-o jurat Neamțul sub steag;
 Neamțule, mânca-te-ar guta
 Că iei flăcăii cu suta!

Sui, măicuță, peste poartă
 Să vezi Neamțul cum ne poartă;
 Ieși, măicuță, la fântână,
 Să vezi Neamțul cum ne mână,

Că ne mână ca pe boi
 Și ne tunde ca pe oi

Și dă părul la gunoi.
 Părul meu cel gălbior,
 Dela maior sub picior
 Să mi-l strângi în buzunari
 Și să-l scoți la zile mari,
 Să-l arăți la fete mari;
 Fetele l-or săruta,
 Din ochi mândri-or lăcrăma.
(Deșteptarea, Anul I, nr. 9,
 15 martie 1908, p.141,
 de la **Eughenia alui Dumitru**
NASTASI, PĂTRĂUȚI)

Bădița cu ochi albaștri

Bădița cu ochi albaștri...
 Pentru el am tras năpaste,
 Să mai trag pe câte-am tras,
 De bădița nu mă las,
 Că-i frumos și am cu cine,
 Und' mă duc, nu mi-i rușine!

*

Bădiuțul, bădiuțul meu,
 Cum te duci, cum rămân eu!
 Șapte ani de nu-i veni,
 Tot pe tine te-oi dori!...

*

Să vii negru ca tina,
 Mi-i fi drag ca inima;
 Să vii negru cumu-i lutul,
 Drag mi-i fi ca sufletul!

*

De când s-a dus bădița,
 Mi-i pustie ulița,

Mi-i pustie numai mie
Că s-a dus în cătunie
Și s-a dus să nu mai vie.
De când s-a dus, badea, dus,
Negură pe deal s-a pus,
Și pe deal, și pe nuiiele,
Și pe gândurile mele,
Și pe deal, și pe nuia,
Și pe inimuța mea.

*

Când eram la maică-mea,
Eram pui de rândunea,
Drăguța cui mă vedea;
De cându-s la maica lui,
Nu-s nici rândunea, nici pui,
Nici puiutul nimăru!...
(FF nr. 3, 1926, p.93,
de la **Eugenia NASTASI**,
PĂTRĂUȚI-SUCEAVA)

Mândra mea, cea de demult

Mândra mea, cea de demult,
Tot mi-ai dat cu împrumut;
Ia vin' deseară la noi
Să-ți dau gura înapoi!

*

Strigă dragostea pe apă
Că nu-i pasă, nu se-neacă;
Da' urâtul, pe uscat:
- Auleo, m-am înecat!...

*

Frunzuliță sălcioară,
Mă pornii și eu la moară,
Da' nevasta - bolnăvioară!

Și mă-ntorc eu înapoi,
Bolnăvioară... între doi!...

*

- Ce stai, Gheorghe, năucit,
Ori boii ți-ai prăpădit?
- Boii nu i-am prăpădit,
Da' un șerpe-am întâlnit,
Nu știu șerpe, ori balaur,
Că-i cu ochii ca de aur..
(FF nr. 4, 1926, p.118,
de la **Vasile Hatnean**,
PĂTRĂUȚI-SUCEAVA)

Copiliță cu părinți

Copiliță cu părinți,
La ce focul te măriți?
Că bărbatul nu ți-i frate,
Nu chiti că nu te-a bate,
Și nici soacra nu ți-i mamă
Să-ți ție dreptatea-n samă.
Și miluța de bărbat
Ca și spinul cel uscat,
Și miluța cea de soacră
Agurida cea mai acră,
Toată vara se tot coace,
Dulce nici că se mai face!

*

- Măi bădiță Todiraș,
Zice mama să mă lași...
- Ne-om lăsa, puicuță dară,
Ne-om lăsa ca și aseară...
Ne-om lăsa, nu ne-om lăsa,
Când a fi de s-a tâmpla
Ca să crească grâu în casă

Să bată cu spicu-n masă;
Când a crește socu-n tindă
Și-a bate cu floarea-n grindă.

*

Foaie verde și trei fire,
Colo-n deal, la mănăstire,
Este-un biet călugăraș,
Cel mai meșter spovedaș;
Fete dacă spovedește,
Strașnic canon le trănțește:
Care n-a sta la iubit,
Nu vie la spovedit!...
(FF nr. 5, 1926, p.154,
de la **Ichim Capverde**,
PĂTRĂUȚI-SUCEAVA)

Spune-mi, dragă, spune, zău

- Spune-mi, dragă, spune, zău,
Pare-ți după mine rău?
- Ba nu-mi pare și nu-mi pare,
Numai... inima mă doare...

*

Măi bădiță, bădișor,
Nu-mi veni prea desișor!
Măi bădiță, bădiuluț,
Vino, dragă, mai răruț
Că ne-au cungiurat dușmanii
Să nu ne vedem cu anii;
Și câți pari în uliță,
Tot atâtea suliță,
Ba ni-i drumul îngrădit
Și cu vorbe de iubit,
Cu venin și cu pelin
Ca să nu ne întâlnim

Decât Sâmbăta - o dată,
Dumineca - ziua toată,
Alte dăți - arareori:
Într-o zi, de nouă ori...

*

Pluguleț cu patru boi,
Dragu-mi-i mie de voi!
Și mi-i drag de cin' vă poartă,
Vede-l-aș la noi în poartă!...
Și mi-i drag de cin' vă mână
Tot cu ochii în țărână...
(FF nr. 1, 1927, p.28,
de la **Eughenia Nastasi**,
PĂTRĂUȚI-SUCEAVA)

Foaie verde rug de mure

Foaie verde rug de mure,
Eu - pe deal și la pădure,
Mândruța - în șes, la moară
Și-o cunosc de căprioară.
Mândruța - pe vale-n șes
Și-o cunosc numai pe mers...

*

Bate-o, Doamne, pe mândruța
Cum bate vântul frunzuța,
Și pe față, și pe dos,
Până mi-o doboară jos!
(FF nr. 4, 1927, p.116,
cules de **Leca MORARIU**
din **PĂTRĂUȚI-SUCEAVA**)

Foaie verde șularea

Foaie verde șularea,
Maică, măiculeana mea,
Decât mă făceai tu fată,
Mai bine în drum o piatră,
Mai bine o piatră-n fântână
Să vie Gheorghe din stână,
Peste mine să se-apelece:
«Bogdaproste, apă rece!».
Și luând mai bine-aminte:
«Ardă-te-ar, apă fierbinte!».

*

De când s-a dus dumnealui,
N-am dat gură nimănui,
Num-aseară, pe-nserat,
Mi-o venit un blăstămat
Și-mi pare... că tot i-am dat.
(FF nr. 6, 1927, pg. 191,
de la **Eughenia Nastasi**,
PĂTRĂUȚI-SUCEAVA)

STROIEȘTI

Descântec de Dânsele (Reumatism)

Descântătoarea pleacă, Duminică seara, până a nu asfinți soarele,
la un izvor cu apă curată și, bățând mai multe metanii, ia trei stecle de
apă. Luni, înainte de răsăritul soarelui, ia asemenea trei și tot astfel și
Marți, pe același timp. Le toarnă, apoi, toate într-o oală nouă, în care mai
pune încă pâne și sare.

În ziua următoare, ea duce pre bolnav, înainte de răsăritul soarelui,
la un pom; acolo îl dezbracă, punându-i în cap: peptene și ciur și,
stângându-i cărbuni în apa adunată în oala nouă, ea spală apoi cu această

apă descântată pre bolnav, rostind următoarele cuvinte:

Bună dimineața,
Apă curgătoare,
Izvorătoare,
Eu (Cutare)
Am venit să mă cinstești
Cu darul Sfinției tale.

(Cutare) bine s-a ruga,
Pâne și sare ți-o da,
Și pe (Cutare) mândru l-oi spăla:
De toate săgețile,
De toate durerile
Din toate închieturile.

Sfânta, mândra apă l-a spăla
Și rău pe el n-a rămânea
Nici cât e un fir de mac
În patruzeci despicat!

Stângă-se durerea,
Săgetătura,
Înfocătura!

Mă rog eu (Descântătoarea),
Nu-l săgeta,
Nu-l înfoca,
Mândră apă curgătoare
Stânsă cu nouă cărbuni,
Cu nouă grămăgioare!
(Aurora Română nr.4, 1881, pg.58,
cules de **I.BERARIU** din **Stroiești**)

Descântec de Albeață

La acest descântec se întrebuițează un petec alb, trei fire de mătură și o păreche de foarfece învârtite îndărăpt, iar descântătoarea îi scuipește bolnavului în ochiul bolnav și zice:

Pornitu-a (Cutare) dela casă,
Dela masă,
Mândră frumoasă,
Sănătoasă

Și când a fost la miez de cale
Se-ntâlni
Cu nouă fetețe,
Nouă forfecuțe,
Nouă ștergătorițe.
Maica Domnului
Din poarta Ceriului
Bine a auzit,
Bine a văzut.

- Unde mergeți, fetețe,
Cântând și văerând?
- La câmpul Ierusalimului,
La fântâna soarelui,
Fântâna s-o curățim:
Cu forfecuțele
Să tăiem viețele;
Cu ștergătorița
S-o ștergem;
Cu măturița
S-o măturăm!

Da' Maica Domnului
Din poarta Ceriului

Bine le văzu,
Bine le auzi.
- Ce vă văerați?
Ce vă căinați?
Eu cu dreapta
Din dreapta
Voi lua
Și curând, mai curând,
La voi voi îndrepta!

- Bine faci, Maică-Precistă
Că ne-i îndrepta,
Noi tare bine te-om asculta,
De pe lumina ochiului lui (Cutare)
Albeața om lua.
În pădurea neagră
Vom mâna-o
Unde cucușul negru n-o cântat,
Pasăre măiastră n-o îmblat,
Că-acolo tare s-o gătat:
Masa o întins,
Bucate i-o pus,
Pahare o împlut
Și ea, cum o gustat,
Din vârful o secăt albeața,
Din rădăcină s-o uscat
Și n-o rămas cât un fir de mac
În patruzeci despicat;

Că Dumnezeu o mânat-o
Și Maica Precista o blăstămat-o
Și acuma o descântat-o!
Leacul dela Dumnezeu,
Descântecul de la Descântătoare...
(Aurora Română nr.4, 1881, pg.58,
cules de **I.BERARIU** din **Stroiești**)

Descântec de Beșica cea rea

La acest descântec se întrebuițează petec sâțit în ziua de Paști, în carele se învălise ouăle cele roșe, și anume: punându-se în ele jeraticu, se afumă apoi cu el bolnavul, zicându-se următoarele cuvinte:

Pornit-a (Cutare) dela casă
La masă
Sănătoasă,
Frumoasă.

Când a fost la miez de cale,
Se întâlne cu Beșica neagră,
Beșica vânătă,
Beșica verde,
Beșica albastră.

Lăsați-o pe (Cutare), n-o înfocați,
N-o răciți, n-o înfierbântați:

Beșica de amiază-zi,
Beșica de cină,
Beșica de miez de noapte,
Beșica din răsărit,
Beșica din asfințit!

Rog la Maica Precista
Să se aleagă,
Să se culeagă
Din fața obrazului,
Din inimă, din plămâi,
Din mai
Să se aleagă din toate ciolanele
Din toate închiăturile
Și să se ducă unde Dumnezeu o mânat-o,

Precista o blăstămat-o,
(Descântătoarea) o descântat-o!

Sgaibă lină,
Babă bătrână, Bine te alege, Bine te culege,
Să nu rămâi nici cât un fir de mac
În patruzeci despica!
(Aurora Română nr.4, 1881, pg.58,
cules de **I.BERARIU** din **Stroiești**)

SUCEAVA

Câte care și povoară

- Câte care și povoară,
Toate sue și coboară,
Numai carul puiului,
Colo-n valea codrului,
Bate boii de-i omoară
Și nici sue, nici coboară.

Lasă boii, nu-i mai bate
Peste mijloc, peste spate!
Las', bădiță, boii tăi
Căci sunt slabi ca vai de ei!
Iarbă verde n-au păscut,
Apă rece n-au băut,
Și te-a bate Dumnezeu
Și-o să pați în lume rău!

Dar disgiugă-i, măi bădiță,
Și mi-i pasce-n poeniță,
Și-i adapă la părau
Ca să-ți tragă carul greu,

Să-mi aduci de pe ogoară
Grăușor de primăvară,
Grăușor tăcat în zori
Ca s-avem de sărbători.

- Disgiugare-ași disgiuga,
Puiculiță, de mi-i da
Floricele de pe vale
De-n grădina casei tale,
Mură neagră de-n pădure,
Sloi de ghiață de-n țarmure,
Apă rece de-n isvor,
Căci de dor mă stâng și mor.

- De-i muri, de nu-i muri,
Dorul nu ți-l pot plini;
Florile mi s-au pierdut,
Mura neagră s-a trecut,
Sloiul ghieței s-a topit,
Apa rece s-a-ncălzit.

- Floricelele din vale
Sunt florile feței tale,
Mura neagră-s ochii tăi
Dulci ca lacrima de-n ei,
Sloi de ghiață inima,
Apa rece gura ta,
Aste, dragă, de mi-i da,
De mi-i da, te-oi asculta.
**(Foaia Soțietății pentru
literatura și cultura română
în Bucovina, Cernăuți,
1 Noemvrie 1865, Anul I.
nr.11, pp.268-269).**

Lângă ulița domnească

Frunză verde avrămească,
Lângă ulița domnească
Este-o șatră țigănească.
Dară-n șatră cine este?
Badea calu-și potcovește,
Puica șede și-l privește
Și pre'n lacrimi îi vorbește:

- De mergi, bade, dela mine,
Ia-ți și dorul tot cu tine!
Căci eu sunt copilă rea,
Nu știu dorul a ținea,
Căci eu sunt copilă mică
Și de dor inima-mi pică.

Dar întoarce-te "napoi,
Mai vin", bade, pe la noi
Ca să-ți spun adevărat,
Să-ți spun visul ce-am visat:
Ah, basmaua ta cea nouă
Am visat-o ruptă-n două!
Și-a ta floare mult iubită
Am visat-o veștejită!
Și-al tău cal neprețuit
L-am visat c-au fost murit!

- Ba ți-i ruptă inima
Căci mă duc și te-oi lăsa,
Fața ta s-a vesteji,
Căci te las și n-oi veni,
V-a muri sufletul tău
Pedepsit de dorul meu.

- Să te duci, bădiță, duci
Peste dealuri, peste lunci,
Să pici rob pe la Tătari,
Pe la Turci, pe la Moscali,
Și de-a fi să-ți meargă bine,
Pice pielea de pe tine!
Iar de-a fi să-ți meargă rău,
Curgă-ți sângele părâu!

Mai stai, bade, nu te duce,
Ci te-nchină și fă-ți cruce
Că va da Dumnezeu ploaie
Drumul, calea o să-ți moaie,
Calul o să-ți poticnească,
Mâna dreaptă-o să-ți sclintească,
Iară mâna ta cea stângă
Drept în doauă o să-ți frângă
Ca cu dinții să-ți ții frâul,
Să nu-ți poți discinge brâul,
Să-ți aduci aminte, crude,
Că-i blestăm de oare unde.
**(Foaia Soțietății pentru
literatura și cultura română
în Bucovina, Cernăuți,
1 Noemvrie 1865, Anul I.
nr.11, pp.269-270).**

Frunză verde de odos

Frunză verde de odos,
Mă duc în țara de jos
S-aduc vin de cel gustos,
S-aduc vin și poamă neagră
Să știi, puică, că-mi ești dragă!

- De te duci, bădiță, duci,
Mai degrabă să le-aduci,
Mai curând să te întorci,
Căci eu să te-aștept nu poci.
De te duci la Odobești,
Mă rog să nu zăbovești,
Că de-i zăbovi o lună,
Mă-i găsi pe câmp nebună,
De-i zăbovi pân' la toamnă,
Mă-i găsi uscată, coarnă.
De-i zăbovi până-n post,
Mă-i găsi cum n-am mai fost,
Iar de-i zăbovi un an,
Mă-i găsi moartă-n divan,
Și de-i zăbovi mai mult,
Mă-i găsi pusă-n mormânt;
Și-i veni pân' la mormânt
Tot plângând și lăcrimând,
Mi-i da țerina-ntr-o parte
Și-i găsi oase-nșirate,
C-acolo mi-i a mea parte.
Te-i ruga lui Dumnezeu
Să se scoale puiul tău,
Te-i ruga la Maica Sa
Să se scoale puica ta, Te-i ruga cât te-i ruga
Și ea tot nu s-a scula.
(Aurora Română nr.2, 1881, pg.23,
bocet cules de S.F.MARIAN
de la gimnaziștii suceveni)

ȘCHEIA

Foaie verde de pitău

Foaie verde de pitău,
Despre-o fată și-un flăcău
Că s-au dus la logodit
Părinții nu i-au voit;
De mână că s-au luat:
- Haidem, dar, la înecat!...

La trei zile i-au găsit
În năsip galbăn oprit.
I-au luat,
I-au îngropat,
Peste drum,
Peste cărare,
Și-a crescut o viță mare;
Vița ceea-mi tot creștea
Pomișoare că făcea,
Oamenii, dacă treceau,
Luau poame și mâncau,
Pe părinți îi blăstămau.
(FF nr. 5, 1927, pg. 150,
auzit de **Fr. VRÂNCEANU**
în **ȘCHEIA**)

Foaie verde tiriolic

Foaie verde tiriolic,
Să nu-l crezi dacă-i voinic,
Că voinicu-i mare câne,
Peste zece dealuri vine;
Vine azi și vine mâne

Pân' te scoate la rușine;
Că te pune pe genunche
Și-ți înșiră mii și sute
Și te scoate din nevrute...
(FF nr. 5, 1927, pg. 154,
auzit de **Fr. VRÂNCEANU**
în **ȘCHEIA**)

Bocet

Scoală, școală, cată pe fereastă
Că-ți vine carte domnească
De la noi să te pornească,
Să te ducă de la noi
În caru' cu patru boi...

Ista-i drumu' mergător
Și-napoi ne'ntorcător,
Ista-i drumu' prunduit,
Cine-a mers n-a mai venit!...

Und' te duci? Și unde-i fi?
Cine oare te-a griji?
Cămășuța ta cea neagră
Să vii să ți-o spal eu, dragă,
Nu-n apă, nu-n soponele,
Ci numa-n lacrimi de-a mele!...
(FF nr. 5, 1927, pg. 150,
auzit de **Fr. VRÂNCEANU**
în **ȘCHEIA**)

UDEȘTI

Cine are numa-un dor

Cine are numa-un dor,
Văcuește mai ușor,
Eu am două doruri grele:
Dorul meu și-al mândrei mele.

*

Săracul norocul meu,
L-o băut boii-n pârâu
Și vacile la hălău!
Nu știu: boii l-o băut
Ori noroc eu n-am avut?

*

Cine-a iscodit oftatul
Ierte-i Dumnezeu păcatul!
Omul dacă n-ar ofta,
Trupul i s-ar venina;
Omul dacă mai oftează,
Trupul i se ușurează.

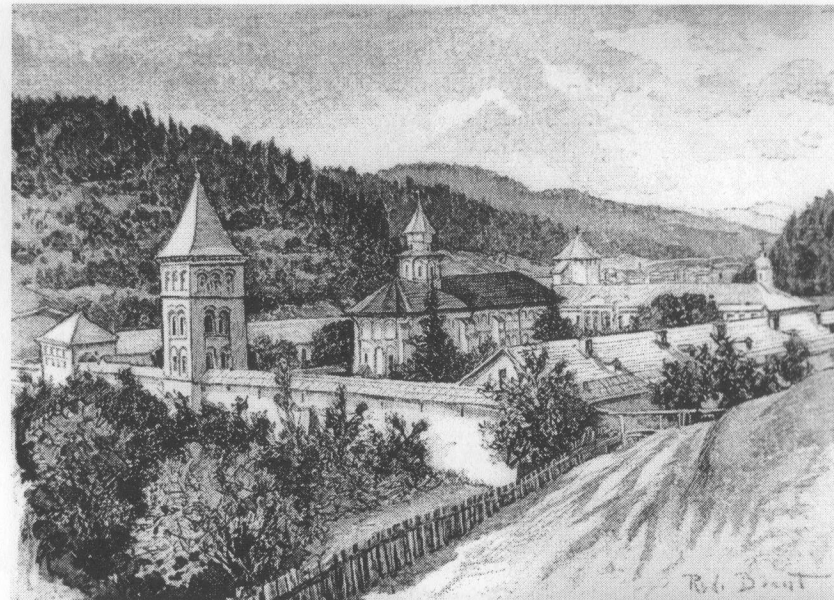
*

Trec la deal și trec la vale,
La Măriuța-i lumânare,
La Măriuța-s câinii răi,
Casa - plină de flăcăi.
Stau în loc și mă socot
Pe Măriuța cum s-o scot,
Să mi-o scot pe prispă-afară
Ca s-o bată-un vânt de vară...

*

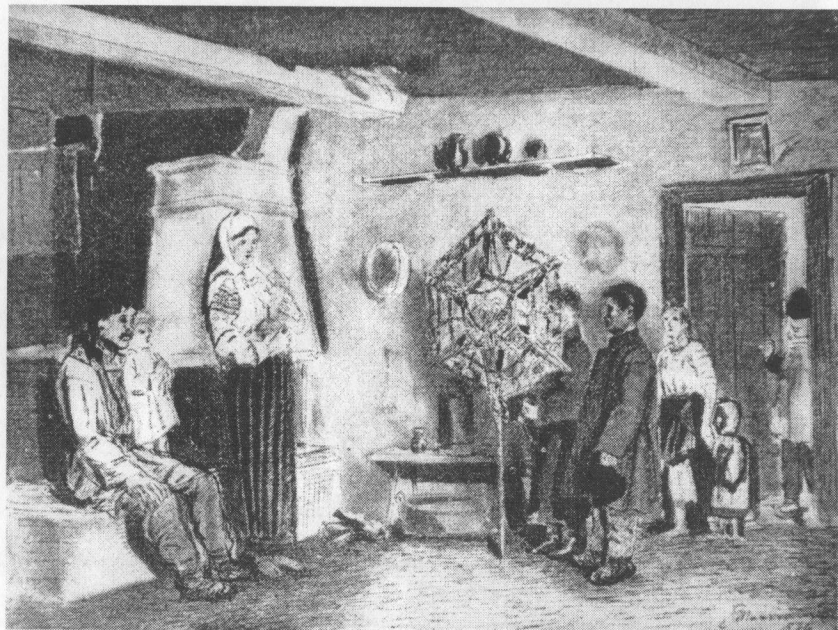
Foaie verde pai săcară,
Mi-a venit o veste-aseară
Că drăguțul mi se-nsoară.
Să se-nsoare sănătos

Că am altul mai frumos,
Mai frumos și mai dihai,
Nu ca el - un putregai,
Mai frumos și mai de viță,
Nu ca dânsu-o rămășiță.
(FF nr. 6, 1926, p.182,
de la **Veronica Rotar**,
UDEȘTI, 12.08.1922)

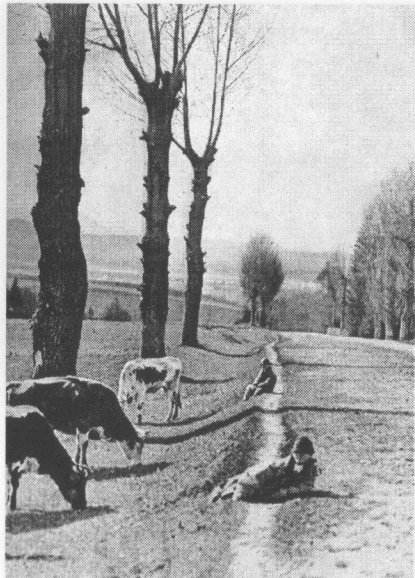

Obiceiuri românești

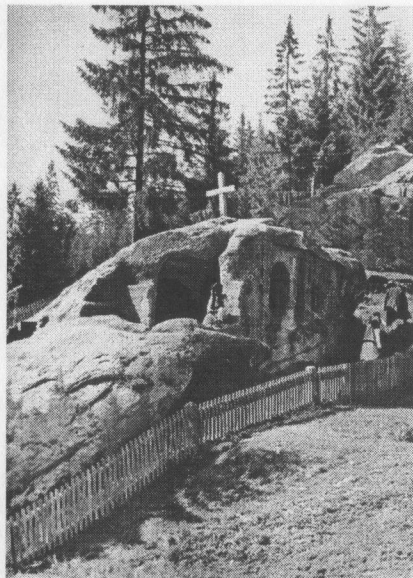

Dans huțănesc

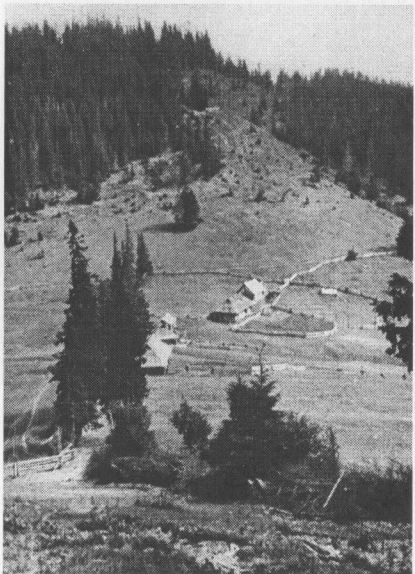

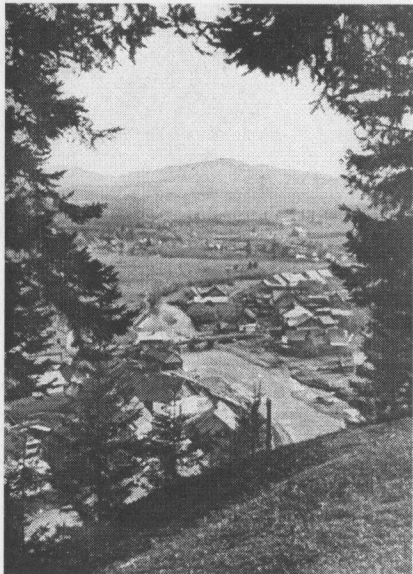
Voitinel, Dealul Leahului

Putna, chilia lui Daniil Sisastrul

Câmpulung Ruses

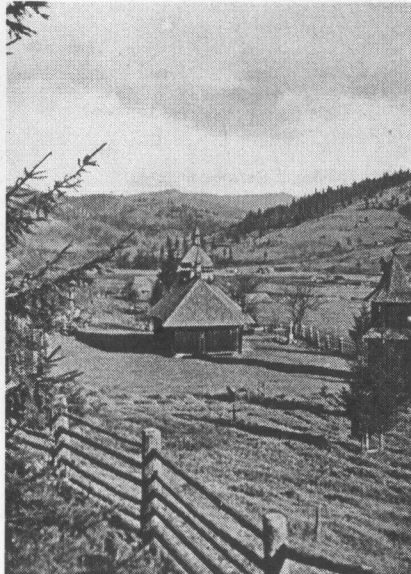
Seletin

Straja

Seletin

Seletin

Nemți din Satu Mare

Putna

Volovăț

Fântâna Albă

Lipovence la Fântâna Albă

Climăuți

Torăceni

Voitinell

Horodnicu de Sus

Voitinell

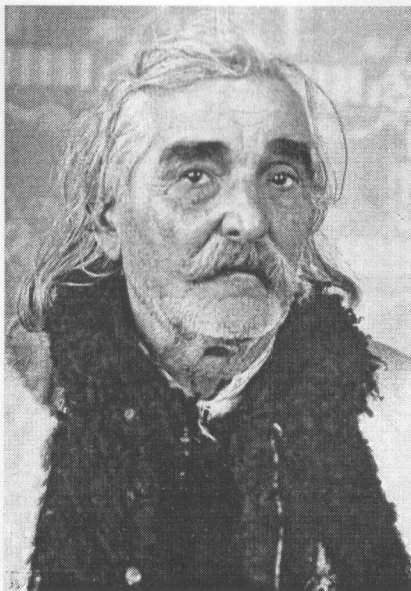
Volovăț

Frătăuții Vechi

Satu Mare

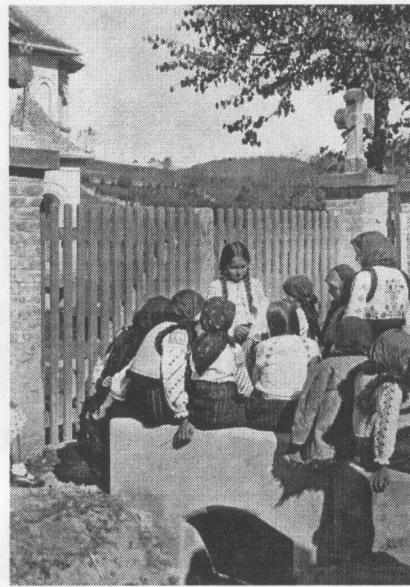
Vicovul de Jos

Marginea

Horodnicu de Jos

Putna

Horodnicu de Jos

Marginea

Horodnicu de Jos

Volovăț

Unguri din Dornești

Lipovean

Huțani pe Maximeț

Horodnicu de Jos

Putna

Horodnicu de Sus

Marginea

Rădăuți

Huțani din Șipote

Câmpulung Ruses

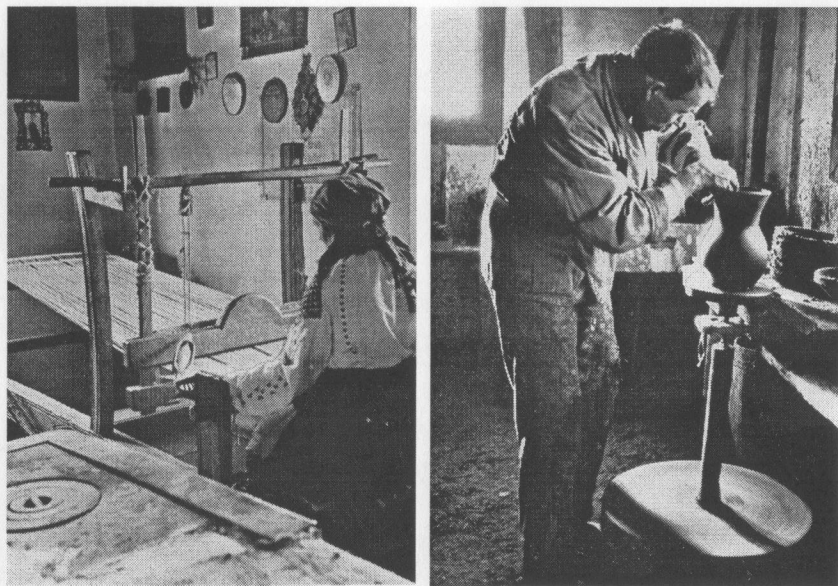
Huțani din Valea Putilii

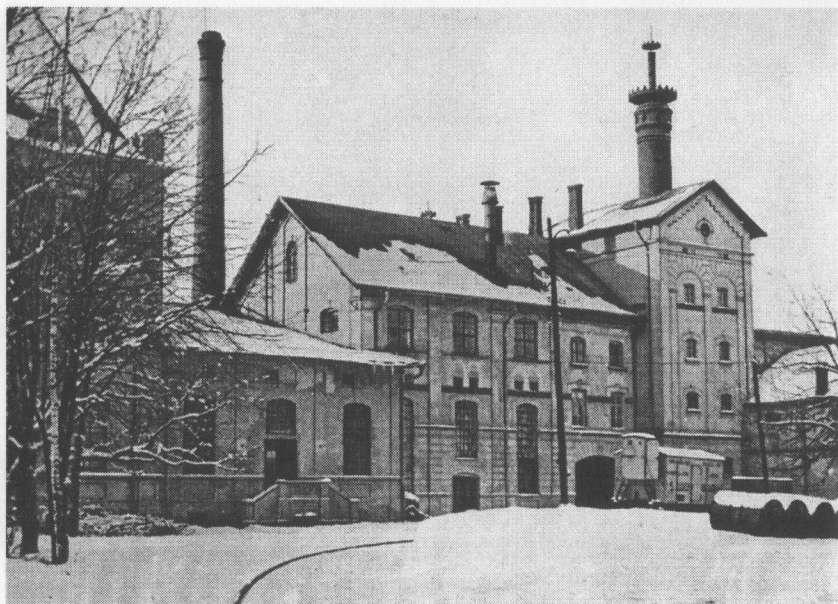
Horodnicu de Sus

Volovăț

Rădăuți

Rădăuți, Primăria și Liceul de Băieți

Rădăuți, piața și iarmarocul

Rădăuți, iarmarocul și imașul

Rădăuți, tradiții

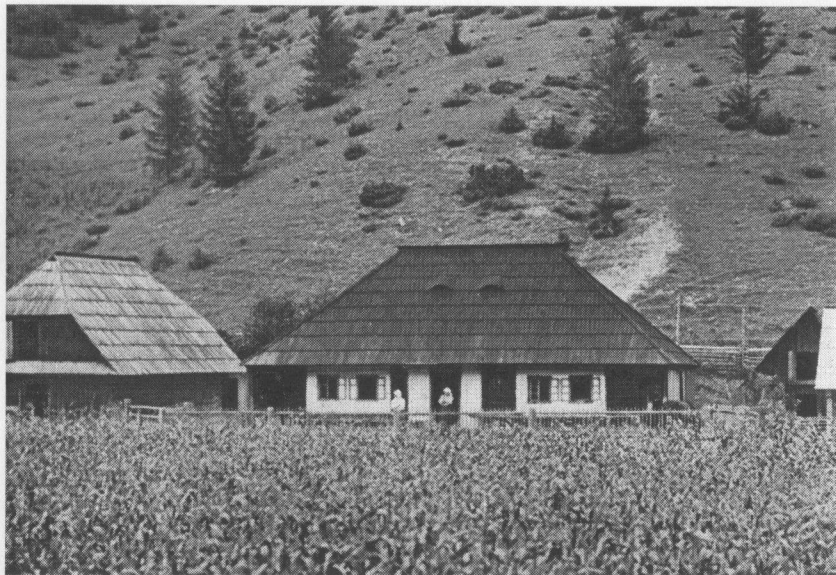
Rădăuți, târgul de oale și donițe

Stăvilă pe Sărata

Falcău

Straja

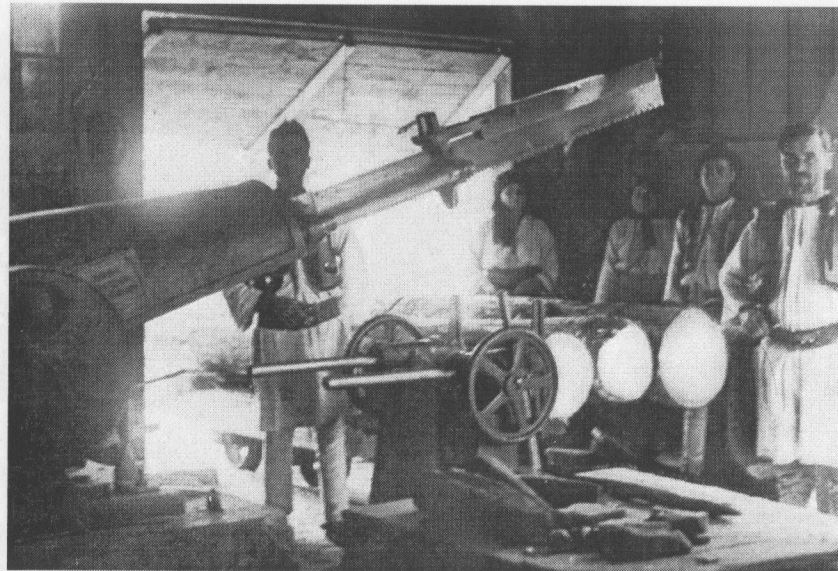
Tereblecea

Brodina de Sus

Falcău

Falcău

Țigani nomazi

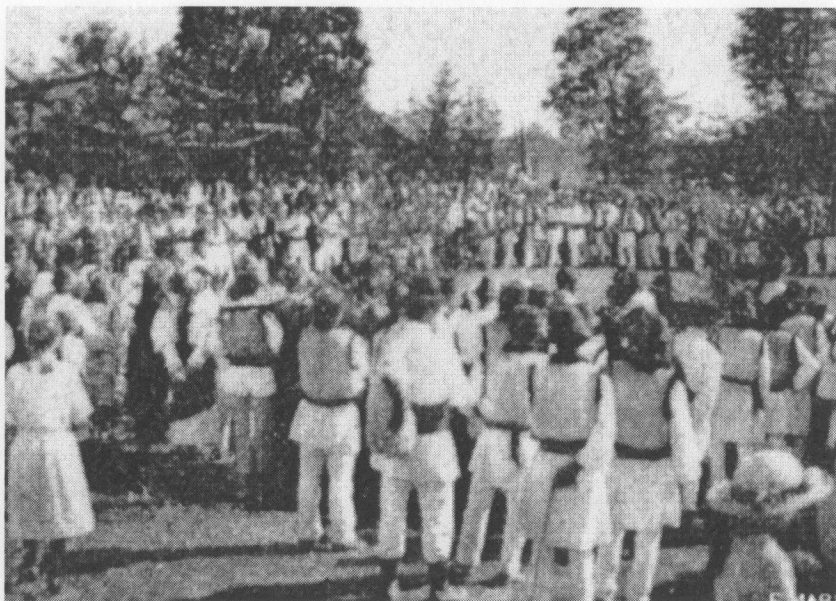
Cernăuți, Monumentul Unirii

Împroprietărire la Vicovu de Sus

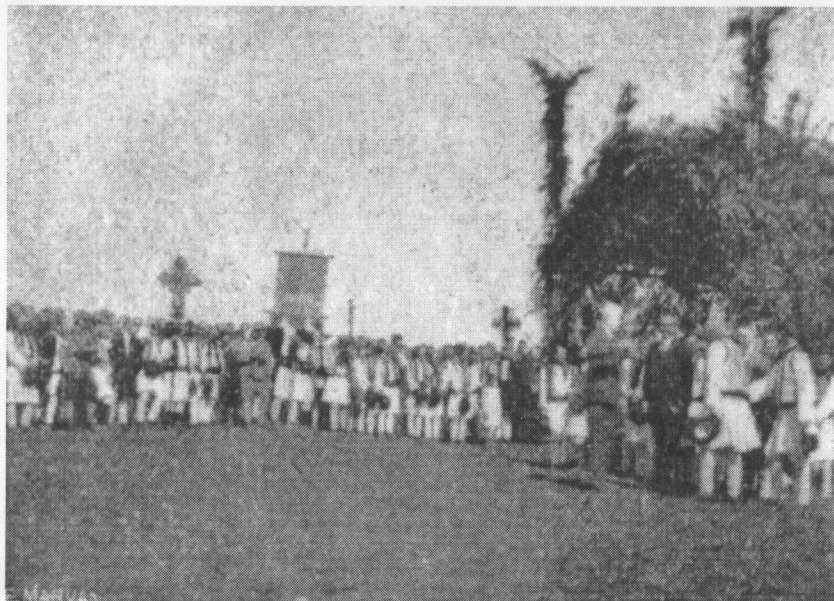
Bivolărie. Hora împroprietăririi cu averi mănăstirești, cu I. Nistor

Hora înfrățirii la Vicovu de Sus

Vine Nistor la Bosanci...

... iar Dumnezeu își împarte averile țăranilor

Bosanci. Se distribuie livrete de proprietate...

... iar ministrul Nistor și deputatul Doboș trec la coarnele plugului

Generalul Zadik la Șipeniț și Putna

Cernăuți, 28 Noiembrie 1918. Hora Unirii

10 Mai 1919, cu gen. Zadik, I. Nistor și I.P.S.S. Repta, la Cernăuți

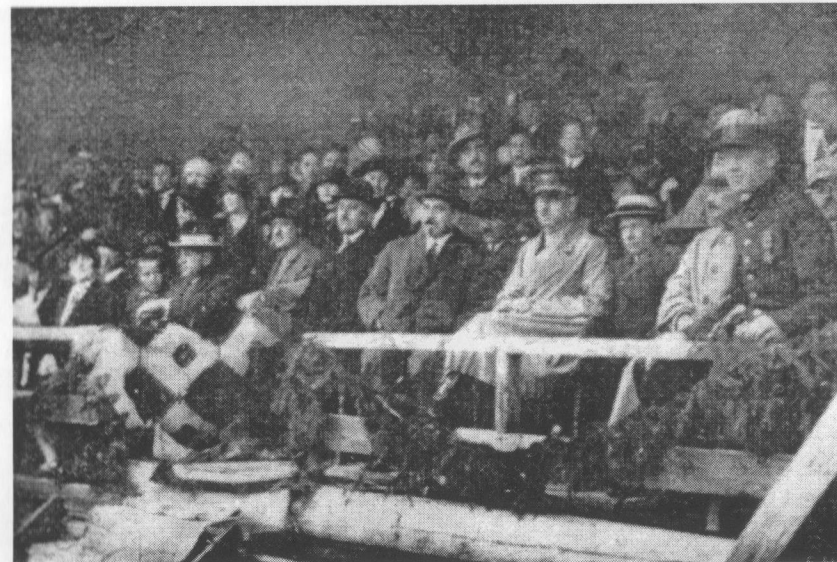
Români bucovineni: părinții lui Iancu Nistor

Curs de cooperatie la Vijnicioara

Prințul Carol al II-lea la Toporăuți

Carol, în galeria echipei „Dragoș Vodă”, în meciul cu Polonia

Sfântul Sobor rugându-se pentru victoria cu 2-1

Iacob Zadik

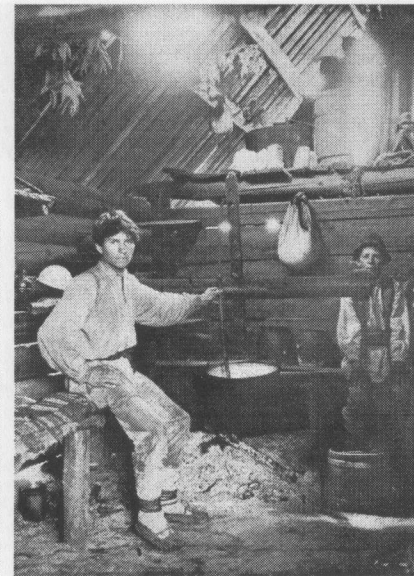
Carol, la Rădăuți

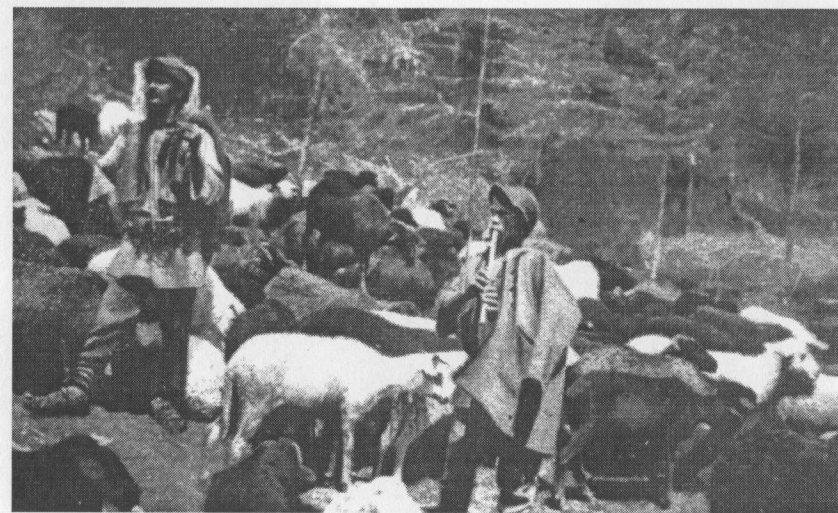
Sub streășina casei rădăuțene

Huțancă din Șipote

Stână pe Maximeț

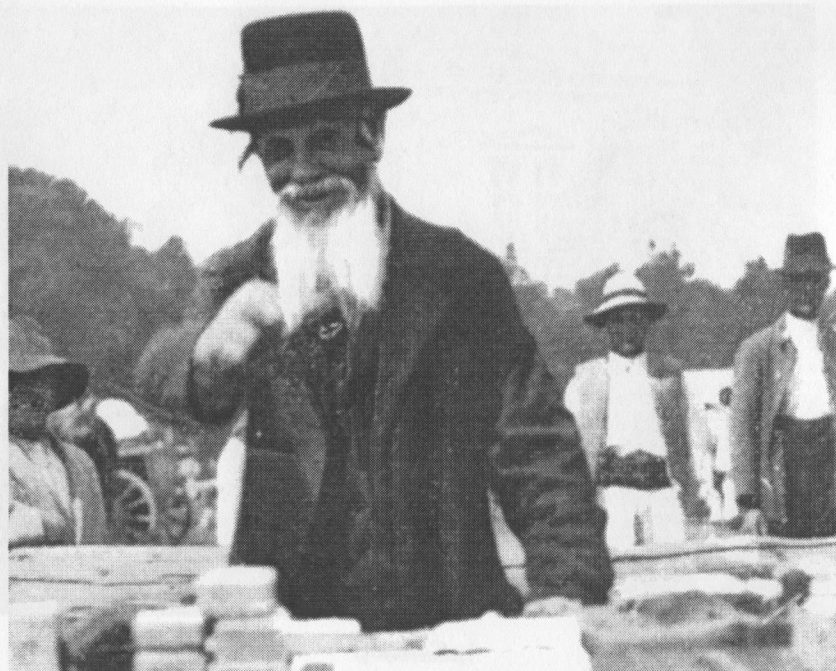
Plai mioritic, la Izvoarele Sucevei

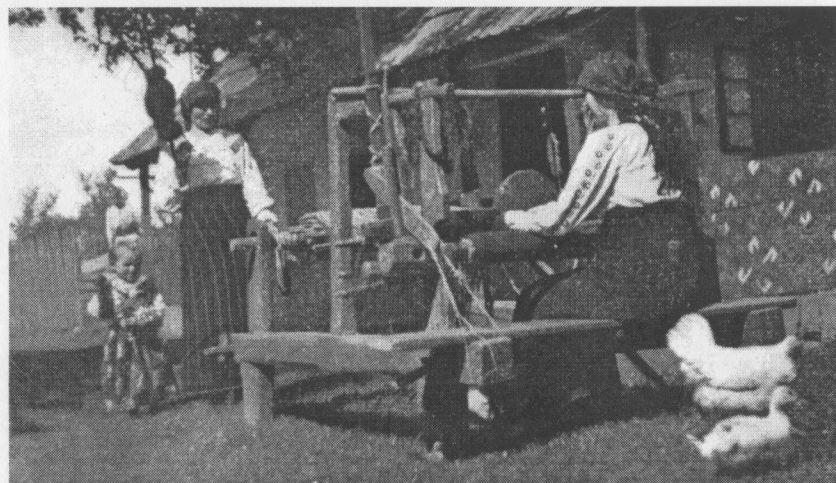
Bucovina. Cina cea de taină

Moldova Sulița

Evreu bucovinean

Moldova Sulița

Cernăuți

Cernăuți

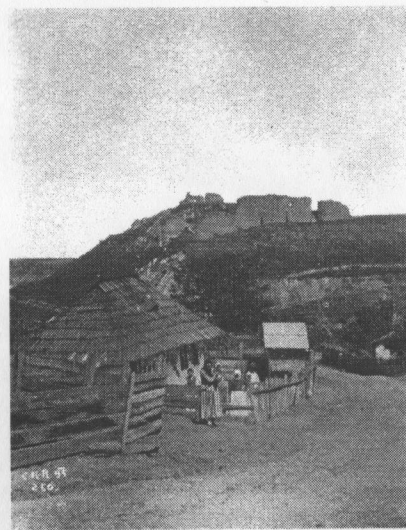

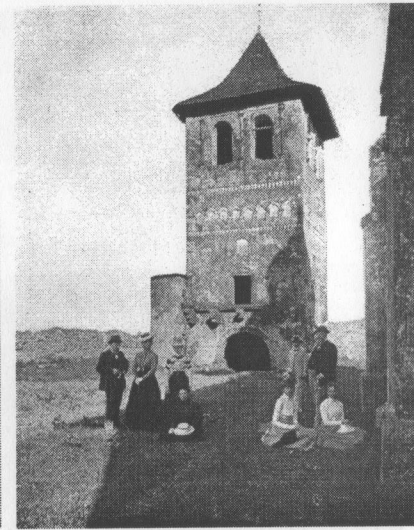
Suceava, 2 iulie 1904

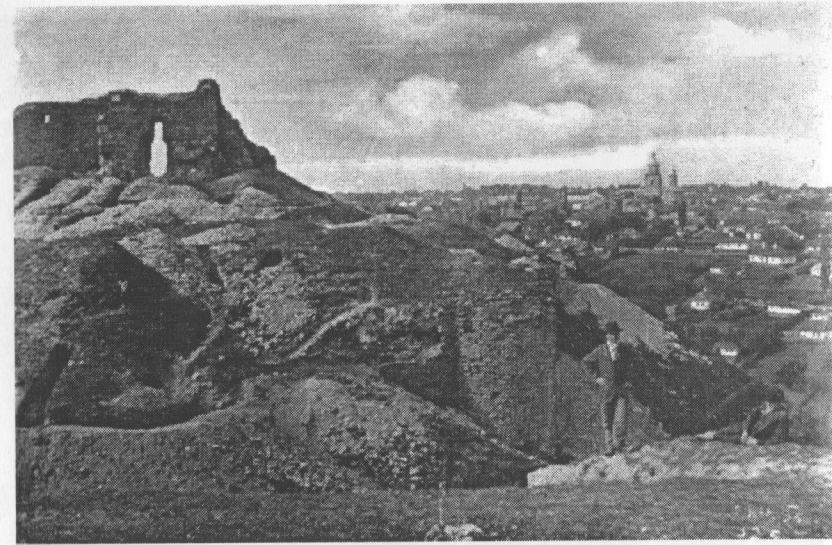
Ultima întoarcere a Sf. Ioan cel Nou la Suceava

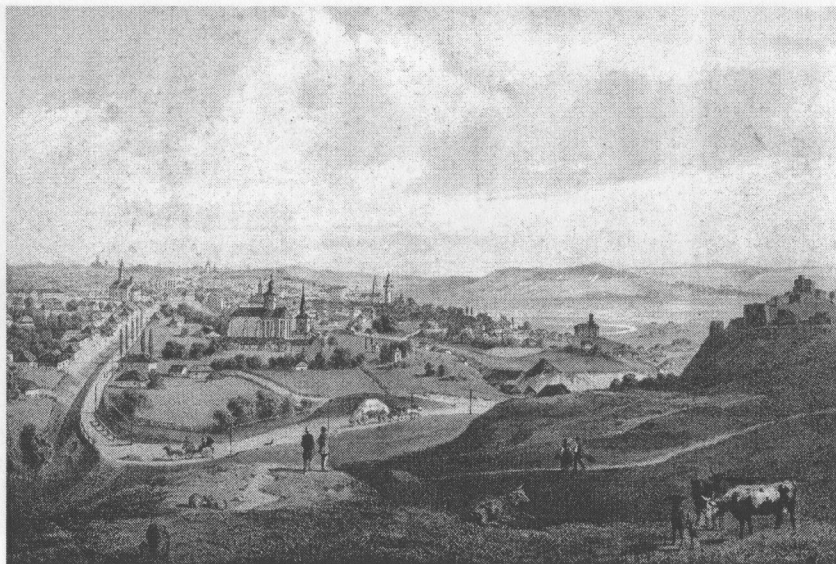
Mahalaua Sucevei

Protipendada, la Zamca

K. A. Romstorfer, restituind umanității Cetatea Sucevei

Suceava, la începuturile Bucovinei

Suceava de ieri

Faptul divers sau cronica mărunță, deci întâmplările importante doar pentru o comunitate sau alta, dar nu și pentru istorie și, tocmai de aceea, total ignorate, reprezintă detaliile tipului de spiritualitate carpatică în care ne perindăm ca generație. Întâmplările acestea sunt consemnate în documentele cancelariilor domnești, în relatările istoricilor antichității și în cele ale călătorilor străini, în operele primilor scriitori bucovineni, în scrisori și în publicații, dar și în producțiile folclorice, inclusiv în datini.

ISBN 973-98670-1-4

JULIUS ZÜBER

Mușatinii
Grupul
editorial
ION
GRAMĂDĂ
2003
Craiova
Bucovina
Viteazie

STĂNCELE ÎN ÎNDRĂGĂȘIA
MĂRII